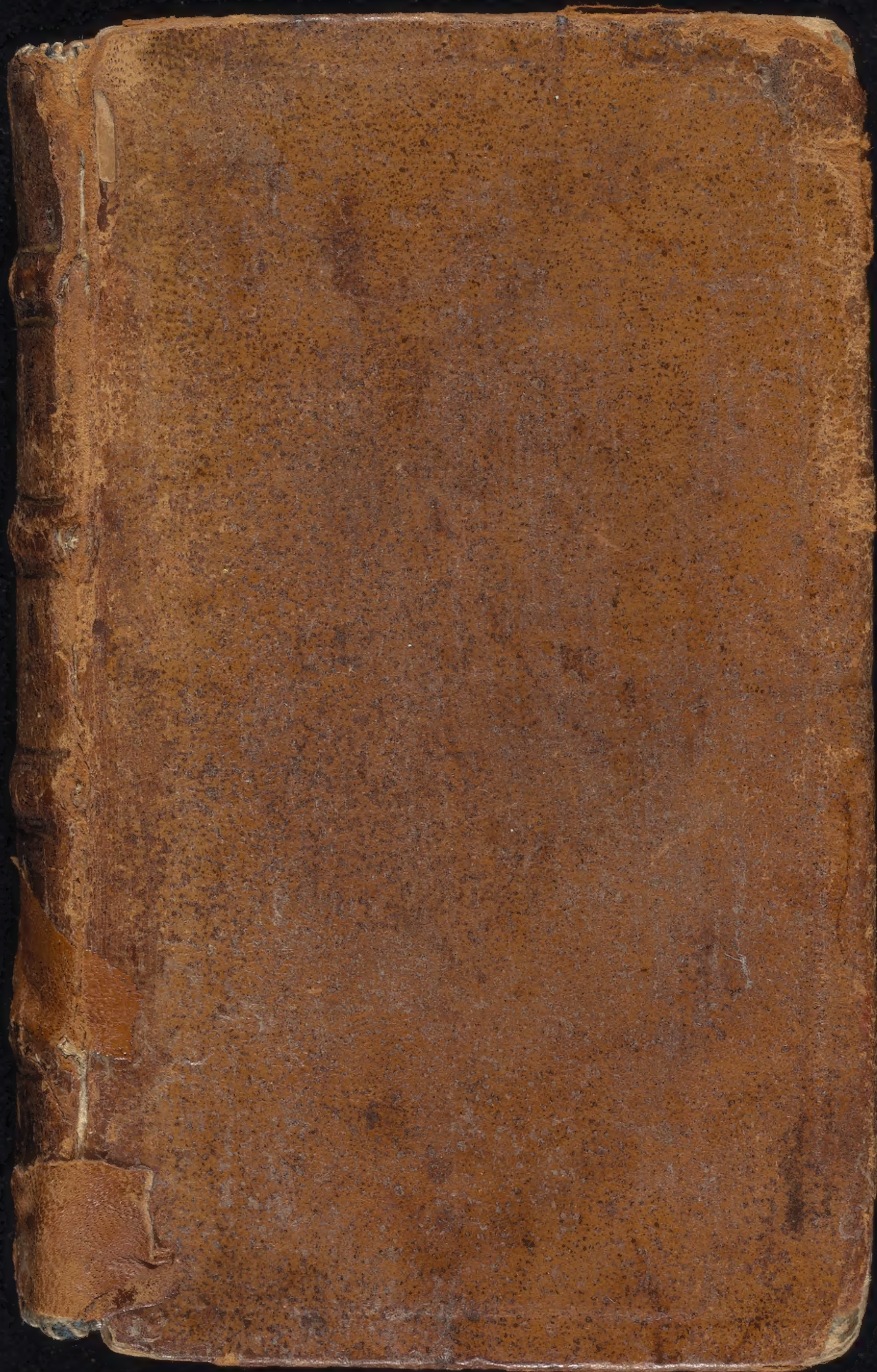

De Backer - S. IV p. 6
Nr. 6

P. J. von Buschman
1763.

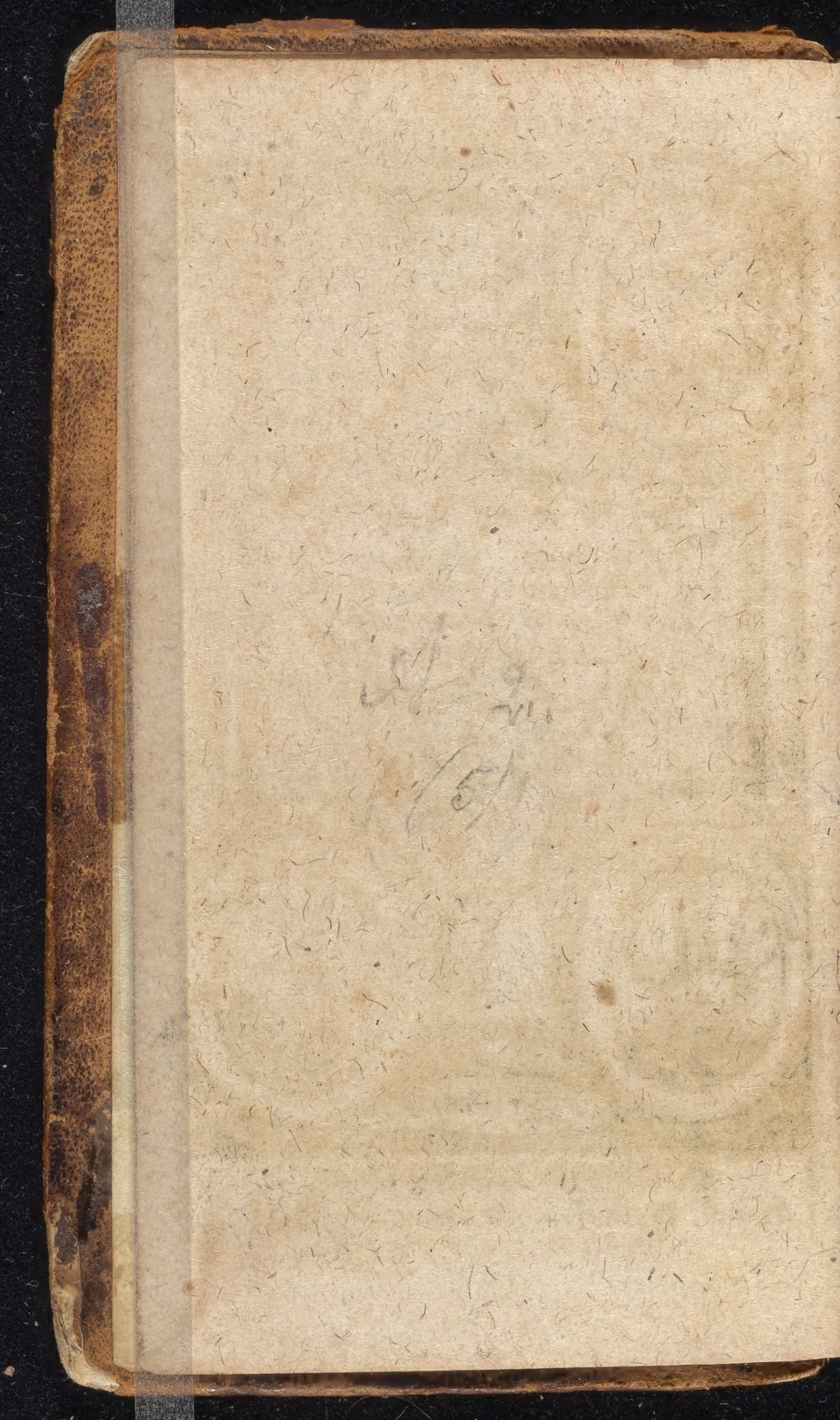
R 525

COLONIÆ AGRIPPINÆ
Apud Wilhelm. Metternich Bibl.
ANN. M.DCCIXXV.

PIA
DESIDERIA
TRIBUS TOMIS
COMPREHENSA

I. GEMITUS ANIMÆ POENITENTIS.
II. VITA ANIMÆ SANCTÆ.
III. SUSPIRIA ANIMÆ AMANTIS.

AUCTORE
R. P. HERMAN. HUGONE
SOC. JESU.

Cum Facultate & Permiſſu Superiorum.

COLONIÆ,
Ex Officina Metternichiana
Anno M.DCC.LXX.

LICENTIA
CENSORIS ORDINARII.

UT PIA DESIDERIA per p. m. R. P. Herman. Hugonem è Societate JESU conſcripta, ac ſæpiùs typis excuſa, ad pia multorum deſideria, deficientibus priorum editionum exemplaribus, denuò excludantur, lubens permitto. Coloniæ 13. Auguſti 1709.

Cornelius Brewer SS. Theolog. Doctor & Profeſſor, Collegiatarum EccleſiarumSS.Severini & B.M. ad Gradus Canonicus. reſpectivè Chori-Epiſcopus & Paſtor, Librorum Cenſor.

APPROBATIO CENSORIS.

HÆc Pia Desideria, Gemitus, & Vota, Suspiria Animæ Christianæ Elogiis, Emblematibus, & SS. Patrum scriptis illustrata à R. P. Herm. Hugone Societatis JESU Presbytero, pererudita sunt & solida, atque perlucidam semitam continent; quâ æterna Veritas, & vera Charitas, & chara Æternitas obtineatur, ab his, qui in tenebris & in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes suos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI. Idus Novembris, M.DC.XXIII.

Henricus Smeyers SS. Theologiæ Licentiatus, Scholasticus, Bruxellensis, Librorum Censor.

Facultas

FACULTAS
R. P. PROVINCIALIS.

EGo infrascriptus S. J. per Provinciam Rheni inferioris præpositus Provincialis potestate mihi à P. Nostro FRANCISCO RETZ præposito Generali ad id facta, concedo hæredibus D. WILHELMI METTERNICH ad decennium facultatem recudendi hunc Librum, cui Titulus: *P. Hermanni Hugonis S. J. Pia Desideria*, Eisdemque Jus Cæsarei Privilegii usurpandi eatenus indulgeo, ut Librum hunc nemo alius recudere, nemo intrà S. R. Imperii fines & hæreditarias Sacræ Cæsareæ Majestatis Provincias importare aut venum exponere intrà dictum tempus audeat. In cujus rei fidem has litteras manu propriâ subscriptas & officii sigillo munitas dedi. Coloniæ 23. Novemb. 1736.

SIXTUS HESSELMEIR S. J.

※)(o)(※

Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Ps. 37

DESIDERIO
COLLIUM ÆTERNORUM
CHRISTO JESU,
IN QUEM

Deſiderant Angeli proſpicere

AMORI ET DESIDERIO SUO

Vir deſideriorum.

Domine ante te omne Deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. *Pſalm.* 37.

QUot mihi clam tacitis meus æſtuet anxia votis,
Indicio potuit diſcere nemo meo.
Nemo: niſi arcani qui pectòris intima luſtrat,
Quem fugit humani nulla latebra ſinus.
Ille meos gemitus, mea ſcit ſuſpiria ſolus,
Ille, oculis etiam perſecat ima ſuis.
Ecquis in alterius ſua ſenſa profuderit aurem,
Sit niſi ſecreti proditor ipſe ſui?
Si tamen ulla foret ſperanda hac arte medela,
Ars deſideriis hæc foret una meis.
Sed neque depoſitas levat auris amica querelas,
Nec deſideriis hac fit ab arte modus.
Cœperat, heu! natos Rachel ululare peremptos,
Mox, ubi nil flendo profuit, abſtinuit.
Scilicet ipſe ſuas facit ignis, editque favillas,
Quoſque pluit nubes, ipſa reſorbet aquas.

Sic

Sic meliùs, proprios quos fudi combibo fletus,
Inque ſuum recidit tutiùs unda ſinum.
Quæ mea ſint igitur, dum triſte gemo, lamenta,
Non niſi nos ſoli novimus, ille & ego.
Quid voveam, tacitis dum compleo littora votis,
Non niſi nos ſoli novimus, ille & ego.
Quid clamem; mea dum ſeſe ſuſpiria rumpunt.
Non niſi, non niſi nos novimus; ille & ego.
O quoties fictas animus gerit hiſtrio partes,
Et pugnant animo fronſque colorque ſuo!
Dum patitur tragicos mens perſonata cothurnos,
Sæpiùs in mimo Roſcius] ore ſalit.
Nulla fides lacrymis, lacrymæ ſimulare docentur,
Nec: niſi vis falli. riſibus ulla fides.
Solvor ut in fletus, putat omnia triſtia vulgus,
Solvor ut in riſus; omnia læta putat:
Fallitur ah! noſtri neque ſcit mendacia vultus,
Cùm lætor, lacrymor; rideo, cùm doleo.
Vix tibi tot, Protheu, quot ſunt ſimulantibus ora,
Vota quibus larvam dant adimuntque ſuam.
Nemo meos Gemitus, Vota aut Suſpiria novit;
Nemo, duo niſi nos; & duo ſufficimus.

LIBER

LIBER PRIMUS.

GEMITUS ANIMÆ POENITENTIS.

Anima mea desideravit te in nocte. Isaiæ 26.

I.

Anima mea desideravit te in nocte. *Isaiæ 26.*

HEu mihi, quàm densis nox incubat atra tenebris!
Talis erat, Pharios quæ tremefecit agros.
Nubila, lurida, squallida, tetrica, terribilis nox,
Nocturno in censu perdere digna locum.
Non ego tam tristes Scythico, puto cardine lunas,
Tardat ubi lentas Parrhasis Ursa rotas:
Nec tot Cimmerio glomerantur in æthere nubes,
Unde suos Phœbus vertere jussus equos:
Nec reor invisi magis atra palatia Ditis,
Fertur ubi nigra nox habitare casa.
Nam licèt hic oculis nullam dent sidera lucem,
Non tamen est omni mens viduata die.
Nocte, suam noctem populus videt ille silentum,
Et se, Cimmerii, Sole carere vident.
Arctica cùm senos regnavit Cynthia menses,
Dat fratri reduci septima luna vices.
Ast me perpetuis damnat sors dira tenebris!
Nullaque vel minimo sidere flamma micat.
Et neque (quod cæcis unum solet esse levamen,)
Ipsa suam noctem mens miseranda videt.
Quin tenebras amat ipsa suas; lucemque perosa,
Vertit in obscœnæ noctis opaca diem.
Nempe suas animo furata Superbia flammas,
Nubilat obscuro lumina cæca peplo.

Nec ſinit Ambitio nitidum clareſcere ſolem,
  Fuſcat & ingenuas Idalis igne faces.
Heu, quoties ſubit illius mihi noctis imago,
  Nox animo toties ingruit atra meo!
Sors oculis noſtris melior, quibus ordine certo,
  Alternas reparant lunaque ſolque vices!
Nam quid agat ratio, quid agat ſtudioſa voluntas.
  Quas habet, ut geminos mens peregrina duces?
Maior, habere oculos, dolor eſt, ubi non datur uti,
  Quàm, quibus utaris, non habuiſſe oculos.
Qui dolet oppreſſus lapſis velocior umbris
  Lætior aggreditur manè viator iter.
Sed nimis hæc longas tenebris nox prorogat horas,
  Quæ tibi mane negat cedere, Phœbe, diem.
Cùm redit Arctoo Titan vicinior axi,
  Exultat reducis quiſque videre jubar.
Scilicet Auroræ gens vertitur omnis in ortus,
  Quiſque parat primus dicere, Phœbus adeſt.
Sic ego, ſæpè oculos tenui ſublimis Olympe,
  Aſpiciens, gemino qui jacet orbe, Polum.
Et dixit tam ſæpè; Niteſce, niteſce meus Sol!
  Sol mihi tam longos obtenebrate dies!
Exorere, exorere, & medios ſaltem exere vultus,
  Vel ſcintilla tui ſola ſat eſſe poteſt.
Quin etiam tanti ſi luminis abnuit uſum,
  Sufficiet radios expetiiſſe tuos.

Anima

Anima mea desideravit te in nocte.
Isaiæ 26.

a ERat enim tempus, quando non cognoscebam te. Væ tempori illi quando non cognoscebam te! Væ cæcitati illi, quando non videbam te! illuminâsti me lux mundi, & vidi te.

b Serò te cognovi lumen verum, serò te cognovi. Erat autem nubes magna & tenebrosa ante oculos vanitatis meæ: ita ut videre non possem solem justitiæ, & lumen veritatis. Involvebat in tenebris filius tenebrarum. Tenebras meas amabam, quia lumen non cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem amabam, & ad tenebras per tenebras ambulabam. Quis me eduxit? ubi eram homo cæcus sedens in tenebris & umbra mortis? Quis accepit manum meam, ut inde me educeret? Quis est ille illuminator meus? Non eum quærebam, & ipse quæsivit me: Non vocabam eum, & ipse vocavit me. Vocâsti enim me nomine tuo, intonâsti desuper voce grandi in interiorem autem cordis mei; Fiat lux, & facta est lux: & discessit nubes magna, & liquefacta est nubes tenebrosa, quæ operuerat oculos meos, & vidi lucem tuam, cognovi vocem tuam, & dixi: Verè Domine tu es DEUS meus, qui eduxisti me de tenebris, & umbra mortis, & vocâsti me in admirabile lumen tuum; & ecce vi-

a *August. Soliloq. cap.* 31. b *Ibid. cap.* 38.

video. Gratias tibi ago illuminator meus, & conversus sum, & vidi tenebras, in quibus fueram, & abyssum tenebrosam, in qua jacueram, & contremui & expavi, & dixi: Væ, væ tenebris meis, in quibus jacui! Væ, væ cæcitati illi, in qua videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantiæ meæ, quando non cognoscebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator, & liberator meus quoniam illuminâsti me, & cognovi te. Serò cognovi te veritas antiqua. Serò te cognovi veritas æterna. Tu eras in lumine, & ego in tenebris, & non cognoscebam te, quia illuminari non poteram sine te, & non est lux extra te.

a Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies, qui nescis occasum, in qua ambulant filii tui sine offensione, & sine qua omnes, qui ambulant, in tenebris sunt, quia te lucem mundi non habent.

b Nox quippe est vita præsens, in qua, quamdiu per hoc, quod interna conspicimus sub incerta imaginatione, caligamus. Propheta namque ad videndum Dominum, premi se quadam caligine sentiebat, dicens; *Anima mea desideravit te in nocte.* Ac si apertè diceret; In hac obscuritate vitæ præsentis, videre te appeto, sed adhuc infirmitatis nubilo circumscribor.

c Facile enim homini est, quidlibet desiderare à Domino & ipsum Dominum non desiderare.

a Ha-

a *August. Soliloq. cap.* 17. b *D. Gregor. in Job. cap.* 22. c *August. in Psalm* 76.

a Habet namque mundus iste noctes suas, & non paucas. Quid dico, quia noctes habet mundus, cùm penè totus ipse sit nox & totus semper versetur in tenebris. Nox est Judaica perfidia, nox ignorantia Paganorum; nox hæretica pravitas; nox etiam Catholicorum carnalis animalisve conversatio. An nòn nox, ubi non percipiuntur ea, quæ sunt Spiritus DEI? Frustra per has noctes, justitiæ solem & lumen quæritis veritatis, id est, sponsum; quia nulla societas luci ad tenebras

b Nobis ergo unde in his tenebris veritas: Unde charitas, in hoc sæculo nequam in mundo, qui tòtus positus est in maligno? Putas, erit qui intellectum illuminet qui inflammet affectum? Erit utique, si convertamur ad Christum, ut velamen de cordibus auferatur; hic est enim, de quo scriptum est; *Habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.*

c Gratias illi, qui me quæsivit fugitivum, qui me vocando ab interitu revocavit. qui fecit mihi illuminatam noctem Nox enim est, quamdiu ista vita agitur. Quomodo est nox illuminata? Quia Christus descendit in noctem. Accipit Christus carnem de isto sæculo, & illuminavit nobis noctem; perdiderat enim drachmam mulier illa, *accendis lucernam.* Sapientia DEI perdiderat drachmam. Quid est drachma? Numus: in quo numo imago erat ipsius Imperatoris nostri (Factus enim homo ad

a *Bernard. in Cant. serm.* 75. b *Bern. de Ascens. Domini serm.* 6. c *August. in Psal.* 138.

imaginem DEI, & perierat) Et quid facit mulier sapiens? *Accendit lucernam.* Lucerna de luto est, sed habet lucem, qua inveniatur drachma Lucerna ergo sapientiæ Caro Christi est. *De* luto facta est, sed verbo suo lucet, & invenit perditos; *& nox illuminatio in deliciis meis.* Facta est mihi nox in deliciis. Deliciæ nostræ Christus.

a O æterna veritas & vera charitas, & chara æternitas! Tu es DEUS meus, tibi suspiro die ac nocte. Et cùm te primùm cognovi, tu assumpsisti me, ut viderem esse, quod viderem, & nondum me esse qui viderem. Et reverberâsti infirmitatem aspectûs mei, radians in me vehementer, & contremui amore & horrore & inveni longè me esse à te in regione dissimilitudinis.

a *Aug. lib. 7. Conf. cap.* 10.

II.

DEUS tu ſcis inſipientiam meam; & delicta mea à te non ſunt abſcondita.

Pſalm 68.

SI tibi ſtultitiæ nulla eſt patientia noſtra,
Omnia conſilio qui ſapiente regis.
Nullus ab offenſo veniam ſibi Numine ſperet,
Nullus enim culpa, ſtultitiaque vacat.
Hæc etiam excelſas afflat contagio mentes,
Et ſua ſtultitiæ quemlibet aura rotat.
Quid ſimulaſſe juvat? ſemel inſanivimus omnes,
Ingenua humani ſtemmatis illa nota eſt.
Et pater & mater generis primordia noſtri,
Maxima ſtultitiæ ſigna dedêre ſua.
Credite poſteritas, fatali vendita pomo es?
Stultius hac aliquid venditione fuit?
Nec minus inſanus, magni patrimonia cenſus
Perdidit eſuriens, munere pultis, Eſau.
Et Salomon tactam ſenſit vertigine mentem,
Dum caſtam inſano vertit amore domum.
Non igitur magni fallunt oracula regis,
Stultorum innumerum qui docet eſſe gregem.
Legiferi neque vana canunt præſagia vatis,
Queis defleta hominum tanta ruina fuit.
O ſaperent, ait, & cauti ventura viderent!
Non adeo in vitium cerea turba foret.
Quis (niſi deſiperent) quoſdam dixiſſe putaret,
Nullum, qui terris imperet, eſſe DEUM.

Quilibet ut peccet (aliàs peccare timeret)
Esse sibi nullum fingit in orbe DEUM.
Ipsa igitur nostros avertunt crimina sensus,
Nullus & in vitium, sit nisi stultus, abit.
Sed neque jam gliscens stat in hoc dementia passu,
Præcipiti pejus truditur acta pede.
Extruimusque domos, cœloque educimus arces,
Ceu data perpetuò terra colenda foret:
Crastina lux coget vitæ statione moveri,
Quis neget insanas nos fabricâsse domos?
Conserimus platanos, disponimus ordine lauros,
Areolas hortis dividimusque suas:
Quæ stolidi serimus, vix tertius aspicit hæres.
Quo tibi qui carpet tum tua poma nepos?
Sic, puto, dat senibus puerilis natio risum,
Cùm fabricat luteas, parvula turba casas:
Ludicra sollicitis servet respublica curis,
Hic fœnum, hic paleas convehit, ille trabes.
Aggerit hic gravido plumas & stramina plaustro,
Hujus erat testa quærere munus aquam.
Et sibi tum structæ gratantur mœnibus urbis,
Magnaque se pueri regna locâsse putant.
Hæc videt, ac ridet, quæ transit grandior ætas,
Vixque graves sese virque senexque tenent.
Haud aliter Superis dant nostra negotia risum,
Regnaque pro nidis, quæ fabricamus, habent.
Hæc quoque pro stolido sapientia nata cucullo,
Tam variis nullum vestibus esse modum:
Pauca vel hoc studio peregrinus ad oppida currat,
Inveniet vestes per loca quæque novas.
Si sedeant uno semel omnes sorte theatro,
Quos sua dissimiles palla chlamysque, facit.

Ridiculis videat plenissima pulpita mimis,
Rideat & socii pallia quisque sui.
Jam studium gemmarum & habendi quis furor auri?
Sudat in hoc hominum nocte, dieque labor.
Quid tamen est aurum, fulvæ nisi pulvis arenæ?
Gemmaque quàm vitrei gutta gelata maris?
Ambit & has tanta gens stulta cupidine gazas,
Seu foret hinc miseris una petenda salus.
Ecce tibi minimo cœlum venale labore,
Et cœlum hoc pretio, quantula turba petit?
Heu genus insanum! terras præponitis astris,
Ignotis nimium dona caduca bonis!
Quis pueros (lusus vel tam turpiter errent)
Orbilii meritos aspera sceptra neget?
Nempe sciunt levibus quid distent æra lupinis,
Ut semel abjectas deseruêre nuces.
Nos mage desipimus, cùm parva crepundia, cœlo,
Prô pudor! & fluxas pluris habemus opes.
O medici mediam stolidis pertundite venam!
Stultitiæ queat hic proximus esse furor.
Sed videt hæc magnus qui temperat arbiter orbem,
Nostraque stultitiæ nomine, multa tegit.
Et mea propitius deliria plurima transit,
Multaque scit cæcâ dissimulanda manu.
Et qui jus adimat, novit Prætoris egere,
Ne perdam, patrias qui mihi servet opes.
Ergo adeat sanum mea, fac, tutela patronum,
Stultitiæ custos esto vel ipse meæ.

DEUS tu ſcis inſipientiam meam & delicta mea à te non ſunt abſcondita. *Pſalm* 68.

a STultiſſimus *ſum virorum, & ſapientia hominum non eſt mecum. Non didici ſapientiam, & non novi ſcientiam Sanctorum.*

b Utinam ſuſtineretis modicum quid inſipientiæ meæ.

Stultitia (enim) colligata eſt in corde pueri.

c (Sed) vis noſcere, quis ſit inſipiens, & quis ſtultus? Reſpondeo; inſipiens eſt, qui ſe à Paradiſi gaudiis peregrinum eſſe non conſiderat & ſe exulem in hoc exilio non attendit: ſtultus eſt, qui licet iſta cognoverit, liberari tamen à mundi miſeria per vitæ meritum non intendit.

d Dic ergo te ſtultum, & ſapiens eris. Sed dic, dic, & intus dic, quia ſic eſt ut dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & coram DEO non dicere. Prorſus quod ad te ipſum pertinet, quod ad tua; tenebroſus. Quid eſt enim aliud, eſſe ſtultum, niſi eſſe tenebroſum in corde?

e Quis eſt ſtultus ille qui tanquam luna mutatur niſi Adam, in quo omnes peccaverunt?

f Inſipientiam quoque (David) ſtultum ſuum factum nominat, ab inſipientia procedens,

a *Prov.* 30. b 2 *ad Cor.* 11. *Prov.* 22. c *Tom.* 9. *Auguſt. in ſpec. pec. cap.* 8. d *Auguſt. ſerm.* 8. *de Temp. c.* 5. e *Auguſt. epiſt.* 119. f *Baſilius hom.* 1 *Pſalm.* 37.

dens. Omne enim peccatum per ſtultitiam fit. Qui igitur in peccatis perſeverant, inque eis conſiſtentes gaudent & ſe oblectant, ac deliciantur, nihilo diſſimiles porcis ſunt ſeſe in volutabro luti provolventibus. Docet autem, in quibus fuerit, cùm incideret in peccatum. Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum eſt, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipſum non eſt mecum*: tempore enim, inquit, peccati; pars animæ rationis particeps haud modicam ſuſtinebat perturbationem pravo contu a affectu, & tenebris, ab eo, qui peccati fuit impulſor obducta; adeò ut in *inſipientiam* inciderit, ideo dicit, *putruerunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ.* Conturbatum itaque cor ejus, quoniam in *inſipientia* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat.

a Rectè (autem) peccatum *inſipientiam* vocavit, nemo enim ſapiens id aliquando committit.

b Nihil peccato pejus; inſipientes fecit eos, qui antea intellectu, & ſapientiâ multâ præditi fuerant.

c (Et certè) malitia omnis ex *ſtultitia* oritur, ſiquidem ſuperbus & iracundus (quoniam ſapientiâ carent) his affectibus abſumuntur, ideo inquit Propheta: *Non eſt ſanitas in carne mea à facie inſipientiæ meæ*: ut omne peccatum è *ſtultitia* ortum habere demonſtret; nam

 qui

a *Orig. in Pſalm.* 37. b *Chryſoſt. hom.* 17. *in Geneſ.* 24. c *Chryſoſt. hom.* 41. *in cap.* 6. *Joan.*

qui virtuti ſtudet, qui DEUM timet, is ſapientiſſimus eſt. *Initium*, inquit *ſapientiæ timor Domini.* Quod ſi ita eſt, malus qui DEI timorem non habet, ſine dubio non eſt ſapiens. Qui hac verâ caret ſapientiâ; ſtultiſſimus eſt.

a Nihil enim ab inſanientibus differunt, qui terrenas res, & brevi duraturas tanquam in ſomnis ſuſpicantur. Videntur divitiis affluere, cùm nullis affluant, in deliciis eſſe, cùm non ſint: neque ante ſe deceptos intelligunt, quàm ab inſania liberentur.

b Delirare tibi videor, cùm hæcce loquor; anicularia tibi videntur hæc verba. Tu enim (videlicet homo magni conſilii magnæque prudentiæ) excogitas quotidie genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura, fortaſſis & de eloquio, de juriſconſultatione, de militia; addis & de fœnore, primo hoc à te quæro: ſcis eum poſſeſſurum cui ſervas? aut ſi nondum natus eſt, ſcis naſciturum? ſervas filiis; incertum eſt, an futuris, an poſſeſſuris?

c Sed quid eſt, dic quæſo, ſtultius homine, qui laborat, & ſe excruciat, & tantas opes congregat, ut ex ejus laboribus alii ſe voluptate expleant? Quid eſt autem; *ſimul inſipiens, & ſtultus peribunt*? Hic mihi videtur verba facere de impiis, qui toti rebus præſentibus affixi ſunt, caſque ſuſpiciunt; de futuris autem nihil philoſophantur, ea de cauſa vocans eos *inſipientes*.

a *Voca-*

a *Chryſoſt. hom.* 4. *in Joan.* b *Auguſt. in Pſ.* 38.
c *Chryſoſt. in Pſalm.* 48.

a *Vocaverunt nomina sua in terris suis.* Ecce aliud genus amentis; ædificiis, agris, & balneis sua nomina inscribere, & putare se magnam consolationem ex eo accipere & umbram pro rei veritate consequi.

b *A gloria sua exturbati sunt.* Quidnam potest cum hac conferri stultitia, quando ea faciunt, de quibus puniuntur, pro quibus ignominiâ afficiuntur.

c Lignum quidem, quod plantâsti, manet; domus, quam ædificas, & ipsa manet; Faber autem & agricola abducuntur & pereunt. Et cùm hæc fiant, tanquam immortales hæc omnia comparamus. Igitur audi, quid Salomon dicat: *Ædificavi mihi domos,* inquit, *plantavi hortos & viridaria, vineas, natatorias aquarum.* Sed quid ait post hæc omnia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Non simpliciter vanitas, sed per excellentiam. Et quæso credamus, & res apprehendamus, in quibus non est vanitas: si splendida respicias ædificia & horum te fallit aspectus, statim in cœlum respice: à lapidibus & columnis ad illum decorem oculos reflecte, & videbis, quod hæc *formicarum sint & culicum opera,* contemplare spectaculum; ascende ad cœlestia, illinc ædificiorum disce splendorem, & hæc nihil esse invenies, sed *parvulorum ludibria puerorum,* verùm non fuerunt pueri, ut de re ulla utili curam gerant.

d Ita etiam quidem semper volunt ludere

a *Ibidem.* b *Ibidem.* c *Chrys. hom.* 55. *ad pop. Antioch.* d *Chrys. hom.* 4. *in* 1. *ad Corinth, cap.* 1.

humique ſemper jacent & humi ſerpunt ac reptant, & quæ humi ſunt, nempe terrena, affectant. Pueri autem ſæpè, cùm nos loquamur de rebus neceſſariis, eorum quæ dicuntur, nihil ſentiunt, ſed ſemper rident: ita etiam quidam, quando de regno loquimur, rident. Pueri rurſus, quando latronem viderint, & quæ ſunt intus auferentem, non ſolùm non prohibent, ſed etiam arrident inſidiatori. Sin autem calathulum aut ſiſtra abſtuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignantur & ægrè ferunt, ſe dilacerant & ſolum pulſant. Ita etiam quidam videntes diabolum, paterna omnia auferentem, rident, ad eum tanquam ad amicum accurrentes, ſi quiſquam autem aut poſſeſſiones aut divitias, aut puerile aliquid abſtulerit, ſe diſcerpunt. *a Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Nolite pueri effici ſenſibus.* *b* Parvi enim pueri, parva quidem hianti ore ſtupent & mirantur; rerum verò valde magnarum non tantâ tenentur admiratione: *nolite pueri effici*; hoc eſt, *inſipientes*, ubi oportet eſſe ſapientes.

c Pueris quidem iis, qui ſunt adhuc paulò minores, patres præbent ejuſmodi: calceos, veſtes, aureas quaſdam bracteas & armillas. Poſtquam autem creverint; illis eis ablatis dant alia majora. Ita etiam fecit *DEUS*: nos a parvis illis & puerilibus abducens, ea quæ ſunt in cœlis pollicitus eſt. Ne hæc ergo, quæ fluunt & prætercurrunt, admireris, nec ſis puſilli & abjecti animi.

a Sed

a *Pſal.* 93. 1. *ad Cor.* 14. b *Chryſoſt. hom.* 36. *in hunc locum.* c *Chryſoſt. hom. in Pſalm.* 4.

a Sed majorum nugæ negotia vocantur, puerorum autem talia cùm ſint, puniuntur à majoribus.

b Beatus vir, cui nomen Domini ſpes ejus, & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas. Qui non reſpicit hæc, beatus eſt, qui autem reſpicit, *inſanus* atque *furioſus eſt*, & ideo reſipiſcat unuſquiſque à furore ſæcularium cupiditatum, quæ ita mentem, animamque perturbant, *ut compos eſſe non poſſit.*

c Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris (Domine.)

d Ipſos namque fatuos videmus (quos vulgò motiones vocant) ad concordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æſtimatione, pretioſiores eſſe cordatis. Et ſuum parvulum filium, à quo garriente talia pater lætus exſpectat, provocat; ſed dum ſpes ſubeſt incrementorum, & ingenii lumen acceſſurum creditur ætatis acceſſu, fit, ut convicia parvulorum, etiam in parentes, non ſolùm injurioſa non ſint, verùm etiam grata atque jucunda (Quid) quòd in hæc etiam concitentur ſtudio ridendi, & vanitate majorum? nam plerumque illa ætas, jam patrem, matremque agnoſcens, neutri eorum audet maledicere, niſi ab altero eorum, aut ab utroque vel permiſſa vel juſſa.

III.

a *Aug. Con.* 1. *cap.* 9. b *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 5. c *Pſalm.* 24. d *Auguſt. l.* 1. *de peccat. mor. cap.* 35.

III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. *Ps. 6.*

Conquerar! an sileam? justas habet ira querelas
Heu sine Pœonia sola relinquor ope!
Non ego, jussa licèt juratis credere verbis,
Sperâssem, cordi non magis esse tibi.
Siccine tardus ades, neque nostra pericula tangunt?
Quæ potuit tantæ causa fuisse moræ?
O mea spes! Numen quo non præsentius agris,
Sic potis es nostri non memor esse mali?
Nunc aderant pariter Podalyrius, atque Melampus
Phillyrides Chiron, Pœoniusque senex.
Multaque præterea comitata Machæone turba,
Quique aliquod medica nomen ab arte gerunt?
Tu solus deeras morborum publica cura,
Postque tot Hippocrates ultimus ecce venis.
O mea spes! numen quo non præsentius agris,
Sic potis es nostri non memor esse mali?
Omnibus est oris visus color indice lingua,
Omnibus admota vena notata manu:
Nil, ajunt, vitale rubet, neque languida certas
Urna notat, pulsu præmoriente, moras.
Idque ego plus ipsis deprendo medentibus ægra,
Destituit medicos ars sua, meque salus.
Quidnam igitur sperem fugientibus orba Magistris,
Morbus ubi vincit sævior artis opem?

Cæca

Cæca per insectas serpunt contagia venas,
Imaque subsidit lapsus in ossa dolor?
Et caput & cubiti se sustentare recusant,
Tinctaque vix Baccho vena medente redit.
Et jam vix animæ superest pars ultima nostræ,
Heu pavor inferiis proxima pompa meis?
Denique qui morbos cupit omnes discere nostros,
Copia quod fieri non sinit, ille cupit.
Hic status, hæc rerum facies miseranda mearum est,
Nec juvor ullius, qui medeatur, ope.
Aspice, vix nostram poteris dignoscere formam?
Vultus abest vultu, seque nec ipse refert.
Lumina suffossis retro fugêre cavernis,
Magnaque purpureis facta ruina genis.
Nec quisquam hanc ferro potuit compescere noxam,
Quin caput & faciem carperet atra lues.
Tetrica quid memorem vigilis fastidia lecti?
Quaque manu tangi vulnera cruda timent?
Vulnera proh nullis mulcendæ Machaonis herbis!
Qualia, quæ secuit barbarus ensis hiant.
Vulnera, secretas animi populantia fibras,
Quæ nullus medica claudat hiulca manu.
Nempe graves, mea sunt, quæ feci, vulnera noxæ,
Vulnera trux animæ carnificina meæ.
Adde, quod intus apum dirus mihi turgeat hydrops
Lentaque quod meditor nausea tardet opus.
Tensaque ventosi prope rumpant ilia fastus,
Et Veneris tacitus pectora cancer edat.
Hæc ego sæpè dedi variis tractanda Magistris,
Semper at oblatæ cura fefellit opis.
Scilicet ipse suas, hic tentet inaniter artes,
Qui raptum Androgeo reddidit arte diem.

Quique potestates succorum norat & usum,
Una salus ægris spesque, Epidaure, tuis.
Nec juvet hic Chiron, operosæ viribus herbæ,
Nec summum medici numen Apollo chori.
Officium tanto cedit minus omne dolori,
Non habet hic ullum succus, odorve locum.
Quas igitur spectem, vestri nisi Numinis, aras,
Funeribus nullis quas Libitina notat.
O mea spes! Numen quo non præsentius ullum,
Ecce tuam veneror, mortua pæne, manum.
Sanus Apollinea non indiget arte vel herba,
Lege Machaoniæ, qui dolet, artis eget.
Mens mihi læsa dolet plus simplice vulneris ictu,
Ne doleat, vires experiare tuas.
Illa ego sum, Solymis quam prædo cruentus arenis,
Stravit, & immiti dividit ense latus.
Tu Samarita, mero? Tu vulnera mitis olivo
Obline, barbarica vulnera facta manu.
Quosque Levita negat, medicos inverge liquores,
Crescet ab infuso rore, meroque salus.

Miserere

Miserere mei Domine; quoniam infirmus sum; sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea,

Psal. 6. vers. 3.

a ÆGrotus sum, ad medicum clamo, cæcus sum, ad lucem propero, mortuus sum, ad vitam suspiro. Tu es medicus, tu lux, tu vita, JESU NAZARENE; miserere mei Fili David; miserere mei fons misericordiæ. Audi, quid ad te clamet infirmus; Lux, quæ transis, exspecta cæcum; præbe ei manum, ut ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

b Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte quæso, manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quidquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine est sanitas & infirmitas mea. Illam precor serva, istam sana. *Sana me Domine & sanabor: salvum me fac & salvus ero.* Tu qui infirma sanas & sanata conservas. Tu qui nutu tuo restauras diruta & collapsa.

c Utinam tibi Domine, aliquæ filiæ Hierusalem nuncient languores meos; si qui sunt in me, qui commendari tibi digni sunt; nam multi sunt in me indigentes curari. O me felicem, si aliquis Centurio cœlestis dicat tibi: *Domine, puer meus jacet paralyticus in domo, & male torquetur!* utinam Domine statim respondeas, *Ego veniam*

a *Aug. soliloq. cap. 2.* b *Aug. medit. c. 36.* c *Guilb. Abb. serm. 46. in Cant.*

niam. & turbo eum. Dic Domine verbo & ſanabor. Verbo enim ades, quia verbum es.

a Medicinas de terra, propter ſingulas quaſque ſuas corruptelas creâſti. ſingula ſolatia ſingulis malis obviantia præparâſti; quoniam es miſericors & miſerator.

b Hei mihi, Domine miſerere mei. Hei mihi, ecce vulnera mea non abſcondo. Medicus es, æger ſum, miſericors es, miſer ſum.

c Nunquid non potens eſt manus tua DEUS omnipotens ſanare omnes languores animæ meæ?

d Multas infirmitates habet anima noſtra. Quot peccata, tot infirmitates.

e Ægrotat humanum genus, non morbis corporis, ſed peccatis.

f Non modò enim paralyſi diſſolvi, verùm etiam peccare, languor eſt. & longè illa languore deterior, ac tanto utique, quanto eſt corpore anima præſtantior.

g Præſta mihi Domine medicinam unde mea poſſint curari vulnera; viſita me infirmum, cura me ægrum, ſana me languentem, & ſuſcita me mortuum.

h Varios ſiquidem languores habemus animarum, & hi ſunt, quibus (Chriſtus) principaliter vult mederi.

Propterea enim illas ægritudines ſanat, ut iſtas

a *Aug. ſoliloq. c.* 20. b *Aug. li.* 10. *conf. c.* 28. c *Idem ib. c.* 30. d *Hieron. in Pſ.* 162. e *Aug. ſerm.* 59. *de verbis Domini, c.* 11. f *Chryſ. hom.* 14. *in c.* 4. *Matt.* g *Aug: med. c.* 40. h *Chryſ. in c.* 4. *Mar. hom.* 14.

iſtas ſcilicet de noſtris animabus expellat.

a Animæ languor peccatum eſt, unde dixit Propheta: *Sana animam meam quia peccavi tibi*, languor animæ noſtræ ſuperbia eſt, avaritia eſt.

b Etiam in typo mulieris illius, ſocrus Simonis & Andreæ, variis criminum febribus, caro noſtra languebat, & diverſarum cupiditatum immodicis æſtuabat illecebris. Nec minorem febrem amoris eſſe dixerim quàm caloris. Itaque illa animum, hæc corpus inflammat: febris enim noſtra avaritia eſt: febris noſtra libido eſt, eò quòd ignitæ ſint cupiditates: febris noſtra iracundia eſt: febre libido flagrantior eſt, graviùſque præcipitat & inflammat.

c Vexabat enim nos morbus gravis ac febris vehemens, decumbebamuſque, non in lecto. ſed in ipſamet vitioſitate, perinde ac in ſtercore. In improbitate voluptabamur, ſcatentes ulceribus, fœtorem ſpirantes, ſqualidi, incurvi, umbræ potiùs quàm homines.

d Quin jacet toto orbe, ab Oriente uſque ad Occidentem, grandis ægrotus; ſed ad ſanandum grandem ægrotum deſcendit omnipotens medicus. Humiliavit ſe uſque ad mortalem carnem, tanquam uſque ad lectum ægrotantis.

e Vidit in ſtercore jacentem, à vermibus exulceratum, à febri & fame oppreſſum, nullo

non

a *Amb. tract. de 24, manſionibus.* b *Amb. l. 4. in c. 4, Luc.* c *Chryſ. in c. 3. ad Philip. ſer.* 11. *digreſſione morali.* d *Aug. ſer. 32. de verbis Domini, c.* 11. e *Chryſ. in c. 3. ad Philip. ſerm.* 11.

non morbi genere laborantem. Nam & febris vexabat (hoc enim improba cupiditas) & inflammationes urgebant (hoc enim arrogantia) & quædam insatiabilis fames occupabat (hoc enim avaritia) & sanies undique (hoc enim scortatio) & cæcitas oculorum (hoc enim idololatria) & surditas & stupor (hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui) & multa deformitas (hoc enim vitiositas) triste nimirum quiddam & morbus gravissimus. Vidit, absurdius (quàm insanientes soleant) loquentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tanta vitiositate; nec tamen abominatus est, non amarior factus, non aversatus est non odio prosecutus, Dominus enim erat, & opus suum non oderat. Deinde quid facit? optimi medici more parat pretiosa pharmaca.

a Et quia ipse est & verbum DEI, ægris suis non herbarum succis, sed verborum sacramentis medicinam conquirit.

b Erat namque Archiatros, qui posset curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.

c Noverat, venâ inspectâ, quid intus ageretur in ægroto.

d Erat humanarum ægritudinum Pæonius Medicus & sanctus ægrotæ animæ incantator. *Salvum*, inquit. *fac servum tuum DEUS meus sperantem in te, Miserere mei Domine, quia clamans ad*

a *Orig. hom.* 1. *in Levit. c.* 12 *&* 13. b *Orig. hom.* 1. *in Psalm.* 37. c *August. in Psalm.* 45. d *Clem. Alex. l.* 1. *Pædagog. c.* 2.

ad te tota die. Bonus autem Pænegogus, qui est sapientia (qui verbum Patris, qui fabricatus est cœlum) universi figmenti curam gerit, ejusque corpori & animæ medetur: qui est omni ex parte sufficiens medicus, humanæ naturæ servator: *Surge*, inquit Paralytico, & sublato in quo jaces, grabato, *vade domum*; & qui priùs erat infirmus, extemplo sanus & firmus evasit. Et mortuo Lazaro dixit, *egredere*; ille vero mortuus, ex sepulchro exiit, qualis erat, antequam moreretur, meditatus resurrectionem.

a Ideo autem tot salvavit febricitantes, tot languidos, tot claudos, tot cœcos & aridos, ne desperet de se peccator: medicum se vocat, & non sanis sed malè habentibus opportunum.

b Et sicut ille, qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; sicut frigidum calido, vel adhibet etiam quædam similia: sic DEI sapientia hominem curans, seipsam exhibuit ad sanandum; ipsa medicus, ipsa medicina. Quia ergo per superbiam homo lapsus est, humilitatem adhibuit ad sanandum. Serpentis sapientiâ decepti sumus, DEI stultitiâ liberamur. Jam verò similia, quasi ligamenta membris & vulneribus nostris adhibita, illa sunt, quod per fœminam deceptus, per fœminam natus; homo hominem; mortales; morte mortuos liberavit.

c Quod si te ergo fortasse animarum nostrarum prædo & tyrannus, vel à Hierusalem in Hieri-

a *Aug. vel quis alius lib. de vera & falsa Pœn. c.* 5. b *Aug. de doctrina Chr. lib.* 1. *c*, 14. c *Naz. or.* 16.

Hiericho descendentem, vel alibi uspiam inermem & imparatum nactus, usque adeo sauciavit.

a Clama: *Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quoniam peccavi tibi:* sanat te DEUS, confitere tantùm vulnus tuum. jaces sub manibus medici; patienter implora auxilium, fovet, urit, secat; æquanimiter tolera, tantùm noli attendere, nisi ut saneris: sanaberis autem, si ostendas te medico; non quia ille non videt, si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est.

b Vulnus, medicum quærit; Medicus, confessionem exigit.

c Convertere ad me, ait Dominus, *Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non ascendit sanitas filiæ populi mei?* grandi plagæ altâ & prolixâ opus est medicinâ.

d Totum enim genus humanum est ille homo, qui jacebat in via semivivus, à latronibus relictus; quem contempsit transiens sacerdos & Levites; & accessit ad eum curandum eique opitulandum transiens Samaritanus, in quo Samaritano, se voluit intelligi Dominus noster JESUS CHRISTUS.

e Ideo unusquisque nostrûm, cordis & corporis genua flectens, oret Dominum nostrum JESUM CHRISTUM (*qui sanat omnes infirmitates nostras*) Et cum Propheta dicat: *Sana*

me

a *Aug. hom.* 12. b *Ambr. in Psal.* 40. c *Ambr. ad Virgin. lapsam cap.* 8. d *August. serm.* 37. *de verbis Dom.* e *Ambr. de* 42. *mans. mansion.* 3.

me Domine & ſanabor, ſalva me, & ſalvabor, dicat & cum David: *Sana me Domine, quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea.*

a Omnis enim, qui medicum non agnoſcit, phreneticus eſt. Nam quoties phreneticos videmus medicis contumeliam facere, reſiſtere ſanitati, nolle curari, deridere veram curam?

b Currite ad medicum, dum poteſtis; ne, cùm velitis, non poſſitis.

c Si adhuc quibuſdam perturbationibus anima quatitur poſt remiſſionem peccatorum, lanquor eſt? *ſanat & omnes languores tuos.* Sanabuntur omnes languores tui noli timere. Magni ſunt, inquies; ſed major eſt medicus. Omnipotenti medico nullus languor inſanabilis occurrit; tantùm tu curari te ſine, manus ejus ne repellas, novit, quid agat. Non tantùm delecteris cùm fovet, ſed etiam toleres cùm ſecat. Tolera medicinalem dolorem, futuram cogitans ſanitatem: ferto ergo manus ejus ô anima, quæ benedicis eum, non obliviſcens omnes retributiones ejus *ſanat enim omnes languores tuos.*

d Planè committamus nos medici manui, non enim errat, ut ſanum pro putri ſecet. Novit, quod inſpicit, novit vitium, quia ipſe facit naturam; quid ipſe condidit, quid de noſtra cupiditate acceſſit, diſcernit, ſcit ſe ſano homini præceptum dediſſe, ne languorem incurreret; dixiſſe in Paradiſo, hoc manduca, &

B hoc

a *Chryſoſt. in Pſalm.* 26. b *Ibidem.* c *Auguſt. in Pſalm.* 102. d *Auguſt. in Pſalm.* 40.

hoc noli. Non audivit ſanus medici præceptum, ut non caderet; audiat vel ægrotus ut ſurgat.

a Quiſquis ergo es, ô Chriſtiane, qui ſanitatem jactas, & te vulneratum fuiſſe diſſimulas, qui integritate gaudes, & te ægrotum fuiſſe non meres, qui te deſtitutum jacuiſſe non reſpicis, ſed erectum in Eccleſia gloriaris; ama CHRISTUM, qui te à prædonibus liberavit, dilige Dominum; qui te proſtratum jacentemque erexit. Dilige, inquam Dominum, qui te in Eccleſiæ ſtabulum, per ſemetipſum invexit; qui rectori ſtabulario commendavit; qui duos denarios, hoc eſt, legem & Evangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum, qui tibi dicit: *Ecce ſanus es.* Dominus enim caram tuam ſalutem habet, qui propter te in ſæculum venit, & te à nefandis latronibus liberavit.

IV.

a Chryſ. in cap. 10. *Luc. hom. de Samar.*

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte universa delicta mea. *Psalm.* 42.

ASpicis, heu sævus! nostris neque tangere curis,
Aspicis & credi vis tibi, me quòd ames?
Futilis ignaro cantetur fabula vulgo,
Sentit amicorum vulnera, quisquis amat.
Aspicis & pateris; neque cura est ulla juvandi;
Verus amor promptam non ita tardat opem.
Aspice, quàm turpi subigar damnata labore,
Aspice, cui tandem colla premenda jugo.
Si feret ingenua saltem labor indole dignus,
Nec nimis abjectæ vilius artis opus.
Multa meos casus magnorum exempla levarent,
Et faceret propriam, sors aliena, levem.
Sæpè Ducum proavos, Regesque noverca coëgit,
Augustas operi sors adhibere manus:
Protea frenantem septemplicis ostia Nili,
Sic oras miseram, Rex Menelae, stipem.
Dextra Syracusii sceptris assueta Tyranni
Sic ferulas, pueris sceptra verenda, tulit.
Flenda exempla quidem, tamen haud ducenda pudori,
(Non etenim miseris sunt sua fata probro.)
Ast mea non lachrymis, sed digna pudore ruina est,
Quæ roto serviles, sponte subacta, molas.
Qualis ab infida Sampson detonsus amica,
Circuit indignas, hoste jocante, rotas.

Atque utinam famulas tantùm damnarer ad artes!
Explerem ingenua sordida pensa manu:
Turpibus at servum vitiis addicere pectus,
Exulis asperius mancipiique jugo est.
Ah pudet! & (duplicis nova quæ mihi causa ruboris)
Ipsa meum damnans execror author opus.
Vix bene pertæsum est, rursumque revolvitur error,
Crescit & attextis nexa catena malis.
Scilicet illa manet plectendas ultio noxas,
Admissum sequitur culpa secunda scelus.
O quàm sæpe meo sensi hæc discrimina damno!
Nec tamen est damni mens revocata metu.
Nempe trahor vario studia in diversa duello,
Ut ratis ambiguis jam pila facta Notis.
Et trahit hinc (vitii quæ lena comesque) voluptas;
Quique subit vitium, retrahit inde dolor.
Sæpius illa tamen redit è certamine victrix,
Assiduus vitio sit licèt ille comes.
Sic habet alternos virtus, vitiumque triumphos,
Et meus æterno vertitur orbe, labor.
Tu super hæc etiam loris servilibus instas,
Addis & in pœnas verbera dura meas.
Pœnaque cùm culpæ sit culpa secunda peracta
Suppliciis pœnas adjicis usque novas.
Nempe Ixionius non est modo fabula gyrus,
Vincta sed æternæ vertor in orbe molæ.
Aspicis hæc durus nostro neque tangere fato?
Aspice, & in pœnas mitior esto meas.

Vide

Vide humilitatem meam, & laborem meum; & dimitte universa delicta mea. *Psalm* 24.

a *IN quantam tribulationem deveni! in quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum; qui jucundus eram & dilectus in potestate mea! nunc verò reminiscor malorum, quæ feci.*

b *Vide humilitatem meam*, attende dejectionem infirmitatis meæ.

c Contrarietas culpæ facta est homini pondus pœnæ; ut corruptioni suæ malè liber serviat, qui bene servus de incorruptione libertate gaudebat.

d *Nunc etenim menti cedit caro, nuncque vicissim*
Mens carnem sequitur. ———
Namque bonum cupiens, facit id tamen ipsa quod odit?
Servitium lachrymis prosequiturque grave.

e Quamvis (enim) quispiam locuples sit & generosus, est tamen inter abjectos abjectissimus, cùm à peccato vincitur, quemadmodum enim, si Rex quispiam barbarorum servus fiat, omnium est miserrimus, sic qui in peccato vivit. Barbarum namque peccatum est, animam enim sub Tyrannidem redigit;

 nihil

a *Matth.* 6. b *Beda in Psalm.* 24. c *Gregor. cap.* 22. *in c.* 7. *Joh.* d *Nazian. carm. de animæ calamitatibus.* e *Chrysost. hom.* 9. *in epist.* 1. *ad Cor.* 10.

nihil enim tam præter rationem eſt; quàm peccatum; unde ait Ptopheta: *Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt jumentis inſipientibus,*

a Sanè ſi intelligamus ſpiritualiter, quæ ſit Ægyptiorum ſervitus; agnoſcimus, quia ſervire Ægyptiis, non aliud eſt, quàm obnoxium fieri carnalibus vitiis, in quod utique unumquemque non extrinſecùs illata neceſſitas cogit, ſed ſegnities animi & libido ac voluptas corporis ſubegit, cui ſe animus per concordiam ſubdit. Denique & Salvator de libertate & ſervitute in Evangelio differens, ita loquitur: *Omnis*, inquit, *qui peccat, ſervus eſt peccati.*

b Sicut ergo Ægyptus (ita terrena provincia) filiis Iſraël, domùs dicitur ſervitutis ad comparationem Judææ & Jeruſalem (quæ eis domus efficitur libertatis) ita ad comparationem cœleſtis Hieruſalem (quæ ut ita dicam; mater eſt libertatis) totus hic mundus, & omnia quæ in hoc mundo ſunt, domus eſt ſervitutis.

c Quid ergo mirum, ſi mundus multis vapulat; ſervus eſt, ſciens voluntatem Domini ſui & faciens digna plagis, non ergo recuſet vapulare multis, quoniam ſi non vult audire præceptorem injuſtè, juſtè patietur ultorem? vel ſi non murmuret contra caſtigatorem, cùm videat ſe plagis dignum, ut miſericordiam mereatur.

a Fla-

a *Orig. hom.* 16. *in cap.* 67. *Geneſ.* b *Hom.* 8. *in cap.* 15. *Exod.* c *Auguſt. ſerm.* 12. *de verbis Domini.*

a Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.

b Ergone bestiæ sumus nos? bestiæ prorsus. *Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus.*

Asinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent. Cum jejunare consentis, urget gulæ illecebra; cùm vigilare proponis, somnolentia premit: *quid faciemus huic asino?*

c Eadem peccatores spiritualiter feremus, quæ (Samson) carnaliter ad nostram eruditionem expressa, sustinuit. Ita enim nobis, ut illi hostis illudet, *& vertendis molis velut asinos deputabit.* Unde nos Dominus (ne collum nostrum, non subditum jugo Christi dignum faciamus *asinaria mola*) admonet per Prophetam; *nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Homo enim, ut alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem suum, comparatur jumentis & similis efficitur:* Quod in Rege Babylonico videmus evidenter expletum, qui stoliditatis impiæ & vecordis superbiæ pœnam, sensu hominis exutus in belluino hoc corde sustinuit. Etenim homo in errore positus, & in justitia relapsus, justè ut Samson sapientiæ pariter & gratiæ virtute desertus, cœcitate punitur & *dula*,

 quia

a *Proverb.* 26. *vers.* 3. b *Bernard. serm.* 1. *super* Qui habitat in adjutorio. c *Bernard. serm.* 5. *de Ascens.* d *Paulin. epist.* 4. *ad Severum.*

quia dignus eſt *opere jumentario*, quia ſemetipſum lumine rationis orbaverit, & in ſimilitudinem belluarum, corporis ſervus, abjecerit. Conſidera hujuſmodi mortalium vitam, & tota tibi ſpecies *jumenti molentis* occurret. Ut ille panis oculos corporis, ſic iſte ſordibus vitæ ſuæ oculos mentis obſutus, per errores ſuorum ſenſuum, quaſi circa *ambages molarum* laborioſâ miſer ſtatione verſatur, uſui ſuo vacuus, laborioſus alieno. Stat in via peccatorum compeditus vinculis cupiditatum ſuarum, & ipſe ſibi carcer eſt obſeſſus tenebris erroris ſui, & conſcientiæ ſquallore concretus in ſemetipſo *piſtrini ergaſtulum* patitur ſaxum cordis ſui pertinaciâ iniquitatis induratum quaſi *molam verſat*, farinam hoſtibus ſuis de corrupta animæ ſuæ fruge, conficiens; quia ſicut ſcriptum eſt: *Peccator de anima ſua currit*. Ita qui peccatum operatur de mola vitæ ſuæ, hoſtile triticum molit ut Zabulum paſcat, cui panis eſt anima quæ ſibi fames eſt.

a Sunt autem & *malorum differentiæ*, ut ſunt quædam earum humanæ, aliæ aſinariæ. Et humana quidem eſt illa, de qua ſcriptum eſt: *Duæ erunt molentes ad unam molam, una aſſumetur, & altera relinquetur.*

b Diſcutiamus ergo. quæ molant, quid molant, quidve piſtrinum ſit: & fortaſſe mundus iſte piſtrinum eſt, & quod in eo humani cor-

a *Orig. tract.* 5. *in Matt. cap.* 28. b *Ambroſ. in cap.* 17

corporis forma referatur, in quo anima nostra velut quodam carcere includitur, panem si consultat boni, operatura cœlestem. In hoc ergo pistrino anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & gravi humore corruptum, non potest interiora ab exterioribus separare, & ideo relinquitur, quia ejus similago displicuit.

a Asinaria autem mola non irrationabiliter dici potest gravissimum hominis malum, quod semper deorsum trahit.

b Nam quid per *molam asinariam*, nisi actio terrena signatur, quæ dum colla mentis per stulta desideria constringit, hanc *in laboris circuitum* mittit.

c Molendinum enim labor est hujus sæculi.

d Et molendinum puto dictum mundum istum, quia rotâ quadam temporum volvitur, & amatores suos conterit.

e Testatur Sampson Allophylis captus, qui postquam oculos perdidit, *ad molam* deputatus est; quia nimirum maligni spiritus, postquam tentationem stimulis intus aciem contemplationis effodiunt, foras *in circuitum laborum mittunt.*

f Et quare in *molendino?* quia in isto mundo versantur: ubi *molendinum* intelligitur, quia *sic vertitur mundus iste, quo modo mola.*

a *Origen. tractat. 3. in Matth. cap. 18.* b *Greg. lib. 6. moral. cap. 26. in cap. 3. Job.* c *August. serm. 107. de tempor.* d *August. in Psalm. 36.* e *Gregor. 7. moral. 16. in cap. 6. Job.* f *August. in Psalm. 132.*

a Quare in *molendino*? quia defuncti in sæculo, *circuitu* rerum temporalium, tanquam *mola* detinentur.

b Et trahebat me post se, *in circuitu*, de vitio in vitium, & de luto in lutum.

c Unde bene quoque per Psalmistam dicitur: *DEUS meus, pone illos ut rotam*, ut rota ponuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laboris missi*, dum ea, quæ ante sunt, negligunt, & ea, quæ deserenda sunt, sequuntur, ex posterioribus elevantur, & in anterioribus cadunt.

d Hinc est enim, quod per Psalmistam dicitur: *in circuitu impii ambulant*; quia dum interiora non appetunt, in exteriorum labore fatigantur.

e Miser ego homo! quis me liberabit à calumnia hujus pudendæ servitutis! miser sed liber, liber quia homo, miser quia servus, & pro servitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est, quæ se, cùm esset libera, servam fecit peccati, peccato assentiendo, quia, qui facit peccatum, servus est peccati.

V.

a *In Psalm.* 99. b *August. solilóq. cap.* 6. c *Gregor. lib.* 16. *moral. cap.* 30. *in cap.* 24. d *Gregor. lib.* 2. *moral. cap.* 4. *in* 1. *cap. Job.* e *Bern. hom.* 81. *in Can.*

IHS

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me! Job. 10.

V.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. *Job.* 10.

Ergone cælituum jam nata oblivia regnis!
Quis Ganymedæo miscuit illa scypho?
Quid facit immemores ad nostra negotia Divos?
Lethæas Superi fortè bibistis aquas?
Oblita es mea lux, aut vis oblita videri,
Cùm dubitas proprium quale crearis opus.
Si nescis, referam; si scis, cur fingere pergis?
Me Tua de lutea dextera fecit humo.
Quæris, ubi? toto locus est notissimus orbe:
Primus ubi pater est conditus, hortus erat.
Fons ubi de riguis argenteus exilit herbis,
Quadruplicique suas flumine findit aquas.
Scire lubet tempus? minimo post tempore, salsas
Cum maris aggeribus terra coëgit aquas.
Addo, (quo historiæ facit, hac quoque parte, probandæ,)
Puniceo rubuit Dædala gleba solo.
Hinc tribus es modicam digitis admensus arenam,
Primaque massa mei corporis illa fuit.
Nec primis erit his natalibus exitus impar,
Nil nisi pulvis eram, nil nisi pulvis ero.
Sic faber argillam Samiis dum reperit agris,
Ædificat facili pocula ficta luto.
Principio, terræ segmenta ligonibus urget;
Inde levi madidam flumine mollit humum.
Denique materiem pernix rota versat in orbem,
Amphoraque admotæ nascitur arte manus.

Nascitur, at media vix amphora vixerit hora,
Frangitur, inque suam fracta recurrit humum.
Haud magè firma meæ fundamina condita vitæ,
Et levis extremos finiet umbra dies.
Cur igitur, veluti fuga non satis incitet annos,
Præcipites glomerat mobile tempus equos?
Sponte, meus pulvis, nimis heu citò sponte fatiscit,
Et mea, non ullo vita premente fugit!
Si mihi, seu vitrea concrevit Olympus ab unda,
Cælite Crystallo membra gelata forent!
Aut quales memorant, cælestia lumina, stellas,
Quas suus è liquidis condidit author acus:
Aut foret Angelicæ munus, sine corpore, vitæ.
Elisiis qualem mentibus esse ferunt?
Sperarem Angelicis æqualia sæcula lustris,
Cælestesque annos, sideriosque dies.
Sed data squammigeræ magè fortia corpora turmæ,
Quam peperit viridi Doris aquosa patri.
Quin etiam volucres cujus melioribus ortæ,
Plumea queis nitidæ membra dedistis aquæ.
O utinam rigidis mihi stent adamantibus artus,
Aut durent nervos firma metalla meos!
Felices Scythiæ fato meliore sorores,
Eama quibus fulvo finxit ab ære manus.
Cuique fuit solo corpus penetrabile talo,
Ærea nam reliquum lamina corpus erat:
Sed quid ago, damnoque mei cunabula limi?
Aut queror è fragili corpora ficta luto?
Non bene vasa suo faciunt convicia fabro,
Nec faber ipse suum jure refutat opus.

Me-

Memento, quæso, quòd ſicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. *Job.* 10.

a SURGE, *& deſcende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et deſcendi in domum figuli, & ecce ipſe faciebat opus ſuper rotam, diſſipatum eſt vas, quod ipſe faciebat è luto, manibus ſuis: converſuſque fecit illud vas alterum; ſicut placuerat in oculis ejus, ut faceret, & factum eſt verbum Domini ad me dicens: Nunquid ſicut figulus iſte, non potero vobis facere, domus Iſraël, ait Dominus; Ecce ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu mea.*

b Volens Propheta, DEI oſtendere potentiam & hominis fragilitatem, comparat DEUM figulo & hominem luto; quod nihil poteſt adverſus DEUM; ſicut nec lutum adverſus figulum; unde Rom. 9. dicitur: *Nunquid poteſt figmentum ei, qui ſe finxit, dicere: Quid me feciſti ſic?* & Iſaiæ 45. *Væ, qui contradicit fictori ſuo, teſta de ſamiis terræ. Nunquid dicet lutum figulo ſuo, Quid facis?* & Iſaiæ 64. *Et nunc Domine Pater noſter tu es; nos verò lutum: & fictor noſter tu, & opera manuum tuarum omnes nos.* Igitur in domum figuli deſcendere, eſt conſiderare fragilitatem car-

 nis

a *Hieremiæ* 13. b *Hugo Cardin. in hunc locum.*

nis suæ. Corpora autem nostra dicuntur vasa, quia continent liquorem sive thesaurum pretiosissimum, scilicet spiritum ad imaginem DEI creatum. 2. Rom. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* DEUS autem est figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur super rotam, vel propter corporis instabilitatem; vel quia idem est principium & finis ibidem, secundùm illud Genesis 3. *De terra es, & in terram ibis.*

a Ut lutum ergo homo factus est; quia de limo est ad conditionem sumptus. Quod sanctus vir bene pietati judicis objicit, cum postulans dicit: *Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Ac si apertè dicat: Infirmitatem carnis considera, & reatum iniquitatis laxa. Ubi aptè quoque mors ejus carnis adjungitur, cùm protinus subinfertur: *& in pulverem deduces me.* Ac si patenter postulet, dicens: Memento, quæso, quòd per carnem à terra venio, & per ejus interitum ad terram tendo.

b Hæc autem, quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum possint congruere, libet, ut breviter replicando monstremus. *Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippe homo noster interior existit: quia Sancti Spiritûs gratia terrenæ menti infunditur, ut ad intellectum sui conditoris erigatur; humana namque co-

gitatio,

a *Gregor. lib.* 10, *moral. cap.* 16. *in cap.* 10. *Job.* b *Gregor. ibid. cap.* 37.

gitatio, quæ peccati sui sterilitate aruit, per vim sancti Spiritûs, quasi irrigata terra, viridescit. Sed sæpè, dum præceptis superni doni virtutibus sine interruptione utimur, ad privatam fiduciam, usu continuæ prosperitatis elevamur: unde fit plerumque, ut idem qui sublevaverat, paromæer spiritus deserat, quatenus ipsum sibi homines ostendat. Quod sanctus vir protinus exprimit, cùm subjungit, *& in pulverem deduces me.*

Quia, cùm per subtractionem spiritûs mens aliquantulum in tentatione deseritur quasi ab humore pristino, terra siccatur; ut infirmitatem suam derelictus sentiat, & sine infusione supernæ gratiæ, quantûm homo aruit, agnoscat: qui ante quoque reduci ad pulverem dicitur, quia dimissus sibi, cujuslibet aura tentationis rapiatur.

a Hoc ergo (sicut dignum erat) perpendentes homines sancti, pulchra plasmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipsum Creatorem, suum plasten; seipsos autem lutum appellaverunt; eleganti confessione, lachrymosâ declamatione: *Et nunc Domine*, inquit Isaias: *Tu pater noster es & nos lutum, & fictor noster, & opera manuum tuarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plastes noster DEUS. *Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël? Ecce sicut lutum in manu figuli, ita vos, in manu mea,*

a *Rupertus lib. 2. cap. 20. in Gen.*

domus Israël. Ostenderat enim illi figulum facientem opus suum super rotam; *Et dissipatum est,* inquit, *vas, quod ipse faciebat è luto manibus suis, conversusque fecit illud, vas alterum, sicut placuerat in oculis ejus, ut faceret.* Hinc idem qui supra dicit Isaias: *Væ qui contradicit fictori suo, testa desamiis terræ.* Hæc & illis similia sciens ille Jurisperitus cœlestis Paulus ait: *O homo tu quis es, qui respondeas DEO? Nunquid potest figmentum dicere ei, qui se finxit? Quare me fecisti sic? Aut nunquid non habet potestatem figulus, facere de eodem luto, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

a Magnum reverentiæ documentum, magnum & congruum taciturnitatis & continentis linguæ instrumentum. DEUS plastes noster est, nos autem lutum. Monet hoc vehementi increpatione Apostolus vas electionis, placitumque æterni figuli opus, monet, inquam, nos, & mittit huc, ut cum Propheta, isto, præsens divinæ potestatis exemplar videamus. Cúm enim abjectionem fratrum suorum Israelitarum congemuisset; *Quid ergo,* inquit, *dicemus? Nunquid iniquitas apud DEUM? absit,* nimirum ut hæc diceret, ipse quoque mente humili; in isto Propheta, descenderat in domum figuli, & viderat, quod domus Israel lutum esset, æquè ut omne cœnum gentium; & quia non pro debito, sed pro sola gratia *DEUS figulus omnium,* sumpsit

Abra-

a *Rupertus lib.* 1. *in Jeremiam cap.* 10.

Abraham, cùm esset lutum Chaldaicum, & ex illo, & ex seminis ejus massa lutea, fecit, quæ voluit vasa misericordiæ, vasa honoris & gratiæ. Quid amplius illi debebat, quàm universo luto generis Adæ? hoc ille sapiens & humilis, & ideo verè sapiens, quia humilis, viderat & humiliter sentiebat; quia non propter figuli inertiam, sed propter incomprehensibilem Justitiam, rebelle lutum in manu ejus dissipatum fuerat. Porrò, ut ad spectandam similitudinem figuli revertamur, dicamus nunc, quando figulus ille cognovit figmentum nostrum, suscipiendo pulverem nostrum, tunc ipse faciebat opus è luto manibus suis super rotam adhibitis digitis suis, id est, donis Spiritûs Sancti, ut perfecta jam in plenitudine temporis vasa, thesauros susciperent misericordiæ & honoris. Sed ausum est infelix lutum blasphemare figuli sui digitos. Quid igitur? Nimirum figulo justissimè digitos suos toris contrahente, & cum tota manu feriente, dissipatum est vas, dissipatione validâ.

a Num quæram igitur, quis fecit me? Tu Domine fecisti me, sine quo factum est nihil, tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi ago, Domine DEUS meus, per quem vivo ego, & per quem omnia vivunt, quondam fecisti me. Gratias tibi plasmator mei, quia manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me.

a *August. soliloq. cap.* 31.

a Novisti figmentum nostrum figulus noster, & omnes quasi lutum in manu tua.

b Nempe figmentum fragilius, quàm vasa, quæ illâ rotatione finguntur.

c Igitur quia sic voluit, & sic sapientia dictavit, unum de quo cæteri propagarentur, formavit hominem de limo terræ. de limo, inquam, terræ. Manifestum est hoc, quia secundùm corpus homo terra est. *Terra* enim, inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

d Novit, quid fecerit, quomodo lapsum sit; quomodo reficiendum sit, quomodo adoptandum sit, quomodo ditandum sit. Ecce facti sumus de limo. Primus homo de terra, terrenus, secundus homo de cœlo, cœlestis.

e Nosce tamen teipsum homo: tuæ animæ dicitur in Canticis Canticorum: *Ni cognoveris te formosa in mulieribus.* Cognosce te anima, quia non de terra, non de luto es, quia insufflavit in te DEUS animam viventem. Attende tibi, ut lex dicit tibi, id est, Animæ tuæ: sæcularia te & mundana non teneant; terrestria non morentur; ad illum totá intentione festina, ex cujus inspiratione consistis.

f Cognosce te anima, quia non de terra, non de luto es, quia insufflavit in te DEUS, & fecit

a *August. soliloq. cap.* 20. b *August. lib.* 5. *de civit. cap.* 3. c *Rupertus lib.* 2. *cap.* 21. *in Genes.* d *August. in Psalm.* 102. e *Ambros. in Psalm.* 118. f *Ambros. ibid. oct.* 10.

& fecit te in animam viventem, Opus magnificum eſt homo, DEI inſpiratione formatum, Diſce homo, ubi grandis, ubi pretioſus ſis, vilem de terra demonſtrat, ſed glorioſum virtus facit, fides rarum, imago pretioſum. An quicquam tam pretioſum, quàm imago DEI eſt?

Peccavi: Quid faciam tibi, O custos hominum! quare me posuisti contrarium tibi? Job. 7.

VI.

Peccavi: quid faciam tibi, ô custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi? *Job. 7.*

ET juvat, & merui: pleno scelus ore fatendum est,
Culpa mea est nullo digna patrocinio.
Peccavi, fateor, nec quæ male crimina feci,
Ullo fucari posse colore, puto.
Nec mihi dedecoris metus est, neque cura pudoris,
Publica flagitiis debita pœna meis.
Ecce manus ultro supplex tibi porrigo victas,
Quæ mihi sit, tantùm pœna luenda rogo.
Quid tibi vis faciam? *vis trudam pectus in enses,*
Aut cladi statuam mœsta trophæa meæ.
Vis tua centenis cumulari altaria libis?
Aut pia fumosis thura micare focis?
Aut meus ipse tuas mavis, cruor imbuat aras,
Hostia criminibus substituenda meis?
Ah, foret illa meæ vix par quoque victima noxæ,
Namque meo est omnis crimine pœna minor.
Non tamen est sanas tantus tibi fervor in iras,
Quas lenire cruor solus & ara queant:
Sæpe tuus parti superatæ mucro pepercit,
Et conservato nomen ab hoste tulit.
Non sinit ingenium tantos tibi surgere motus,
Quantis pro merito culpa pianda foret.
O bone terrigenûm custos, *tutelaque mundi,*
Publica suspendi tot cui vota salus!
En tua se media clementia monstrat in ira,
Quaque manu gladios hac quoque tendis opem.

Si pateris (quamvis summo mea causa patroni
Eloquio, melior nullius esse queat,)
Pauca tamen pro me. vel pro te; (quod magis, optem)
Ne tua sors etiam sit mala causa, loquar.
Non nego, peccavi; *communis at hic fuit error:*
Damna ne communis criminis una luam?
Cùm ruerent alii, malè quo suus impetus illos
Impulit, in flammas Bacche Venusque tuas?
Dextra suum fulmen, quamvis vibrata, remisit,
Tensaque pro gladio lenis oliva fuit.
Cur mihi perpetuo contra adversare duello,
Ceu gladiator ego, tuque lanista fores?
Non satis est, culpam fassas tibi tendere palmas,
Criminibusque iram promeruisse tuam?
Quid! quod & egregii dederim tibi muneris ansam,
Materies laudis, dum mea culpa, tua est.
Nam nisi peccassem, quid tu concedere posses?
Clementis nomen, non habiturus eras.

Peccavi: quid faciam tibi ô custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? Job. 7.

a FAmosa lucta & totius ore Ecclesiæ per orbem celebrata, qua homo cum DEO luctatus est.

b sicut enim sunt quædam arma DEI, in quibus esse dicitur lorica Justitiæ & gladius spiritûs, & scutum Fidei? ita etiam sunt arma diaboli quibus indutus homo peccator. A contrariis igitur intelligamus contraria, & statuamus duos milites armatos; unum militem DEI, alterum

a *Rupert. in Gen. l. 8. c. 6.* b *Orig. in Ps. 32. hom.*

alterum militem Diaboli. Et si quidem miles DEI habet loricam justitiæ, sine dubio miles diaboli contrariam huic gerit injustitiæ loricam. Et si miles DEI in galea coruscat salutis, è contrario peccator (qui est miles diaboli) galeâ perditionis indutus est. Ita ergo est gladius quidam Spiritûs Sancti in his, qui militant DEO; est autem & gladius maligni in his, qui militant peccato, quem gladium nunc evaginare dicuntur peccatores.

a Quis est gladius peccatoris, nisi contrarius gladio Spiritûs Sancti?

b Quomodo autem putandi sunt peccatores evaginare gladium? dum jam impudenter, & absque ullo verecundiæ velamento iniquitates suas perpetrant, nec erubescunt aut reverentur, nec tanquam in vagina nequitiam suam recondunt & contegunt, sed superbo & elato spiritu, velut gladium quendam denudant.

c Cum agno pugnaverunt, qui Ecclesiam DEI persecuti sunt.

d Hæc pugna cœpta est à principio mundi in Cain & Abel.

Tetendit (impius) adversus DEUM manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.

e Sunt namque nonnulli, qui etsi aliquando agere contra Omnipotentis DEI judicium nituntur, ipsâ impossibilitate explendæ voluntatis suæ fracti, ad semetipsos respiciunt; atque ad

 eum,

a *Amb. in Psal.* 36. b *Orig. hom.* 2. *in Ps.* 36. c *Ambros. in* 17. *Apoc.* d *Hugo Card. in eund. locum Job.* 13. e *Greg. in hunc locum.*

eum, quem contemnere voluerant, convertuntur; & qui discedere longe poterant, si quod vellent implere valuissent, per hoc aliquando salvantur, quia quod voluerunt, implere nequierunt; unde ad se reducti, cujus sint conditionis, aspiciunt, & plangunt se contraria veritati voluisse.

a Sic Saulum Ecclesiam prosequentem DEUS de cœlo vocavit, prostravit, tanquam percussit.

b Nam qui omnia nostra moderatur, ac dispensat DEUS, nobis per malitiæ viam incedentibus occurrit, offendicula objiciens, quæ nos à peccato remorentur, & abarceant.

c Sed & nonnulli sunt, qui hoc, quod perversè contra DEUM appetunt, justo DEI judicio implere nequiùs permittuntur, & cùm eos malitia accendit, potentia roborat, tanto jam semetipsos in errore cognoscere nequeunt, quanto in rebus affluentibus extra se semper per potentiam trahuntur: de quorum intentione dicitur: *Tetendit adversùs DEUM manum suam, contra Omnipotentem roboratus est.*

d (*Sed*) *contra DEUM pugnare non est facile.*

e *Tu* (igitur anima mea) *ne existimes tibi impunè futurum, quod contra DEUM pugnare tentaveris.*

f Job, cujus rei gratiâ, dimicaret, nesciebat; nesciebat, quoniam ei gymnasium palæstra erat proposita; sermonem ad judicem vertit, animæque

a *Aug. l. 22. contra Faustum c. 70.* b *Basilius hom. 13. in Ps. 48.* c *Greg. loco jam citat.* d *Eccl. 46.* e *Mach. 1. c. 7.* f *Chrys. hom. 4. de patientia Job.*

mæque oculum ad alta dirigit, non blaſphemans ſed orans cum lachrymis: *Ut quid me poſuiſti contrarium tibi?*

a Tunc autem ſibi contrarium DEUS hominem poſuit, cum homo DEUM peccando dereliquit. Juſtus verò conditor hunc ſibi contrarium poſuit, quia inimicum ex elatione deputavit.

b Et ecce fatetur (Job) malum quod fecit, ſed bonum quod DEO in recompenſationem debeat offerre, non invenit; quia ad abluendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma eſt, niſi hanc miſericordia parentis foveat. Cur (ergo) quaſi contrarium tibi hominem deſpicis, qui certus ſcio, quia perire ipſum, quem deſpicere crederis, non vis?

c Peccavi peccatum grande, & multorum ſum mihi conſcius delictorum; nec ſic deſpero, quoniam, ubi abundaverunt delicta, ſuperabundabit & gratia.

d Miſer ego homo? quis me liberabit à calumnia hujus pudendæ ſervitutis? miſer, ſed liber, quia ſimilis DEO, miſer, quia contrarius DEO. O cuſtos hominum quare me poſuiſti contrarium tibi? poſuiſti cùm non prohibuiſti? Alioquin ipſe me poſui, & factus ſum mihimet gravis. Juſtiſſimè quidem ut hoſtis tuus, ſit hoſtis meus, & qui tibi repugnat, repugnet & mihi; ego qui tibi, mihi ipſi contrarius ſum.

VII.

a *Greg. in cap. 7. Job. lib. 8. cap. 22.* b *Gregor. in cap. 7. Job. lib. 8. cap. 21. & 22.* c *Auguſt. manual. c. 23.* d *Bern. ſerm. 81. in Cant.*

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? Job. 13.

VII.

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum.

Job. 13.

ERgo meus tantæ cauſam tibi præbuit iræ
Qui condonandus leniter error erat?
Credideram torvos tantùm te fingere vultus,
Nec niſi compoſitis os ſimulare minis.
Scilicet ut flenti genitrix negat ubera nato,
Sed negat, ut lachrymis ſæpiùs illa petat.
Aut qualis puero fugiens negat oſcula nutrix,
Oſcula, quæ toties, dum fugit ille, dedit.
Sic ego te fictos rebar mihi ducere vultus,
Utque magis ſequerer, fingere velle fugam.
At geritur video, dicto res ſeria bello,
Falſa, nec, ut rebar larva, ſed ira fuit.
Avertiſque oculos, dedignariſque videri,
Pax veluti nunquam concilianda foret.
Et fugis, ut viſo fugit eminus hoſtis ab hoſte,
Aut quem fulmineo dente laceſſit Aper.
Seu timeaſque oculis viſus faceſſere noſtris
Occulis oppoſita lumina cauta manu.
Quo precor hanc tanto merui pro crimine pœnam,
Ut velut indignans ora videnda neges?
An quia peccavi, vultu fruſtraris amantem?
Ah! vultu nunquam qui mihi torvus erat.
Aut mea ne magicas jaculentur lumina flammas,
Sibilet aut noſtro Regulus ore, times?
Anteveni tutis Cyceos viſibus orbes,
Vibratamque oculo pelle nocente necem.

Donec

Donec enim verso me dedignabere vultu,
Te, dolor, irato vivere, major erit.
Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum.
Luminibus possum Phœbe carere tuis:
Pulchra tuos oculos contemnere Cynthia possum,
Qui pascunt reliquas igne nitente faces.
Attamen absque tuis oculis, mea vita, meum cor,
Vivere, non aliter quàm sine corde, queo.
Cense igitur aliquas quibus obruor anxia curæ,
Si tam dura oculis pœna carere tuis?
O quanto! ò quanto mihi grandius hoc tormentum est,
Quod amem mea lux, me tamen haud redames!

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Job. 13.

QUare faciem tuam avertis, gaudium meum, per quod gaudeo? ubi es absconditus, pulcher, quem desidero? soporem tuum haurio, vivo & gaudeo; te autem non video; vocem tuam audio & reviviſco; sed *cur faciem tuam abscondis?* fortè dicis: *Non videbit me homo & vivet.* Eja Domine, moriar, ut te videam; videam, ut hic moriar. Nolo vivere, volo mori; dissolvi cupio & esse cum CHRISTO; mori desidero, ut videam CHRISTUM; vivere renuò, ut vivam cum CHRISTO.

———————*Lumen persæpè tuenti,*
Numinis æterni, nubes densissima, sese.
Protinus injecit mediam, seque abdidit ingens
Fulgor; & ardentem finit mihi corde dolorem,
Ut

a *Aug. soliloq. cap.* I. b *Nazianz. de virtute hum.*

Ut mihi jam propiùs posito se præpete cursu
Eripuit, cœpitque fugam. Cur istud? Amari
An quod me semper cupiat, cupideque requiri?
Namque ita moris habent homines quoque.

a Si quis enim offenderit servulorum, avertere ab eo vultus solemus. Si apud homines hoc grave dicitur, quantò magis apud DEUM? vides ergo, quòd faciem suam DEUS à Cain muneribus avertit. Ideo David orat, ut flagelletur potiùs quàm *projiciatur à facie DEI.* Ideo justus ait: *Vultum tuum Domine requiram* grande ergo supplicium projici à facie DEI. Projectus est Adam de Paradiso; neque immeritò, ipse enim ante *se absconderat à facie DEI.* Exivit & Cain à facie DEI, quia putavit, DEUM esse fallendum, ut crimen negaret. Quomodo projiciat DEUS à facie sua, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

b Igitur quæ Anima semel à DEO didicit in intimis suis DEI præsentiâ suspirare, & *quærere faciem ejus semper*, talis anima, nescio, an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribiliùs pœnaliùsve ducat, quàm post spiritualis studii hujus gustatam semel suavitatem exire denuo ad illecebras vel potiùs molestias carnis: audi enim hominem expertum quæ loquitur: *Bonus es*, inquit, *Domine sperantibus in te, animæ quærenti te.* Audi & alium similem huic: *Tibi dixit cor meum; exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram.* Ab hoc bono,

a *Ambr. Apolog. pro David.* b *Bern. serm.* 31. *in Cantic.*

bono, si quis avertere sanctam illam animam conaretur puto, haud secus accepisset, quàm si de Paradiso, & ab ipso introitu gloriæ; conspiceret deturbari.

a Est enim (CHRISTUS) fulgor æternus animorum; quem ideo Pater misit in terras ut ejus illuminati vultu, æterna & cœlestia sperare possimus, qui antè terrenâ caligine tenebamur inclusi.

b Desiste (ergo anima) hominis habere peccata, & videbis faciem meam? qui enim faciem meam videt debet esse sine peccato. Ergo Angelus, hoc est, divini minister imperii; obsequere mandatis Domini; cùm fueris Angelus, videbis faciem Domini; ipse Dominus JESUS ait: *Beati mundo corde, ipsi enim DEUM videbunt*: advertis, quid à te exigatur, ut videas DEUM? Emunda igitur cor tuum.

c (Sed avertere à nobis DEUM faciem suam putamus, quando sumus in aliquibus afflictionibus constituti.

d Ne timeas, ô Sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit Sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur tibi in bonum, & de accessu & recessu lucrum acquiris. Tibi venit, tibi & recedit; venit ad consolationem, recedit ad cautelam.

e O bona absconsio quæ efficitur perfectio! Gloria mea, DEUS meus, abscondis thesaurum tuum

a *Ambr. in Psal.* 43. b *Ambr. in Psalm.* 118. c *Ambr. in Psalm.* 43. d *Bernard. in scala.* e *B. Anselmi medit. cap.* 5.

tuum, ut incites cupidum; recondis margaritam, ut augeas quærentibus amorem; differs dare, ut doceas petere; dissimulas audire petentem, ut facias perseverantem, quod planè indicat illa hebilis quæ tuum in sepulchro natum CHRISTUM inter mortuos, quærebat vivum, durantibus adhuc tenebris; quam accenderas, ut quæreret, sed quærenti dilpatebas, ut perseveraret: perseveravit sperans, & speravit perseverans; & quia in spe perseveravit, videre te meruit. Beata visio & plena exultatio.

a Placare, obsecro, & miserere mei, & *non avertas faciem tuam à me*, qui pro me redimendo, *non avertisti faciem tuam ab increpantibus & conspuentibus in te.*

VIII.

Aug. med. cap. 39.

Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lachrymarum! Hierem. 9.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte. *Hierem.* 9.

QUis mihi det, liquidas caput hoc vertatur in undas,
Totque fluat guttis, quot ſtetit ante, comis?
Fronte patet campus, quem flebilis imber inundet,
Ripa nec, ut fluctus exſpatientur, obeſt.
O mea, ſi ſubitò, duo flumina, lumina fiant!
Sat capiet geminas alveus aptus aquas.
Ille meis totus lachrymis non ſufficit imber,
Perpetuo flentis, qui rigat ora ſenis.
Capta nec Andromacho, qua lumina proluit unda,
Illa meis lachrymis unda ſat eſſe poteſt.
Nec tua Jeſſide, lachrymati balnea lecti,
Balnea nocturnis humida ſemper aquis.
Nec quibus es ſolitus jejunia, paſcere, guttæ,
Nocte, dieque tuus quæ tibi panis erant.
Illa nec illuvies plorabilium lachrymarum
Quam pluit in Domini Magdala mæſta pedes.
Nec (tibi, qui geminis inaraverat humida ſulcis,
Lumina) fons mæſtæ, Petre perennis aquæ.
Sed tua, Nile, velim ſeptemplice flumina rivo,
Cùm vagus Iſiacos obruis amnis agros.
Aut qualis madidum cùm mergit Aquarius annum,
Totaque in hybernas aſtra liquantur aquas.
Aut potiùs trepidas qualis ruit imber in urbes,
Omnia cùm pluvio clauſtra recluſa Jovi.
Culminaque & turres & acuta cacumina, cautes,
Et nemora, & montes, nil niſi pontus erant.

Hos

Hos oculis voveam gravidis mihi currere nimbos,
Et caput hoc, totus fiat ut Oceanus.
Aut ſaltem ut geminos tabeſcere lumina rivos,
Perpetuove meas amne natare genas.
Nec ſiccari oculos, niſi cùm ſtupor obſtitit illis,
Finiat ut lacrymas ultima gutta meas.
Felices nimium, vitreæ, gens cærula, nymphæ,
Membra quibus fluido ſunt liquefacta vitro!
Voſque paludoſis mutatæ fontibus artus,
Quas vetus eſt quondam fama profeſſa nurus.
Cur mihi non liquidis ſtillant quoque brachia rivis,
Glaucaque muſcoſis fluctuat unda comis:
Illa ego ſum, fontem quæ non admittor in ullum,
Illa ego ſum fruſtra quæ liquor eſſe velim.
O utinam! celerem vertar, novus Acis, in amnem,
Qui, Galatæa, tuo flumen amore fuit.
Aut aliquod, fieri jubeat me Biblida, Numen,
Quod fieri juſſit Biblida, fontis aquam!
Aut, Acheloe, tua liceat mihi ludere forma,
Hercule decepto, cùm leve flumen eras!
Non ego tunc, Acheloe, precaria corpora ponam;
Taurus, ut exuto fluminis ore, puter.
Et licet obſcuri fuerim niſi nominis amnis,
Non ego me nomen vile fuiſſe, querar.
Jugis aquæ largus tantùm mihi ſuppetat imber,
Cætera ſecurum nomen honoris erit.
Tum mea inexhauſtos deducent lumina rivos,
Pindus ut æſtiva de nive, volvit aquas.
Perq; fluent lacrymæ, veluti vaga flumina vultum,
Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.
Nec niſi flere meis oculis erit ulla voluptas,
Donec erunt lacrymis crimina merſa meis.

Quis

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte? Hierem. 9.

a SI totus vertar in fletum, & nequaquam guttæ sint lachrymarum, sed abundantia fluminis, non satis dignè flevero.

b *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum?* ut præveniam fletibus fletum & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula; & pondus catenarum prementium, stringentium, urentium, nec consumentium. Heu me mater mea, ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ!

c Nescit flere, qui flenda committit; & cùm sit ipse lachrymabilis, non habet culpæ lachrymas suæ.

d Axa suspirans à patre terram irriguam petit, quia à creatore nostro cum magno desiderio quærenda est lachrymarum gratia. Hinc irriguum superius accipit anima, cùm sese in lachrymis cœlestis Regni desiderio, affligit: irriguum verò inferiùs accipit, cùm inferni supplicia flendo, pertimescit.

e Tu quidem Rex gloriæ, & omnium virtutum magister, docuisti nos verbo & exemplo

D gemere

a *Hieron. in c. 9. Hierem.* b *Bern. serm. 16. in Cant.* c *Ambr. in Ps. 118.* d *Greg. lib. 3. dial. cap. 34. & lib. 6. registri.* e *Aug. med. cap. 36.*

gemere ac flere, dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Tu flevisti defunctum amicum, & lachrymatus es valde super perituram civitatem. Rogo te, bone JESU, per illas pretiosissimas lachrymas tuas, & per omnes miserationes tuas, da mihi gratiam lachrymarum, quam multùm desiderat & appetit anima mea, quia sine dono tuo, non possum habere eam: sed per spiritum sanctum tuum, qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lachrymarum, sicut dedisti Patribus nostris, quorum vestigia debeo imitari, ut plangam me in omni vita mea, sicut ipsi se planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguum superius & irriguum inferiùs, ut *sint mihi lachrymæ panes die ac nocte.* Da mihi, dulcissime fontem irriguum fontemque perspicuum, in quo lavetur assiduè istud iniquitatum holocaustum. Da mihi gratiam lachrymarum benedicte & amabilis DEUS, præcipuè ex multa dulcedine amoris tui & commemoratione misericordiarum tuarum. Tribue pro bonitate & pietate tua, ut iste calix tuus inebrians & præclarus satiet sitim meam.

a Lachrymæ siquidem sunt peccati diluvium & mundi piamentum.

b Et sicut torrens, diversa obstacula diruit, sic lachryma ferventis desiderii, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & cursum suum ad DEUM peragit, usque dum perveniat ad aspectum DEI, Ecclesiastici c. 35.

a Nonne

a *Nazianz. orat.* 3. b *Hugo Card. in c.* 9. *Hier.*

a Nonne lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, à maxilla enim ascendunt, usque ad cœlum.

b Percute, Domine, percute, obsecro, hanc durissimam mentem meam, piâ & validâ cuspide dilectionis tuæ, & altius ad intima penetra potenti virtute; & sic *de capite meo educ aquam immensam & de oculis meis verum fontem lachrymarum* jugiter manantem ex nimio affectu, desiderio visionis pulchritudinis tuæ: ut lugeam die ac nocte, nullam in præsenti vita recipiens consolationem.

c Da mihi, quæso, lachrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorum meorum possint solvere vincula, & cœlesti jucunditate semper repleant animam meam. Venit mihi in mentem alterius mulieris devotio mira, quæ in sepulchro jacentem, præ amore quærebat, quæ recedentibus discipulis de sepulchro non recedebat, quia sedebat ibi tristis ac mœrens. Si ergo ita flevit, & in fletu perseveravit mulier, quæ viventem cum mortuis quærebat, quæ te manu fidei tangebat; quomodo me plangere & in planctu persistere debet anima, quæ te redemptorem suum jam cœlo præsidentem, & ubique regnantem corde credit, ore confitetur? Quomodo ergo gemere & flere debet talis anima, quæ te toto corde diligit, teque toto desiderio videre concupiscit?

a *Vers.* 16. *Vers.* 17. b *Aug. med. cap.* 37. *c Aug. med. cap.* 36.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. Psalm. 17.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis.

Psalm. 17.

Ergo iterum Actæon aliquis nova fabula fiet,
Infelix canibus præda voranda suis?
En, mihi mens nemorum studiis juvenilibus arsit,
Et perit in studiis mens prope capta suis.
Mens fuit, ancipites venatu pellere curas,
Non tamen in sylvis, pulchra Diana, tuis.
Sylva mihi rabidis non est latrata molossis,
Lustra nec infesta sollicitata cane.
Nec juga Taygeti neque Mænala territa cornu,
Nec fulvus volucri cuspide stratus aper.
Nec mea Partheniis circumdata retia sylvis,
Nec meditata feris callida lina dolos.
Nunquam ego vel pedicas, venabula, tela, vel arcus,
Ullave Spartanæ Virginis arma tuli.
O utinam mens ista mihi, Dictynna, fuisset!
Non ego nunc præda cingerer arte meæ.
Heu quibus imprudens studii mihi torpuit ætas!
Quin potiùs, nemorum crura notata rubis?
Cur quæsita tuis mihi præmia, Bache, trapetis?
Aut agitata tuis præda, Cupido, jugis?
Non tantùm pharetram neque tantùm tela Cupido,
Cauta sed, ut fallas, fila plagásque geris.
Pampineos tantùm neque concutis Evie thyrsos,
Sunt quoque, queis capias ebria crura, doli.
Dum surgit Dalilæ Sampson malè tonsus ab ulnis,
Vincta Philisthæo brachia fune tulit.

Cùm jacet ignoto Noë superatus Jaccho,
Compede succiduos stringis Jacche pedes.
Idalis, ecce, suis jam me quoque cassibus ambit.
Quæ toties votis præda petita meis.
Hei mihi, quot circum pedicarum indagine cingor!
Seu fera venantum præpete septa glebe.
Scilicet illa sui spectri feralis imago,
Antonio: celsi vertice visa jugi?
Cùm patuêre, oculi collecta sub unius ictum
Omnia, quæ mundo didita regna jacent.
Omnia, ceu parva tellusque polusque tabella,
Pictaque stant minimo corpora tota vitro.
Omniaque hæc ingens obsepserat undique rete,
Multaque furtivis stamina sparsa viis.
Quisque suas fraudes, sensit sua vincula quisque,
Hic caput, ille pedes vinctus, & ille manus.
Sic sua deceptum laquearat quemque voluptas,
Ut visco stolidæ decipiuntur aves.
Ah! sua nexilibus tendit mors undique tramis
Retia, arachnæo callidiora dolo.
Utque sedet nigro venator araneus antro,
Insidians pennis, stridula musca, tuis.
Sensit ubi mota, trepidare, cubilia, tela,
Emicat, & trepidam raptat in antra feram:
Aut qualis viridi latet arbore callidus auceps.
Pennipedi meditans vincla dolosa gregi.
Linigeros abdit vicino gramine vallos,
Spargit & in nitido plurima grana solo.
Et circum inclusas secreta crate volucres,
Quæque canans vinctæ compede, ponit aves.
Hæ, saltu & cantu, levis ille foramine buxi,
Hæ socias, prædam decipit ille suam.

Venan-

Venantum haud aliter scelerum comitata corona
Implicat insidiis mors sua quemque suis.
Quique super laqueos nisus dare corpora saltu,
Heu miser, in stygias præcipitatur aquas!

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis.
Psalm 17.

a ECce Domine DEUS meus, mundus totus plenus est concupiscentiarum laqueis, quos paraverunt pedibus meis, & quis effugiet hos laqueos?

b *Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.*

c Avis enim, quæ descendit ex alto, vel quæ in altum se extollere non potest, frequenter aut laqueis capitur, aut visco fallitur aut quibuscunque irretitur insidiis: sic quoque & anima nostra. Laqueus in auro, viscus in argento, nexus, in prædio clavus est in amore. Dum aurum petimus, strangulamur; dum argentum quærimus, in visco ejus hæremus; dum prædium invadimus, alligamur. Quin etiam mulieris decus, dum tentat, astringit.

d Sed qui sunt venatores isti? venatores utique pessimi & nequissimi, callidissimi & crudelissimi. Venatores qui cornu non sonant, ut audiantur, sed sagittant in occultis immaculatum. Ipsi Rectores sunt tenebrarum harum, astutissimi

a *Aug. soliloq. c.* 12. b *Hierem. Thren.* 3. c *Ambr. de bono mortis c.* 5. d *Bern. serm.* 3. *super* Qui habitat in adjutorio.

mi versutiâ & malitiâ diabolicæ fraudis; ita ut, sicut est ante venatorum bestia; sic ad eorū comparationem sit quilibet astutissimus hominum.

a O anima fragilis ad resistendum, facilis ad cadendum, difficilis ad surgendum! qualiter istius adversatii laqueos evadere poteris, quem tantis subtilitatibus præditum agnoscis?

b Intellige, quia in medio laqueorum ambulas & subtus machinas transeas imminentes. Omnia retibus plena sunt; Diabolus laqueo cuncta complevit.

c Ecce tetendit ante pedes nostros laqueos infinitos & omnes vias nostras variis implevit decipulis, ad capiendas animas nostras & quis effugiet? laqueos posuit in divitiis, laqueos posuit in paupertate laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno, & in vigilia laqueos posuit in verbo & opere, & in omni via nostra.

d Absconditaest in terra pedica ejus, & decipula illius super semitam. In terra pedica absconditur cùm culpa sub terrenis commodis occultatur; inimicus quippe insidians ostendit humanæ menti in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum; ut ejus animam stringat, quatenus videat quid est, quod concupiscere valeat, & tamen nequaquam videat, in quo culpæ laqueo pedem ponat. Et tunc ab antiquo hoste super semitam decipula ponitur, quando in actione hujus mundi, quā mens appetit, peccati laqueus

a *Bonavent. cap.* 1. *soliloq.* b *Orig. hom.* 2. *in Cantic.* c *Aug. soliloq.c.*16. d *Greg. lib.* 14. *mor. c.* 6. *in c.* 18. *Job.*

laqueus paratur; quæ videlicet non facilè deciperet, si videri potuisset; sic quippe decipula ponitur, ut dum esca ostenditur, nequaquam ipsa à transeunte videatur. Sæpè ergo proponuntur animo cum culpa honores, divitiæ, salus, & vita temporalis, quæ mens infirma, dum quasi escam videt, & decipulam non videt, per escam quam videns appetit, in culpa constringitur, quæ non videtur.

a Et quemadmodum perversi quidam & subdoli homines, quorum studium est & propositum ex aliorum bonis ditescere (eam tamen potentiam non habent, ut apertâ violentiâ utantur) vias insidiosè obsidere solent; & si locum aliquem circa illas aut convallibus profundis interreptum, aut dumorum densitate obscurum viderint, in illum sese abdunt; & hujusmodi velamento, viatorum circumquaque conspectum, ne prævideantur, amoliti, ex inopino illos adoriuntur; ne quisquam eorum laqueos periculosos videre priùsqueat, quàm in illos incidat: ita & Satan infensus nobis, & antiquus hostis, mundanarum oblectationum umbris sese insinuans (quæ periculosæ circa vitæ hujus viam, latronem occulere solent, & latibula præbere insidiatori:) inde improvisos nobis perditionis laqueos substernit. Oportet itaque nos animi oculos perpetuò vigiles circumqnaque diducere, & quidquid jucundum apparet, mox suspectum habere, & prætercurrere; nec aliquam illi cogitationem applicarè, etiamsi au-

a Basil. de non adhærendo rebus sæcularibus.

aurum copiosè propositum videamur, & idoneum, quod à volentibus tollatur, etiamsi quascunque delicias terra proferat. & pretiosa tabernacula ostentet: etiamsi choreas, comessationes, ebrietates & mensas concentuum modulatione jucundas videamus; etiamsi offeratur venustas corporum, sub his namque omnibus ità jucundis, latebras habet communis noster hostis, exspectans num per objectorum spectacula illecti, relicta Regia via, ad ipsius aliquando insidias ipsi ultro declinemus. Et plurimum sanè timendum est ne quo pacto illis incautè accurrentes; & oblectationem illam, quam usurpantibus offerunt, nihil habere periculi putantes, primo statim gustu, dolosè abditum hamum voremus, atque illo postea (nolimus, velimus) ligati, ad terribiles latronis latebras *Mortem*, scilicet, per hujusmodi illecebras imprudenter trahamur.

a Attolle (ô homo) animam tuam, ne eam illiciat esca laqueorum. Voluptates sæculi, escæ quædam sunt, & (quod pejus est) escæ malorum, escæ tentationum. Dum voluptatem quæris, laqueos incurris. Oculus ergo meretricis laqueus amatoris est; oculus enim meretricis, est laqueus. Laqueus est etiam sermo meretricis qui obdulcat ad tempus fauces tuas, & postea exasperat eas amaritudine conscientiæ peccatricis. Laqueus est aliena possessio plena amœnitatis. Omne iter istius vitæ plenum laqueorum est. Unde justus dicit: *In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueos mihi.*

a Quo-

a Ambr. lib. de bono mortis cap. 6.

a Quoties inimicus cordi nostro conatur inserere quò nos reflectat à sanctitatis proposito & piis votis? Quoties corporeos inflammat ardores? Quoties occurrare facit oculos meritricios, quibus castum sustentet affectum, ut improviso amoris spiculo feriat imparatum? Quoties inserit animo tuo verbum iniquum, & cogitationes cordis absconditas. His anima, quæ cupit evolare, deponitur. Sed tu obluctare quasi bonus miles CHRISTI JESU.

b Et quid de extraneis laqueis loquar? hostis nobis laquei sunt cavendi in hoc ipso corpore nostro, laquei circumfusi nobis sunt, quos debemus vitare.

c Honorum gratia, sublimitas potestatum, epularum suavitas, forma meretricis, laqueus est Diaboli.

d Ergo non laqueis nos credamus, & retibus iis, quæ decipiunt & illudunt; non sequamur illecebrosa & seductoria.

e Sed tantùm valet animi præsumptio, ut & coram ipsis muscipula sit, & incidant in eam; obscurentur oculi eorum, ne videant.

f Sed tu Domine libera nos de laqueo venantium, & à verbo aspero, ut confiteamur tibi, dicentes: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

X.

a *Idem.* b *Ibidem.* c *Ambr. lib. 4. in cap. 4. Lucæ.* d *Ambr. de bono mortis cap. 9.* e *August. in Psalm 68.* f *Aug. Soliloq. cap. 16.*

Non intres in judicium cum ſervo tuo, quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens! Pſal. 142.

X.

Non intres in judicium cum ſervo tuo, quia non juſtificabitur, in conſpectu tuo omnis vivens! *Pſal.* 142.

QUod Domino decus eſt in jus arceſſere ſervum,
Palmaque quæ ſervi, jure vadantis Herum?
Et ſervilis hero vertit victoria probro,
Et reus offenſæ ſervus herilis abit.
Crede mihi, pudor eſt, mecum tibi texere rixas,
Jurgia nec tecum convenit eſſe mihi.
Non ego ſum, tantæ cui ſit fiducia pugnæ,
Non ego materies litibus apta tuis.
Nempe tui ſcribi vis bella forenſia faſtis,
Aut mea, fortè, tuam vincere, cauſa poteſt.
Cujus erit felix adeò facundia linguæ,
Quæ ſperare ſibi tanta trophæa queat?
Juridici nulla eſt ità vox exercita rixis,
Quo tua debilior cauſa, loquente, cadat.
Heu nimis auſteram diſpenſas cognitor urnam,
Nec tuus inflecti ſe rigor ille ſinit;
Sat tua nota quidem gemino clementia mundo,
Blandaque & in pœnas eſt tibi lenta manus.
Mœſtaque cum ſtatuis, triſti tibi mœror in ore eſt.
Tamque rei damno, quàm reus ipſe, doles.
Parque tibi dolor eſt de crimine ſumere pœnam,
Ac ſua de plexo crimine pœna reo eſt.
Nec ſibi decretam velit ullus demere mulctam,
Arbiter ut proprii criminis ipſe feret.
At licèt ingenuas habeant hæc carmina laudes,
Judicii cupiam puncta ſubire tui:

Nam quamvis miseris bonus es, veniaque paratus,
Attamen insontes jure severus agis.
Et tibi jam justa pendet lanx utraque libra,
Par sit ut ex æquo gratia, parque rigor.
Nec sinis affectus, captivaque pectora duci,
Nec subigunt animum lenia verba tuum.
Nec, si causidici vox incantáverit aures,
Facunda minimum diluat arte nefas.
Perdidit hic cassas facundia, suadaque vires,
Et silet hoc omnis gratia muta loco.
Nec prece, nec pretio, nec fraude, nec arte, nec astu
Prostitit hoc unquam vendita causa foro.
Quis secet intrepidus tam duro judice lites,
Aut tantùm impavidus pareat ante DEUM?
Non ego si sævi vocer inter ovilia Martis,
Dura tui metuam septa Gradive, fori.
Nec trepidem (licèt ipsa decem citet hasta virorum)
Ne mea, centeno judice, causa labet.
Nec tua, (causarum scopulos) infamia, Cassi,
Pulpita, si jubet Prætor, iniqua querar.
Nec Rhadamantææ verear subsellia rixæ,
Scamnaque Dictæi litigiosa senis.
Nec, quibus inclusas tenet arbiter Æacus umbras,
Infernis dubitem jura subire plagis.
Quidlibet in caput hoc dictet suffragia judex,
Et ferat immites qualibet urna notas:
Causarum mihi tot lingua est in fata trophæis,
Se putet ut nullo cedere posse foro.
Unius at timuis solummodo Judicis urnam,
Judicis & testis qui vice solus agit.
Qui semel ut sævâ sententia lata tabella est,
Nec prece, nec lachrymis, triste retractat opus.

O du-

O durum! ô fatale reus, miserique tribunal,
Quo Judex rigido tam gravis ore sedet!
Dicitur attonitis & terna luce supinis,
Hunc oculis Agathon extimuisse diem.
Utque sibi noxæ Paulus non conscius esset,
Hoc tamen est veritus judice stare nocens.
Quique sui Salomon doctissimus audiit ævi,
Mens pura est, quemquam dicere posse, negat.
Quin sacer hac etiam trepidus formidine Psaltes
Judice te, tutus quis reus, inquit, erit?
Quique tot adversos tulit æquo pectore casus,
Vix fore clare satis sidera; Jobus ait.
Si trepidant igitur, tanto censore columnæ,
Quo stabunt tabulæ, ligna caduca pede?
Sique tremunt pavidæ nutante cacumine cedri,
Qua spe parva suam sylva tenebit humum?
Frigidus, heu! refugit toto de corpore sanguis,
Aspectus quoties hæc subit urna meos.
Non secus ac visa cùm victima fortè securi,
Decepto refugit verbere tunsa caput.
Parce, precor, neque jus mihi dic hac cognitor urna
Sancta Themis causa qua cadat ipsa sua.

Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens! Psal. 142.

a NOn litigemus; nolo tecum habere causam, ut ego proponam justitiam meam, tu convincas iniquitatem meam. Indignum est

a *August. in Psalm.* 142.

tibi, cum ſervo tuo intrare in judicium, nec quidem cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in judicium Domine DEUS meus. Quantum libet rectus mihi videar, producis tu de theſauro tuo regulam; coaptas me ad eam, & pravus invenior; *ne intres in judicium cum ſervo tuo*: miſericordiâ indigeo, fugitivus redeo, pacem quæro.

a Dignum ducis, ſuper hujuſcemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in judicium?

b Vocat te: in judicium venies. Quid reſponſurus es ei qui niſi iterum tibi donet, periſti? ideo S. David judicium refugit, miſericordiam poſcit, dicens: *& ne intres in judicium cum ſervo tuo.*

c Quid enim tam pavendum, quid tam plenum anxietatis & vehementiſſimæ ſollicitudinis excogitari poteſt quàm judicandum aſtare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare ſub tam diſtricto Judice ſententiam. *Horrendum eſt*, ait Apoſtolus, *incidere in manus DEI viventis.*

d Ipſe eſt autem teſtis & Judex, Judex & teſtis quem nulla conſcientia peccatrix effugere poteſt. Omnia enim nuda & aperta ſunt oculis ejus.

e Et ſicut illi, qui è carceribus educuntur, unà cum ipſis catenis ad judicium protrahuntur, ſic omnes animæ, cùm hinc emigraverint,

variis

a *Job.* 14. b *Ambr. in Pſal.* 36. c *Bern ſerm.* 8. *ſuper* Beati qui habitant. d *Ambr. in orationibus Chryſ. in cap.* 4. *Matth. hom.* 14.

variis peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur tribunal.

a (Et ecce ego) jam jam præſentabor ante diſtrictum judicem de operibus meis rationem redditurus. Væ mihi miſero, cùm venerit dies illa judicii, & aperti fuerint libri, in quibus omnes mei actus & cogitationes Domino præſentandæ recitabuntur. Tunc dimiſſo capite præ confuſione malæ conſcientiæ in judicio, coram Domino ſtabo trepidus & anxius, utpote commemorans ſcelerum commiſſorum meorum. Tunc anima inveniens oculos clauſos & os, alioſque corporis ſenſus, per quos ſolemus egredi & delectari in his exterioribus, revertetur ad ſe, & cadet ſub ſe; & quia amore mundi & carnis voluptate DEI amorem dereliquerat, derelinquetur à DEO miſera in hora tantæ neceſſitatis, atque dæmonibus tradetur in inferno crucianda. (Anima mea) ingenti horrore concutitur, & multiplicibus cogitationum æſtibus agitatur, cum urgente ſolutione carnis, & ſubductis è medio omnibus, ſe & illum terminum conſiderat cui appropinquat; & poſt paululum hoc invenit quod in perpetuum mutari non poterit.

b Neque enim tunc immeritò cujuslibet anima terretur; quando poſt puſillum hoc invenit, quod in æternum mutare non poſſit. Conſideramus quippe, quòd viam vitæ præſentis nequaquam ſine culpa tranſire potuimus. Conſideramus etiam, quia nec hoc quidem, ſine

a *Bern. med. cap.* 2. b *Greg. lib.* 24. *mor. cap.* 2.

aliquo reatu nostro est, quod laudabiliter gessimus, si remotâ pietate judicemur. Quis enim nostrum vitam præcedentium Patrum valeat vel superare vel assequi. Et tamen David dicit, *Ne intres in judicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Paulus cùm diceret, *Nihil mihi conscius sum*, cautè subjunxit: *Sed non in hoc justificatus sum.* Joannes dicit: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Jacobus ait; *In multis offendimus omnes.* Quid ergo facient tabulæ, si tremunt columnæ? aut quomodo virgulta immobilia stabunt, si hujus pavoris turbine etiam cedri quatiuntur? Solutioni ergo carnis appropinquans nonnunquam terrore vindictæ etiam justi anima turbatur.

a Quantalibet enim justitia polleant, nequaquam sibi ad innocentiam vel electi sufficiunt, si in judicio districtè requirantur: sed hoc tunc ad solatium suæ ereptionis inveniunt, quod nequaquam se posse sufficere humiliter sciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gladio se tantæ animadversionis abscondunt, & quo terrorem venturi Judicis præstolantes continuo timore trepidant, eo indesinenter agitur, ut paratiores fiant.

b Noli, quæso, piissime Domine, scribere adversum me amaritudines meas, ut *intres in judicium cum servo tuo, sed secundùm multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.*

Væ

a *Greg. cap. 23. in cap. 7. Job.* b *August. med. c. 39.*

Væ mihi misero, cùm venerit dies judicii & aperti fuerint libri conscientiarum, cùm dicetur de me; *ecce homo & opera ejus*, quid faciam tunc, Domine DEUS meus cùm cœli revelabunt iniquitatem meam, & adversum me terra consurget? Ecce nihil respondere potero, sed demisso capite præ confusione, coram te stabo trepidus, & confusus. Heu me miserum, quid dicam! clamabo ad te Domine DEUS meus, *Quare jacens consumor*? Plange anima mea, sicut vidua super virum pubertatis suæ. ulula misera & plora quoniam dimisit te sponsus tuus? Miserere, ne desperem, sed te spirando respirem; & si ego commisi, unde me damnare potes. tu non amisisti, unde salvare soles, ne memineris dulcissime JESU, tuæ justitiæ adversus peccatorem tuum, sed esto memor benignitatis tuæ adversus creaturam tuam ne memineris iræ adversus reum, sed memor esto miserationis tuæ adversus miserum. obliviscere superbum provocantem, & respice miserum invocantem. Quid enim est JESUS nisi Salvator?

Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum! Pſalm. 68.

XI.

Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum. *Pſal.* 68.

O Nimis inſtabilis dubii inconſtantia Ponti,
Qui tot pellicibus carbaſa fallis aquis!
Nempe fluit vitreis refluiſque argenteus undis,
Mentiturque tuus dura metalla liquor.
Nonnunquam placidus, tacitæ ſtas more paludis,
Nec magis ulla lacu ſtagna modeſta jacent.
Sæpè tibi horrificat vix ſummum fluctibus æquor,
Cùm levis exiguo ſtringitur unda Noto.
Mobilibuſque ſalit circumcava ligna choreis,
Subſiliuntque levi vela petulta rate.
Quin ſinis æratis findi freta mollia roſtris,
Utque tibi canas tonſa flagellat aquas:
Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo.
Tot tereris remis, terra quot ipſa rotis.
Et tua, ne qua parte, fides ſuſpecta laboret,
Marmora perſpicuo pandis aperta ſinu:
Ceu cryſtallineo nequeat fraus eſſe profundo,
Aut lateat vitreo nullus in amne dolus.
Ecce ubi diſcinctam jam non tenet anchora puppim,
Auraque remigio prona ſecundat iter.
Quàm citò deſerto diſceſſit littore pinus,
Et jam nulla domus, nulla videtur humus.
Improviſa ratem medio circum æquora cingunt,
Hippotadæ laxis agmina miſſa cavis.
Non ſecus, ac ſæva ſervus damnatus arena
Opprimitur Libycis præda voranda feris.

Aut nemorum latebris deprensus fortè viator,
Prædonum subito cingitur orbe latus.
Tum surgit tumidis præsagum fluctibus æquor,
Venturoque tremit discolor unda metu:
Mox ubi decertant simul Africus & simul Eurus,
Et Notus & Boreas incubuêre salo,
Finditur abruptus varia in divortia pontus,
Distrahit ut fluctus quæque procella suos.
Et patet horrendo præceps Neptunus hiatu,
Mersurus pelago circumeunte ratem.
Heu! gemit hic tumido pendens trabs anxia fluctu,
Et perit, undecima si prior unda venit.
Aut hæc, aut similis salis est fallacis imago,
Tam cito de placido sæva fit unda mari.
Sed mihi, mentito simulata est fabula ponto,
Non ego de vestris, Tethy querebar aquis.
Nec mihi, de rapidis, qui torquent æquora, ventis.
Nec mihi de regnis, Æole verba tuis.
Nec mihi, de levibus, temerarie Typhi, carinis
Ire quibus liquidum primus es ausus iter.
A patrio nunquam solvit mea littora puppis,
Nec vidi virides, Numina falsa, Deos.
Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,
Qui facit hanc artem, quam facit, arte luat.
Quem cecini pontus, mea vita, simillima ponto est,
Quæque tulit puppis, illa ego, puppis eram.
Æolidæ magno flantes circum agmine fratres,
Sunt animi motus, gens violenta mei.
His ventis, hac nave, per hæc ego cærula currens,
Tot sensi humanis rebus inesse vices.
O fallax nimium mendaci vita sereno,
Quæ nigra de lætis tam cito regna facis?

Nullæ

Nulla deest Venerum tibi copia, nulla leporum,
Omnia blanditiis, lætitiisque fluunt.
Dum furit intus amor ventisque agitata libido,
Triste nihil, fraudem fraude tegente, patet.
Ast modò, cum stygio vitiorum erumpere fluctu,
Hisque animum ventis asseruisse lubet.
Tunc videt, heu! quanto fuerit mens hausta profundo,
Quoque gemit, scelerum quàm grave sentit onus.
Atque utinam! ut, liquidis Pelagi qui mergitur undis,
Exerit Oceano terque quaterque caput,
Sic imo scelerum mersus semel æquore mentem,
Submersas Superis tendet ab amne manus!
Sed velut in tetrum lapsus telluris hiatum,
Quem simul & putei tracta ruina tegit.
Aut gelidas fracto subiit qui marmore crustas,
Nequicquam obstructo flumine tentat iter:
Non aliter, prono scelerum qui vertice raptus
Vix tulit à superis, unus & alter, opem.
Aspicis, ut certem pugnantibus, una, duobus;
Bella movente Noto, bella movente salo?
Aspicis, ut caput hoc prope mergat & Auster & unda,
Jamque necaturas ducere cogar aquas?
Aspicis hanc animam gemino succumbere fato?
Nec tua sunt velis astra secunda meis?
Aspice, nec rabido luctantem desere ponto,
Naufraga nec medio lina relinque freto.
Tende manum potius misera, Palinure natanti,
Et mento digitos subde vocate tuos.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum. Psal. 68.

a QUàm diu miser jactabor in fluctibus mortalitatis meæ, clamans ad te Domine, & non audies? Audi clamantem Domine, *de hoc mari magno* & adduc me ad portum felicitatis æternæ. Felices qui de periculo *maris hujus* educti, ad te, *DEUM. portum tutissimum*, pervenire meruerunt! ô verè felices, qui de *pelago* ad *littus*, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium, pervenerunt, optatâ jam quiete beati! Infelices heu nos miseri, qui per *maris hujus magni fluctus procellosasque voragines navim trahimus*, ignorantes, an ad portum salutis pervenire valeamus!

b Pater misericordiarum, audi ejulatum pupilli tui, & porrige manum tuam optimam adjutricem ut retrahat me *de profundis aquarum, & de lacu miseriæ & de luto fæcis*, ne peream vidente misericordiâ oculorum tuorum, sed evadam ad te, Dominum DEUM meum.

c Pelagus enim longè lateque protensum *hæc vita*; & quemadmodum in mari universo sinus diversi, aliis atque aliis tempestatibus commoventur præcipuè velut Ægæum ventis exasperatur; Tyrrenum verò fretum propter angustias; Charybdis autem quæ est Libyen versus, propter stagna Syrtes & brevia Pontus magnitudine

a *Aug. soliloq. c.* 35. b *Aug. soliloq. c.* 37. c *Chrysost. hom.* 82. *in Matth.*

gnitudine fluctuum atque impetu; Hispanicus Oceanus, quia invius carentiâ portuum, & locorum ignorantia intricatus, difficilis navigantibus est, similiter alia pelagi pars, aliis de caussis; sic & in vita nostra fieri videmus.

a *Navium* quoque nomine *vita hominum transitoria* designatur: quemadmodum & in Job: *Dies mei* inquit, *transierunt sicut naves, poma portantes.*

a Et huc, illucque *mentis nostræ navis* impellitur, quia & Paradisi celsitudinem meminimus, & *importunos tentationum fluctus* ex carne toleramus.

c Quod autem mare abruptius quàm sæculum? tam infidum, tam mobile, tam profundum, tam immundorum spirituum flatibus procellosum?

d Quod à diversis peccatis & variis tentationibus velut quibusdam fluctibus æstuat, de quo scriptum legimus: *Hoc mare magnum & spatiosum.*

e Nolite credere, nolite esse securi; licèt in modum stagni fusum æquor arrideat; licèt vix summa jacentis elementi spiritu terga crispentur; magnos hic campus montes habet. Intus inclusum est periculum intus est hostis. In illo æstu, charybdis luxuriæ salutem rotat. Ibi ore virgineo ad perpetranda naufragia scylla seu renidens libido blanditur. Hic barbarum littus,

 hic

a *Rupert. l.5.inc.8 Apoc.* b *Greg.l 9.mor.c.24. in c. 9. lib.* c *Ambr. praf.in 4.l. super Evang.Luc.* d *Chrys. hom. 33.* e *Hieron. Epist. 1. ad Heliod.*

hic Diabolus pirata, cum sociis portat vincula capiendis.

a In hoc magno sæculi hujus diluvio, ubi circumstantibus procellis non invenitur fida statio, & locus eminentior, ubi spes columbæ saltquatenus valeat requiescere.

b Magnam faciunt tempestatem multitudines cupiditatum, quæ velut in quodam freto corporis navigantem hinc atque inde perturbat, ut gubernator sui esse animus non possit.

c Mens quippe humana, quot tentationes patitur, tot flatibus movetur. Hanc enim plerumque ita pertu bat; cùm recidit ira, succedit inepta lætitia; luxuriæ stimulis urgetur; æstu avaritiæ longè latèque ad ambienda, quæ terrena sunt; tenditur; aliquando hanc superbia elevat, aliquando verò inordinatus timor in infimis deponit.

d (Ecce Domine) *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravatæ sunt super me*, & nisi tu, (cui proprium est misereri semper & parcere) dexteram tuæ majestatis supponas, mergi cogor miserabiliter in profundum.

e Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum ejus tu mitigas.

f Magnus est puteus profunditas iniquitatis humanæ. Illuc quisque si ciciderit in altum cadet: metuenda ista res est vehementer. Si videris

a *Ambr. in orationib.* b *Ambr. Apolog. poster. pro David.* c. 3. c *Greg. l.* 11. *mor. c.* 23. *in c.* 13. *Job.* d *Aug. med. c.* 39. e *Psalm.* 88. f *August. in Psalm* 68.

deris hominem fecisse iniquitatem, mersus est in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipsius, & dixerit: verè peccavi fateor, non super eum clausit puteus os suum. Cùm autem videris eum dicere: Quid enim malè feci? factus est defensor peccati sui; clausit super eum puteus os suum, quà eruatur, non habet.

a Spes humani generis, CHRISTE, DEUS de DEO, refugium nostrum & virtus, cujus lumen à longè, inter caliginosas nebulas, super maris procellas, quasi stellæ maris radius, oculos nostros irradiat, ut dirigantur ad te, portum. Guberna, Domine, navim nostram, tuâ dexterâ, clavo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, *ne nos demergat tempestas aquæ, ne absorbeat nos profundum*; sed unco crucis retrahe nos ab hoc pelago, ad te solamen unicum nostrum, quem à longè (quasi stellam matutinam & solem Justitïæ) vix lachrymantibus oculis in littore cœlestis Patriæ, nos exspectantem videmus; exaudi nos *DEUS salutaris noster, spes omnium finium terræ, & in mari longè*. In mari turbulento versamur; tu in littore stans, aspicis pericula nostra: *Salvos nos fac propter nomen tuum*. Da nobis, Domine, inter Scyllam & Charybdim ita tendere & tenere medium, ut utroque periculo evitato, securi perveniamus ad portum.

* * * *
* * * *
*

XII.

a Aug. Soliloq. cap. 35.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus? Job. 14.

XII.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus. *Job*, 14.

QUis mihi ſecuris dabit hoſpita tecta latebris,
Tecta, quibus dextræ ſerver ab igne tuæ.
Heu! tuus ante oculos quoties furor ille recurſat,
Nulla mihi toties fida ſat antra reor.
Tunc ego ſecretas, umbracula frondea, ſylvas,
Luſtraque ſolivagis opto relicta feris.
Tunc ego vel mediis timidum caput abdere terris,
Aut maris exeſa condere rupe velim.
Tunc voveam abſtruſa montis latuiſſe caverna,
Viva ſepulcrales aut ſubiiſſe domos.
Aut nunquam aſpectos Phœbo, Phœbæque penates,
Aut habitâſſe tuos, nox tenebroſa, ſpecus.
Dum quatit aſtriferos flammatus Juppiter orbes,
Et jacit accenſa tela triſulca manu,
Triſtia, ne noceant, metuendæ fulmina flammæ,
Daphnide, qui metuit, tempora cincta tegit.
Tu rubra cùm torques furibunda ſpicula dextra,
Nulla juvant ſoliis laurea ſerta ſuis.
Nulla juvant tacitis frondoſa cubilia ſylvis,
Sylva tuis oculis omnis & umbra patet.
Clauſerat obſcuræ denſis ſe frondibus umbræ,
Carpſerat arboreas qui malè primus opes.
Aſt ubi vicino veſtigia Numine ſenſit,
Erubuit, luco proditus ipſe ſuo.
Nulla juvat refugo ſpelunca immanis hiatus
Hoſpita montivagis luſtra nec ulla feris.

Mitia

Mitia quæ ſenſit Medus per antra leonum,
Effere Chaldeos antrá dedêre neci.
Nulla juvant clauſis ſpelæa obſcura latebris,
Fida nec umbrarum, ſenta, ſepulchra, domus.
Avius occulta deprendere, Lothe, caverna,
Et Cain è tumulo frater humate vocas:
Quid memorem, ut tumidâ Jonas ſe merſerit undâ,
Nec merſum ſtabili texerit unda fide?
Hauſerat immani Jonam quæ bellua ventre,
Innocuo Jonam bellua ventre vomit.
Nulla fides vitreo pelagi, niſi vitrea, fundo,
Pervia perſpicuo quid tegat unda freto?
Nulla fides clauſis, Libitinæ longa ſepulcris,
Produntur tumulis iſta ſepulta ſuis.
Nullà fides tacitis, quæ vallant ſaxa, latebris:
Tecta caverna ſuo ſæpè retecta ſono eſt:
Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus umbræ,
Ambo caduca pars fronſque, nemuſque fide.
Nec mare, nec tellus, neque luſtra, nec antra, nec aſtra,
Tuta nec illa mihi, quæ ſuper aſtra, via.
Tu potes hoc tutis ſolus caput abdere clauſtris,
Dum tua depoſito fulmine dextra vacet.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus? Job. 14.

[a] *QUò ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam?* Quis eſt locus recepturus fugitivum DEI; homines, qui ſuſcipiunt fugitivos, quærunt ab eis, à quo fugerint: & cùm ſervum inve-

a *Pſalm.* 138. *Auguſt. in hunc locum.*

iuvenerint alicujus Domini minùs potentis tum ſine ullo timore ſuſcipiunt, dicentes in corde ſuo; non habet iſte talem Dominum, à quo poſſit inveſtigari; cùm autem audierint Dominum potentem, aut non ſuſcipiunt, aut cum magno timore ſuſcipiunt, quia homo potens falli non poteſt. Ubi non eſt *DEUS*? quis fallit DEUM? quem non videt DEUS? à quo fugitivum ſuum non repetit DEUS? quo ergo ibit fugitivus iſte à facie DEI; vertit ſe huc atque illuc, quaſi quærens locum fugæ ſuæ: *ſi aſcendero in Cœlum, tu ibi es, ſi deſcendero in infernum, ades?* Si me extulero, te invenio repreſſorem, ſi me abſcondero, te invenio inquiſitorem. Quò ergo iturus ſum, ut à facie tua fugiam, id eſt iratum te non ſentiam. Hoc conſilium: ſic fugiam à facie tua, ſic fugiam à ſpiritu tuo; ab ultore ſpiritu, à vindice facie, ſic fugiam. Quomodo, *ſi accipiam pennas meas in directum, & habitavero in extremis maris.* Sic poſſum fugere à facie tua. Mirum ſi in extremis maris non eſt, qui nec apud inferos deeſt.

a *Væ, qui profundi eſtis corde, ut à Domino abſcondatis conſilium, quorum ſunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos & quis novit nos.* Idcircò arbitrantur DEUM ſua neſcire conſilia, quia in tenebris ſunt opera eorum, & dicunt: *Quis videt nos, & quis novit nos*, non recordantes ejus, quod ad DEUM dicitur: *Tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur, & ſicùt tenebræ ejus, ità & lux ejus.*

a Con-

a *Hieron. lib. 9. in c. 26. Iſaiæ.*

a Considera illum, de quo ait in Ecclesiastico Syrach! *Homo transgrediens in lecto suo, dicens in anima sua, quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me quem vereor?* hic qui se existimabat ab eo, qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commissa sua posse celari umbram prætendit, sed frustra latere se credit, cum oculus Domini lucidior sole occulta omnia deprehendat, tenebrosa illuminet & intimi cordis penetret conscientiam, atque in alta & profunda descendat? Vanus ergo, qui putat in tenebris esse se tutum, cùm lucem vitare non possit, quæ *lucet in tenebris & tenebræ eam non comprehendunt:* quasi fugitivus itaque & malus mercenarius deprehenditur, & antequam se occultat, agnoscitur, quia Domino omnia, antequam erant, cognita sunt, non solùm, quæ facta; sed etiam, quæ futura sunt.

b Hoc errore decepti Adam & Eva, audientes sonitum pedum deambulantes in Paradiso DEI, absconderunt se sub arbore.

c Primus (itaque) homo post culpam inter arbores Paradisi absconsus invenitur.

d Sic habes Adam abscondentem se, ubi DEUM recognovit esse præsentem, & quæsitum latere voluisse, & vocatum à Domino eâ voce, quæ latentis morderet affectum, hoc est, *Adam ubi es?* hoc est: cur te abscondis? cur lates? cur fugis eum, quem videre desiderabas? ita gravis

culpa

a *Ambr. l.1.de interpell. Job.c.3* b *Hier.l.9.in c.20. Isaiæ* c *Greg.l.33.mor.c.3.* d *Ambr. l. 2. de pæn. c. ult.*

culpa est pœnitentiæ, ut sine judice, ipse se puniat, & velare se cupiat, & tamen apud DEUM nuda sit.

a Quo te (Adam) duxerunt peccata tua, ut fugias DEUM tuum, quem ante quærebas? Timor iste culpam fatetur latebra prævaricationem.

b Cain quoque dicens: *si ejicis me hodie à facie tua abscondar*, simili stultitiâ DEUM arbitratus est ignorare. Et per Amos de impiis & peccatoribus dicitur: si *absconderint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo dragoni, & mordebit eos.*

c (Et tu) quò fugis Propheta (Jona;) non audisti quod David ait, *quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam.* In terram, sed Domini est terra & plenitudo ejus. Ad inferos & ibi virtus tua non deerit. Ad Cœlum, ibi quoque te esse cognosco. In mare & eò tendit dextera tua. Cùm navim fuisset ingressus, turbantur maria, fluctus elevantur & profundi pelagi arena monstratur; & sicut fidele mancipium, cùm servum fugâ lapsum (nonnullis etiam communi Domino pretiosis ablatis) omni animositate contra ejus retentores insistit, nec ante derelinquit, nisi eum præsentaverit Domino; sic & mare, conservum agnitum non alieno patrocinio, nullius postulato subsidio, sed propria virtute commotum, ut sibi redderetur, exposcit.

d *Nam qui putarat per mare evadi DEUM*
Et navi celari, DEO.

Nunc

a *Ambr. l. de Paradiso c.* 14. b *Hieron. l.* 9. *in c.* 20. *Isaiæ c. Chrys. hom. de Jona.* d *Paul. car. ad Cytherium.*

Nunc iste & intra belluam mersam mari,
Adesse sensit arbitrum.
O digna sancto claustra fugitivo DEI!
Capitur mari quo fugerat;
Altumque vastæ missus in ventrem feræ,
Vivo tenetur carcere.
De nave jactus perit & undis navigat,
Exul soli & hospes sali.
Spatiatur antro bellui corporis,
Captus & liber reus.

a Ingredere in petram, abscondere in fossa humo, à facie timoris Domini, & à gloria majestatis ejus.

b Si (enim) umbrato repentè Cœlo solis claritas nostris aspectibus denegetur, & productis in nostram humilitatem nubibus, pluviæ terris immineant; si commotis, ut assolet, elementis, in rotam sui currus tonitrua concitentur, & hinc inde fulgurum jacula palpebris terribiliter objecta corruscent, (quanquam & consuetudine illâ contingant) pavemus contremiscimus, & proni ad terram, depositâ superbiâ, cervices submittimus: quid faciemus in illa die miseri, quando revoluto Cœlo cum Angelicis virtutibus, igneus Dominus totus adveniet? quando cadentibus desuper stellis, sol in tenebras, & in sanguinem luna mutabitur? quando montes sicut cera liquescent, quando terra ardebit, & arescent flumina & maria siccabuntur, & contra rerum naturam consumpto divinitùs humore, ariditatem in aquis ignis operabitur.

Quando

a *Isaiæ 2.* b *Tomo 9. Hier. ep. ad Amic, In scientia divinæ legis.*

Quando peccatores *dicent montibus, Cadite super nos, & collibus, Tegite nos*; quando vocabunt homines mortem, & vocata non veniet; quando discrimina vertentur in vota, & quod semper oderunt homines, concupiscent?

a Esto mihi (Domine) *in DEUM protectorem & in domum refugii*, domus refugii, tu mihi esto, DEUS protector, domus refugii. Quò fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem montem? ad quam speluncam? ad quæ tecta munita? quam arcem teneam? quibus muris ambiar? quocunque iero, sequor me. Quicquid enim vis, potes fugere, homo, præter conscientiam tuam. Tu mihi eris domus refugii ad te confugiam, nam à te, quò fugiam. Quocunque iero, ibi te inveniam; & si irasceris, ultorem te invenio; si placatus es, adjutorem. Nihil mihi ergo restat, nisi ad te fugere & non à te. Ut evadas hominem Dominum quicunque servus es, fugis in ea loca, ubi non est Dominus tuus, ut evadas DEUM fuge ad Dominum; nam non est, quò fugias DEUM; præsto sunt omnia & nuda Omnipotentis oculis.

XIII.

a August. in Psalm. 30.

Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum! Job. 10.

XIII.

Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum. *Job.* 10.

Scilicet, in magno cupis hoc me ponere lucro,
Addita quod vitæ pars quotacunque meæ,
Si numerata forent aliquot mihi lustra vel anni,
Muneris hic poterat nomen habere favor:
Stamina sed brevibus junxisse fugacia filis,
Obsecro, dic, pauci quantula summa, dies.
Nempe ita, qui vitam modo ducere cœperit infans,
Dicetur moriens, occubuisse senex.
Sic sua nonnullis descripta est vermibus ætas,
Una quibus brevis est, integra vita, dies.
Sic aliquis numerat celeres sibi flosculus horas,
Natali tumulant quem sua fata die.
Flosculе mane puer, media vir, flosculе, luce,
Flosculе, sub noctem, Sole cadente, senex.
Sic orerisque uno morerisque, ô flosculе, Phœbo,
Uno fisque puer, virque, senexque die.
Staret adhuc volucrum saltem rota lenta dierum,
Hora nec admissis qualibet iret equis.
Vermiculi canerent; tot plenis viximus horis,
Flosculus, & totidem, diceret, herba sui.
Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,
Fluminis inque modum, lubricus annus abit.

Menſtruus impulſis rapitur quoque ſolibus orbis,
Et fugiunt, nullo fræna tenente dies.
Denique præcipitis rota concita vertitur horæ,
Nec remeare poteſt, qua ſemel hora fuis.
Invida res, tempus; ſua ſe per puncta trucidat,
Se pariter fugiens, ſe pariterque ſequens.
Qualis tæda ſuo ſe flammea funerat igne,
Quæ ſibi fatalem congerit ipſa rogum.
Sic redit in proprium ſæclorum circulus orbem,
Flectitur inque ſuas annua meta rotas.
Non fuit antiquis malè prodita fabula chartis,
Qua genitor ſobolem commolit ore ſuam:
Nempe vorax annos menſeſque interficit ævum,
Seque fluendo parit; ſeque fluendo necat.
Hora diem, menſemque dies depaſcit eundo,
Bis ſeniſque ſenex menſibus annus obit.
Annus obit, menſeſque dieſque, horæque recedunt,
Et ſuus in ſe iterum tempora gyrus agit.
Ergo meo exiguum ſpatium concede dolori,
Non niſi conceſſo tempore fata querar.
Non ego ſupremis tempus mihi viſibus oro,
Non facit ad riſus reſve, locuſve meos.
Pro lacrymis ſpatium, ſpatium pro planctibus opto,
Hæc mihi tantillæ, quam peto, cauſa moræ eſt.
Ite igitur magnis, lachrymæ, mea flumina rivis,
Ite, ferite truces ora ſinumque manus.
Ite per os lachrymæ, ſævite in pectora palmæ,
Pars bona, dum ſtatis, temporis, ecce fugit.
Sentio, eunt lacrymæ, repetuntur, ſentio, planctus,
Jam flevi & planxi, ſiſtite; jam ſatis eſt.

Nun-

Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum.

Job. 10.

a QUid in hoc mundo stabile, quid perenne. Audi cujusdam venerabilis Viri vocem: *Tempus*, inquit, *vitæ meæ levius cursoribus fuit.*

b Cùm enim primùm homo peccavit, æternitas mortalitate mutata est, in nongentos & ampliùs annos; exinde paulatim recrudescente peccato, in breve tempus, hominum vita contracta est.

c *Breves dies hominis sunt: numerus mensium ejus apud te est, constituisti terminos, qui præteriri non poterunt.*

d Quare cautum se ac sollicitum vivere ostendit, qui brevitatem præsentis vitæ considerans, non ejus usum, sed terminum conspicit; ut ex fine colligat, nihil esse, quod transiens delectat. Hinc namque per Salomonem dicitur. *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis & dierum multorum; qui cùm venerint, vanitatis arguentur præteritæ.* Igitur, cùm culpa animum tentat, mens necesse est, ut bre-

F 2 vita-

a *Chrys. ep. ad Theodor. Mon. tom. 5.* b *Hieron. ep. B 1. ad Paulam* c *Job. 14.* d *Gregor. lib. 9. mor. c. 44. in cap. 14. Job.*

vitatem suæ delectationis aspiciat? ne ad vivacem mortem iniquitas rapiat, cùm constet, quòd ad terminum citius mortalis vita percurrat.

a Sæpè etenim dum præsentis vitæ brevitas, quasi diu perseveratura diligitur, ab æterna spe animus frangitur, & delectatus præsentibus, desperationis suæ caligine reverberatur.

(Sed) sancti viri, quia brevitatem vitæ indesinenter aspiciunt quasi quotidie morientes vivunt, & tanto se solidiùs mansuri præparant, quantò & nulla esse transitoria semper ex fine pensant. Hinc quippe Psalmista, veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiciens; ait: *Pusillum adhuc, & non erit peccator.* Hinc iterum dicit: *Homo, sicut fœnum, dies ejus.* Hinc Isaias ait: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus, sicut flos agri.*

b Attendat, quid sit homo; non superbiat: *homo tanquam fœnum dies ejus.* Quid superbit fœnum, ad tempus modò florens, post paululum arescens. Quid superbit fænum ad tempus vigens, & hoc ad parvum tempus, donec sol candescat? *sicut flos agri, ità efflorebit.* Quàm exiguo tempore transeunt flores? & hoc est pulchrum in herbis. Hoc quod valdè pulchrum est, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum.* Et claritas luminis ut flos fœnum aruit & flos decidit.

Quasi

a *Gregor. lib. 7. mor. cap. 20. in cap. 6. Job.* b *August. in Psalm.* 102.

Quasi flos egreditur & conteritur.

a Quid enim ſunt nati homines mundo, niſi quidam flores in campo? tendamus oculos cordis, in hanc latitudinem mundi præſentis; & ecce quaſi tot floribus, quot hominibus plenus eſt: vita itaque in carne, flos in fœno eſt. Homo etiam more floris procedit ex occulto; & ſubitò apparet in publico; qui ſtatim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Carnis nos viriditas oſtendit, ſed ariditas pulveris ab aſpectibus retrahit, quaſi flos apparuimus, qui non eramus, quaſi flos areſcimus, qui temporaliter apparebamus.

b (Imò) quid ab his beſtiolis diſtamus, quas ferunt apud Hypanim fluvium (qui ab Europæ parte in pontum influit) neſciatque unum diem vivere, ſicut ergo ex his ea, quæ octavâ horâ mortua ſit, provectâ eſſet ætate mortua, quæ verò occidente ſole decrepita, eò magis ſi etiam ſolſtitiali die, ſic ſi longiſſima ætas, cujuſvis hominis conferatur cum æternitate, in multo minore brevitate, quam illæ beſtiolæ reperiemur.

c Quid enim, mihi dicito, longum
Hæc mortalis habet fatoque obnoxia vita.

d Tenes diem iſtum? ſi tenuiſti heſternum? tenes & hodiernum: ſed heſternum, inquis, non teneo, quia jam non eſt, iſtum autem teneo, in quo ſum, & qui mecum eſt: Itane, de

a *In idem c.* 14. *Job. Gregor.* b *Iſidor. Clarius erut.* 10. *de morte.* c *Nazianz. in præcept. ad Virgines.* d *Auguſt. in Pſalm.* 38.

isto excidit tibi jam quantùm à prima luce transierit. Nonne iste dies à prima hora cœpit; Da mihi primam horam ejus: Da mihi & secundam ejus, quia & fortè ipsa transvolavit. Tertiam, inquis dabo tibi, fortè enim in ipsa nunc sumus: Certè ergo sunt isti dies, & est tertia dies: & si tertiam dabis, non diem, sed horam dabis. Veruntamen ne hoc quidem tibi concedo, si mecum cuicunque ista transilisti. Da mihi vel horam tertiam, ipsam mihi da, in qua es. Si enim aliquid ejus jam præteriit: & aliquid ejus adhuc restat: nec quod præteriit, aliquid mihi potes dare; quia jam non est; nec quod restat, quia nondum est. Quid mihi de hora ista, quæ nunc peragitur dabis? quid de illa mihi dabis? Cui committam hoc verbum, ut dicam, est. Cum dicis ipsum est; certè una syllaba est, & momentum unum est, & tres litteras habes in uno ictu. Ad secundam hujus verbi litteram non pervenis, nisi prima finita fuerit. Tertia non sonabit, nisi & cum ipsa secunda transierit. Quid mihi de hâc una syllaba dabis, & tenes dies, qui unam syllabam non tenes? momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. Torrens rerum fuit, isti ergo dies non sunt, antè abeunt penè quàm veniunt, & cùm veniunt, stare non possunt. Jungunt se, sequuntur se, & non se tenent:

a Parce mihi Domine, nihil enim sunt dies mei.

b (Hinc) sancti viri, præsentis vitæ dies, nihil

a Job. 7. b Gregor. lib. 2. mor. cap. 20. in Job.

nihil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in considerationem æternitatis figunt.

a Per horarum (namque) momenta crescimus atque decrescimus, nec in eodem manemus statu. Ipsum quoque, quod loquimur, dictamus & scribimus, de vitæ nostræ parte prætervolat. qui dudum infans, subitò puer; repentè juvenis, & usque ad senectutem per spatia mutatur incerta; & ante se senem intelligit, quàm juvenem non esse miretur.

b (Denique) quicquid temporis vivitur de spatio vivendi demitur, & quotidie fit minus, minusque quod restat; ut omninò nihil aliud sit tempus vitæ hujus, quàm cursus ad mortem, in quo nemo vel paululum stare, nec aliquando tardiùs ire permittitur, sed omnes urgentur pari motu, nec diverso impelluntur accessu: neque enim, cui vita brevior fuit, celeriùs diem duxit, quàm ille, cui longior. Unde ex quo homo cœpit esse in hoc corpore, in morte est. Quid enim aliud, diebus, horis momentisque singulis agitur, donec ea consummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus post mortem, quod cum vita detraheretur; erat in morte.

c Bene itaque dicitur, *Dimitte me, ut plangam paululum dolorem meum.* Quia nisi à reatu

a *Hieron. lib.* 11. *in cap.* 40. *Isaiæ.* b *August. lib.* 7. *de civitate DEI, cap.* 10. c *Gregor. lib.* 17. *mor. cap.* 49.

culpæ, quo non ligavimus, misericorditer dimittemur, perfectè flere non possumus, hoc, quod in nobis ipsis, contra nosinetipsos dolemus: sed tunc veraciter reatus nostri dolor plangitur, cùm tenebrosa illa inferni retributio, intento timore prævidetur.

a Sed sicut moderata afflictio lacrymas exprimit, ita immoderata subducit; quâ mœror ipse quasi sine mœrore sit, qui afflicti mentem devorans, sensum doloris tollit.

b Sæpè namque peccator iniquitatis suæ vinculis ita constringitur, ut pondus quidem peccatorum toleret, sed tamen, quid toleret, ignoret. Sæpè autem si cognoscat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non potest ut hunc in se mente liberâ & conversatione integra persequatur. *Flere ergo dolorem suum* non valet, qui & iniquitatis suæ reatum considerat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere hunc & gemere nequaquam vacat: *flere dolorem suum* non valet, qui primæ quidem consuetudini contraire nititur, sed tamen adhuc succrescentibus desideriis carnis gravatur. Hujus doloris præsentia Prophetæ mentem cruciaverat, cùm dicebat, *Dolor meus contra me est semper; quoniam iniquitatem meam ego pronunciabo & cogitabo pro peccato meo.* Tunc igitur ad *plangendum dolorem* nos Dominus *dimittit*, cùm & mala nobis, quæ fecimus, demonstrat, atque ad hæc eadem flenda, quæ cognoscimus, adjuvat.

a Hoc

a *Greg. lib. 9. mor. cap. 44. in cap. 10. Job.* *Ibidem.*

a Hoc solùm ergo Domine, præsta, quod deprecar: Dimitte me, ut duobus mensibus circumeam montes, & plangam cum sodalibus meis.

b Sexaginta dies plangere nobis demonstrat planctum præsentis vitæ, dicente Domino: *Beati, qui lugent quoniam ipsi consolabuntur.* Desertum ergo plangimus hujus mundi (desertum enim dicitur res, ubi manetur) quia ergo hìc non permanetur, desertum dicitur. Plangendum est ergo in vita ista caduca, ruinis plenâ, casibus obvolutâ ut cùm plangimus, suscipiat Dominus immolationem animæ nostræ.

XIV.

a *Judic.* 11. b *Chrysost. hom. de Jephte.*

Utinam ſaperent & intelligerent ac noviſſima providerent. Deut. 32.

XIV.

Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent! *Deut.* 32.

PRô pudor! usque adeo est homini mens cæca futuri!
Ut nisi quæ videat, nulla pericla putet?
Scilicet hoc sapere est, tantùm præsentibus angi,
Nec procul aspectis consuluisse malis?
Ante tubas, Miles, dicto parat arma duello;
Cùm sonuêre tubæ, serius arma parat:
Navita quas captat, præsagus prospicit auras,
Anchora velivolum nec remoratur iter:
Quas veniente metet segetes æstate colonus,
Credidit excultis, ante, colonus agris.
Provida quin etiam metuens formica senectæ,
Vectat in annonam paucula farra suam.
O quid agis, gens eventus ignara futuri?
Tempora, quæ veniunt postuma, nulla time?
Stamina perpetuo fors nent adamantina filo,
Aut cessant triplices volvere pensa colas?
Falleris; ah! nulli datur has placâsse sorores;
Una licèt parcat, de tribus, una secat.
Fœdera fors pacto sanxêre perennia clavo,
Concordes stabili vitaque morsque fide?
Falleris, ah! nimium tibi pacta faventia fingis,
Non servant ullam vitaque morsque fidem.
Ante, nivem fidis lambant incendia flammis,
Juraque fœdifragis sanciet Auster aquis.
Ante dies nocti pacem nox ante, diei
Servet, & infestis accubet agna lupis.

Omnia

Omnia letifero latè Mors ſubjugat arcu,
Quidquid & hoc Phœbi veſcitur igne necat.
Nemo venenatæ vitavit arundinis ictum,
Omnis ab hac cervix cuſpide, vulnus habet.
Hic teneros Matrum capit inter brachia, natos,
Aut cunas, tumulum, cæde recente facit.
Hic pueros, alibi configit arundo puellas;
Hic juvenes: illic funerat illa ſenes.
Stataque jam nullo diſcrimine, funera miſcet,
Militis atque Ducis corpora mixta jacent.
Nec micat aurata tibi Craſe cadaver arena,
Pulchrior aut tuus eſt, pulchra Rebecca, cinis.
Aſpice, quid cineres ſint Cæſaris inter & Iri?
Omnibus en color eſt unus, & unus odor.
Quid juvat his igitur tantùm confidere rebus,
Ceu lethi imperio vita ſoluta foret?
Stat ſua cuique dies, depleto ferrea fuſo,
Seriùs aut citiùs quemlibet urna vocat.
Cogimur huc omnes, huc ſummus & infimus ordo,
Ibimus, emenſo tempore quiſque ſuo.
Ac tum ſi vacuas animus ſimul iret in auras,
Ut vapor in nebulas extenuandus abit!
Morſque foret noſtræ quoque meta noviſſima vitæ,
Mors ſimul amborum corporis atque animi?
Quàm bona mors eſſet poſituris morte dolores,
Quot nova poſt vitam, vitave, morſve daret?
Quilibet extremam lætus properaret ad horam,
Et puto, vivendi vix ſupereſſet amor.
Sed dolor, heu! non eſt mors ultima linea rerum,
Non necat hic animum, qui cremat oſſa rogus.
At poſtquam è terris animo exhalata receſſit,
Judicis extemplo ſiſtitur ante pedes.

Ille

Ille sedet justumque & inexorabile Numen,
Flammaque sunt oculi, flammaque fulva caput.
Illa (tremens, metuensque oculus attollere Cœlo:)
Dura catenata vincula mente gerit.
Ille sinus animi, fibrasque introspicit omnes,
Quodque latet tacitum nocte sarente nefas.
Illa scelus; convicta, suum pudibunda fatetur,
Nec videt, effugio, quem petat, esse locum.
Ille simul Judex, testis simul, & simul actor,
Comperti statuit criminis esse ream.
Illa memor nullis hanc flecti questibus aulam,
Heu! frustrâ effusis se sepelit lachrymis.
O, quis tunc animæ sensus, quæ cura relictæ,
Nullus ubi pro se, jure patronus agit!
Nempe vocat montes & inhospita culmina cautes,
Antraque queis trepidum condat operta caput.
O Anima! ô Judex! ô non placabilis urna!
Quis secum hæc meminit, nec citò diriguit?
Sed nondum hoc tanti clauduntur fine dolores;
Altera adhuc restant vitaque, morsque super;
Vita perennanti quæ sæcula protrahet ævo,
Mors longa extremum non habitura diem.
Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis!
O quibus, ô quantis affluet illa bonis!
Illa, suas pascit Divino nectare mentes;
Hæc, miscet liquida pocula plena pice.
Illa, Chely Angelica vel gutture carmina fundit;
Hæc, gemit horrendis exululata sonis.
Illa, agit æternas cœlo plaudente, choreas;
Hæc, salit ad colubros sæva Megera tuos:
Illa nec æstivis, gelidis nec aduritur astris;
Hæc furit immitis igne geluque vadi.

Illa, per ætherios agit otia mollia campos;
Hæc, agit æterni triste laboris opus.
Illa dolorum expers, mala nulla nec aspera sentit
Hæc, patitur dirum quidquid Avernus habet
O felix opibus, felix tot vita triumphis!
O gravis, ô tantis mors metuenda malis!
Vel tua, vel tua nos dubio manet alea jactu;
Alea, non aliâ projicienda vice.
Ah subeant vestri geminæ sic pectora curæ,
Ut semel alterius sors obeunda cadet!

Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent. Deut. 32.

a O Gens sine consilio & sine prudentia! *utinam saperent & intelligerent, ac novissima providerent!*

Saperent, damnatorum multitudinem; salvandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

Intelligerent, tria, scilicet peccatorum multitudinem, bonorum omissionem, & temporis amissionem.

Providerent, tria, scilicet mortis periculum, extremum judicium, & æternum supplicium.

b Sed oculos non vis habere nisi in præsentia, c Perversa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta abscondit

a *Bonav. opusc. de contempt. sæculi.* b *August. in Psal. 48.* c *D. Gregor. hom. 39. in Evang.*

ſcondit ſibi mala ſequentia, quia prævidere futura refugit, quæ præſentem lætitiam perturbant; dumque in præſentis vitæ oblectationibus ſe deſerit, quid aliud quàm clauſis oculis, ad ignem vadit, & inde dicitur per Paulum: *qui gaudent tanquam non gaudentes ſint*; quia etſi qua eſt præſentis temporis, ita eſt agenda lætitia, ut nunquam amaritudo ſequentis judicii recedat à memoria; quatenus dum mens pavida extremæ ultionis timore transfigitur quantùm tunc præſens lætitia, tantùm poſt ira ſubſequens temperetur: ſi extrema mala noſtra formidolosè & indeſinenter aſpicimus; juxta hoc, quod per quendam ſapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare noviſſima, & in æternum non peccabis.*

a Sed quæ ſunt noviſſima tua, quæ providere ſollicitè debes? ſumma totius providentiæ eſt, utique illa terribilis hora, in qua miſera anima tua, ex hoc corpuſculo corruptibili timens eſt egreſſura in illa nimis metuenda extrema hora; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladiis & armis auxilium ferre? Non enim erit tunc, qui conſoletur te ex omnibus charis tuis; reſpicientibus etiam ad auxilium & adjutorium hominum; ſed refugium tuum tantummodò eſt apud DEUM. Reduc ergo fili mi ſedulus in memoriam illum extremum exitûs tui diem, & antequam miſera anima tua, de carcere carnis exeat, provideat, quò vadat. Quando enim homo fit, non homo, hoc

 eſt,

a *Speculo pec. cap.* 5. *Tom.* 9. *Aug.*

est, quando ægrescit? ægrotando ægritudo crescit; peccato expavescit; cor contremiscit; caput obstupescit; sensus evanescit; virtus exarescit; vultus pallescit; facies nigrescit; oculus tenebrescit; auris surdescit; nasus putrescit; lingua fatiscit; os obmutescit; corpus tabescit; caro marcessit. Tunc carnis pulchritudo fœtor efficitur, & putredo tunc solvitur in cinerem, & vertitur in vermem,

Post hominem vermis, post vermem fœtor & horror,
Sic in non hominem vertitur omnis homo.

a Age jam, cùm ad illud ultimum Judicium venerimus, ab eo Judice judicandi, qui nec falli occultatione criminum potest, nec ad impunitatem promerendam muneris alicujus oblatione corrumpi, cùm cœperint omnium secreta revelari, & non solùm actus ac verba, sed etiam ipsæ cogitationes ostendi; quid faciemus sub tanti Judicis majestate? quid excusationis obtendere poterimus, quâ nos defensionis arte purgabimus? quæ nobis subventura est pœnitentia? quam in hac carne contempsimus? quæ nos defensura sunt opera bona, quæ in hac vita non fecimus? ad quos Apostolos, aut ad quos alios Sanctos confugituri sumus, quorum exempla simul ac verba despexerimus. An fortè aliquos ibi fragilitas corporis excusabit? sed excusationi eorum reclamabunt omnia Sanctorum exempla, qui cum fragilitate carnis in carne vincentes, quod fecerunt, utique fieri posse,

a Prosper. lib. 3. de vita contemplat.

posse, docuerunt. Quid ergo responsuri sunt, si eis Dominus dicat, si potuistis, quare non restitistis desideriis peccatorum? si non potuistis, quare meum contra peccata non quæsistis auxilium? Nonne ad hæc obmutescentibus: & quid excusationis referant non habentibus, dicet: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium, ubi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hæc & his similia libenter audire vel legere, jugiter ante oculos mentis adducere; cogitare, quale malum sit, ab illo gaudio divinæ contemplationis excludi; beatissimâ sanctorum omnium societate privari; fieri patriæ cœlestis extorrem, mori vitæ beatæ, morti vivere sempiternæ, in æternum ignem, cum diabolo & angelis ejus expelli, ubi sit mors secunda, damnatis exilium, vita supplicium; non sentire in illo igne, quod illuminat, sentire quod cruciat, exundantis incendii terribiles crepitus pati? barathri fumantis amata caligine oculos obcæcari; profundo gehennæ fluctuantis immergi; edacissimis in æternum dilaniati vermibus, nec finiri; hæc & multa similia cogitare, nihil est aliud, quàm vitiis omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

a Attende ergo, in illa terribili hora, de qua loquimur, misera peccatoris anima. Quando de mundo exitura & itura es; aderunt mox ministri, maligni illi scilicet diaboli, illa verè tarta-

a Cap. 7. Speculi peccat. tom. 9. Aug.

rea monstra velut leones rugientes, ut rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorum, miseriæ & tribulationis; tremor, timor angustiæ & confusionis, dolor horrendæ visionis: tremor tremendæ mansionis; locus flentium; ubi stridor dentium, ubi morsus vermium, ubi clamor dolentium, ubi luctus gementium, ubi est vox clamantium peccatorum & dicentium: *Væ, væ nobis filii Evæ?* quid tunc proderit scientiæ jactantia, sæculi pompa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas?

a Dic mihi, ubi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? ex eis remansit nisi cineres & vermes. Attende diligenter, quid sunt, quid fuerunt? homines fuerunt sicut tu, comederunt & biberunt, riserunt, *duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt.*

b (Imò molliùs educata corpora graviùs fœtent post mortem.

Aspera non Cyris, non Crœsis Parca pepercit, *c*
Hisque etiam, nuper sub quibus orbis erat.
Te quoque Alexander; victor grassate per orbem,
Perdidit immodici copia sumpta meri.
Inter defunctos, quidnam est discriminis? Ossa
Et cineres Iri, Tantalidisque, pares.
Par Constantino famulus meus (hic ego tantùm
Excipio tumulum) dives, inopsque, pares.

Atque

a *Bern. lib. med. c.* 2. b *Petr. Dam. epist. ad Bon. cam. cap.* 30. c *Nazian. de extern hominis utilitate.*

Atque hic ista quidem, Astalio quæ condit in ævo,
Ultima lux pravis, quis memorare queat?
Horrida flamma, gravis caligo à luce remotis,
Vermis, qui memores criminis esse facit.
Non natum esse, tibi meliùs, scelerate fuisset,
Aut natum, prorsus more perire feræ.
Quàm mala tot passum in terris, sævosque dolores,
Post, graviora iterum, tempus in omne pati.
Atque utinam matris me mors rapuisset in alvo!
Nam tenebræ nato, mox mihi fletus erat.

a Ergo ô anima sive vigiles sive dormias, semper in auribus tui illa horribilis tuba esonat: *Surgite mortui, venite ad judicium.* O anima, nunquam excidat à tua memoria: *Ite maledicti in ignem æternum: Venite benedicti, percipite Regnum.* O quid potest lamentabiliûs & terribiliùs cogitari quàm *Ite*? & quid delectabiliùs exprimi quàm *Venite*? duæ sunt voces, quarum nihil horribiliùs unâ, & nihil jucundiùs alterâ poterit audiri.

a *August. Soliloq. cap. 3.*

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psalm. 30.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. *Psalm.* 30.

Hoc erat ergo meis dominans Natalibus astrum,
Ut mihi lux fausta nulla rediret ave!
Quàm levis optati me temporis aura fefellit;
Dum toties repeto; Crastinus albus erit.
Nec tamen albus adhuc mihi crastinus ille reluxit,
Quin, qui præteriit proximus, ater erat.
Credideram alternos vitæ succedere casus,
Inque vice lætis cedere mœsta locum.
Utque serenato detergis nubila cœlo,
Cùm revehis clarum Cynthie pure diem;
Utque maris reparas fugitivos, Cynthia, fluctus,
Cùm tingis refluo littera sicca salo.
Sic ego venturi non felix temporis augur,
Omnia pro votis rebar itura meis.
At mea, quàm dispar, quantoque severior illis,
Quas dat nupta viro, tristitia est lachrymis!
Conjuge defuncto, bis denis mensibus, uxor
Sola domi queritur, conjugis orba, necem.
Post decimum sinitur lugubria ponere mensem,
Et peplum nivea vertere triste toga.
Quis mihi transactus semel est sine luctibus annus?
Quis vacuus mensis? quis sine nube dies?
Nulla meis lex dat finemve, modumve querelis;
Sed parit assiduus se, velut Hydra dolor.
Et planctu & lacrymis, gemituq; absumitur omnis,
Ipsaque pars minima est vita caduca, sui.

Sæpè quidem rabidis sunt æquora turbida ventis,
Sed brevis est, quoties magna procella furit.
Quasque rapit sylvis brumæ inclementia frondes,
Compensant viridi tempora verna coma:
Et Notus obscuris quoties tegit æthera nimbis,
Lætior innubi mox redit ore dies:
Ast mihi perpetuos contexunt funera luctus,
Dempta nec est ullo synthesis atra die.
Mœstaque nec festo cessavit tibia cornu,
Pectus, ebur, pugni, plectra; querela, fides?
Hac cythara, soles; hoc transigo pectine, noctes;
His finibus, vitæ tempora fallo meæ.
O quoties vectò suspiria pectore rupi,
Cùm cuperem tacito mergere verba sinu?
O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis,
Annaque quanta fuit, planctibus acta fuit?
Ne gemerem, memini, toties monuistis amici.
Multaque ne gemerem credite, facta mihi.
Libera lætitiæ suasistis frena remitti,
Illico lætitiæ libera frena dedi.
Ast ubi singultum compescere risibus opto,
Risibus, heu, gemitus obstrepuêre meis?
Sæpe, volens placidas somno traducere noctes,
Perpetuò vigiles obruor imbre genas;
Dumque diu nimium violentos comprimo fletus,
Heu, mare perruptis effluit aggeribus!
Flumina, vos testes, vos nota cubilia, sylvæ,
Vosque cavæ valles, conscia vosque juga;
Vos testes, quoties suspiria vincere tentans,
Victa reluctanti murmura corde dedi.
Quin etiam auditis permota ululatibus Echo;
Questibus audita est aggemuisse meis.

Tunc

Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,
Flevimus inque vices, planximus inque vices.
Ut Pandioniæ sibi dans responsa sorores,
Cùm cæsum, thalami labe queruntur Itym;
Et sedet hinc Progne ramo miserabile plorans,
Et sedet inde suum flens Philomela nefas:
Alteraque alterius sequitur suspiria questu,
Admissum lachrymans, utraque crimen avis.
Talis & Alcyone cum naufraga vela mariti
Nequicquam scopulis littoribusque canit;
Aut viduus, viridi nemoris sedet arbore turtur,
Comparis æterno murmure fata gemens.
Sic mihi fatidicæ nêrunt quoque stamina Divæ,
Iret ut optato sidere nulla dies.
Utque adimant nullos, lamenta perennia luctus,
Aut cesset, causâ deficiente, dolor.
Sed fuit ut primæ, gemitus, vox prima loquelæ;
Sit gemitus vitæ vox quoque summa meæ.

* * * * * * * *
* * * * * * *
* * * * * *
* * * * *
* * * *
* * *
* *
*

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psal. 30.

a QUamdiu est hìc in præsenti vita, habet gemitum & fletum unusquisque homo. b Homo non à risu orditur hanc lucem, quid malorum ingressus sit nesciens, prophetat quodammodo: solum, quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec boni aliquid monstrosus ille risus portendit. Prorsus quod scriptum est: c *Grave jugum super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulturæ in matrem omnium*

d Unde interrogemus pueros, qui nascuntur, quare à ploratu incipiant: nascitur & statim plorat, & post nescio quot dies ridet. Quando plorabat nascens, propheta suæ calamitatis erat, lachrymæ enim testes sunt miseriæ.

e *Hoc homini tantùm firmum est experſque senectæ,*
Inde ex quo nascens fletibus ora rigat;
Per lachrymas testans, quas vitæ in limine fundit,
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Est Regio (ut quondam Cretæa) ignara ferarum;
Est alia, hybernæ nescia terra nivis:
At, vacua adversis quòd vitæ tempora rebus
Clauserit haud quisquam dicere jure potest.

a In

a *Hieron. in Psal.* 30. b *August. lib.* 21. *de civ. c.* 14. c *Ibidem.* d *August. serm.* 28. *de verb. Apost.* e *Nazianz. carm. de humana natura.*

a In hujus vitæ miseriam intrâsti lugens, dies tuos in dolore & ærumna pertransisti; cum luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas ergò, in quantum sit ingressus tuus flebilis, progressus tuus debilis, & egressus horribilis.

b *Risum reputavi errorem, & gaudio dixi: Quid frustra deciperis?*

c Domini vox est ad suos dicentis; *Vos plorabitis & plangetis, sæculum autem gaudebit: Vos tristes eritis.* Timenda sunt Christianis præsentis sæculi gaudia, & optanda pro devotione mœstitia.

d Lætitiæ enim tantùm nomen habent, cùm omnia sunt in tristitia.

e *Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati.*

f An non est meritò ingemiscendum, quòd sumus in regione aliena, & in Coloniam procul à patria positam amandati?

g *In abscondito plorabit anima mea: plorans plorabit & deducet oculus meus lachrymam.*

h Asseverant Turturem castam & amatricem comparis esse, ita ut si quando evenerit, ejus masculum ab Aquila sive Aucupe capi, non se commiscere alteri sed ipsum cupere, & ipsius præstolari adventum, & in amoris ejus exspectatione pendere. Hujus turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum dicens: *Vox*

G 7 *turtu-*

a *Author. spec. peç. Tom. 9. Aug.* b *Eccles. 2.* c *Chrysost. serm. de martyrib. imitandis.* d *Chrysost. hom. 54.* e *2 Cor. 5.* f *Chrysost. hom. in Psal. 118.* g *Hieron. 13.* h *Chrysost. tom. 5. hom. de virtute.*

turturis audita est in terra nostra. O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes! ö gemitus cœlestem sponsum CHRISTUM ad semetipsum adducens!

a Vox turturis, amori canit & dilectioni; & habet singularem dilectionem turtur, cui canit, vel præsenti gaudium, vel absenti affectum. Igitur vox turturis tota de amore, & non novit aliud præter amorem turtur. Et quid sonat vox turturis? quam significationem habet vox turturis? quid dicit? Unum est, quod sonat vox turturis, & semper illud sonat & resonat, & non fastidit unquam. Nunquam turtur vocem suam variat, nunquam canticum suum mutat, semper idem canit, qui semper idem diligit. O vox turturis quàm dulcis es! & quis dignus erit audire vocem turturis? in solitudine canit turtur, & semper turtur solitudinem diligit, quia singularem dilectionem quærit. Non audietur in plateis vox ejus, neque foris clamorem suum proferet. Intus resonat, intrinsecus canit, & non possunt audire turturem, nisi qui intus sunt, qui elongant in solitudine, qui secretum inhabitant.

b Donec (autem) homines pro DEI cultu, mercedem tantùm in terra, & tantùm terram acceperunt, minimè se cognoverunt peregrinos; nec more turturis ingemuerunt. Ita tamdiu non est vox turturis audita in terra no-

a *Hugo de S. Victor. serm. de assumpt. Mar. tom. 2.* b *Bernard. serm. 59. in Cant.*

nostra. Ubi ergo Regni Cœlorum promissio facta est tunc primùm manifestè sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque jam Anima CHRISTI præsentiam suspiraret, Regni dilationem molestè ferret, desideratam patriam gemitibus & suspiriis à longè salutaret, nonne tibi videtur, vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis, quæcunque anima in terris ita fecisset? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita est in terra nostra. Quidni moveat mihi crebras lachrymas *& gemitus quotidianos* CHRISTI absentia? *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Laboravi in gemitu meo,* tu scis, sed beatus, qui dicere potuit: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.* Non solùm autem mihi, sed & omnibus, qui diligunt adventum ejus, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est, quod ipse ajebat: *Nunquid possent filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? venient autem dies, cùm auferetur ab eis sponsus, & tunc lugebunt*, ac si diceret; & tunc vox turturis audietur. Ita est, JESU bone, venerunt dies illi; *nam & ipsa creatura ingemiscit & parturit usque adhuc, revelationem filiorum DEI exspectans:* non solum autem illa, *sed & nos ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum DEI exspectantes Redemptionem corporis nostri.* Neque *vacui gemitus*, quibus è cœlo tam misericorditer respondetur. *Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exsurgam, dicit Dominus,*

minus, Fuit & in tempore Patrum, *vox ista gementium*; ſed rara, & penes quemque *ſuus gemitus.* Unde & dicebat quis: *Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi?* At ubi palam clamatum eſt. *Quæ ſurſum ſunt quærite, ubi* CHRISTUS *eſt in dextera* DEI *ſedens*, ad omnes jam cœpit pertinere *gemitus ille turtureus*, & una omnibus eſſe *gemendi ratio.*

LIBER

LIBER SECUNDUS.

V O T A

ANIMÆ SANCTÆ.

Concupivit anima mea desiderare justifica tiones tuas. Psal. 118.

I.

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. *Psalm.* 118.

Cælestem dubitans, terrenumque inter Amorem,
Nescio, quo statuam sub duce signa sequi.
Ille sub imperium, vocat hic ad pilea: pugnant
Dissimili nimiùm conditione duces:
Hinc vocor, hinc revocor, rursusque invitor utrimque,
Non secus ac refluo quassa carina salo.
Ambiguum faciunt Amor hic, Amor ille duellum,
Impediuntque suo sistere vota loco.
Sit satis, ah! tandem mala tot fastigia passæ,
Et sinar ad portus spem revocare suos!
O DEUS! aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tuæ!
Non nego; quod lubeat magna est optare, voluptas;
Et modo posse Volo dicere; Nolo, modo!
Frena nihil patitur minùs, atque libido vovendi,
Nec se lege sinunt libera vota premi.
Ut vagus exultim lorisque, lupisque solutus
Quolibet in pastus currere gestit equus:
Aut stabuloruit & viridi mox sternitur herba,
Deposito nimiùm bucula læta jugo:
Ast ubi mox revocat consueta ad aratra colonus,
Excutit ille lupos, illa recusat onus.
Scilicet expetitur libertas una vovendi,
Quæ satis est quamvis utilitate vacet.
Sic Phaëton, patriæ ruiturus ab axe quadrigæ,
Appetiis ignotos flectere rector equos.

Sic quoque non solitis dum niteris altius alis
Icare, subjectis labere mersus aquis.
Quàm variâ Superum lassas prece tundimus aures;
Cœlitibus puto nos sæpe movère jocum.
Ille vovet nuptam, nuptæ vovet ille sepulchrum;
Hic sobolem nasci postulat, ille mori:
Ille patri mortem, patri rogat ille salutem;
Hic fieri juvenis supplicat, ille senex.
Vix puto, consentit centum de millibus unus;
Quin aliquis voto diffidet ipse suo.
Denique quid Superos oret, pars maxima nescit,
Tam nova quisque sibi vota, precesque facit.
Sic ubi jam gravidas stimulant fastidia Matres;
Obscœnam satiant fercla pudenda famem:
Scilicet expetitur modò calx, modo creta palato,
Et modò, quæ stomacho displicuêre, placent.
Quid desideriis ultra tot inanibus uror;
Quid jaculor nullo votaque, spesque scopo?
Este procul gemitus, procul anxia turba, timores,
Sollicitæque preces, votaque, spesque procul.
O DEUS, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tuæ.

Cont

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. Psalm. 118.

a Mirum est, quomodo concupiscatur desiderium; nec sit in nobis. Quis nesciat in homine esse concupiscentiam, in homine desiderium? cur ergo concupiscitur, ut habeantur; quasi forinsecus inferatur aut quomodo haberi ejus concupiscentia, sine ipso potest, cùm non sit & ipsum quid aliud, quàm concupiscentia? Nam & desiderare, procul dubio concupiscere est. Quis enim iste mirabilis atque inexplicabilis languor, & tamen est? nam & ægrotus, qui fastidio laborat, concupiscit utique desiderare cibum dum concupiscit non habere fastidium. An aliud est concupiscere, aliud desiderare? non quod non sit concupiscentia desiderium, sed, quia non omnis concupiscentia desiderium est, concupiscuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur; nam concupiscendo fruitur homo rebus, quas habet; desiderando autem, absentia concupiscit: desiderium ergo, quid est, nisi rerum absentium concupiscentia? sed DEI justificationes absentes esse quomodo possunt? An & quando sciuntur, & non fiunt, absentes habendæ sunt? sæpè enim quid agendum sit, videmus, nec agimus, quia non delectat

a *August. in Psalm* 118.

lectat ut agamus, & concupimus ut delectet. Prævolat intellectus; & tardè sequitur, & aliquando non sequitur humanus atque infirmus affectus. Ideo ergo desiderare concupiscebat, quæ bona esse cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit habere rationem.

a Non dixit (autem) concupivi judicia; sed, concupivi desiderare; sicut enim vitâ vivere, plùs est, quàm vivere (vivere namque commune etiam hujus etiam est vitæ; vita autem vivere, Beatorum est) sic concupiscere, ut desideremus judicia DEI, plùs est, quàm desiderare judicia; concupiscimus enim desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderium, sed gratiæ DEI. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate desiderii judiciorum suorum, sobrium auget affectum; cùm autem peccamus, non concupiscimus desiderare judicia DEI. Unde etiam Dominus non otiosè ait: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*; non solùm desiderans, sed etiam geminato desiderio concupiscens remissionem tribuere peccatorum. Concupiscamus ergo & nos desiderare judicia DEI.

b Num sicut dicitur aliquis carnalis Amor, quem & Cupidinem appellaverunt Poetæ, secundùm quem qui amat, in carne seminat: ità est & quidem spiritualis Amor, secundùm quem & ille interior homo amans in spiritu seminari

a (Jam)

a *August. in Psal.* 118. b *Orig. prolog. in Cant.*

a (Jam) discerne petitionem cordis tui, à petitionibus carnis; discerne, quantum potes. Verbi gratiâ: cæcus est corpore, rogat ut illuminetur: Petitio hæc carnis infirmatur, rogat se salvum fieri; salvus fit moriturus; & ista petitio carnis est, & si quæ sunt talia. Petitio cordis quæ est? sicut petitio carnis est, velle sibi præparari oculos, utique ad videndam istam lucem (quæ talibus oculis videri potest) ita petitio cordis, ad illam lucem pertinet; *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt.*

b Sed homo, quasi pullum onagri se liberum natum putat; nam qui implere cuncta quæ desiderat per effrenatam libertatem quærit, quid aliud quàm pullo onagri esse similis concupiscit; ut disciplinæ hunc lora non teneant, sed audenter inter vagos per sylvam desideriorum currat?

c Mens quoque nostra rebus mutabilibus subdita, & à semetipsa variatur. Nam quærens, quod non habet anxia percipit, cumque habere cœperit, tædet hanc percepisse, quod quæsivit. Amat sæpè quod despexerat, despicit quod amaverat. Diu quærit, & parùm in his, quæ invenerit, perseverat.

d Nos enim, nati in hujus peregrinationis ærumna, huc fasti diesi jam venimus; nescimus, quid desiderare debeamus.

e Ac planè quid oremus, sicut oportet, nesci-

a *Aug. in Ps* 36. b *Greg. c.* 15. *c.* 12. *Job.* c *Greg. c.*22.*in c.*7.*Job.* d *D.Greg.hom.*36.*in Evang.* e *August.de orando DEO. Epist.*21.*ad Proban. c.*5.

ſcimus. Alius vult conjugari; alius conjugio viduatus deinceps continenter eligit vivere; alius nullum concubitum nec in ipſis nuptiis experiri.

a Et ego inhiabam honoribus, lucris, conjugio, & tu irridebas,

b Certè, qui dicit in oratione, verbi gratiâ: Domine, multiplica divitias meas; aut da mihi tantas, quantas illi vel illi dediſti; aut honores meos auge? aut fac me in hoc ſæculo præpotentem atque clarentem, vel ſi quid hujuſmodi eſt; & hæc dicit, eorum habens concupiſcentiam, non id attendens, ut ex his, ſecundùm DEUM proſit hominibus, puto, eum non invenire in oratione Dominica, quò poſſit hæc vota coaptare: Quamobrem pudeat ſaltem petere, quæ non pudet cupere; aut ſi & hoc pudet, ſed cupiditas vincit; quanto melius hoc petitur, ut etiam ab iſto cupiditatis malo liberet, cui dicimus; *libera nos à malo.*

c Vides (ergo) aviditate omne malum exortum, cùm ipſum deſiderium videlicet, non ſuſtineat inter proprios terminos conſiſtere?

Quidquid enim terminos à DEO ſtatos tranſgreditur, id abſurdarum ac minimè legitimarum rerum appetens eſt. Quemadmodum enim fieri ſæpè videmus, ut qui ciborum appetitionem, quique impotenti ſiti correpti fuerint, ii & cœnum quoque nonnunquam ab bibendum appeṫant. *a* Sic

a *Aug. Confeſſ.* 6. *c.* 6. b *Aug. de orando DEO. c.* 12. *Ep.* 121. *ad Proban.* c *Chryſ. in Ep. ad Rom. c.* 1. *hom.* 2.

a Sic cor meum, cor vanum, vagum & instabile, dum suo ducitur arbitrio, & divino caret consilio, in seipso non potest consistere, sed omni mobili mobilius, per infinita distrahitur, & hac atque istac, per innumera discurrit; & dum per diversa requiem quærit, non invenit, sed in labore miserum, à requie vacuum manet: sibi non concordat, à se dissonat, à se resilit, voluntates alternat, consilia mutat, ædificat nova, destruit vetera, destructa coædificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat, & ordinat; quia vult & non vult; & nunquam in eodem statu permanet.

b Sed allide Domine concupiscentiam meam dulcedine tuâ quam abscondisti timentibus te, ut concupiscam te concupiscentiis sempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior gustus ponat amarum dulce & dulce amarum.

a *Bernard. cap.9. medit.* b *August. Soliloq. c.12.*

Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas! Psal. 118.

II.

Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas. *Ps.* 118.

QUo ferar in tanto deprensa errore viarum,
Scitum ubi tam vario tramite fallit iter?
Hæc abit in dextram, tenet altera semita lævam,
Hæc tumet in clivos, vallibus ista jacet:
Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,
Et quos illa tegit, detegit illa dolos.
Quoque vel hæc tendat, vel quo se porrigat illa,
Exitus implexo sine videre vetat.
Non ità, quæ partes via se findebat in ambas,
Herculis ambiguum fecit euntis iter.
Nec totidem refluis Meander flectitur undis,
Ipse suis quamvis obvius erret aquis.
Nec labyrinthæi tanta est fallacia tecti,
Curva licet variis flexibus antra tegat.
Heu graviora meos cohibent discrimina gressus,
En gemina dubiam parte pericla premunt.
Non ego quæ metuam divortia mille viarum,
(Solus Dædaleâ, qui fuit æde labor.)
Sed præter varios curris ambagibus orbes,
Nox etiam cæcas celat opaca vias;
Nullaque se presso monstrant vestigia signo,
Quo populus trito calle, notarit iter.
Et licet explorem prætensis obvia palmis,
Et vitem obstantes, tubera dura, petras;
Vix satis inceptos ausim producere cursus,
Sed retinent timidum, noxque, dolusque gradum,
Lassus ut ignotâ cùm fors regione viator
Opprimitur nebulâ præcipitante diem.

Nullaque jam toto collucent sidera Cælo,
Nec prope sunt ullæ, rustica tecta, casæ;
Nullaque signato callem notat orbita sulco,
Ulla nec humano semita trita pede;
Nec scit, an in sylvas, an eat ruiturus in undas,
Longiùs inceptam si paret ire viam.
Tum validis mutos compellat vocibus agros,
Si quis aberranti præstet arator opem.
Utque vel è stabulis tacitisque quis audiat antris,
Ingeminant longos, terque quaterque sonos.
Omnis at in surdas clamor volat irritus auras,
Nullaque Pastoris verba remissa sonant.
O quis in his tendat mihi stamina fida periclis!
Quis DEUS, in tanta, sit mihi nocte Pharos?
Isacidas quondam per inhospita regna vagantes,
Insolitas docuit clara columna vias:
Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,
Parvaque Bethlemiæ duxit in antra domus.
Quin recreant trepidos, fratrum duo sidera, nautas,
Tu quoque mi gemini Castoris ede facem.
Gnosis aberrantem revocavit Thesea filo,
Sectaque Leandro fixit amica facem.
Ecce ego sum Theseus, vice tu mihi sis Ariadnes,
Cumque ero Leander, sis vice Sestiados.
Aspicis, ut multi, vaga turba, per avia currant,
Et suus huc, illuc; quemlibet error agat.
Hic cadit ignota præceps Regione viarum,
Ille vago cæcum tramite versat iter:
Hic celerat cursus; hic passu deside lentat;
Sæpius ille suos fertque refertque gradus:
Hic diversus abit, lateri comes ille propinquat;
Hic comitis ductu fallitur, ille suo:

Perpe-

Perpetuos aliquis vestigia flectit in orbes,
Alter in obliquas volvitur usque vias:
Hic ratus ad certam cursu se tendere metam,
Decepto repetit limina prima pede:
Denique in errorem facto ruit agmine vulgus,
Quodque tenere decet, vix tenet ullus iter.
O utinam, recto tendat mea semita ductu,
Nec fraus decipiat tramitis ulla gradum?
Qualis at excusso fugit irrevocabilis arcu,
Dum volat ad certum missa sagitta locum;
Talis inoffenso festinet limite cursus,
Qua tua nempe movent tendere jussa via,
Esto igitur mea lux, quoties jaculabere, nervus;
Quemque petis jaculis lex tua sancta, scopus;
Quaque scopum cupies cervus tetigisse sagitta,
Illa ego sim digitis lecta sagitta tuis.

Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas. Psal. 118.

HEremias dicit: *Scio Domine, quia non est in homine vita ejus; nec viri est, ut ambulet & dirigat gressum suos.* Hinc & in Psalmis cum quidam dixisset DEO: *tu mandasti mandata tua custodiri nimis*, continuo, non de se præsumpsit, sed optavit, ut faceret, *Utinam*, inquit, *dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas.*

b Miles, qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio viam carpit, nec voluntaria captat compendia, ne recedat à signis, sed itinerarium ab Imperatore

a *Aug. l. 2. de oper. merit.* b *Ambr. in Ps. 118. Oct. 5.*

accipit & custodit illud; præscripto incedit ordine rectâque viâ conficit iter, ut inveniat commeatum, parata sibi subsidia. Hanc legem viandi esse præscriptam, Christo ducente, sanctis commeantibus, recognoscas velim. Profecti sunt enim & Patres nostri de terra Ægypti, per longa spatia terrarum, quorum stativæ omnes, mansionesque descriptæ sunt. Advertimus ergo, quis has ordinaverit mansiones, quomodo ambulare oporteret filios Israël. Præibat enim illos, per diem; DEUS in columna nubis? noctu autem in columna ignis, ut viam ostenderet ambulantibus & tenebras dimoveret, lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

a Multæ enim sunt viæ & multa genera viarum; magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè in multarum occursu; errabit in via sua, qui viarum discretione caruerit? Scrutemur proinde vias nostras, etiam vias dæmonum, vias quoque Beatorum spirituum, & vias Domini investigemus.

b (Si enim) viam ingressus, cùm veneris ad compitum aliquod, (& nescias, quod iter ingredi debeas) stas & cogitas ipse tecum, utrum primam, aut secundam, aut tertiam viam eligas, quam sequaris, nec putas priùs adoriendum iter quàm animo deficiens; quanto magis animo debes ac mente consistere, qui ad regnum cœleste tendis, & cogitare tecum, quia non omnis via illò ducit, non omnis eò dirigit ad Hierusalem

illam

a *Bern. serm.* 11. *super* Qui habitat in adjutorio. b *Ambr. in Psal.* 118. *Octon.* 8.

illam, quæ in cœlo eſt. Sunt viæ, quæ malos exitus mortis habent. Hæ ſunt viæ, de quibus legiſti; *Quia ſunt viæ, quæ videntur viro rectæ eſſe, ultima autem ejus aſpiciunt in profundum inferni.*

a Viæ igitur filiorum Adam in neceſſitate & cupiditate verſantur. Ab utraque ſiquidem ducimur, & ab utraque trahimur, niſi quod videmur magis urgeri neceſſitate, trahi cupiditate. Et neceſſitas quidem ſpecialiter corpori tribuenda videtur, nec ſimplex illa eſt, *ſed anfractus habens plurimos*, plurimaque diſpendia; nam compendia pauca admodum, ſi quæ tamen. In his quoque docetur, quàm neceſſe habeat clamare ad Dominum non de neceſſitate, ſed de *neceſſitatibus meis erue me.* Non modo ab hac via neceſſitatis, ſed ab ea quoque quæ cupiditatis eſt, optabit educi, quiſquis non ſurdâ aure monita ſapientis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis avertere*, & item: *poſt concupiſcentias tuas non eas.* Hæ ſunt viæ, quæ videntur hominibus bonæ, ſed finem non habent, niſi cùm demergunt in profundum.

b Si inveniſti vias hominum, illud quoq; conſidera ne fortè de his dictum ſit: *Contritio & infelicitas in viis eorum*: ut ſit contritio in neceſſitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caveamus; videamus & fugiamus eas; ſiquidem via illorum, Præſumptio & Obſtinatio. Quàm perverſo & everſo ſunt corde filii hominum! quicunque ſectantur vias Dæmonum, ingrediuntur Dæmonum vias.

a *Bern. ſerm.* II. *ſuper* Qui habitat. b *Ibidem.*

Hæc enim tota adversum nos spiritualium colluctatio nequitiarum est ut nos seducant, ut nos inducant in vias suas, ut deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est.

Quæ vero sunt Sanctorum Angelorum viæ? Profectò illæ, quas unigenitus enarravit dicens: *Videbitis Angelos ascendentes & descendentes super filium hominis.* Ascensio igitur & descensio viæ illorum. Ascensio propter se, descensio vel potiùs condescensio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias suas, cùm aperuit labia Prophetæ, ut diceret: *Universæ viæ Domini misericordia & veritas.* Ità ad singulos, ità ad omnes communiter venit, in misericordia scilicet & veritate, *Ab his itineribus incurvati sunt colles mundi,* superbi, Dæmones, Principes.

a Iste ordo est, alii præcedunt, alii sequuntur, Qui præcedunt, exemplum se præbent sequentibus; nunquid neminem sequuntur? Si neminem sequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipsum CHRISTUM. Et cernitis ordinatos gressus per Paulum Apostolum dicentem: *Imitatores estote sicut & ego CHRISTI.* Justi attendendo eos, qui se in bono præcedunt, imitando sequuntur. Quomodo sequntur. *Videbunt justi & timebunt.* Videbunt & timebunt sequi vias malas, cùm vident quosque meliores jam elegisse vias meliores, & dicunt in animo suo, quemadmodum solent dicere viatores, attendentes alios cum præsumptione ambulantes

in

a *August. in Psalm.*

in via, ipsi adhuc incerti viæ, & quasi fluctuantes, quò eant, dicunt sibi; Non frustrâ illi hac eunt, quando illò eunt, quò nos ire volumus. Et quare cum magna fiducia hàc eunt, nisi quia illac ire perniciosum est. Videbunt ergo justi & timebunt. Augustam viam vident illac; hac vident paucos, illac multos; sed si justus es, noli numerare; noli numerare turbas hominum incedentes latas vias; noli eos attendere, multi sunt; pauci autem eant per viam angustam.

a Reproborum siquidem) *semitæ* semper *involutæ* sunt, ut pravis concupiscentiis dediti aut bona nulla appetant, aut appetentes infirmo desiderio ad hæc nequaquam mentis *liberos gressus* tendant. Recta enim aut non incipiunt, aut in ipso fracti itinere ad hæc minimè pertingunt, unde fit plerumque, ut ad morem suum lassati redeant, seseq; ab intentione animi in carnis voluptatibus sternant; sola quæ transeunt, cogitent; nulla quæ secum permaneant, curent.

b Caput circuitus eorum? quid est circuitus ipsorum? ut circumeant & non stent, in gyrum eant erroris, ubi iter est sine fine: qui enim in longum it, aliunde incipit, alicubi finit; qui in gyrum it nusquam finit. Ipse est labor impiorum, qui demonstratur in alio Psalmo evidentius: *In circuitu impii ambulant.*

c Bene ergo de reprobis dicitur: *Involutæ sunt semitæ gressuum eorum*, quia recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta semper mala repli-

a *Greg. c. 17. l. 7. mor. in c. 6. Job.* b *Aug. in Ps. 139.* c *Greg. l. 7. mor. c. 24. in cap. 6. Job.*

replicantur, & quasi extra se tensi, ad semetipsos per circuitum redeunt, qui bona quidem capiunt, sed à malis nequidquam recedunt.

a Et quidam cadunt extra viam; ut ille, qui nunquam fuit de Ecclesia. Quidam cadunt à via; unde hoc: *Melius est viam justitiæ non agnoscere, quàm post agnitam retroire.* Quidam cadunt in viam, unde dicitur: *Justus septies cadit in die.*

b Sed est multa differentia inter casum Justi & injusti: *Justus*, inquit, *cùm ceciderit, non prosternitur.* Injustus, & qui spem non habet in DEO positam, si ceciderit, prosternitur, & non surgit, id est, si peccaverit, non pœnitet, & peccatum suum emendare nescit.

c O tortuosas vias! væ animæ audaci, quæ speravit, si à te recessisset, se aliquid melius habituram! Versa & reversa; in tergum & in latera, & in ventrem, & dura sunt omnia, & tu solus requies. Et ecce ades, & liberas à miserabilibus erroribus, & constituis nos in via tua, & consolaris & dicis: *Currite ego feram, & ego perducam, & ego ibi feram.*

d Meliùs *dirigebantur à Domino gressus eorum*, quibus per noctem, ignis columba lucebat, per diem, nubis. Et tu merere factis, votísque deposce, *ut gressus tui à Domino dirigantur, ne moveantur pedes tui.* Cavendum est quoque, ne rectam semitam derelinquas, *& diverticula te viarum tortuosarum* decipiunt. Ideo dicit: *Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.* Rectas facia-

a *Bonav. in Psal.* 36. b *Orig. hom.* 4. *in Psal.* 36. c *Aug. confess.* 6. *c.* 16. d *Ambr. in Psal.* 36.

faciamus animorum semitas, ne labamur, ne effundantur gressus nostri sicut uxoris Loth, quæ post se respexit, & gressus tenere non potuit, sed effusi sunt. Non effundantur sicut Ægyptiorum, quorum gressum maris fluctus effudit. Nonne de his pulchrè dixeris: *Effusi sunt gressus eorum*, quos bene vixisse pœnituit?

a O qui dereliquisti semitas rectas, abeundo in vias tenebrarum! ô qui lætamini in malis, & gaudetis in eversione mala, quorum semitæ pravæ & *flexuosi cursus eorum* sicut lubricus & fluxuosus author ipsorum, cur odisse cœpistis viam rectam! Non vos dilexit Dominus.

b O Domine, qui lux es, qui es via, veritas & vita, in quo non sunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux sine qua tenebræ; via sine qua error; veritas, sine qua vanitas; vita, sine qua mors: Dic verbum, Domine; fiat lux, ut videam lucem & vitem tenebras: videam viam, & vitem invium: videam veritatem & vitem vanitatem: videam vitam & vitem mortem. *Illuminare*, inquam, *illuminare* huic cœco, *qui in tenebris & in umbra mortis sedet*, *& dirige pedes ejus in viam pacis*?

c (Fac) ut anima (mea) telum sit in manu potentis ad scopum, supernum directum (scio) esse eundem & sponsum nostrum & sagittarium; (fac) eandem item animam esse sponsam & telum, qua ille tanquam telo utatur, dum eam bonum ad scopum diriget.

III.

a *August. in Psal.* 38. b *August. Soliloq. cap.* 4. c *Nyssen. orat.* 4. *in Cant.*

Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea. Psal. 16.

III.

Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea.

Psalm. 16.

ERgo caduca gradum toties mihi tibia fallet,
Sternet & in plana pes vitiosus humo?
Aspice, qui in Cœlis hominum vestigia spectas,
Firmaque fac presso stet mea planta solo.
Instruit implumes pennata Ciconia pullos,
Et docet aëreas præpes inire vias.
Exemplo volucrum sequitur modò filia Matrem,
Tutaque jam peragit, quod metuebat, iter.
Provocat expansis sobolem Jovis armiger alis,
Et jubet insuetas sollicitare plagas.
Mox præit, & pleno se jactat in aëra lapsu,
Remigio soboles subsequiturque patrem.
Dum primùm ignotas tentat puer inscius undas,
Corporis indoctum subere fulcit onus:
Mox opis oblitus, flumen sine cortice tranat,
Flumen inexperto sæpè sed ore bibit:
Sæpiùs ac doctis ubi plauserit æquora palmis,
Ducit in immenso brachia tuta salo.
Aspice, qui in Cælis hominum vestigia spectas,
Aspice, quæ nobis arte levetur iter.
Sustineor fragili puerilia membra curuli,
Quaque vehunt socias ipsa propello rotas.
Nempe tripes baculi sic stipite nititur ætas,
Quique senem vectat à sene fertur equus.

Ne tamen ambiguis male decipiare querelis;
De pedibus, tecum nulla querela meis:
Nec vitio plantæ, vitio neque crura laborant;
Saxa per & salebras tibia nostra salit.
Non ego pennipedi dubitem certare Camillæ,
Ipse per intactas quæ pede, fertur, aquas,
Quod queror est animi vitium lachrymabile nostri,
Quis quibus incedat, languidus est pedibus.
Heu jacet afflictis, affectibus omnibus æger!
(Hi, quibus incessit, nempe fuêre pedes.)
Si quod iter, quamvis breve sit, virtutis eundum est,
Mens mihi sit minimæ lassa labore viæ;
Crura forent fragilis veluti tu, Nile, papyrus,
Quæque ruit subitò mota palustris aqua.
Rarus, at immodicus quandoque resuscitat ardor,
Et pede fulmineo stringere cogit iter:
Sed bene vix cœptum, currendi extinguitur ardor;
Lampadis ut magno flammula parva Noto.
Ne tamen ignotis videar segnescere plantis,
Promoveo tardos pigra subinde gradus.
Ast mea tunc caveam quisquam vestigia servet,
Ne puter emmodicis ebria facta scyphis:
Scilicet in partes ità sic tibi claudicat ambas,
Semipedis claudi pes ut hiulcat iter.
Nunc volo, nunc nolo, nunc æstuo, nunc languesco,
Nunc stupet ut rigido mens religata gelu.
Impatiens igitur, cœpti sine fruge laboris,
Sæpe viæ medio, lassa retento gradum.
Sed neque, qua languens statione resistere tento
Instabilem valeo figere firma pedem.
Auferor adverso velut incita puppis ab æstu.
Quàm neque vis remi nec sua vela juvant;

Dam-

Damnaque sunt iterum vano redimenda recursu,
Irritus æterno sic redit orbe labor.
Nempe catenati, sic publica corpora, servi
Circumeunt toties, pendula tecta molæ.
It mola, perque suos rapitur circumvaga gyros,
Sed perit his, quicquid conficit illa viæ.
Heu quid agam! neq; sueta vehi neq; currere docta,
Nec pedibus minimas utilis ire vias!
Magnum iter est Cœlo, magnis huc passibus itur;
Quid faciet lentis nostra quadriga rotis?
Tu spatia ingenti perlaberis ardua saltu,
Vastaque tergemini crura gigantis habes.
Eoum passu, Hesperiumque amplectere mundum:
Sub femur ut Rhodius vela Colossus agit:
Ast testudineo raptat mihi tibia gressu,
Aut chelys referor, Cancer adunce tuis.
Quid positas igitur sperem contingere metas,
Quæ metas refugo perdita sector equo?
O DEUS, ambiguos trepidantis perfice gressus,
Vincat & applausis nostra quadriga rotis!

Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea. Psal. 16.

a In quo corrigit adolescentior viam suam?

b SÆpe etenim egregia dum spe subnixus, in altum,
Efferor, at mediæ virtutis septa volatu
Transilio dirus, resupinum mentis ad ima
Præcipitem fundit Satanas; mihique accidit illud,

I 2 *Quod*

a *Psalm.* 118. b *Nazianz. de vir. hum.*

Quod solet huic, qui littorea dum incedit arena,
Haud certa elusis pedibus vestigia firmat.
Erigor ipse iterum, rursusque in terra relabor,
Infelix mage, quàm priùs; incedensque labore
Perpetuò, trepidumque fovens in corde pavorem
Vix gradior, citus at labens figo oscula terræ.

a *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.*

b *Deduc me in via tua,*

c *Fac mihi viam, in qua ambulem.*

d Nam quis inter tot passiones hujus corporis, inter tantas illecebras hujus sæculi tutum atque intemeratum servare potest *Vestigium*? Respexit oculus, & sensum mentis avertit, audivit auris, & intentionem inflexit; inhalavit odor & cogitationem impedivit; os libavit; & crimen retulit; tectus contigit, & ignem adolevit.

e (Quare) qui iter agit ad virtutem, multa sunt, quæ digredi habet & transire. Ergo & tu, qui ad CHRISTUM tendis (qui es DEI virtus) digredere luxuriam, scorta, adulterium; digredere furta, falsa testimonia; tum deinde digredere & avaritiam, & omnem pecuniæ cæterarumque malarum rerum concupiscentiam; digredere mendacium, digredere stultitiam sæculi.

f Bonum crus fac pedi tuo, non enim naturæ est, sed voluntatis: levem hanc reddamus, ne celerati pedum reliquum pondus officiat. Doce-

a *Psalm.* 24. b *Psalm.* 85. c *Psalm.* 182. d *Amb. de fuga sæculi, c.* 1. e *Orig. hom.* 4. *in Ps.* 36. f *Chrys. in* 3. *c. ad Phil.*

ce pedes esse cautos: pavimentum enim multis loci est lubricum; ac si cadas, multa perdidisti: attamen etsi cecideris, surge; licet enim & hoc pacto vincere. Nunquam lubricis rebus te committas, & non cades, super solidas ac stabiles curre.

a In eo namque ostendimus, quanta ad Dominum cupiditate flagramus, si non solùm ad eum per tranquilla & mollia, sed etiam per aspera & dura transimus. Hinc namque Propheta ait: *Qui perfecit pedes meos, quasi cervi.* Cervus enim, cum montium juga conscendit, quæque aspicit aspera quæque se objiciunt sentibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque ullo cursûs sui obstaculo, in superioribus elevatur; ita etiam electorum mentes, quæque sibi in hoc mundo obsistere atque obviare conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more cervorum, despectis terrenorum sentibus, in superna se evehunt.

b Est ascensio, est transilitio, non pedibus, non scalis, non pennis; & tamen si interiorem hominem attendas, & pedibus & scalis, & pennis. Nam si non pedibus; quomodo dicit homo interior: *Non veniat mihi pes superbiæ:* si non scalis, quid sunt, quas vidit Jacob? si non pennis, quis est, qui dicit: *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?* sed in rebus corporalibus, aliud sunt pedes, aliud scalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & scalæ, & pennæ affectus sunt & bonæ voluntates.

a *Greg. l.* 26, *mor.* c. 10. *in* c. 35. *Job.* b *Aug. in Ps.* 38.

a Stat (anima) manu verbi levata velut super duos pedes, devotionem & agnitionem. Stat, inquam, sed sibi putet dictum, *qui se existimat stare, videat, ne cadat.* Putasne stare per se poterit, quæ surgere per se non potuit? Cur ergo si stare per se poterat, orabat homo de terra, *Confirma me*, inquiens, *in verbis tuis Domine*: Denique & probârat. Ejus ipsius illa vox fuit: *Impulsus, eversus sum, ut caderem, & Dominus suscepit me.* Quæris, quis ille impulsor, non est unus. Impulsor Diabolus est, impulsor Mundus, impulsor Homo. Quis iste homo sit, quæris? quisque sui. Noli mirari, usque adeò homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, ut non sit, quod ab altero & impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus: manus tua, consensus tuus. Cùm igitur tres sint stanti imminentes stratores; horum, Diabolus livore malitiæ; Mundus, vento vanitatis; Homo semetipsum pondere suæ corruptionis impellit. Impellit Diabolus, sed non evertit, si quidem tuum tu illi negaveris assensum. Est & mundus impulsor; quia in maligno positus est; impellit omnes, sed solos evertit amicos suos. Ex quo satis claret, quàm sit Homo præcipuus impulsor sui, qui suo, sine alieno impulsu, cadere potest? alieno, absque suo, cadere non potest. Sed innixum verbo & indutum virtute ex alio, nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel stantem dejicere, vel subjicere dominantem. Vis non timere impulsorem?

Non

a *Bern. serm.* 23. *in Cant.*

Non veniat tibi pes superbiæ, & manus impellentis non moveat te: *Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem*, ibi Diabolus & Angeli corruerunt. Denique *in veritate non stetit*, qui non innixus est verbo: & ideo fortassis sedere voluit, qui stare non valuit; dicebat enim: *sedebo in monte testamenti*. Cæterùm DEO aliter judicante nec stetit, nec sedit, sed cecidit dicente Domino, *Videbam Sathanam sicut fulgur de cœlo cadentem*: ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur verbo. Cujus manu erigeris, ipsius necesse est virtute tenearis.

a Via nostra, ambulantes quærit; sed tria sunt hominum genera, quæ odit: Remanentem, Retro redeuntem, Abeuntem: ab his tribus generibus malis, Domino adjuvante vindicetur & defendatur gressus noster. Jam verò cùm ambulantes sumus, alius tardiùs ambulat, alius celeriùs, ambo tamen ambulant; excitandi sunt ergo Remanentes; Retro-redeuntes revocandi; Errantes in viam ducendi; Tardi exhortandi; Celeres imitandi. Qui non proficit, remansit in via; qui fortè à meliore proposito declinat, ad id quod deterius reliquerat, reversus est retro; qui fidem deserit, à via erravit. Cum tardis sit nobis & cum celerioribus ratio, cum ambulantibus tamen. Quis est, qui non proficit? qui se putaverit esse sapientem, qui dixerit, sufficit mihi quod sum: qui non attenderit eum, qui dicit? *quæ retro oblitus*

a Aug. tract. de Cant. novo cap. 7.

in ea quæ ante sunt extentus secundùm intentionem sequor ad palmam vocationis DEI in CHRISTO JESU. Currentem se dixit, sequentem se dixit, non remansit, non retrospexit: absit, ut erraverit, quia viam ipse docebat, qui & tenebat, & ostendebat.

a Beati sunt, qui non de præterita sibi justitia blandientes, secundùm Apostolum, per dies singulos in virtute renovantur. Justitia enim Justi non proderit ei, à quo die justus esse desierit. Sanctus ergo securus esse non debet, quamdiu in hujus vitæ agone versatur, sed totum quo tenditur spatium, vitæ tuæ est, ut peragere possis justitiam, nec de præterita justitia confidens remissior efficiaris.

b Quare semper tibi displiceat, quod es, si vis pervenire ad id, quod nondum es; nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris; sufficit & peristi; semper adde, semper ambula, semper profice, noli in via remanere, noli retroredire, noli deviare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia revolvitur, unde jam abcesserat; deviat, qui apostatat. Meliùs it claudus in via, quàm cursor præter viam.

c Et quid claudicatis in duas partes? dixit Elias populo. Si DEUS est, ite post illum; si mundus est, ite post illum; si DEUS eligitur, serviatur illi, secundùm ipsius voluntatem; si mundus eligitur, ut quid fictum cor quasi DEO accommoda-

a *Paul. Epist. ad Cælan. in fine inter Epist. Hier. to.* 10. b *Aug. serm.* 13. *de verbis Apost.* c *Aug. l.* 4. *de symb. de Catech.*

modatur? quid tibi cum pompis Diaboli, amator CHRISTI? ô munde immunde veneri vis pergens, quid faceres, si remaneres? quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris?

a DEUS Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi cervorum.

b Sperabam aliquando in virtute mea, quæ tamen non erat virtus, & sic volui currere ubi magis stare credebam ibi magis cecidi, factusque sum magis retro, & non ante & quod credebam consequi, magis elongatum est à me.

c Cogitavi (ergo) *vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua.*

d Adhuc sequor, adhuc proficio: adhuc ambulo adhuc in via sum, adhuc me extendo, nondum perveni.

a *Habacuc.* 3. b *Aug. soliloq.* c. 25. c *Psalm.* 118. d *Aug. serm.* 15. *de verb. Domini.*

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Pſalm. 118.

IV.

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. *Psal.* 118.

Littera prima rudi quondam inculcata juventæ,
Fertur ab antiquis, Numinis esse Timor:
Certaque non alia Sapientia discitur arte,
Si qua fides verbis, Nate Davide tuis.
Hoc quoque nostra fui, formata puertia ludo,
Doctaque sidereas mens trepidare minas,
Semper at heu! tantis stupuit mens cæca tenebris,
Ut neque quod toties audiit, Alpha sciat.
Tristibus Orbilii plectenda ignavia sceptris,
Post malè tot positos, nil didicisse, dies.
Et queri serulis segnes Elementa docentur,
Quæ levis assequitur sedulitate labor;
Aspiciunt nigras Cadmi bis, terve puellas,
Aspectasque vocant, nomine quamque suo:
Et licèt atrato sit par, color omnibus ore,
Signa tamen faciem propria quamque notant.
Cur ergo quod teneris Infantia combibit annis,
Discere non etiam tempore posse putem?
Plurima sunt, nullo penitus mihi docta Magistro,
Cur disci nequeat, arte juvante, Timor?
Ah pudet! en timeo, quæ contempsisse decebat;
Non timeo, justos quæ meruère metus.
Flagitium, minimo timeo committere teste,
Non timeo facinus, teste patrare DEO.
Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones;
Nil metuens Animæ certa pericla meæ.

Nempe fugit picta sic passer imagine larva,
Illita cui visco virga timenda fuit.
Sic tremit aspectæ cervus formidine pennæ,
Nec tremit obstantes, agminarauca canes,
Sic quoque, Marmaries trepidat leo terror arenæ,
Et cadit in tensas, territus igne plagas.
Heu! tremit humanas furor hic caligine mentes,
Fulgetras metuunt fulmina nulla pavent;
Subjicitur pedibus nigri metus omnis Averni,
Creduntur stygii fabula ficta foci,
Scilicet, abjecto leve fit scelus omne Timore,
Sed gravis insequitur pœna Timore, scelus.
Flagitiis demum incipiunt trepidare peractis,
Ante scelus, nullus pectora terror habet.
Tum pavor heu madidis mentem sudoribus angit,
Et læsiante oculos Numinis ara redit!
Tum subitus strate vigiles Timor excutit artus,
Propria tum vacuos terret imago thoros.
Si strepitum moti dederitmus stramine lecti,
Creditur è sylvis exiluisse leo:
Nocte levis, quassa si murmuret arbore ventus,
Horrescunt rigidæ, fronde sonante, comæ.
Quid faciant, subitis si fulminet ignibus æther;
Aut sonet æthereo grandior axe fragor?
Pectora cœlesti stupeant perculsa tumultu,
Et flamma metuant dissiliente peti.
Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet umbræ,
Augurioque notant omnia signa necem.
Quin etiam nemorum nocturna silentia terrent,
Ipsa que se fontem mens furiata timet.
En quantùm miseris pœnæ, mens conscia donat;
Ipse in sese animus verbera tortor agit.

Heu

Heu quoties ſtygii, turbato in Cæſare, manes;
Pharſali quoties emicuiſtis agri!
Sæve Patris vindex, furiis agitaris, Oreſte,
Umbra trucidatæ viva Parentis erat.
Mœſte colubrifera Pentheu laniaris Erynni,
Vindicat hoc læſos verbere Diva DEOS.
Nulla reos animos agitat mage dira Tyrannis,
Quàm teſtem aſſiduè pectore ferre ſuum.
O DEUS! ô confige tuo mihi corda timore!
Ne peccem, furor hac cuſpide noſter eget.
Utilis ante ſcelus Timor eſt, qui frena gubernet,
Qui timet, admiſſo crimine, ſero timet.

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Pſalm. 118.

a NIſi timor inſtituendæ vitæ noſtræ rudimenta jaceit, impoſſibile fuerit ſanctimoniam legitimè obſervari. *Confige*, inquit *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum, qui corporis membra habent clavis transfixi, ad actionem quamlibet immobilia ea retinet, ſic ii quorum animam occupavit *DEI Timor*, omnem prorſus importunam peccati & obſtreperam occaſionem vitant: Timenti itaque nulla ad complectendam virtutem deſit facultas, cum per *Timorem* ab indecora omni & abſurda actione revocatur & impeditur.

b Nam quemadmodum, quercus altiùs demiſſis radicibus, nullius venti viribus ſternitur, ita animam *Divino Timore confixam* nullus tentationum ventus evellit.

a *Baſil. hom. in Pſ.* 33. b *Chryſ. hom.* 53. *in Joan.*

a Sunt autem & carnes quædam animæ, ſicut corpus eſt animæ. Carnes animæ, ſunt carnales cogitationes : *Configat has carnes timor Domini & judiciorum ejus.*

b Ejuſmodi ergo timore eruditus, quaſi freno quopiam abarce; & inhibe animam ad vitioſam concupiſcentiam propendentem.

c Prudenter ſagittari & impugnari ſalubriter poſtulat Sanctus, cùm dicit in oratione, *Confige timore tuo carnes meas*; optima *Timor* iſte *ſagitta*, qui configit & interficit carnis deſideria; ut ſpiritus ſalvus ſit.

d Teneat ergo & terreat timor judicii, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis urens, vermis corrodens, ſulphur fœtens, flamma tartarea & omnia mala.

e In veritate enim didici, nihil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam; quàm ſi omni tempore, coram DEO, inveniaris non altum ſapere, ſed timere. Beatus es, ſi cor tuum triplici amore repleveris; ut timeas quidem pro accepta gratia, ampliùs pro amiſſa, longè plus p .. recuperata.

f (Sed multi) *trepidaverint timore, ubi non erat timor*, nunquid enim timor eſt, ſi quis perdat divitias? non eſt ibi timor, & ibi timetur, ſi quis autem perdat ſapientiam, ibi verè timor, & ibi non timetur. Stultitia, dicens in corde ſuo

a *Ambr. in Pſ.* 118. *Octon.* 15. b *Baſil. hom. in Pſ.* 33. c *Bern. ſer.* 29. *in Cant.* d *Bern. l. de interiore domo, c.* 36. e *Bern. ſer.* 54. *in Cant.* f *Aug. in Pſ.* 52.

ſuo, non eſt DEUS; timuiſti perdere terram, & perdidiſti cœlum!

a (Sed) ita ſe habet peccatum, ut priuſquam fiat & ad opus perveniat, obtenebret & decipiat mentem; poſtquam autem conſummatur, manifeſtè ſuam nobis abſurditatem proferat & oſtendat. Unde brevis illa & abſurda voluptas continuum menti dolorem inſerit, conſcientiæque fiduciam aufert, confuſione captam perfundens. Miſericors enim DEUS ejuſcemodi accuſatorem nobis aſſiſtere voluit, ut nunquam ſoli relinquamur, ſed indeſinenter ille congrediens clamet, & pœnam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamſi omnium oblivisci queat, nunquam tamen ſic in ſolitudine verſatur, quin habens acrem illum accuſatorem, ſuſpiciones timeat, umbras tremiſcat, & eos, qui conſcii ſunt, & qui non ſunt; perpetuaque in animo ejus poteſtas eſt, ac reciprocantes, & contrarii fluctus. Inſuper neque ſomnus ei ſuavis, ſed terrore & formidine plenus; neque cibus voluptatem præbet, neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab urgente anxietate poſſunt; ſed quaſi *Carnificem geſtaret ſe lancinantem & flagellantem continuò*, ità poſt admiſſum facinus obambulat; nullo conſcio, ſuſtinens intolerabiles pœnas illas, & judex ſui ipſius factus & accuſator.

b Sonitus terroris ſemper in auribus illius: & cùm pax ſit, ille ſemper inſidias ſuſpicatur.

a Expli-

a *Chryſ.* hom. 20. *in Geneſ.* b *Job.* 15.

a Explica mihi (improbi) conſcientiam, & videbis intus gravem peccatorum tumultum, jugem metum, tempeſtatem turbationum videbis, vel in curia, mentem ad thronum conſcientiæ conſcendiſſe regalem, & tanquam Judicem quempiam ſedentem & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo ſuſpendentem lateraque conſcientiæ radentem ungulis; pro commiſſis vehementer inclamantem, cùm nemo ſciat, niſi quòd ſolus DEUS hæc videre noverit. Etenim qui committit adulterium, etiamſi millies fuerit dives, etiamſi nullum habeat accuſatorem, non deſinit tamen intus ſe accuſare. Et voluptas quidem temporaria eſt, dolor verò perpetuus timor undique ac tremor, ſuſpicio & anxietas: angulos metuit, umbras ipſas formidat, ſuos ipſius famulos, conſcios, inſcios; illam ipſam, quam corrupit, & virum, quem affecit contumelia. Obambulat amarum accuſatorem circumferens, conſcientiam, cùm ſit ſuo ipſius judicio damnatus, nec poſſit vel ad breve tempus reſpirare. Nam & in lecto, & in menſa, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & in ipſis frequenter ſomniis, hæc iniquitatis ſimulacra videt ipſiuſque Cain vitam vivit, gemens ac tremens ſuper terram, cùm nemo ſciat; intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebrioſi, & in ſumma quotquot in peccatis vivunt. Neque enim ullâ ratione judicium illud poteſt corrumpi muneribus.

a Ex-

a *Chryſ. Conc.* 1. *de Lazaro, in cap.* 16. *Luc.*

a Externi Judices & pecuniis corrumpuntur, & assentationibus delinquuntur & metu simulant; denique multa sunt alia, quæ rectum illorum judicium depravant: At conscientiæ tribunal, nulli hominum novit cedere, sed quamvis dederis pecunias, quamvis mineris, quamvis aliud quidlibet feceris, justam ferè sententiam adversus peccatorum cogitationes, adeò, ut ipse quoque, qui peccatum admisit, se ipsum condemnet, etiamsi alius nullus accuset.

b Incorruptus judex, conscientia, cùm adversus hominem exurgit, clarâ voce clamat & accusat, & ostendit, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem.

c *Confige* (ergo Domine) *timore tuo carnes meas*; lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum. Utinam te sic amaret peccatrix anima mea, quomodo ille vir sanctus, qui dixit: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui DEUM!*

* * * *

* * * * *

*

V.

a *Chryſ. Conc. 4. de Lazar.* b *Chryſ. hom. 17. in Gen.* c *Aug. med. cap. 34.*

Averte oculos meos, ne videant vanitatem.
Psalm. 118.

V.

Averte oculos meos; ne videant vanitatem. *Psalm.* 118.

Pervigilent geminæ celso mihi vertice stellæ,
Queis est perpetuis munus in excubiis.
Nec tamen errantes neque possum dicere fixas,
Sed meritò, duplex utraque nomen habet.
Errat ab officio vaga sæpiùs utraque jusso,
Utraque docta suum fixa tenere lorum.
Motibus ambæ agiles, fixæ stationibus ambæ,
Quod genus hoc stellas Oedipus esse putet?
Vos, oculi! vos conspicuæ duo lumina frontis,
Sydera vos estis, quæ mihi bina micant.
Vos, quibus in celsâ statio data pervigil arce,
Excubat ut summa lucida flamma Pharo.
Aut qualis speculâ servans spectator ab altâ,
Quæque propinqua, videt, quæque remota videt.
Non tamen, ut trepidis qui lucent navibus ignes,
Vos mihi tam fidâ lampade fertis opem!
Flamma regit nautas, dum flammam teda ministrat,
Aut flammam retrahant quæ posuêre manus;
Vos (velut excussis rapidus ruit axis habenis,
Frenaque qui rupuit durior oris equus.)
Quò lubet, indomitum differtis in avia cursum,
Jam nulla Domini lora regente manu.
O oculi scopuli titulo meliore vocandi!
Heu quibus allisæ tot periêre rates!

Dina

Dina peregrinas virgo visura puellas:
Mater deposita virginitate, redit.
Rex videt Uriaden nitido semel amne lavantem;
Illa, Cupidineas vibrat ab amne faces.
Pulchra Duci Assyriodum comit Juditha formam,
Assyrium truncat Juditha compta Ducem.
Fortè senes niveam semel aspexère Susannam,
Ambo senes oculis interière suis.
Non tot, ad infames, dura Acroceraunia, cautes,
Hypotadæ laceras contudit ira rates.
Non tot inexpletis fera faucibus unda Maleæ,
Scyllaque vel feras hausit avara trabes.
Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Jobi,
Quæ cum luminibus sanxerat ille suis;
O oculi! ô quanto vos tutius illa revulsit,
Democriti, propriis dextera magna cavis!
Quàm bene, Christiadum quoque nobile, Lucia, nomen,
Extrudit intrepidâ lumina bina manu!
O oculi! ô scopuli! crudelia, barbara saxa;
Saxa, quibus magnæ tot cecidère Animæ!
Quàm malè commisso geritis pro munere curam,
Ad mala quos toties sensimus esse Duces!
Scilicet hac vobis; capitis custodia lege,
Præcipuæque arcis credita cura fuit.
Ut rectos hominum vultus, sublimiaque ora
Digna Polo, bruta deprimeretis humo.
Quin potiùs Superis mentes attollitis oris,
Hasque super terras, Oceanumque super?
Stellatumque super mundique volubilis orbes,
Denique quicquid habet, lunaque solque super?

Illius

Illius ô oculi! spectacula pulchra theatri,
Materies, vestris lusibus apta foret.
Putre sed æternis cænum præponitis Astris,
Omnis & in terras pronior ivit amor.
Quid faciam? abruptis oculi regnatis habenis,
Jam frenum indociles imperiumque pati.
Obde, DEUS pictas oculis erroribus umbras,
Aut superinjecta lumina claude manu!

Averte oculos meos, ne videant vanitatem. Psalm. 118.

a VÆ cæcis oculis, qui te non vident, Sol illuminans Cœlum & terram! væ caligantibus oculis, quæ te videre non possunt! *Væ avertentibus oculis, ut non videant veritatem; væ non avertentibus, ut videant vanitatem.*

b Nunquid, quamdiu sumus in hoc mundo, possumus non videre vanitatem! *Omnis enim creatura vanitati subjecta est.* An iste fortassis, hoc orat, ut non sit ejus vita sub sole, ubi omnia vanitas?

c Qui in via est DEI, vanitates non aspicit: via perfecta CHRISTUS est; qui igitur in CHRISTO est, quomodo potest vanitates aspicere, cúm CHRISTUS in carne sua omnes hujus mundi crucifixerit vanitates? *Avertamus igitur oculos nostros à vanitatibus*, ne quod oculus viderit, animus concupiscat. Pantomimum aspicis, vanitas est; luctatores aspicis, vanitas est: equos currentes aspicis, vanitas est. Ante nos

a *Aug. soliloq. c. 4.* b *Aug. in Psalm. 118.* c *Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.*

nos est CHRISTUS; ante nos bravium ejus; ad hunc dirige oculos tuos averte à spectaculis, averte ab omni sæculari pompa; serva eos, ut erigas melioribus. Erige ad Cœlum; vel nocte, stellarum monilia, orbem lunæ decorum; vel die, solem aspice. Specta mare; terram circumspice, ut opera facto divino omnis creatura te pascat. Quæ formarum gratia in ipsis bestiis? quantus decor in hominibus? quanta in avibus pulchritudo? hæc intuere, & non videbis iniquitatem; hæc vide, & non introibit mors per fenestras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiscendam eam; intravit mors per fenestram: si videris possessionem minoris aut viduæ, & concupieris deripere eam, intravit mors per fenestras: si videris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris ut extorqueas? intravit mors per fenestram. Claude ergo hanc fenestram, cùm videris alienæ mulieris pulchritudinem, ne mors possit intrare. Vanitas est, sollicitudo vitæ hujus. In vanitate currit, qui sibi successibus videtur affluere sæcularibus, qui tanquam umbra prætereunt? *Averte igitur oculos tuos, ne videant vanitatem.* Sed non satis est, ut tu avertas, ne fortè velis & non possis: si offundat tibi diabolus vanitatum spectacula, incentiva inserat voluptatum; pete, ut Dominus avertat oculos tuos.

a (Etenim) pulchras formas & varios, nitidos & amœnos colores amant oculi. Non teneant

a *Aug. lib.* 10. *Confessio, cap.* 34.

neant hæc animam meam. Teneat eam DEUS, qui hæc fecit bona quidem valdè; sed ipse est bonum meum, non hæc. Resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam. & erigo ad te invisibiles oculos, ut tu evellas de laqueo pedes meos. Tu subinde evellis eos, nam illaqueantur. Quàm innumerabilia variis artibus & opificiis, in vestibus, calceamentis, vasis & hujusmodi fabricationibus, picturis etiam diversisque figmentis, atque his usum necessarium atque moderatum, & piam significationem longè transgredientibus abdiderunt homines ad illecebras oculorum, foras sequentes quod faciunt. intus relinquentes à quo facti sunt & exterminantes quod facti sunt! At ego, DEUS meus, & decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, & sacrifico laudem sanctificatori meo, quoniam pulchra trajecta per animas, in manus artificiosas, ab illa pulchritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atque discernens etiam istis pulchris gressum innecto. sed tu evellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, nam & ego capior miserabiliter, & tu evellis misericorditer, aliquando non sentientem, quia suspensiùs incideram, aliquando cum dolore, quia jam inhæseram.

a Ut DEUM contemplere, factus es; non ut humi irrepat vita tua, non ut pecudum ritu, volu-

a *Basil. hom. II. in Hexameron.*

voluptate perfruaris; verius ut ad normam & institutum cœlestis vitæ, tuam ipsis componas? & hac gratia non inscitè dixit sapiens Ecclesiastes, *sapientis oculi in capite ejus*. Cujusnam oculi non sunt in capite? atque hic, *in capite*, hoc est, ut ea contemplentur, quæ in sublimi sunt; nam qui non ad bona, quæ in sublimi sunt, sed quæ in terra respectat, is utique defigit detrahitve oculos in terram.

a Perversa res est fœda, luteum vas (quod est corpus de terra) oculos habere sursum, cœlos liberè suspicere, cœlorumque luminaribus oblectare aspectum; spiritualem verò cœlestemque creaturam suos è contrario, oculos trahere in terram deorsum; & quæ debuit *nutriri in croceis*, hærere luto tanquam unam de suibus, *amplexarique stercora*. Erubesce anima mea divinam in pecorinam commutasse similitudinem. Erubesce volutari in cœno, quæ de cœlo es.

b Qui fecit omnia, melior est omnibus, pulchrior est omnibus, qui fortia, fortior est; qui magna, major est. Quicquid amaveris, ille tibi erit. Disce amare in creatura Creatorem, & in factura factorem; ne teneat te, quod ab illo factum est, & amittas eum, à quo & ipse factus es. Ergo *beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanias mendaces*. Fortè nobis dicturus est, qui versu isto percussus corrigi voluerit, & cœperit ambulare angustam viam, ambulare, non durabo, si nihil spectabo;

a *Bern. serm.* 25. *in Cant.* b *Aug. in Psalm.* 39.

ctabo; quia ergo facimus, fratres: dimissuri vos sumus, sine spectaculo. Demus pro spectaculis, spectacula. Et quæ spectacula daturi sumus Christiano nomini: *Multa fecisti tu Domine DEUS meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia sua*, hæc respiciat. Aurigam laudas regentem quatuor equos, & sine lapsu atque offensione currentes; fortè alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriam, regat ignaviam, regat injustitiam, regat imprudentiam, & regat & subdat sibi & teneat habenas. Nunc specta histrionem (didicit enim homo magno studio in fune ambulare & pendens te suspendit) illum attende editorem majorum spectaculorum: Didicit iste in fune ambulare: nunquid fecit in mari ambulare? oblivisceere theatrum tuum, attende Petrum nostrum, non funambulum, sed ut ita dicam, mariambulum. Ambula & tu (non in illis aquis, ubi Petrus aliquid significans ambulavit, sed in aliis, quia hoc sæculum mare est (hic ambula, hoc calca. Spectare vis, esto spectaculum, hæc miracula DEI sunt, hæ cogitationes DEI sunt, quibus nemo est similis ut spectator ille abducatur à curiositate & quærat ista & meliora, fructuosiora, de quibus inventis gaudebit.

a Porro autem oculis maximè parcendum est, quoniam meliùs est labi pedibus, quàm oculis. *Si te tuus scandalizat oculus, exscinde* eum,

a *Clem. lib. 3. in pædag. cap. 11.*

eum. Lascivi autem aspectus & versatilibus, ac tanquam conniventibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cùm per eos cupiditas prima ineat pugnæ præludia. Nam ante totum corpus corrumpentur oculi.

a Pulchrè igitur David, qui per gulosos etiam ipsos aspectus fuerat expertus, beatum illum dicit, cui spes omnis in DEI nomine est, hic enim non *respicit in vanitates & insanias falsas*, unde iterum ad ipsum conversus ait: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem*: Vanitas, circus est, quia nihil prodest, vanitas, est equorum velocitas, quia mendax ad salutem est; vanitas, theatrum est; vanitas, ludus omnis, *Omnia vanitas*, inquit Ecclesiast. *quæ in hoc sæculo sunt.*

b Quàm multos scio per visum esse deceptos, & in laqueum diaboli missos! Dina filia Jacob egressa est, ut videret mulieres Regionis, & adamavit eam Sichem atque rapuit, & virginitatem ejus turpiter corrupit. Et sic misera puella, quia carne vidit, quod videre non debuit, honestatem ac virginitatem perdidit. David etiam stans quadam die in solatio domûs suæ, vidit mulierem & adamavit eam; pro cujus amore commisit adulterium & homicidium; & sic deceptus factus est legis DEI reus. Fortissimus Samson descendit in Regionem Philisthinorum, & vidit ibi mulierem, atque adamavit, & in gremio illius dormivit.

a (Uti-

a *Ambr. de fuga sæculi cap.* I. b *D. Bern. de modo bene viven. serm.* 23.

a (Utinam tam prudens ad cavendam mulierem, quàm fortis ad ſtrangulandum leonem!)

b Illa verò crines capitis ejus raſit, & tradidit eum in manibus inimicorum ejus, qui ſtatim oculos ejus eruerunt. Moneo ergo, ut *facias pactum cum oculis tuis*, ne incautè videas, quod videre non debes.

c Videtur enim ſuper omnia eſſe adverſandus mulierum aſpectus; non ſolùm enim ſi tangantur, ſed etiam ſi ſpectentur, poteſt peccari, quas maximè vitare oportet eos qui rectè & ſincerè conſtituuntur. *Oculi enim tui recta videant*, etſi enim fieri poteſt, ut qui viderit, ſe fortiter gerat, veruntamen cavendum eſt ne cadat: fieri enim poteſt, ut qui viderit, labatur; ſed fieri non poteſt, ut qui non viderit, concupiſcat.

a Paulin. ep. 4. ad [illegible] *r. b Bern. de modo benè vivendi. ſerm. 23. c Clem. lib. 3. pædag. cap. 21.*

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar. Psal. 118.

VI.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundat.

Psalm. 118.

SI tibi me gratam facie fore, sponse, putarem,
Nulla mihi prior hoc cura labore foret.
Primaque de nitidis cautela coloribus esset,
Altera, deformes ore fugare notas;
Nullaque deficerent medicandis vultibus arma,
Multa sed omnigenas pixis haberet aquas;
Multaque compositos celaret capsa colores,
Quæque novant vetulam picta venena cutem;
Lanaque purpurei madefacta rubedine fuci,
Cretaque montanas vincere nata nives,
Et nitri rubra spuma & pinguia poppæana,
Quæque curis maculas, Halcyonæa, necant.
Denique quicquid id est, quo tingitis ora, puellæ,
Ah nimium formæ gens studiosa tuæ!
Tunc quoque corrigerem speculo censore lituras,
Ora nec in toto menda notanda foret.
Sique supercilii pilus unus abesset ab arcu,
Unicus ecce pilus, vociferarer, abest
Si color inficeret vitiatos decolor orbes,
Luminibus color hic, vociferaret, obest.
Si nimis adductam convolveret area frontem,
Quæ mihi ruga cutem, vociferarer, arat?
Nempe vel exiguo metuam te lædere nævo,
Ulla foret formæ si tibi cura meæ.

Unaque quæ tumidum faceret verrucula clivum,
Hæc foret offensæ causa putata tuæ.
Atque ità de minimis audirer dicere mendis,
Displicet hæc sponso fortè litura meo.
Nostro igitur reliquus si quæ decor abforet ori.
Eximeret vitium factus ab arte decor;
Cæsariemque alto struerent tabulata capillo,
Staret & in volucri plurima gemma coma:
Aure duplex gemini pretium penderet Elenchi.
Iret Erythræus colla per alba lapis.
Tumque ego sic faciem, rutilos ità compta capillos.
Auderem ternas vincere quarta Deas,
Sed memini, neque te facies, neque forma lacessit,
Spes capit hæc cœcos invidiosa procos;
Quid, quid ament, inter phaleras tot sæpè requirunt;
Quas ubi sustulerit, pars quota Virgo sui est?
Fallitur insidio propè, turba levissima, fuco;
Præter & has phaleras, vix quod ametur, habent,
Æquabat niveas par Wilgefortis olores,
Nota nimis forma nomine virgo suæ:
Fiat ut Androgynos setosis hispida malis;
Barba, rogat, teneras, vestiat hirta genas.
Lucia sydereis, ceu fax, lucebat ocellis,
Cunctorumque oculis, Lucia, sidus erat.
Ne malè luceret, mea lux, extinguere dixit;
Fodit & impacta lumen utrumque manu.
Læserat egregio multos Euphemia vultu,
Fecerat & roseis vulnera multa labris;
Ut fieret mutilo fœdoque inamabilis ore,
Abscidit ense duas, bina labella, rosas.

Maxima

Maxima de facie verus præconia rumor,
Deque tuis dederat Andragesina genis.
Non poteras veram falsi convincere famam,
Quod poteras, facta est per tua iota, brevis.
Sponse, peregrinæ non caperis igne figuræ,
Nec bene crispatæ falleris arte comæ:
Cor tibi labe carens, tibi cor sine crimine, cordi est;
Obstet & ut facies cor tibi sponse, placet.
O utinam mihi cor nullis infame lituris,
Flagitii purum suspicione vacet!
Tum, secura tui mihi mens gestiret amoris,
Nec mea dejiceret conscius ille pudor.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.

Psalm. 118.

a MEritò omnis cura Sanctorum, spreto ornatu, cultuque superfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni se diligentià præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi, qui ad imaginem DEI est, & renovatur de die in diem.

b Hæc, hæc profectò pulchritudo est, cui nihil deest, quæ sola meretur audire à Domino: *Tota es formosa proxima, & reprehensio non est in te.*

c Pulchritudo enim optima, primùm est pulchritudo Animæ. Est autem absurdum eos qui

a Bernard. *serm.* 25. *in Cant.* b *Ambros. lib.* 3. *de virtut.* c *Clem. lib.* 1. *pædag. c.* 2.

qui facti sunt ad imaginem DEI & similitudinem, (tanquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium DEI artificio præferentes.

a Non ergo externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornamento est ornandus.

b Non intelligunt (enim) miseræ, se propriam perdere pulchritudinem, dum externam inducunt. Antiphanus Comicus in malthæa: irridet.

Venit ipsa, transit, accidit, non transit,
Venit, adest, abstergitur, accidit,
Smegmate, saponeve purgatur,
Pectitur, ejicit, teritur, lavatur,
Se contemplatur, componitur, unguentis perfunditur,
Ornatur, unguitur, & si quid non habeat, enecatur,
Ter enim, non semel dignæ sunt, quæ pereant,
Quæ Crocodylorum excrementis utuntur.
Et spuma lacertarum unguntur,
Et supercilia fuligine illinunt,
Et cerussa.

Porro autem alias quoque arguit Comicus, nempe Alexis, ejus enim verba afferam.

Est aliqua parva, suber, insuitur in soleis;
Longa est aliqua, tenue gestat diabathron:
Caput in humerum demittens ingreditur,
Hoc ei detrahit de longitudine?
Depressiores alicui sunt coxæ & femora;
Eis aliquid assuit,

Mollem

a *Ibidem.* b *Ibidem.*

Mollem ac prominentem habet ventrem;
(Ut comicorum nutrices) appositis nonnullis, cum erigit:
Depressus est venter; veluti contis efficit ut anterius procedat:
Supercilia habet flava; ea aliqua depingit fuligine:
Contigit alicui, ut sit nigra; tollit nigrorem cerussa:
Est aliqua primis alba, interitur farina:
Habet aliquam corporis partem candidam, eam nudat ostendit;
Bellos habet dentes; rideat, necesse est
Et quamvis non sit lata, toto tamen die ridet,
In labris tenuem habens myrrhi tabellam,
Ut velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.

a Resideat quidem in vultu pudor & viraginem aspectu præ se ferat, procul autem absit caligo myropolarum, aurificum, lanificum, cæterarumque officinarum.

b Atque cùm caro quidem serva sit, quemadmodum testatur Paulus, quomodo quispiam jure ancillam lenonis instar exornaverit? Ipsum autem Dominum fuisse aspectu deformem testatur spiritus per Isaiam; *& vidimus ipsum, nec habebat speciem, nec pulchritudinem.* Quis est autem Domino præstantior? sed non carnis pulchritudinem (quæ visione apprehenditur) sed veram animæ & corporis ostendit pulchritudinem: Animæ quidem beneficentiam; carnis verò immortalitatem.

a Quando

a *Clem. lib.* 2. *pædag.* 11. b *Clem. l.* 3. *pædag. c.* 1.

a Quando eras in ſæculo, ea, quæ erant ſæculi, diligebas, polire faciem purpuriſſo & ceruſſâ ora depingere? ornare crinem & alienis capillis turritum verticem ſtruere, Ut taceam de inaurium pretiis, candore margaritarum, rubri maris profunda teſtantium; ſmaragdorum virore, cerauniorum flammis, hyacinthorum pelago, ad quæ ardent & inſaniunt ſtudia matronarum.

b Ablue à malitia cor tuum.

c Quam enim mihi dabis animam, quam audeas ex toto pulchram definire?

d Nemo mundus à ſorde.

e Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam Borith, maculata es iniquitate tua.

f Da mihi, Domine, cor quod te timeat, mentem quæ te diligat, aures quæ te audiant, oculos qui te videant!

g Cor enim hominis quadam velut indecentium cogitationum colluvie maculatur. Noli extraordinariis cogitationibus adverſa naturæ contaminare penetralia, manus lavas, quaſi poſſis crimina eluere, cùm mentem tuam vel nudis cogitationibus inquinatam lavare non poſſis. Didiciſti cor eſſe mundandum; diſce quemadmodum mundes. Mundat hunc fontem juſtificatio legitima, hoc eſt, confeſſio peccatorum. Munda ergo aquam tuam, illam aquam, de qua dictum eſt, *aqua alta, conſi.um*

in

a *Hieron.ad Demetr.de virg.ſervan.c.*3. b *Hier.* 4. c *Gilb.ſerm.* 29. *in Cant.* d *Job.*25. e *Hier.* 5. f *Aug.med.c.*40. g *Ambr.in Pſal.* 118. O *ſerm.*11.

in corde veri, quæ ſint juſtificationes, audiſti dicentem: *Dic iniquitates tuas, ut juſtificeris:* Ergo, qui iniquitates ſuas dixit, juſtificatur, qui autem juſtificatur, non confunditur, quia pudorem peccatorum maturâ confeſſione prævenit.

a Neſcis ergo, Anima mea, quàm fœda priùs fuiſti, quàm deformis & ſquallida, diſciſſa & diſſipata, omni horrore, & enormitate plena! Priùs ſtude formam tuam excolere, faciem ornare, habitum componere, maculas tergere, munditiam reparare, mores corrigere, diſciplinam ſervare & omnibus tandem in melius commutatis, digno ſponſo dignam ſponſam reddere. Nunquid audiſti, quid Rex Aſſuerus fecit? *Factum eſt Regis præceptum, ut de omni Regno ſuo congregarentur puellæ ſpecioſæ virgines, & adducerentur ad Civitatem Suſan, & traderentur in domum fœminarum, ibique acciperent mundum muliebrem, & cætera ad uſum neceſſaria. Sicque omnibus abundanter ſecundùm Regiam ambitionem ſuppletis, excolerentur, & ornarentur. Per ſex menſes, oleo myrthino ungerentur, per alios ſex quibusdam pigmentis uterentur, & ſic compoſitæ & ornatæ de triclinio fœminarum ad Regis cubiculum tranſirent, ut quæ ex omnibus, magis oculis Regis placuiſſet, illa pro Vaſthi in ſolio Regni ſederet.* Conſideremus ergo, ſi fortè exemplum hoc, præſenti (de quo agimus) negotio valeat adaptari, Rex, ſummi Regis filius, venit in hunc mundum, deſponſare

a *Hugo de S. Victor. in Arrha Animæ.*

ſare ſibi uxorem electam, uxorem unicam, uxorem nuptiis Regalibus dignam. Miſſi ſunt Miniſtri Regis, Apoſtoli videlicèt, per totum mundum congregare animas ad Sanctam Eccleſiam; in qua domus eſt & manſio mulierum regiarum, id eſt, ſanctarum Animarum. Ibi Sacramenta CHRISTI, quaſi quædam unguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatum animarum præparata accipiunt. Vide ergo, ubi poſita es, & intelliges, quid facere debeas. Poſuit enim te ſponſus in triclinio, ubi mulieres ornantur: varia pigmenta, & diverſas ſpecies dedit, ciboſque Regios de menſa ſua tibi miniſtrari præcepit; quidquid ad ſanitatem, quidquid ad refectionem, quidquid ad reparandam ſpeciem, quidquid ad augendum decorem valere poteſt, tribuit. Primò fons Baptiſmi eſt hic poſitus, & lavacrum regenerationis, in quo ſordes præteritorum criminum abluis. Deinde chriſma & oleum, in cujus unctione, Spiritu Sancto liniris. Poſt hæc, delibuta & unctione lætitiæ perfuſa, ad menſam venis, & percipis ibi alimentum Corporis & Sanguinis CHRISTI, quo interiùs ſaginata, atque refecta, noxiam illam præteritorum jejuniorum maciem depellis.] Deinde veſtimenta bonorum operum induis & fructu eleemoſynarum, cum jejuniis & Orationibus, cùm ſacris vigiliis; aliiſque operibus pietatis quaſi quodam vario ornatu decoraris. Ad ultimum ſequuntur aromata virtutum, quarum odor ſuave ſpirans, omnem illum antiquarum ſordium fœtorem fugat.

fugat. Datur etiam tibi *speculum*, *sancta Scriptura*, *ut ibi videas faciem tuam*, ne quid minus, aut aliter quàm decet, habeat compositio ornatûs tui.

O quàm multa sunt in me, de quibus coram oculis ejus erubesco; & pro quibus jam magis illi displicere timeo, quàm pro iis quæ laudanda in me sunt (si qua sunt) placere, posse in me confido! O utinam ad modicum ab oculis ejus possem abscondi, donec maculas omnes istas detergerem & sic demum ante conspectum ejus, sine macula, immaculata apparerem! Nam quomodo in hac deformitate placere illi potero, quæ & mihi quoque in illa vehementer displiceo, ô maculæ veteres! ô maculæ fœdæ & turpes! quid tamdiu hæretis? abite discedite, & ne præsumatis amplius oculos dilecti mei offendere.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cantic. 7.

VII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Cant. 7.*

Jam satis urbanas, mea lux, habitavimus ædes;
Quin semel in virides exspatiemur agros?
Tuta quidem validi circumdant oppida muri,
Portaque ferratis non caret ulla seris:
Est tamen in patulis, quid nescio, tutius hortis,
Quod nusquam in clausa mœnibus urbis habes.
Magnificis turgent urbana palatia tectis,
Multus & hic celsa cuspide surgit apex.
Nescio, quid melius tamen illa mapalia spirent,
Rustica quæ tenui stramine cæna tegit.
Quid dubitas, mea lux, quin, quàm procul urbibus agri,
Tam procul agrestum, distet ab urbe quies?
Fabula cantatur vatum notissima lusu,
Ad bene fallendas fabula ficta vias:
Et facit ad rerum modo quas tractavimus, usum;
Si lubet auditu decipiemus iter.
Rusticus urbanum tecto mus paupere murem,
Fertur & appositis detinuisse cibis.
Musque epulas muris ridens urbanus, agrestis,
Hæc tua si mensa est. sat mihi ruris, ait.
Mox vice conversa, mus Rusticus ivit in urbem,
Urbico in hospitium mure vocante suum:
Magnaque cùm tanto minor esset mensa parata,
Ut sonuêre fores mensa relicta fuit.
Et propè deprenso conviva expalluit hospes,
Turbatique suum vix reperêre cavum.

Rusticus ast animo sensim cum voce recepto,
Corripuit celerem Musculus urbe fugam:
Et procul è clivis oculis ad mœnia torquens;
Quam meus his præstat mœnibus inquit, ager!
Jam satis urbanas, mea lux habitavimus ædes,
Urbe volant strepitus. Rus colit alta quies.
Si memor es (subeat tibi pars lautissima vulgi)
Quisque suburbanum rus prope civis habet;
Cumque suam assiduè commendet quilibet urbem,
Re tamen ipsa magis rura; placere docent.
Quin, quorum imperiis urbesque arcesque reguntur,
Anxia securo pectora rure levant.
Et magis hic puri libertas aurea Cœli,
Quàm laqueata, domi, marmore tecta placent.
Nec quæ centeno sinuat se porticus arcu,
Lenit, ut ambiguos parvula villa, metus.
Jam satis urbanas, mea lux, habitavimus ædes,
Quin semel in villis degimus, aut in agris?
Est mihi fontanis circumdata villula rivis,
Villula, qua nusquam cultior ulla viret.
Seu cœli ingenio, seu fertilis indole terræ;
Aptaque vicini commoditate loci.
Huc mea lux, paucis tantùm si veneris horis,
Oblitus patriæ protinus urbis eris.
Tumque ego, ceu tacita turtur meditatus in umbra,
Libera, colloquiis, Sponse vacabo tuis.
Et procul à populis, procul urbibus atque tumultu,
Optata toties, sola, quiete fruar.
Audiet hic nullus, quæ mutua verba loquemur,
Nostraque qui turbet otia nullus erit.
Quique notet nostros, nemo metuendus, amores,
Tetricus hic nullum jus sibi Censor habet.

Tunc

Tunc mihi tu promes secretis intima fibris,
Quaque juvent animum verba cupita meum.
Tunc ego, sim quanta, dicam tibi, saucia flammas,
Quaque, licèt similes, dicta placere, scio.
O semel optati micat hac mihi sideris aura;
Quàm fortunato lux erit illa die!
Jam satis urbanas, mea lux habitavimus ædes;
Nostra sit exiguo tempore, villa domus.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cant. 7.

a QUis dabit me in solitudine diversorium viatorum?

b Mallem (enim) in solitudine habitare, per quam nullus vel rarus transit.

c Utinam nullus hominum esset mecum exteriùs, ut familiariùs loqui possem cum DEO interiùs! ipse enim & secretum quærit & solitarium locum diligit. Fugiam ergo hominum solatia & colloquia; ut in secreto cordis mei DEUM habitatorem habere possim. Assuescam ergo sola intima cogitare, sola interiora diligere, & in illis permanere, ut possim audire, *quid loquatur in me Dominus DEUS meus.* Ecce adsum, piissime DEUS, tecum sum, intus sum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam intrà audire non potui. Nunc autem reversus ad me, ingressus sum ad te, ut possim te audire, & tibi loqui.

a *Hieron.* 2. b *D. Thom. Aquin. hoc loco.* c *Bern. de inter. domo cap.* 66.

a Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.

b Fugiens se elongat, qui à turba desideriorum temporalium in altam DEI contemplationem se sublevat.

c Oppidum carcer, solitudo, paradisus est.

d O solitudo beata! ô Ereme mors vitiorum, vita virtutum! te lex & Prophetæ mirantur, & quicunque ad perfectionem venerunt, per te in Paradisum introierunt: ô beata vita solitaria & contemplativa! quid ultra de te loquar? ipse DEI Filius Salvator & Magister noster exemplum dedit nobis, fugiens in desertum & mansit in solitudine, ubi sunt Rosæ charitatis, quæ semper flammescunt quæ semper in Sancto odore vivunt? ô solitudo negotiorum cœlestium apotheca! in te transitoria & terrena mutantur in cœlestia & æterna. Denique in te lachrymæ mutantur in risum, & gaudium pariunt sempiternum.

e Pia anima (DEO) se totam exhibere nitens in studio contemplationis, *Veni.* inquit *in agrum commoremur in villis*: congruentissimè contemplationis studium, *agri* exprimit vocabulo, quia & illud in solitudine, longèque ab hominum conversatione exerceri solet, & novimus agrum eas dici terras, quæ sunt in solitudine, longéque à conventibus humanis; Ac sicut ager, si excolatur, ingentem profert fructuum ubeta-

a *Psal.* 54. b *Greg. l.* 4. *mor cap.* 35. *in Job.* c *Hier. Epist. ad Rustic.* d *Bern. hom.* Simile est Regnum cœlorum homini negotianti. e *Mich. Gisser. in* 7. *cantic.*

ubertatem, quibus nutrimur in corpore, ita & contemplatio, si rectè exerceatur, tantam profert virtutum copiam, ut per illas, in via alamur spirituali. Unde bene & libro Genesis dicitur de S. Isaac: *Et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata jam die?* Nec minus congruè particulares meditationes villarum nomine designat, quandoquidem, sicut villas ea appellare solemus prædia, in quibus præclaræ in agro sunt habitationes ad id potissimum extructæ, ut in illas tunc se conferant homines, cùm à mundanis negotiis respirare voluerint; cùm ex infirmitate aliqua convalescere, aut quoquo pacto se recreare voluerint, & cum fructus ex agro colligere atque servare curaverint: ita & meditationes pariter præclara sunt ædificia ab Anima ipsa in agro contemplationis sibi extructa, in quibus illa fugiens præsentis sæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægritudine convalescat, summisque fruatur deliciis, ac demum eximios virtutum colligat, servetque fructus: Bene quoque pia anima cum DEO dilecto suo; *egredi* se, inquit, vel in *agrum* contemplationis, & *commorari in villis* meditationum, cùm voluptatem nullam percipiat ex hominum conversatione. Quin imò quamvis terrenarum rerum copia exuberet in sæculo, quamvis prosperè sibi cuncta contingant, minimè tamen ex commodis hisce quippiam percipiat voluptatis, nec unquam verè se arbitratur lætam, nisi cùm sibi egredi liceat in hunc

contemplationis agrum. Qua in re videtur se habere instar avis illius, quæ tametsi in cavea omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei sunt necessaria, tum quæ voluptati illi, esse possent; lætam tamen nunquam se reputat, quoad usque permissum ipsi fuerit, à cavea ipsa egredi liberè volare, & commorari in foraminibus petræ. Jure autem cum DEO egredi vult, quem unum habet dilectum; quia nec homines ardenter quempiam amantes, villarum quippiam percipiunt gustûs, nisi amicum illum comitem habeant, ideoque ipsum invitant. Et experientiâ comprobamus, etiam summos Reges ac Principes ad quos difficillimus aditus esse solet, cùm in palatiis Regioque in throno resident, in villis commorantes, etiam cum infimis rusticis libentissimè conversari; & hoc illud est, quod anima intendit, cùm illum in dictum invitat agrum & villas, ut familiariter cum eo agat ut cum unico dilecto. Neque verò admodum temporis huic indulgere vult studio contemplationis & familiariter agere cùm DEO, sed delectatione maximâ diutius in eo optat persistere; id namque iis indicat verbis; *commoremur*, sed *pernoctemus*, aut *requiescamus in villis*.

a Quamdiu (enim) animus permixtus est turbis & in multitudine fluctuantium volutatur, nec vacat Soli DEO, nec segregatus est à vulgo. Propterea, ô anima, quæ per orationem & contemplationem DEO vacare decrevisti, esto

a *Laur. Just. in lig. vit. tract. de orat. c.* 5.

esto sola, hominum conso tia fuge, tumultuosas mortalium conversationes devita, ut illi soli te solam serves, quem ex omnibus elegisti.

a O sancta Anima, sola esto, ut soli omnium serves te ipsam, quem ex omnibus te elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis, te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam velit tibi suam indulgere præsentiam, præsentibus cæteris? secede ergo, sed mente, non corpore, sed intentione sed devotione sed spiritu: de cætero: sola indicitur tibi mentis & spiritûs solitudo. Solus es, si non communia cogites si non affectes præsentia, si despicias, quod multi suscipiunt, si fastidias, quòd omnes desiderant, alioquin nec si solus corpore es, solus es.

b O desertum CHRISTI floribus vernans! ô solitudo, in qua illi nascuntur lapides, de quibus in Apocalypsi civitas magni Regis exstruitur! ô Eremus, familiarius DEO gaudens! quid agis? quamdiu te tectorum umbræ premunt? quamdiu famosarum urbium carcer includit? Crede mihi nescio; quid plus lucis aspicio; libet sarcinâ corporis abjectâ ad purum ætheris evolare fulgorem.

a *Bernard. hom. 40. in Cant.* b *Hieron. epist.* 1. *ad Heliod.*

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Cantic. 1.

VIII.

Trahe me poſt te, curremus in odorem unguentorum tuorum. *Cant.* 1.

ASpicis, ut jaceant ſtrati ſine viribus artus,
Nec ſim, qualis eram, ſola ſed umbra mei?
Vix traho pertæſa faſtidia tetrica vitæ,
Ipſaque ſunt oneri languida membra ſibi.
Laſſa jacet capitis nimio ſub pondere cervix,
Sarcina ſuntque manus, ſarcina ſuntque pedes.
Aſſiduoque novam quærunt jactata quietem,
Nec ſcio quo tandem feſſa locare ſitu.
Surgere nunc meditor, nunc laſſa recumbere ſtrato,
Nunc nixum cubito ſuſtinuiſſe caput.
Nunc lubet inverſo, nunc ore cubare ſupino,
Nunc aliud lateri ſubſtituiſſe latus.
Cumque tori cunctas peragravi languida partes,
Quilibet ex æquo diſplicet uſque locus.
Heu! quid agam, gravis ipſa mihi languenſque, jacenſque,
Teque volens curſu, non tamen apta, ſequi?
An fugis & mediis morientem deſeris agris,
Nec mora tanta datur, dum comes ire queam?
Æger ita in Libycis, à milite, miles arenis
Deſeritur, ſubitæ cùm data ſigna fugæ;
In triviis genitrix ita projicit impia natum,
Quem lactare pudor pauperieſve vetat.
Tende manum, noſtrique pius miſerere doloris;
Tende manum refugo vel pede ſiſte gradum.
Troica Dardanius cùm Pergama cingeret ignis,
Quiſque ſenem rapuit filius igne Patrem.

Trans mare defessam fert nata Cyconia matrem,
Sustinet hinnulei Cerva natantis onus.
Tu solam ignotis fugitive, relinquis in arvis,
Nec sinit hoc humeris ponderis esse tuis?
Quanquam ego, vel fieri tibi sarcina tanta recusem
Si modò vel leviter traxeris, ipsa sequar.
Et sequar & curram, rapiarque simillima vento,
Languida funesto quæ modò strata solo.
Nec quibus invitam cogas, opus ense, vel armis,
Sponte nec injecto, libera, fune sequar.
Traxit ad impulsæ querulos testudinis ictus,
Cum sylvis, Geticas Thrax Cytharista feras.
Traxit, & attonitæ sylvæque, feræque stupebant,
Sic fide sic filo se potuisse trahi.
Non ego Bistonii monear testudine Vatis,
Nec trahar Aoniæ voce sonante lyræ.
Quemque sui rapiunt sensus sua quemque voluptas,
Se sinit hic oculis, auribus ille capi
Non ego luminibus, non auribus otia venor;
Noster Achamenii languor odoris eget.
Lux mea, roribegis halat tibi spica capillis,
Manat odoratæ Palladis imbre caput.
Uda Palæstino fragrant tibi tempora nardo,
Myrrhaque de madidis stillat odora labris.
Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,
Verbaque quot loqueris tot jacis ore rosas.
Albaque Panchæo cervix tibi sudat olivo,
Assyrioque humeros rore perungit Onix.
Et manus Ambrosiis pluit utraque roscida guttis,
Et digiti Libycæ germina messis olent.
Denique quidquid olent conchis unguenta Sabæis,
Balsama quidquid olent, hoc meus halat Amor.

Nec

Nec solùm Assyriis quæ sudant balsama ramis,
Nataque odorifero thura Sabæa solo:
Fragrat Orontæis hic spica suavior herbis,
Guttaque Panchæis nobilior lachrymis.
Nempe tuo qualis, Basilissa pudica, cubili,
Qualis odor thalamo, Cæcili, casta, tuo;
Aut qualis, cùm Dorotheæ pennatus Ephebus
Attulit hybernas germina verna rosas;
Aut Nasarenigenæ qualis cum Virginis ædem
Sparsit Jessæi floris anhelus odor;
Denique Divorum qualis cùm gemmea stillant
Indigetum liquidis amphitheatra crocis.
O semel hac liceat mihi ducere naribus auras!
Quæ modò languebam, sana repentè sequar,
Multaque currentem sociarum turba subibit,
Ut glomerat socios uncta columba greges.

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.

Cant. 1.

a ANima amans fertur votis, trahitur desideriis.

b Fessa sum, deficio; noli me deserere, *sed trahe me post te*, ne incipiam vagari post amatores alios, nec curram quasi in incertum. *Trahe me post te*, quia satiùs mihi est, ut me trahas; ut scilicet vim qualemcunque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis, inferas, quàm parcens in meo me torpore securam derelinquas. *Trahe me*, quodammodo invitam, ut facias voluntariam: trahe torpentem, ut reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore, quoniam voluntariè & cum omni alacritate curremus.

c Quid? sponsane ergo necesse habet trahi, & hoc post sponsum? quasi verò invita eum & non libens sequatur. Sed non omnis, qui trahitur, & invitus trahitur; nempe enim infirmum aut debilem (eum scilicet, qui per se ire non valet) trahi ad balneum, seu ad prandium non piget; etsi reum pigeat trahi ad judicium vel ad pœnam. Denique trahi vult, quæ & hoc rogat; non autem rogaret, si sequi per seipsam dilectum, prout vellet, valeret, ut quid verò non valet?

a *August. man. c.* 20. b *Bern. serm.* 21. *in Cant.* c *Ibidem initio.*

valet? An infirmam fateamur & ſponſam? ſi qua ex adoleſcentulis infirmam ſe diceret & peteret trahi, nequaquam miraremur. At verò de ſponſa, quæ trahere & alios (utpote fortis & perfecta) poſſe ſufficere videbatur, cui non durum ſonet, quod & ipſa trahi tanquam infirma vel debilis neceſſe habeat: de quanam anima jam confidimus, quod valida ſit & ſana, ſi illam infirmam dici conſenſerimus, quæ pro ſui ſingulari perfectione & excellentiori virtute, ſponſa Domini nominatur? Quantævis perfectionis anima, quamdiu quidem gemit ſub corpore mortis hujus, & hujus ſæculi nequam retinetur incluſa carcere, vincta neceſſitatibus, totque ſceleribus, libentiùs, ſegniuſque aſſurgat neceſſe eſt ad contemplanda ſublimia nec omnino liberum habet, ſequi ſponſum, quocunque ierit. Hinc lacrymoſa vox illa gementis, *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* hinc ſupplex illa precatio: *Educ de carcere animam meam.* Dicat proinde, dicat cum gemitu etiam ſponſa: *Trahe me poſt te, quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.*

a Propterea opus habeo trahi, quoniam refriguit pauliſper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris hujus currere modò ſicut heri & nudiuſtertius. Curremus autem

a *Bernard. ſerm.* 21. *in Cant.*

autem poſtea, cùm reddideris lætitiam ſalutaris tui, cùm redierit melior temperies gratiæ; cùm ſol juſtitiæ iterum incaluerit & pertranſierit tentationis nubes, quæ nunc operire ad horam cernitur, atque ad levem flatum auræ blandioris ſolitò cœperunt unguenta liqueſcere & aromata fluere, & dare odorem ſuum. *Tunc curremus*; in odore illo curremus, ſpirantibus, inquam, unguentis curremus, quoniam abſcedet torpor, qui nunc eſt, & revertetur devotio, & jam non erit opus nobis, ut trahamur, quippe odore excitatis, ut ſponte curramus. Nunc verò interim *trahe me poſt te*, nunc curram ego, ſola etſi ſolam me trahi petierim, current & adoleſcentulæ mecum. Curremus pariter, curremus ſimul; ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu, ac per hoc omnes, *in odore unguentorum tuorum curremus*.

Curremus, curremus, ſed *in odore unguentorum tuorum*, non in noſtrorum fiducia meritorum, nec in magnitudine virium noſtrarum. Currere nos confidimus ſed in multitudine miſerationum tuarum. Nam etſi quando cucurrimus ac voluntariæ fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, ſed miſerentis DEI*. Revertatur miſeratio, & curremus. Tu quidem in virtute tua, *tanquam Gygas* & potens curris; nos, niſi unguenta tua ſpiraverint, non curremus. Tu, quem Pater *unxit oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*, curris in ipſa unctione; nos in illius odore

cus.

currremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

a Odor ſuper omnia neceſſarius utpote infirmis purgativus, proficientibus conforta ivus, perfectis verò ſanativus: nonne vides agrum hujus mundi hoc odore plenum; cùm videas alios juſtitiâ fortes, alios charitate ferventes, alios promptos ad obediendum & humilitatis obſequium hos lacrymis irriguos, & ad eleemoſynas profuſos? de odore autem ſcriptum eſt: *Trahe me poſt te in odorem unguentorum tuorum.* Et alibi: *Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.*

b Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium unguentorum, ſed videas alios vehementiùs ſtudiis flagrare ſapientiæ, alios magis ad pœnitentiam, ſpe indulgentiæ animari, alios amplius ad virtutum exercitium vitæ & converſationis ejus provocari exemplo; alios ad pietatem, paſſionis memoriâ magis accendi. Currebant in odore ſapientiæ, qui miſſi fuerant à Phariſæis, cûm reverſi dicerent: *Nunquam ſic locutus eſt homo.* Currebat in hoc ipſo odore S. Nicodemus, qui *venit ad* JESUM *nocte*, in ſplendore multo ſapientiæ. In odore juſtitiæ, cucurrit Maria Magdalena, cui *dimiſſa ſunt peccata multa, quoniam dilexit multum.* Cucurrit & Publicanus, qui cùm propitiationem pecca-

a *Abſalon. Abb. ſerm.* I. *de Annun. B. Virg. qui eſt.* 10. b *Bern. ſerm.* 22. *in Cant.*

peccatis suis humiliter imploraret, *descendit justificatus*, testante ipsâ justitia cucurrit Petrus, qui lapsus *flevit amarè*. Cucurrit David, qui reatum agnoscens & confitens, audire meruit: *Et Dominus transtulit à te peccatum tuum*. Porrò in sanctificationis odore Paulus currere sese testatur, cùm CHRISTI esse se imitatorem gloriatur. Cucurrerunt & omnes, qui dixerunt: *Ecce nos reliquimus omnia; & secuti sumus te*, Jam qui in odore cucurrerunt passionis, omnes Martyres accipe. Et quatuor unguenta assignata habetis, primum sapientiæ, secundum justitiæ, tertium sanctificationis, quartum Redemptionis.

a Fac me, dulcissime Domine, amare te, & desiderio tui deponere pondus omnium carnalium desideriorum & terrenarum concupiscentiarum gravissimam sarcinam, quæ impugnant & aggravant miseram animam meam, ut *post te*, expeditè *in odorem unguentorum tuorum currens*, usque ad tuæ pulchritudinis visionem efficaciter satiandus, quantocius te quoque duce, merear pervenire.

b Descendat, Domine, descendat, precor, descendat, in cor meum odor tui suavissimus, ingrediatur amor tui mellifluus.

c Trahe me, sursum ad te, ut *curram post te in odorem unguentorum tuorum*; curram & non deficiam te trahente, te ducente me currentem.

a Tenax

a *August. medit. cap.* 35. b *August. medit. cap.* 35. c *August. medit. cap.* 37.

a Tenax enim funiculus amor, amor affectuosè trahit, cui est idipsum alloqui, quod est allicere; nihil amoris tenacius vinculo, nihil trahentius.

a *Gilb. in Cant. hom.* 13.

IX.

Quis mihi det te fratrem meum ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris & deoſculer te & jam me nemo deſpiciat! Cantic. 8.

IX.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam nemo me despiciat. *Cant.* 8.

QUis cumulet patrias tanto mihi stemmate ceras,
Frater ut ad fratres annumerêre meos!
Non tamen hoc facio pro stirpis imagine votum;
Nulla mihi augendi sanguinis ambitio est.
Stirpe licèt nostra sanguis tibi vilior esset,
Optarem fratrem te tamen esse meum.
Non pubente quidem vernantem flore juventæ,
Prima cui roseas vestiat umbra genas:
Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,
Lactis adhuc mater quem mea pascat ope.
Quique ego quas suxi, parvo trahat ore papillas,
Insideatque illos, quos ego sæpè, sinus.
Hoc ego vel simili cupiam te corpore fratrem,
Si fueris major, non ego te cupiam.
Quin igitur nostris, mea vita renascere saeclis,
Et videam cunas pusio parve, tuas?
Et nisi fallor habent pueri quid amabile mores,
Quoque carent juvenes, virque senexque carent.
Utque suam quævis laudem sibi vendicet ætas,
Ille tamen pueros scilicet ornat amor.
An dubitas, alias puerili pusio vultu,
Ipse DEUM domitor, parvulus esset, Amor?
Non nisi quod reliquis. magis hæc sit amabilis ætas,
Nullaque sit tantùm quæ, quod ametur habet.
Hæc quoque cur voveam puerum Te causa coegit,
Crediderim, puero quod mage posse frui.

Quin

Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Ut videam cunas parve puelle, tuas?
Tum mea, ceu nato, quoties daret ubera Mater
Parve, Tui totics copia prompta foret.
Prompta foret noctuque, diuque, domique forisque,
Et sine sollicito copia multa metu.
Quin igitur nostris, mea vita renascere seclis,
Osculer ut cunas parve puelle tuas.
Casta soror parvo quæ porrigit oscula fratri,
Oscula derisor carpere nemo potest.
Et licet illa frequens spectaverit oscula testis,
Illa tamen testis carpare nemo potest.
Et licet inceptas stiterint hæc oscula voces,
Semper habent justas oscula casta moras.
O bona, quæ nostris faveant ita Numina votis,
Teque velint fratrem sic semel esse meum!
Nascere parve puer, fraterque admitte vocari;
Omnia te mundi vota, precesque petunt.
Quid præ lætitia facerem tibi, parvule frater?
Ah! præ lætitia, quid tibi non facerem?
O quoties vetitis furtim deprenderer horis,
Pervigil, ad cunas nocte stetisse tuas!
Quot tibi servitiis soror obsequiosa studerem,
Forte vel officiis facta molesta meis.
Nempe dato quoties depelleret ubere mater,
Depulsum geminis exciperem manibus;
Aut quoties tepida gestare juberet in umbra,
Gestarere ulnis sarcina grata meis.
Aut quoties blando dare languida lumina somno,
Somniferis caneret vox tibi nostra modis.
Ipsaque cùm digitos cunis adhiberet agendis,
Illicet hoc à me præriperetur opus.
Mox ubi te nostra concrederet anxia cura, Dis-

Discedensque, mihi diceret; esto vigil.
Excubiis, soli propè Te mihi, parve, relictis.
Quam facerem votis libera frena meis!
Continuo, tacitè velo de fronte reducto,
Explerem aspectu lumina nostra tuo.
Inque tuo, fixis hæres obtutibus, ore,
Uterer oblati commoditate loci.
Et citò subjicerem capiti, colloque sinistram,
Apprimeretque meo Te mea dextra sinu.
Et tibi, vix tactis furarer basia labris,
Basia sic somno non nocitura tuo.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Ut semel optatas suavier ore genas?
Mox, ubi lactanti sensim tibi cresceret ætas,
Primaque discenti verba docenda forent;
Discenti cuperem fieri tibi, parve Magistra,
Blæsaque, truncatis verba præire sonis:
Cumque geri alterius nolles modò grandior, ulnit,
Ausus arundineo currere solus equo.
Instruerem stabili vestigia figere gressu,
Membraque constanti firma locare pede.
Tumque molesto aliquod si offenderet objice saxum,
Tutus in extensas exciperêre manus.
Quin tua sæpe velim falli vestigia lapsu,
Lapsus ut amplexu sustineare meo.
Nec tanti pretium peterem mihi grande laboris,
Suaviolo pretium solveris omne tuo.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam nemo me despiciat! Cant. 8.

a QUæ amatrix unquam optavit, ut is, quem diligit, parvulus efficiatur ejus frater, &

a S. Tho. in 6. Cant. 8.

& in infantem versus sugat ubera matris.

a Ergo antiquorum vox est ista justorum, qui Dominum Salvatorem, quem in divinitate Patri & Spiritui S. consubstantialem credebant, ac debitis venerabantur obsequiis, in hominis quoque habitu & hominibus consubstantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia *in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & DEUS erat verbum*; sed ut foris quoque posset inveniri, *verbum caro factum est, & habitavit in nobis*; viderunt namque Patriarchæ, viderunt Prophetæ Dominum, sed intus, id est, in contemplatione mentis spiritali, non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, sed in imagine, sed in Angelicæ forma substantiæ; at ipsam ejus naturam nequaquam videre valebant. Denique legifer ipse, qui audire meruit, *ostendam omne bonum*, rursum audivit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit faciem homo, & vivet*: felices, qui inter se conferre meruerunt: *Invenimus Messiam, qui dicitur* CHRISTUS. Hoc est namque osculum, id est, amantissimum illud oris illius donum, ac mutuæ commercium allocutionis.

b (Sed &) ingens in his suum pia anima exprimit desiderium; quo eâ ratione per amorem, DEO uniri peroptat, ut nedum in secreto contemplationis, verùm etiam foris & coram proximis, in vita activa eidem inhærere sibi liceat, ita ut omnibus ædificationi sit, nec quorumcunque mundanorum hominum vereatur contemptum; æquè enim est ac si dicat: O utinam

tanto

a *Beda c.7. in Cant.* b *Mich. Gister, c. 8. Cant. expos. 3*

tanto mihi astringereris amoris vinculo, DEUS meus, quanto adstringuntur frater atque soror! ô utinam tam tenerè te diligerem quam tenerè à sorore diligitur frater parvulus, sugens ubera matris suæ! ita ut etiam palam & coram fratribus, dum proximorum indulgeo utilitati, deosculer te osculo charitatis; ita ut non pudeat ante omnes, te confiteri, tibique obsequi oratione ac bonis operibus. Quis mihi det, ut jam nedum te timeam ut DEUM zelotem, Dominum exercituum, ignem comburentem & quidquid tale nominari voluisti quo mihi incuteres pavorem, sed ut etiam diligam tanquam fratrem meum, & talem fratrē, qui ob infantiam nihil incutiens metus, & lapidea ad amorem pertrahas corda!

a Tu, qui modò jes in sinu Patris, quis det, ut homo efficiaris & particeps ac consors naturæ nostræ existens, frater meus appelleris? ut hominem factum in aperto videam; *& deosculer te*, id est, apertâ visione te aspiciam, quem nunc totum in fide teneo!

b Cùm magnus & excelsus esses, bonorum meorum non indigebas; utinam detur mihi, ut propter magnam charitatem tuam, factus frater meus ex Virgine, lacte indigeas, quo sustenteris; sic enim confido, aliqua ex parte amorem meum, me tibi exhibituram. Prius te invenire nequibam, unde & querebar; deploransque cum Propheta, dicebam: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, Ubi est DEUS tuus?* At nunc audiens Angelum ad pastores

a *S. Th. in c. 8. Cant.* b *Gister. c. 8. Cant. expos. 3.*

res dicentem: *Invenietis infantem positum in præsepio*, confido ſanè me quoque inventuram te foris; extra incomprehenſibilem majeſtatem illam, qua intra temetipſum ab æterno latebas; quærebam te jam in hoc mundo, & in creaturis; *In lectulo* namque mentis meæ, *quæſivi te, quem diligit anima mea: quæſivi, & non inveni*, ſurrexi, & circuivi civitatem præſentis mundi: per *vicos & plateas* creaturarum, *quæſivi te, & non inveni*. At modo te inter creaturas *parvulum fratrem meum* ex uberibus Virginis Matris tuæ ſimul ac meæ, pendentem inveniens, haud continere me potero, quin tota in tua protumpam oſcula, quin tota tibi per dilectionem uniar, *& jam me nemo deſpiciat*, quod adorem, quem neſciam; quod oſculer, quem non videam; quod illi offeram preces, qui noſtra non curet; quodve illi obſequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deoſculans profectò te, in primo conceptionis inſtanti, *unxit te DEUS tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*; oſculis meis, ita te meum adorabo fratrem, ut iiſdem te quoque meum profitear Regem dilectiſſimum: eo modo quo & Samuelem Saul in Regem unctum, oſculo adorâſſe lego in lib. I. Reg. Tibique ut Regi morem geram in omnibus, id quod & iiſdem conteſtabor oſculis meis, quæ tuo imprimam ori, ſicut antiquo illi Joſeph per Ægyptiaci populi oſculi ſignum totius Ægypti obedientiam promiſſam lego à Pharaone, cùm ei dixit: *Et ad os tuum cunctus populus deoſculabitur.*

a Ignoravi, quòd tam ſuavis, ô bone JESU, eſſet

a Bonav. ſoliloq. c. I.

esset tuus amplexus, tam honestus attactus tuus, tam deliciosus convictus tuus; Cum enim te amavero, munda sum, cum tetigero, casta sum, cùm accepero, virgo sum. Tuus, ô dulcissime JESU, amplexus non maculat, sed mundat; tuus attactus non inquinat, sed sanctificat. O JESU fons universæ dulcedinis & suavitatis ignosce mihi quod tam sero credidi, quantum habet deliciositatis quantùm honestatis, quantum jucunditatis, quando *læva* tuæ æternæ sapientiæ & cognitionis est *sub capite meo*, id est, ratione, *& dextera* tuæ Divinæ clementiæ & dilectionis *amplexabitur me*, id est, voluntatem. Heu me miseram; quid unquam tam dulce, tam suave, tam deliciosum & salutiferum potest experiri quàm inter brachia tanti Sponsi quiescere, inter oscula tanti Regis & amico tam fideliter obdormire? hanc dulcedinem senserat anima devota quando optabat, dicens: *Osculetur me osculo oris sui.* Nunquid has delicias anima devota erat experta, quando orabat ardens, & jam penè deficiens præ dilecti sui concupiscentia, dicens, in Canticis: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ; ut inveniam te solum foris, & deosculer te?* Quis enarrare sufficeret, nisi qui mente gustâsset, quantùm habet hoc verbum dulcedinis & devotionis, quando bene ponderatur & rectè cibatur devota mente? sed ô Domine DEUS, si hæc tam dulcia sunt cogitanti, quàm dulcia esse possunt degustanti? si tam suavia sunt legenti, quàm consolatoria erunt per affectum sentienti?

In lectulo meo per noctes quæsivi, quem diligit anima mea, quæsivi illum & non inveni. Cant. 5.

X.

In lectulo meo per noctes quæsivi, quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni.

Cant. 3.

CAsta canunt nostræ suspiria, votaque Musæ,
Nullaque de thalamis vox, Hymenæe tuis.
Ut sua corporibus, sic mentibus est quoque flamma,
Et prope deterior corpora flamma coquit.
Intus, in accensis qui mentibus æstuat ignis,
Delicias liquidi solus amoris habet.
O quanto his, Animæ, facibus melioribus ardent!
Oscula quàm certa dantque feruntque fide!
Quàm placidis castas complexibus itur in ulnas
Quàm sanctæ sociant mutua vincla manus!
Et suus hic etiam torus est genialis amori,
Quæque maritali fædera nexa face;
Casta Cupidineæ sed fœdera nescia tedæ,
Nec, nisi quem cupiat Vasta subire torum.
Sed neque cygnæis hic turget culcitra plumis,
Fartaque Amyclæ vellere fulcra tument.
Quo duo tam casti thalamo sociantur amantes,
Lectus olorinas non habet ille nives.
Lectulus auspiciis tantorum stratus amorum
Mens est lætitiæ pace quieta suæ.
Lectule, pax animæ; cœlestis lectule teda;
Pronube sidereis lectule caste toris!

Tu Sponsi atque Animæ thalamus secretus amantum
Solus es, ô tantas dignus habere faces!
Hoc ego consuevi, meditans, traducere noctes,
Cùm requiem pulso cura sopore negat.
Hoc meus ille; meos rapuit qui primus amores,
Est solitus vigili se cubuisse toro.
Et mihi tunc imas urit fax Dia medullas,
Inque vicem flammis uritur ille meis.
Tunc desideriis querimur sine voce loquentes;
Mutaque plus verbis lacryma vocis habet.
At nova quæ subiti sit nescio, causa recessus:
Subvereor, vitio sit data causa meo.
Nam mihi jam spatio plus visus abesse diurno,
Et secus atque solet nocte fuisse foris.
Hæccine signa forent mutati forsan amoris?
Aut illum melior lectulus alter habet;
Hei mihi, quàm miseris ea nox fuit acta querelis,
Quæ sine te vidua nox fuit acta domo!
Jam propè constiterat medio vaga Cynthia Cœlo,
Altaque sopierat lumina lassa quies;
Cùm mihi visa tori pulsa vox dicere sponda,
Surge parat thalamo Sponsus abire tuus.
Suscitor, & piceos oculis detergeo somnos,
Impositum cubito sustineoque caput:
Et desolatas implens ululatibus ædes
Sollicitæ, dormis lux mea? voce rogo.
Hei mihi! responsum nullum dedit ille roganti,
Fugerat è thalamis transfuga nempe meis.
Protinus accenso reperi vestigia lychno,
Quæ cuperem nunquam visa fuisse mihi.

Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, Sponsus?
Perfide, dic meus heu! lectule, Sponsus ubi est?
Et vagor, & toto velut amens erro cubili,
Ut tua te vidua luxit Alexi domo.
Quos ego tunc animo sensi effervere tumultus,
Cygnæus fuerat Pax cui fida torus!
Quæ mentem subitò insanæ vertere procellæ,
Insolitam dubiis pandere lina Notis!
Quam sterili jacuit damnatum pectus arenæ,
Dia cui æthereis vena scatebat aquis!
Jam gravidos labor est oculos attollere cælo,
Oraque divina solvere laude, labor.
Jam neque sacra valent prisca in certamina vires,
Quæ modo lusus erant prælia, facta dolor.
Scilicet optata dum felix uterer aura,
Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.
Tunc ut inexpertis Tiro temerarius armis,
(Omnia qui lingua prælia victor agit)
Optaram rabidis caput objectare Tyrannis,
Aut animam pulchra fundere posse nece.
Tunc & Apolloniæ mihi credita flamma rosetum;
Tunc rota Costiadæ Virginis esse trochus:
Visaque sunt Agathæ gemini duo vulnera, torques,
Blandaque Blandinæ, Taure putatus ovis:
Denique barbaries laniena infanda macelli.
Totaque carnificum visa theatra, jocus.
Nempe erat in calidis tam fervida flamma medullis,
Aurea cùm placidus Pax mihi lectus erat.

At simul ac Sponso calor hic abeunte recessit;
Frigidior Scythica mens mihi facta gelu est.
Sic nova, quas Zephyris spirantibus educat astas,
Decoquit immeritas una pruina rosas.
Lampada sic tenuis Pallas quam nutrit olivo,
Extinguit tremuli bucca soluta Neti.
Ah male te placido quæsivi Sponse cubili;
Qui Crucis in thalamo repperiendus eras!
Pax *mibi* lectus *erat, Tibi* Crux *erat aspera* lectus.
Hoc te debueram, quærere Sponse toro
Lux mea, jam quota, Te quærendo perdita nox est!
Sed quæsivi, ubi non inveniendus eras.

In lectulo meo per noctes quæsivi, quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni. Cant. 7.

a NOn est reversus Sponsus ad vocem & votum revocantis. Quare? ut desiderium crescat, ut probetur affectus, ut exerceatur amoris negotium. Sanè ergo dissimulatio est, non indignatio, superest, ut quæratur, si fortè reperiatur quæsitus, qui vocatus non venit; dicente Domino, *Omnis, qui quærit, invenit*, & primò quidem quærit illum in lectulo, sed minimè invenit, neque unius noctis quæsitio hæc est frustratio, cùm dicat ista: quia *quæsivi per noctes.*

b Legimus Psalm. 76. Piam quandam animam exquisisse DEUM nocte, exquisisse verò manibus ac vocibus; illiusque inquisitionem haud quaquam spe frustratam: sic namque illa, id quod sibi contigit testatum omnibus volens ait: *In die tribulationis meæ DEUM exquisivi manibus meis, nocte contra eum, & non sum deceptus*; at verò in hac sententia (*in lectulo meo per noctes quæsivi*) Anima pia DEUM ipso noctu quæsisse se asserit, idque frequenter, per multas scilicet noctes; nullatenus tamen illum vel post diutinas inquisitiones reperisse.

c Quid est, quod non invenitur quæsitus, cùm

a *Bern. serm.* 75. *in Cant.* b *Gisser. in Cant. cap.* 3. *expos.* 3. c *Bern. serm.* 75. *in Cant.*

cùm requiratur tam ſtudiosè & impigrè, ipſe autem dicat: *Quærite & invenietis*: &, *qui quærit, invenit*, quomodo ergo implebuntur Scripturæ? neque enim quæ hic inducitur quærens, una eſt, ex his, quibus ipſe ait: *Quæretis me, & non invenietis.*

a Ob iſtiuſmodi diverſitatem non modicum primo aſpectu offenſus eſt animus, multòque magis offendebar; quia rationi magis conſonum mihi videretur, ut DEUS ab illa citiùs inveniri ſe ſineret, illiuſque vocibus potiùs intenderet, quæ majori erga ipſum flagraret charitate; qualem abſque dubio Sponſam cenſebam.

Verùm attentiùs utriuſque animæ perpendens verba, percepi ſtatim rationem diverſitatis prædictæ. Intellexi, quid cauſæ fuerit cur Anima loquens in Pſalmo, DEUM repererit; Sponſa autem neutiquam eundem invenerit; quia nimirum iſta, etſi manibus DEUM quæſivit & vocibus; in lectulo tamen & lectulo ſuo ſingulari quietem agens & manibus palpans eum quæſivit, qui ibi haud quaquam eſſet. Illa autem de tribulationibus ad eum clamavit, qui ait: *De quacunque tribulatione clamaverint ad me, exaudiam eos.* Sicque facili negotio, non ſolùm invenit, ſed & apprehendit eum, qui dixit: *Cum ipſo ſum in tribulatione, in die tribulationis*, inquit, *DEUM exquiſivi manibus meis nocte contra eum, & non ſum decepta.*

b Attendite (ergo) tres eſſe cauſas, quæ inte-

a *Giſſer. in c. 3. Cant. expoſ. 3.* b *Bern. ſer. 75. in Cant.*

interim occurrunt, & quærentes frustrari solent, cùm aut videlicet: *Non in tempore quærunt, aut, n n sicut oportet, aut, non ubi oportet.* Si enim omne tempus aptum est ad quærendum, cur ergo dicat Propheta: *Quærite, dum inveniri potest:* erit absque dubio, cum inveniri non poterit, & hæc una causa, quæ impedire potest, ne inveniatur sponsus à quærentibus se, cùm non quærunt in tempore opportuno. At non ea causa impedit sponsam, nempe invocantem & quærentẽ in tempore oppòrtuno. Sed ne illa quidem eum tepidè aut negligenter seu perfunctoriè quærit; nam corde ardenti & omninò insatigabiliter, quærit planè ut decet. Restat, ut de terra videamus, ne videlicet, ubi non decet, quærat. *In lectulo meo quæsivi per noctes, quem diligit anima mea.* An fortè non *in lectulo:* quærendus erat, sed *in lecto:* quippe, cui orbis angustus est? sed non horreo lectulum, qui novi parvulum. An non lectulus, tumulus? an non lectulus, præsepium? an non lectulus, uterus Virginis? neque enim magni Patris uterus, lectulus est, sed lectus magnus, de quo ad filium: *Ex utero*, inquit, *ante luciferum genui te.* Quanquam nec lectus quidem forsitan dignè censendus sit uterus ille, qui Regentis potiùs quàm jacentis est locus. Meritò proinde Sponsa, ponens lectulum, dicit; *Suum.* (Sed) quid in tuo quærebas, qui se jam in sua receperat? non videras filium hominis ascendentem, ubi erat priùs? Jam cœlum tumulo commutavit, & tu illum in tuo

adhuc

adhuc lectulo quæris? *Surrexit, non est hic.* Quid quæris, in lecto, fortem? in lectulo, magnum? in stabulo clarificatum? Introivit in potentias Domini, *decorem induit & fortitudinem*, & ecce sedet super cherubim, qui sub lapide jacuit. Ex hoc, jam non jacet, sed sedet & tu tanquam jacenti subsidia paras; sive ut absolutior veritas sit, aut sedet judicans, aut stat adjuvans. Ex tunc ergo & deinceps frustra in lectulo quæsitus est sponsus: pulchrè verò sponsa, non quem diligo ego, sed *quem diligis anima mea*, inquit, quod verè & propriè ad solam pertineat animam illa dilectio, qua aliquid spiritualiter diligit. Nam cùm secundùm carnem quidpiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus est. Et bene *per noctes se* quæsisse eum ait, nam non absurdè dici potest, quod qui ignorant, nocte ignorant; ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærit, quod palam habet? Nox est itaque, donec quæritur sponsus, quoniam si dies esset, de medio fieret, & minimè quæreretur, sed dicet aliquis: quòd non sit tam stulta tamque cæca sponsa, ut quærat lumen in tenebris quærat Dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eum. Quasi verò se per noctes nunc quærere dicat, & non potiùs quæsisse? Non ait, Quæro, sed quæsivi, *per noctes, quem diligit anima mea.* Et est sensus, quia cùm esset parvula sapiebat ut parvula, cogitabat ut parvula, & quærebat veritatem, ubi non erat. errans & non inveniens, juxta illud in Psalm. *Erravi sicut ovis quæ periit.*

a Quod

a Quòd si quis contendat sponsam ipsam hìc ea referre, quæ sibi tunc temporis evenêre cum toto corde viribusque omnibus, ardentissimo amore DEUM dilectum suum prosequeretur; Dicendum: nomine *lectuli*, non quamlibet hìc significari *quietem*, sed illam dumtaxat, *qua anima sancta quiescit in pace interiore*, quam *pacem* & Isaias, *lectuli & cubilis* nomine insignivit, cum de justo loquens dixit: *Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione sua.*

b Dilectum (enim) *in lectulo quærimus*, quando in præsentis vitæ aliquantula requie Redemptoris nostri desiderio suspiramus. *Per noctem quærimus*; quia etsi jam in illo mens vigilat, tamen adhuc oculus caligat.

c Sed ingens illicò hìc insurgit difficultas qua ratione anima sancta in ejusmodi lectulo DEUM quæsisse se asserat, & non invenisse? cùm alibi fateatur in eo ipso lectulo, se una cum illo, quietissimè dormituram, dicens: *In pace in idipsum, dormiam & requiescam.* Cumque exploratum omnibus sit; *In pace factum esse locum ipsius DEI.* Si ergo in pace commoratur DEUS: si in pacis lectulo, cum eo pacifica dormit anima: quomodo sponsa, ibi se eum invenisse negat, ubi jam præsens is adest? Ad hæc breviter respondendum: adesse quidem DEUM, & ut proprio requiescere loco, in interiore

N pace,

a *Gister. in cap. 3. Cant. expos. 2.* b *Greg. hom. 19. in Eze. & 25. in Evang.* c *Gisser. in c. 3. Cant. Expos. 3.*

pace, veruntamen, admirabili providentiâ, elongari nonnunquam, vel abſcondi ab ipſa anima, cum qua *lectulum habet communem*; ſinens eam eſſe *ar dam*, & quodammodo dulci deſtitutam in complexu.

a Sunt (enim) qui in ſtudiis ſpiritualibus fatigari & verſi in teporem, atque in defectu quodam ſpiritûs poſiti, ambulant triſtes vias Domini corde arente & tædente longos dies, longas conqueruntur & noctes, loquentes cum S. Job. *Si dormiero, dicam: quando conſurgam? & rurſum exſpectabo veſperam.* An tibi aliud, vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: *Dormitavit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis.*

b Porro id ob triplicem (accidit) rationem: Primò, ut hac ſuâ tantillâ elongatione, ad majorem perfectionem eam proveha. Secundo, ut jucundior poſtea ſit ejus reditus vel ejus inventio. Denique, quemadmodum chorda quò magis ab arcu recedit, eò majore impetu ad ipſum accedit majoremque exhibet vim ſagittæ quæ per arcum jacitur, ità quò magis DEUS videtur ſe ab anima amovere, eò ardentiori benevolentiâ, in eandem ſeſe poſtea inſinuat. At ſi ob allatas rationes ab illa ſe abſcondit, cur non inveniri ſe ſinit ab ea, quæ tanto ſtudio ibi ipſum quæſivit, ubi quæri is velit? *Quæſivi illum*, inquit, *& non inveni*; ut videlicet, ejus perſeverantiæ periculum faceret, atque experiretur, quò ea tenderet, cùm aliquando ab internæ pacis lectulo ſurgeret

a Ab-

a Bern. ſerm. 32. in Cant. b Giſſer. in cap. 3. Cant. Expoſ. 3.

a Abſcondit ſe (ergo) Sponſus, cùm quæritur, ut non inventus ardentiùs quæratur; & differtur quærens Sponſa ne inveniat, ut tarditate ſuâ capacior redditâ. multipliciùs quandoque inveniat, quod quærebat.

b (Sed) Domine, ſi non es hìc, ubi te quæram abſentem? ſi ubique es. cur non video te præſentem? ſed certè habitas lucem inacceſſibilem. Et ubi eſt lux inacceſſibilis, aut quomodo accedam ad lucem inacceſſibilem; aut quis me ducet, aut inducet in illam, ut videam te in illa? accedere ad te deſiderat ſervus tuus, & inacceſſibilis eſt habitatio tua. Invenire te cupit, & neſcit locum tuum. Obſecro Domine, doce me, quærere te, & oſtende te quærenti? quia nec quærere te poſſum, niſi tu doceas, nec invenire, niſi te oſtendas: quæram te deſiderando, deſiderem quærendo, inveniam amando, amem inveniendo.

a *Greg. lib. 5. mor. c. 4.* b *Anſelm. in protolog. cap. 1.*

Surgam & circuibo civitatem, per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea: quæsivi illum & non inveni. Cantic. 3.

XI.

Surgam, & circuibo civitatem; per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea; quæſivi illum & non inveni. *Cant.* 3.

Tandem, ſerò licet, meus eſt mihi cognitus error:
Si bene quæſiſſem, Sponſe, repertus eras.
Credideram placido ſomnos te carpere lecto;
Commodus, at video, non fuit ille torus.
Quid faciam cœptæ pergam dare membra quieti,
Et ſine te ſomnus lumina noſtra teget!
Ah, ſine te nequeam ſolito dare membra ſopori,
Aut illa, ſine te, Sponſe, quiete, frui!
Non ſi ſomniferis invitet lympha ſuſurris,
Lympha cavernoſo præcipitata jugo;
Aut nemorum blandis agitata cacumina ventis,
Multaque quæ ſylvis garrula cantat avis:
Aut Heliconiadum, Parnaſſia turba, Dearum,
Aut pater auratæ Delius ipſe lyræ.
Nec tua diſcutiant mihi, Somne, papavera curas,
Humida nec virga tempora tacta tua.
Noxia nec vigilem quæ ſopiit herba Draconem,
Fiſtula quæque oculos condidit, Arge, tuos.
Vix ubi compoſui luctantia lumina ſomno,
Rumpitur indomito cœpta dolore quies.

Et nullam accipiunt oculique aut pectora noctem,
Quin mihi, nox etiam creditur, una decem!
Fingit & assiduè de te, mihi somnia Morpheus,
Nec fugit ex oculis flebilis umbra meis.
Cur toties igitur somni mihi nocte petuntur,
Si mihi nulla venit, nocte petita quies?
Eripiar stratis, mediamque vagata per urbem,
Quò sors aut ratio me volet ire, ferar.
Et circumspiciens, num fortè quis angulus abdat,
Quæram, quem propria diligo plus anima.
Quæram porticibus, quæram stabulisque casisque,
Perque semel tritas ibo redibo vias.
Nec malè perspectæ fallet specus ulla latebræ,
Nec quem transiero, circulus ullus erit.
Qualis odora canis vestigia pressa ferarum
Mersa nare legens, lustra, rubosque subit:
Aut qualis siculas Ops errabunda per urbes,
Aspicit, an flores perdita Nata legat.
Ruraque pinniferis vestigans avia tedis
Persephonem stygiis optat adire vadis.
Aut potiùs Solymis qualis vaga Magdala campis
(Cùm flebat Domini marmor inane sui.)
Saxa peralta rudesque ruit furiata per agros,
Quà dolor ancipitem quà rapiebat amor.
Omnibus una locis aderat, comes omnibus una,
Una super Domini funere multa rogans.
Attica sic viduo volucris gemit anxia nido,
Luctisonisque nemus personat omne modis:
Et circum supraque volans, nunc ardua summo
Vertice, nunc ima pendula fronde sedet;
Et raptam sobolem, raptoris & aucupis artes
Heu! consanguineo nunciat orba gregi.

Haud

Haud aliter cunctis lustravi compita vicis,
Non tamen est ullo præda reperta loco.
Infames vici, loca detestanda plateæ,
Decepto toties compita trita pede!
Amissum in thalamis, foris hic reperire putabam,
Sed malè quæsitus, perditus usque latet.

Surgam & circuibo civitatem; per vicos & plateas, quæram, quem diligit anima mea: quæſivi illum, & non inveni.

Cant. 3.

a EFfundite lacrymas oculi mei, plorate, & nolite deficere. Ambulate pedes mei, diſcurrite, & nolite quieſcere. Heu! heu! quò abiit gaudium meum, ubi latet amor meus? ubi eſt dulcedo mea? cur dereliquiſti me, ſalus mea? O dolores! ô anguſtiæ! Intolerabiles anguſtiæ ſunt mihi undique & quid eligam, ignoro. Quò me vertam? ad quem ibo, à quo conſilium petam, quem pereunctabor, quis mei miſerebitur, quis me conſolabitur, quis indicabit mihi, quem diligit anima mea. Revertere, dilecte mi! revertere dilecte votorum meorum! ô amabilis! ô deſiderabilis! redde mihi lætitiam ſalutaris præſentiæ tuæ.

b Heu me! ubi eum quæram, ubi eum inveniam, ſurgam certè, & circuibo omnia loca quæ potero? non dabo ſomnum oculis meis, non dabo requiem pedibus meis, donec inveniam illum, quem diligit anima mea.

c Sedens in lectulo, quæſivi, cùm adhuc infirma & invalida forem, & omninò minùs idonea ſequi Sponſum quocunque ierit; ſequi ad ardua & excelſa ſublimitatis illius. Incidi in mul-

a *Orig. homil.* 10. *in diver.* b *Orig. Ibid.* c *Bern. ſerm.* 7. *in Cant.*

multos, qui cognoſcentes deſiderium meum, dicebant mihi: *Ecce hic eſt* CHRISTUS *ecce ille eſt*, & neque hic, neque illic erat. & dixi: *Surgam & circuibo civitatem per vicos & plateas, quæram, quem diligit anima mea.* Intuere vel nunc, quia jacet, quæ dicit, *ſurgam.*

a Adhuc ut parvula ſapit; per vicos & plateas, quærendum putavit. fruendi avida, ſed ignara myſterii? iterum ergo fruſtrata repetit dicens: *Quæſivi eum, & non inveni.* Non eſt, ut iſta ſuſpirata eſt in plateis aut vicis; niſi fortè in illis, de quibus dicitur: *Plateæ tuæ, Hieruſalem, ſternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluja cantabitur.*

b Anima (enim) quæ amat, aſcendit frequenter & currit familiariter per plateas cœleſtis Hieruſalem viſitando Patriarchas & Prophetas, ſalutando Apoſtolos admirando exercitus Martyrum, & Confeſſorum, Chorosque Virginum ſpeculando.

c Ibi ibi illum, qui quæret inveniet, & videbit gloriam ejus; non gloriam quaſi unius cæterorum, ſed planè gloriam, quaſi unigeniti à Patre. quid facies, ô ſponſa! putas, potes ſequi eum illuc? aut te ingerere audes, vel vales huic tam ſancto arcano, tamque arcano ſanctuario ut filium in patre & patrem intuearis in filio, non utique, ubi eſt ille, tu non potes venire modò, venies autem poſtea: Age tamen, ſequere, quære, nec te inacceſſibilis clari-

a Bern. ſerm. 76. in Cant. b Aug. man. cap. 14. c Bern. ſerm. 76. in Cant.

claritas, vel ſublimitas à quærendo deterreat, ab inveniendo deſperare faciat. Si potes credere omnia poſſibilia ſunt credenti. Propè eſt, inquit, verbum in ore tuo, & in corde tuo. Crede & inveniſti, nam credere, inveniſſe eſt. Nôrunt fideles, habitare CHRISTUM, per fidem, in cordibus ſuis. Quid propius eſt? Quære ergo ſecura, quære devota bonus eſt Dominus animæ quærenti ſe. Quære votis, ſequere actibus, fide inveni; quid non invenit fides? attingit inacceſſa, deprehendit ignota, comprehendit immenſa, apprehendit noviſſima; ipſam denique æternitatem ſuo illo vaſtiſſimo ſinu quodammodo circumducit, fidenter dixerim: æternam, beatamque Trinitatem, quam non intelligo, credo, & fide teneo, quod non capio mente.

a Quid hoc deſiderii eſt & ardoris, ut ſurgens de nocte publicum non erubeſcat? percurrat civitatem? percunctetur palam & paſſim de dilecto, atque à veſtigandis ſemitis ejus nullâ valeat ratione averti, nullâ præpediri difficultate, non tempeſtivæ retineri amore quietis, non Sponſæ verecundiâ, non vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus fruſtrata eſt uſque adhuc à deſiderio ſuo. Quare, quid ſibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio; tædiorum nutrix, ſuſpicionum fomes impatientiæ fax, noverca amoris, mater deſperationis, ſi adhuc diſſimulatio eſt, nimis eſt moleſta. Eſto, quod piè, utiliterque interim fuerit diſſimulatum, donec

in

a *Bern, ſerm. 75. in Cant.*

in sola adhuc vocatione, seu revocatione res erat: nunc verò, cùm requiritur, & ita requiritur, quid iam conferre poterit dissimulatio? si de carnalibus sponsis, & pudendis amoribus quæstio est, sicut litteralis superficies prælusisse videtur, & si inter illos talia contingere queant, mea non interest, ipsi viderint.

a Nolo responsum quærere per plateas, nolo te circumire angulos civitatis, dicas, licèt: *Surgam & circuibo civitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea*; & interroges; *Num, quem dilexit anima mea, vidistis?* nemo tibi respondere dignabitur: sponsus in plateis non potest inveniri. Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam, zelotypus est JESUS, non vult videri faciem tuam: foris vagentur virgines stultæ, tu intrinsecus esto cum sponso.

b Non in foro, non in plateis CHRISTUS reperitur: non est CHRISTUS circumforaneus; CHRISTUS enim pax; in foro, lites: CHRISTUS justitia est; in foro iniquitas: CHRISTUS operator est; in foro inane otium: CHRISTUS charitas est; in foro obtrectatio: CHRISTUS fides est; in foro fraus atque perfidia: Fugiamus ergo forum, fugiamus plateas. Nec illa cum in foro & in plateis potuit reperire quæ dixit: *Exurgam ibo & circuibo in civitate, in foro, & in plateis, & quæram, quem dilexit anima mea; quæsivi eum, & non inveni eum.* Nequa-

N 6 quam

a *Hieron. epist. 22. ad Eustoc.* b *Ambr. lib. de virg.*

quam igitur ibi quæramus CHRISTUM, ubi invenire non possimus.

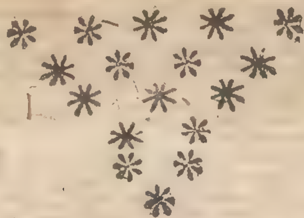
a Non pedum passibus, sed desideriis quæritur DEUS; & ubique non extundit desiderium sanctum, felix inventio, sed extendit. Nunquid consummatio gaudii desiderii consumptio est; oleum magis est illi, nam ipsum flamma. Sic est; adimplebitur lætitia sed desiderii non erit finis; ac per hoc, nec quærendi: quid ni animet ad quærendum, experta clementiam, & persuasa de pace?

b Attendite vehementiam & vim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit præsenti? ibi vota anhelata laborant; hic exhausta relinqui patiuntur. O felix amor, qui continuâ quadam vicissitudine, aut liquescit in ipso aut quærens, anhelat ad ipsum! *quæsivi, & non inveni.*

c Ego erravi, sicut ovis, quæ perierat, quærens te exteriùs, qui es interiùs; & multùm laboravi quærens te extra me, & tu habitas in me, si tamen ego desiderem te. *Circuivi vicos & plateas civitatis* hujus mundi quærens te *& non inveni*, quia malè quærebam foris, quod erat intus. Misi nuntios meos; omnes sensus exteriores, ut quærerem te; *& non inveni*, quia malè quærebam. Video enim, lux mea, DEUS; qui illuminasti me, quia malè te per illos quærebam. quia tu es intus, & tamen ipsi, ubi intraveris, nesciverunt. Sero te amavi pulchritudo tam antiqua & tam nova, serò te amavi; & tu intus eras,

a *Bern. serm.* 43. *in Cant.* b *Guilib. Abb. serm.* 45. *in Cant.* c *Aug. soliloq. cap.* 31.

eras: & ego foris, & ibi te quærebam & in ista formosa, quæ fecisti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longè à te quæ esse non poterant, nisi in te. *Circuibam* enim omnia, quærens te, & propter omnia derelinquens me. Interrogavi terram, si esset DEUS meus, & dixit mihi, quod non; & omnia, quæ in ea sunt, hoc idem confessa sunt. Interrogavi mare & abyssos & reptilia, quæ in eis sunt, & responderunt, non sumus DEUS tuus: quære super nos eum. Interrogavi flabilem aërem & inquit universus aër, cum omnibus incolis suis: fallitur Anaximenes, non sum ego DEUS tuus, Interrogavi Cœlum, Solem, Lunam & Stellas, neque nos sumus DEUS tuus, inquiunt. Interrogavi deinde mundi molem, Dic mihi, si es DEUS meus, an non? & respondit voce forti: Non sum inquit ego, sed per ipsum sum ego, quem quæris in me, ipse fecit me; supra me quære eum, qui regit me, qui fecit me.

Num, quem diligit anima mea, vidistis? Paululum cùm pertransissem eos, inveni, quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

XII.

Num, quem diligit anima mea, vidiſtis? Paululùm cùm pertranſiſſem eos, inveni, quem diligit anima mea, Tenui eum, nec dimittam. *Cant.* 3.

REſtat adhuc tota locus ullus omiſſus in urbe,
Aut regio noſtro non peragrata pede?
Flammiferis cunctæ facibus luxère plateæ,
Nullaque vel minimæ compita ſpreta viæ.
Hei mihi! quos vicos, quæ non loca triſtis obivi?
Urbs etiam in tanta defuit urbe mihi.
Sed quod in hos fruſtra juvat incubuiſſe labores,
Si Sponſum ſemper quæro, nec invenio?
Ergo domum lachrymans, veſtigia retrò ferebam,
Quique rogaretur, nemo viator erat.
Cùm propior portis à mœnibus aufero greſſum,
Et vigil ad portas occupat ecce cohors.
At prior hic dixi, quem diligo, fortè latebit;
Et ſubitò vigiles, repprerintne? rogo.
Illi, cùm tacito convertere lumina riſu,
Verbaque dentatis reddere falſa jocis.
Et quidam; Quiſnam ille tuus, quem diligis, ignis,
Abſque ſuo noſci nomine poſſe putas?
Parcite, reſpondi, tam ruſticus eſt mihi candor,
Scire omnes rebar; quis meus eſſet amor.
Nec mage vel Pyladis notum vel nomen Oreſtis,
Neve tuum, Thisbe, Pirame, neve tuum.
Voſque etiam quamvis, quem diligo, ſcire negetis,
Scire, nec ignotum poſſe latere, puto.

Obſecro

Obsecro dic igitur Custodia pervigil urbis,
Num meus hac vobis tendere visus Amor?
Ille meus propria quem plus ego diligo vita,
Qui quoque me vita plus amat ipse sua.
Dic te, quando abiit? quantillo tempore mansit?
Quaque prehensurum si simulavit iter?
Hac iit aut illac: dextra vel fortè sinistra?
Solus erat? sociis an comitatus erat?
Excubiæ falsis iterum risère cachinnis,
At mihi salsa meas obruit unda genas.
Transieram: Sponsi neque spes super ulla videndi,
Mensque erat in damni mersa dolore sui:
En subitò, dum cuncta animo tristissima volvo,
Nullaque quam tantæ vota minora spei;
Ille meus, tota toties quæsitus in urbe,
Jam non quæsitus constitit ante oculos.
Exilii, mystoque metu perterrita gaudens!
Vix potui propriis credere luminibus.
Et, Tene aspicio, mea lux, mea vita? volentem
Dicere, vox hærens faucibus impediit.
Qualis ubi viso conjux inopina marito,
(Quem mendax tulerat rumor obiisse diem.)
Obstupet ac visa veluti percellitur umbra,
Optantemque loqui, pallida facta, fugit.
Nec nisi jam noto reducis fidentior ore,
Audet in amplexus conjugis ire sui;
Tumque veretur adhuc; ne se malè credula fallat,
Inque fidem levior decipiatur amor:
Sic ego, dum trepido rediere in pectore vires,
Teque iterum ante oculos, Sponse, reviso meos;
Subdubitans speransq; timensq; & amore fatiscens,
Tunc es, quem video, clamo, vel umbra tui?

Ah

Ah Sponse! ah non es! non es, quem diligo, non es!
Imò es quod dubito? numquid es? haud dubito.
O mea lux, video, te nunc video, mea vita;
Nil ultra dubito, lux mea, te video.
Agnoscensque tui vocem præsentis & ora,
Incolo in amplexus, Sponse reperte, tuos.
Jamque ego te teneo, neq; per vaga compita quæram,
Ludibrium vigili, nocte futura gregi.
O mea si geminis mutentur brachia vinclis,
Atque manus manicis, compedibusque pedes!
Quàm te complicitis, mea lux complecterer ulnis!
Arctius amplexu, vitis & ulme, tuo.
Arctius anguipedum manibus, pedibusq; hederarum
Queis obit annosas herba marita domos.
Sed neque te nostri lassent, mea vita, lacerti,
Sæpè nec errantes per tua colla manus:
Longa Tui subeat, mea lux, absentia mentem,
Nec nisi pensari tempore posse putes.
Ah citò tam longi quereris compendia damni,
Vix ego jam cœpi, tu satur, ecce fugis.
Non ita discedes, non tam citò liber abibit;
Nec nisi pugnando viceris, effugies.

Num quem diligit anima mea, vidistis? Paululum cùm pertransissem eos, inveni, quem diligit anima mea. Tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

a O Amor præceps, vehemens, flagrans, impetuose! qui præter te aliud cogitare non finis, fastidis cætera, contemnis omnia, præter te, te contentus: confundis ordines, dissimulas usum, modum ignoras. Totum, quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod con-

a *Bern. serm.* 79. *in Cant.*

consilii, judiciive videtur, triumphas in temetipso, & redigis in captivitatem. En omne, quod cogitat ista & loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil, ita tibi, ipsius & cor vendicâsti & linguam. Ait: *Num quem diligit anima mea vie distis?* quasi verò hi sciant, quid cogitet ipsa! Quem diligit anima tua de ipso sciscitaris? & non habet nomen; Quænam vero tu, & ille quis?

a Quo pacto inveniri posset, quòd nullæ res nobis cognitæ ostendere possunt? non forma, non color, non circumscriptio, non qualitas, non locus, non figura, non conjectura, non adsimilatio, non proportio sed quod semper extra omnem perceptionis viam positum, comprehensionem pervestigantium planè fugit. Propterea, inquit, *quæsivi eum*, per animæ facultates eas, quæ inveniendi vi præditæ sunt; per ratiocinationes & cogitationes: at extra hæc omnia positus erat, accessum mentis propiorem effugiens. Qui verò semper reperitur omni notâ carere, de qua possit agnosci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

b (Sed) sicut Conjux amatrix viri, absente marito suo, per fenestras circumspicit, ipsum requirens, & ubique speculans, in mari & in terra; & si viderit navem venientem, ibi suum putat esse virum & si viderit viatores procul venientes, inter ipsos adesse existimat, & occurrens eis, interrogat dicens: Dicite mihi, ubi eum dimiseritis, in qua regione, aut in qua civitate? quid dicentem, aut quid facientem aut quando venientem? in hunc modum, omnis sancta (anima) con-

a *Nyss. ora. 12. in Cant.* b *Chrys. homine virt.* stri-

ſtricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, ubi paſcit, ubi cubat, quem diligit anima mea?*

a Jam optas videre, quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & deſiderii intentionem ſuaviter illum perveſtigas, nunc moras accuſas, nunc te cernis contemptum, nunc te viſitatione confiteris indignum, & iterum de ejus (itoties expertus) bonitate præſumis nunc quaſi ulteriùs non ſuſtineas, ſpirituali quodam litigio vel luctamine evincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ ſuſpiria? quæ voces? nunc oculi fletu graves, cùm intimis ſingultibus eriguntur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia, nunc pectoris contuſione animæ tarditas accuſatur. Proferuntur interim verba ſine principio, ſine fine, quorum nec ſententiæ cohærent ſibi, nec rationes ſimiles ſunt, nec alicujus linguæ ſenſus vel idioma ſervatur: quando vox aliquando reſpondet affectui, & iterum vocem affectus intercipit. Gaudet certè pius ille JESUS tali certamine ſuperari.

b Supereſt itaque, ut ad eum recurrat, in quo ſolo vera eſt conſolatio, & per iſtius vitæ noctes, in lectulo cordis DEUM quærat: Quem ſi primò non invenit, magis ad quærendum animetur, ſurgat ad amorem cœleſtium; civitatem circumeat exultatione univerſæ terræ fundatam; interroget vigiles, qui cuſtodiunt Eccleſiam, nudetur pallio ſæcularis ornatûs, & charitatis ſagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo deſiſtat; quàm mœrentium conſo- latorem

a Bern. hom. in fr. oct. Epiph. b S. Greg. in Pſ. pœn.

latorem inveniat. Inventum autem summopere teneat, donec redemptus ope adjutricis gratiæ à conscientiæ eripiatur tribulatione.

a Est enim quidam spiritualis amplexus atq; utinam contingat ut me Sponsam alior sponsi amplexus includat, ut ego quoque possim dicere, quod in eodem libro scriptum est: *Sinistra ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me!*

b Quid hoc tenacius glutino; quod nec aquis eluitur, nec aquis dissolvitur, nec scinditur gladiis. Denique *aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem. Tenui eum, nec dimittam.* Et sanctus Patriarcha: *Non te*, inquit, *dimittam, nisi benedixeris mihi.* Ista non vult eum dimittere: & fortè magis quàm Patriarcha id non vult quia nec pro benedictione quidem, siquidem ille benedictione acceptâ, dimisit eum: hæc autem non sic. Nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te. *Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram?* non dimittam te, nec si benedixeris mihi. *Tenui eum nec dimittam.* Nec minùs forsitan ille teneri vult; cùm perhibeat dicens: *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum.* Quodque pollicens ait: *Ecce ego vobiscum sum, usque ad consummationem sæculi*: quid hac copulâ fortiùs, quæ una, duorum tam vehementi voluntate fundata est, sed nihilominus, illa vicissim tenetur ab eo, quem tenet; cui alibi dicit: *Tenuisti manum dexteram meam.* Quæ tenetur & tenet, quomodo jam cadere potest? tenet fidei firmitate, et devotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non teneretur.

Tene-

a *Orig. hom. I. in Cant.* b *Bern. serm. 79. in Cant.*

Tenetur autem potentiâ & misericordiâ Domini. *Tenui eum, nec dimittam.*

a Inveniam (& ego) Te desiderium cordis mei, teneam Te, amor animæ meæ, amplectar Te, sponse cœlestis exultatio mea summa, intus & extra, possideam Te, beatitudo sempiterna, possideam Te in medio cordis mei, vita beata, dulcedo summa animæ.

b Ecce, quod concupivi, jam video, quod speravi, jam teneo, quod desideravi, jam habeo, illi namque in cœlis junctus sum quem in terris positus totâ virtute dilexi totâ charitate amplexus sum, cui toto amore inhæsi, ipsum laudo, benedico, atque adoro.

c Tantò instantiùs inventum tenui, quantò tardiùs, quem quærebam, inveni.

d O piissime Domine & dulcissime Magister! quàm bonus es his, qui recto sunt corde, & humiles sunt spiritu! ô quàm beati, qui in simplicitate cordis quærunt te, & quàm felices, qui sperant in te! Verum certè est, & indubitanter verū, quòd tu diligis omnes diligentes te & nunquam derelinquis sperantes in te. Ecce enim dilectrix tua simpliciter quærebat te, & veraciter invenit te. Sperabat in te, & non est derelicta à te, sed plus est consecuta per te, quàm expectârat à te.

e Gratias Tibi lux mea, quoniam illuminâsti me, & inveni Te, & me, ubi inveni me, ubi cognovi me, ibi inveni Te, ibi cognovi Te; ubi autem cognovi Te, ibi illuminâsti me.

XIII.

a *Aug, sol. c.* 1. b *Aug. med. c.* 73. c *Beda in c.* 3. *Ant.* d *Orig. hom.* 10. *in divers.* e *Aug. soliloq. c.* 31.

Mihi autem adhærere DEO *bonum est, ponere in Domino* DEO *spem meam.* Ps. 72.

XIII.

Mihi autem adhærere DEO bonum eſt, ponere in Domino DEO ſpem meam.

Pſalm. 72.

QUam mea, per varios, vita eſt exercita caſus!
At pila, percuſſu pulſa; repulſa manu.
Munera belligeri primùm placuêre Gradivi,
Armaque ſpe laudis, ſanguinolenta tuli.
Arma dabant animos, & erat ſpes omnis in armis,
Ceu foret hæc votis meta futura meis.
Sæpè vigil tetricas traduxi cantibus horas,
Et cuſtos ſpecula tædia longa tuli.
Nec ſemel admonitu fraus hoſtica prodita noſtro eſt,
Cùm ſignum toties ore, vel ære dedi.
Addidici ſeptis foſſam producere caſtris,
Et ſude præfixas impediiſſe vias.
Quin etiam ſubita faciem componere pugnæ,
Et trepidis animos addere voce, globis.
Denique non tenuis belli quis certiùs artes,
Militis auxilio ſeu Ducis eſſet opus.
Ah, quoties Libycas preſſit pes laſſus arenas,
Et cecidit madidis ſudor in ora comis!
Collaque magnanimus tinxit fumantia pulvis:
Nec tamen unda ſitim quæ recrearet, erat.
Ah quoties gelidos fluviorum innavimus alvêos,
Ære gravante humeros, ære gravante caput!
Oraque prenſatos retinebant mordicus enſes,
Nando per obſtantes cùm veheremur aquas.

Bellantem tenuit jam tot me Marſpiter annis,
Principioque pedes ſine merebar eques:
Quoque tegor, decima fuit ictus arundine thorax,
Læſaque, ſunt totidem caſſis, & umbo locis.
Lethifero cecidit ſonipes mihi tertius Ictu,
Criſta quater galea cuſpide, rapta fuit.
Quin animam præceps in aperta pericula miſi,
Dum nimis hoſtili dextera cæde calet.
Nulla tamen noſtro tunc ſunt data vulnera tergo,
Omne ſed adverſo pectore vulnus erat.
Nempe gradum tenui, contra ferrumque faceſque,
Telaque præcipiti grandine plura tuli.
Perque meo factos gladio ſpatiabar acervos,
Impoſito ſubigens corpora ſtrata pede.
Quis putet, hoc tantis caput inſuperabile bellis,
Non etiam bellis vota tuliſſe ſuis?
Heu mihi! poſt partas proprio tot ſanguine lauros,
Poſt tot ad infernos funera miſſa lacus?
Poſt toties meritas gladio victore coronas;
Poſt tot fixa tuo ſigna, Gradive, tholo:
Una tot egregios delevit culpa triumphos,
Nec fuit ulla ſuper nominis umbra mei;
Et gravis in pœnam me diruit ære Tribunus,
Juſſit & incincto turpiter ire ſago.
Gloria quin odiis popularibus obruta vertit,
Sic cecidit tanto Marte petitus honos.
O utinam potiùs pro te, DEUS arma tuliſſem,
Non ita caſſa ſuis laudibus arma forent.
Te ſuper, intrepida meliùs ſpe, vota locantur,
Ut fundat, trepidat anchora fida rates.
Ergo ſuum Odryſio poſitum ſuſpendimus enſem,
Æraque ſunt curva juſſa valere tuba.

Tum

Tum lucra, tum vigiles, lucro arrisere tabernæ,
Unaque Mercurio cura litasse fuit.
Tum piper & lanas lydo reparavimus auro,
Veximus & gravida grana, merumque trabe;
Nostraque Barbaricos tetigerunt lintea portus,
Et sinus invecta vix sine merce fuit.
Scilicet, è minima magnum recogere quæstum,
Maximus hac studii parte triumphus erat.
Creverat aggestis jam densa pecunia nummis,
Nec domus immensas arcta tenebat opes.
Classis & ambustis onerata redibat ab Indis,
Sed periit, patriis proxima classis aquis.
Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,
Credita perjurus debitor esse negat.
Ergo velut liquidis sal crescit & interit undis,
Ut crevistis opes, sic periistis opes.
O quanto placidos tranquillius exigit annos,
Qui neque lucra cupit, qui neque bella movet!
Dives Athlantiade, tua linquo negotia, dixi,
Nulla mihi vestra merce redempta quies.
Quid facerem, toties frustrantibus omnia votis,
Marte negante decus, Mercurioque fidem?
Regis in ignotam subrepsi nobilis aulam;
Magnaque mox regi fama relata mei est.
Et vocor, & videor, placidoque arrideor ore;
Dumque loquor, prona Principis aure fruor.
Nescio, quid fuerit, quod Rex ita cœpit amare;
Non fuit hoc meriti, sed magè sortis opus.
Seu fuerit virtus, seu sors, seu Regius error,
Maximus exiguo tempore crevit amor.
Sæpè diem nocti conjunximus, inque loquendo,
Non fuerat visus præcipitâsse dies

Sæpè domi tacitas lusu traduximus horas,
Unaque sæpè foris mensa duobus erat.
Non ita Sejanum Latiæ favor extulit Aulæ;
Clitus Alexandro non ita charus erat.
Commodus haud tantum potuit tribuisse Cleandro,
Aut Constantini plus amor Ablavio.
Jamque sua fateor, favor hic, novitate placebat,
(Ut propè non solita res novitate placent.)
Aulaque felicem, felicem turba vocabat.
Quòd mihi tanta Ducis gratia parta foret.
Vah! nimis in fidis subnixa potentia sceptris,
Quæ minimo sortis turbine versa ruit!
Ecce minax tetricos cœpit Rex ducere vultus,
Nec tamen est vitio gratia læsa meo.
Hei mihi! cœptus amor, subitam se vertit in iram,
Hostis & è patrio cogor abire solo.
Et veteres auxi casu, nova fabula fastos;
Fabula sic elegis tristè carenda meis.
Arcadii Eutropius, Stilico redivivus Honori,
Et Constantini Cæsaris Ablavius;
Clitus Alexandri, Tibereius & Seitanus,
Rursus in historia parte fuêre mea!
O DEUS! ô quanto tranquilliùs exigit ævum,
Qui locat in sceptris votaque spesque tuis!

Mihi autem adhærere DEO *bonum eſt, ponere in Domino* DEO *ſpem meam.* Pſalm. 72.

a COR humanum in deſiderio æternitatis non fixum, nunquam ſtabile poteſt eſſe, ſed omni volubilitate volubilius de alio in aliud tranſit; quærens requiem ubi non eſt. In his autem caducis & tranſitoriis, in quibus ejus affectus captivi tenentur, veram requiem invenire non valet, quoniam tantæ eſt dignitatis, ut nullum bonum præter ſummum bonum, ei ſuffcere poſſit.

b (Et ego) aliud & aliud ſequebar, & à nullo implebar: dum non in me inveniebam te, incommutabile & ſingulare, indiviſum, unum bonum, quod conſecutus, non ego; quod conſecutus, non doleo; quod poſſidens, ſatiatur totum deſiderium meum.

c (Sed nunc) nihil mihi tam dulce quàm cum Domino meo eſſe. *Mihi autem adhærere DEO bonum eſt.* Da mihi Domine, donec his fragilibus aſſiſto membris, *tibi adhærere*, ſicut ſcriptum eſt, *qui adhæret Domino, unus ſpiritus eſt cum eo.*

d Eligant alii militiam, alii advocationem, alii diverſas variaſque doctrinas, alii negotiationem, alii agriculturam, *mihi autem adhærere*

a *Aug. med. cap.* 25. b *Aug. ſoliloq. c.* 13. c *Aug. med. cap.* 37. d *Aug. in Pſalm.* 72.

DEO bonum est. DEO adhærere nihil est melius, quando eum videbimus facie ad faciem: modo ergo quid? quia adhuc peregrinus loquor. *Adhærere DEO bonum est*; sed modò in peregrinatione, quia nondum venit res: *ponere in DEO spem meam.* Quamdiu ergo nondum adhæsisti, ibi pone spem. Fluctuas? præmitte ad terram hanc anchoram. Nondum hæres per præsentiam? inhære per spem; & quid hìc ages, ponens in DEO spem tuam? quod erit negotium tuum, nisi ut laudes, quem diligis? Ecce si amares Aurigam, non raperes cæteros, ut tecum amarent? Amator Aurigæ, quacunque transit, loquitur de illo, ut cum illo eum ament & cæteri.

a *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere.* Fluxa est divitiarum natura, suos possessores ocyùs torrente prærapido præter currit; alios alio modo, apta mutare Dominos. Hodie hujus est ager, cras erit alterius, & paulò pòst ad alium perveniet. Respice parumper ad civitatis domos; quot nomina ex eo tempore, quo fuerunt ædificatæ, sortitæ sunt, aliter ab aliis atque aliis appellatæ possessoribus? Et aurum è manibu habentis se, fluens semper ad alium transfertur; & ab illo, ad alium; magis enim aquam manu circumplexam retinere continenter possis, quàm divitias conservare tibi ipsi.

b Justorum judicio (qualibet bona adfuerint) cum sanctis desideriis æstuant, bona minimè videntur, unde David Propheta, qui Regni

a *Basil. in Psalm.* 61. b *Greg. homil.* 4. *in Evang.*

gni divitiis, multisque obsequiis fulciebatur, quamvis & hæc ad necessitatem bona esse conspiceret, cum tamen singulariter bono inhians æstuabat, dicens: *Mihi autem adhærere DEO bonum est.*

a Sit ergo Dominus DEUS spes tua, non aliquid aliud à Domino DEO tuo speres: sed ipse Dominus tuus sit spes tua. Namque multi de DEO sperant pecuniam; multi de DEO sperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet à DEO, præter ipsum DEUM, sed tu ipsum DEUM tuum pete. Relinque omnes amores, pulchrior est ille, qui fecit cœlum & terram. *Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.*

b Sicut autem nemo potest duobus Dominis servire, ita nemo potest in duobus Dominis sperare. Nemo potest in incerto divitiarum sperare, & in Domino. Nemo potest sperare in Principibus, & in DEO. Nemo potest sperare in viribus equi, & in DEO. Nemo potest sperare in sæculo, & in DEO. Nisi enim in solo DEO speraveris, & videat DEUS spem tuam, in sæculum æternum esse conversam, & quia illam nullam omnino spem geris, nisi in ipso, qui vivificat mortuos, & vocat, quæ non sunt, non poteris eripi à peccatoribus. Solus est enim ipse, *qui salvos facit sperantes in se.*

c Huic, qui in homine spem ponit, magnopere est metuendum, ne in execrationem illam

a *August in Psalm.* 39. b *Orig. in Psalm.* 36. *hom.* 5. c *Basil. in reg. fusiùs disp. q.* 42.

incidat: *Maledictus homo, qui confidit in homine, & fulcit carnem brachii sui, & defecit à Domino anima ejus.* Quæ verba cùm dicunt, *Qui confidit in homine*, illud præcipiunt; nequaquam in altero ſpem poni debere: cùm autem, *& fulcit carnem brachii ſui*; in ſe, ſui habendam fiduciam vetant.

a Quidquid igitur agendum ſit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum. Tu es Domine, ſpes mea, hæc una mihi omnium promiſſionum cauſa; hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum, ſuſtinere ſe jactet pondus diei & æſtus; jejunare bis in ſabbatho dicat, poſtremò non eſſe ſicut cæteri hominum glorietur; *Mihi autem adhærere DEO bonum eſt, ponere in Domino DEO ſpem meam.* Sperent in aliis alii; fortè hic in ſcientia literarum, hic in aſtutia ſæculi, ille in nobilitate, ille in dignitate, ille in alia qualibet vanitate confidat; propter te, *omnia detrimenta feci, & ut ſtercora arbitror; quoniam tu es Domine ſpes mea.* Speret, qui vult, *in incerto divitiarum*; ego verò ne ipſa quidem, niſi abs te victui neceſſaria ſpero. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda ſperabo. Si inſurgant adversùm me prælia, ſi ſæviat mundus, ſi fremat malignus, ſi ipſa caro adversus ſpiritum concupiſcat, in te ego ſperabo. Quid cunctamur abjicere omninò ſpes miſeras, vanas, inutiles, ſeductorias, & huic uni, tam ſolidæ, tam perfectæ, tam beatæ ſpei,

a *Bern. ſerm.* 2. ſuper Beat. qui habit.

ſpei, totâ devotione animi, toto fervore ſpiritûs, inhærere? ſi quid illi impoſſibile, ſi quid vel difficile eſt, quærere aliud, in quo ſperes.

a Fortiſſimum ſolatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propoſitam ſpem: quam ſicut anchoram habeamus animæ tutam ac firmam.

b Jam ſpem quaſi anchoram (præmiſimus) ne in iſto mari turbati naufragemur. Quemadmodum enim de navi, quæ in anchoris eſt, rectè dicimus, quod jam in terra ſit, adhuc tamen fluctuat, ſed in terra quodammodo educta eſt contra ventos, & contra tempeſtates; ſic contra tentationes hujus peregrinationis noſtræ ſpes noſtra fundata, facit nos non abripi in ſaxa.

Adhæreat, quæſo, Domine, *anima mea poſt te*, ſuſcipiat me dextera tua; ſuſtollat me ſuper altitudinem terræ, & cibet me illâ cœleſti hæreditate, cui ſuſpirat peregrinatio mea die ac nocte.

a *Heb.* 6. b *Auguſt. in Pſalm.* 64.

Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi.
Cantic. 2.

XIV.

Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi. *Cant.* 2.

Fors iter ignotas longum meditabar in oras,
Et bona jam cœpta pars erat acta via.
Utque solet lassus metam spectare viator,
Credebam spartis pauca deesse meis.
Ut cœpi reliquos metiri provida passus,
Maius erat medio, quod superabat, iter.
Hei mihi! tum refugæ ceciderunt corpore vires,
Totque nimis durus, millia visa labor.
Ergo oculos cælo misera cum voce tetendi,
Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?
Et mihi, quis, dixi, dabit hisce sub æstibus umbram?
Solis ab infesto verberor igne caput.
Aspice, sub plantis quàm ferveat arida tellus,
Siccaque semustos urat arena pedes.
O nemora! ô riguæ, frondosa cacumina, sylvæ!
O latebræ! ô fontes! arboræque domus!
O utinam, virides pandat mihi populus alas
Aut caput hoc, mali fronde comante tegat!
Audiit ille meas solitus lenire querelas,
Cujus erat toties umbra petita mihi.
Et scio, quò properas, scio, quas ait, arripis oras,
Et scio, quam toties anxia poscis opem.
Cœlestis Solymæ longinquam tendis in urbem,
Quamque agis in terris huc tibi, vita, via est.

Jam-

Jamque gravat longi te tanta molestia cursus;
Et cuperes Mali fronde virente tegi.
Ecce tuis vento sperata laboribus umbra,
Quamque voves, placido tegmine, Malus ero.
Aspicis hærentes funesta ex arbore palmas,
Quosque fodit geminos cespis acuta pedes?
Aspicis innumero laniatum vulnere corpus?
Aspicis? heu vix est corporis umbra mei.
Hæc tibi quæsitam fessæ dabit umbra quietem,
Portus & in duris, hæc tibi Malus, erit.
Dixerat, & vires subito rediêre jacenti,
Tanta loquente DEO, visque vigorque fuit.
Tunc ego suspiciens, in Sponsum lumina fixi,
Hei mihi, suspensus de Cruce Sponsus erat!
Et qualis, Sponse, inquam, hæc est, quàm tristis imago?
Hæccine erit capiti Malus aprica meo?
Hac ego sanguinea languens residebo sub umbra,
Tu, crucis infami stipite fixus eris?
O mala Malus! & infelix, quæ te manus unquam
Fixit humo? manus hæc, cæde cruenta fuit.
Attamen hæc lætos Malus jacet ardua ramos,
Utque cubem, placidos umbra dat apta toros;
Umbra dat apta toros, sed non tamen apta sopori:
Ah! magis hæ lacrymæ, Malus & umbra petunt.
O bona Malus! & ô felix, quæ te manus unquam
Fixit humo, hanc sidus jam decet esse manum.
Ah video, cui te similem, mi Sponse, vocabo;
Sæpè mihi umbriferæ munere functe domus.
Qualis onusta rubris latè sua brachia pomis
Spargit, & apta siti munera Malus habet;

Ex-

Exsuperatque suas, numerosa fruge sorores,
Una nemus lassis, hospitibusque penus;
Talis es æstivis mihi, sponse, caloribus umbra
Lymphaque dum sitio, dum fameoque cibus.
O quoties ego te, quoties mi Sponse, vocavi,
Ut semel illa meum conderet umbra caput?
Hic ego, si liceat, dixi, gemebunda sedebo;
Ut sedet amisso mœsta columba viro.
Et modò purpurei concreto sanguine crines,
Et modò materies, labra, doloris erunt.
Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula cervix,
Nunc os, nunc atro barba cruore madens.
O quoties latus hoc, lacrymansque gemensque videbo;
Ne videam lacrymis impediarque meis.
Multa tamen dabit hoc unum mihi vulnera, vulnus,
Saucia dum geminos labar ad usque pedes.
Tuncque iterum amplexu lignum lachrymabile stringens,
Subscribam hæc plantis verba suprema tuis:
En duo, qui causam præbent sibi mortis, Amantes;
Mergitur hæc lacrymis, ignibus ille perit.

Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi.

Cantic. 2.

a AMoris enim vulnere percussa arborum solatia sylvarumque sectatur.

b Sicut (namque) arbor mali inter reliqua ligna sylvæ, sic est sponsus inter reliquos filios, habens fructum, qui non solùm sapore omnes, sed & odore præcellat; & duos animæ sensus: id est, gustum & odoratum reficiat: diversis namque copiis mensam suam nobis præparat sapientia, in qua non solùm panem vitæ opponit, sed immolat carnes verbi; & non solùm miscet in cratere suo vinum, sed mala adhibet odorata & dulcia, quæ non tantùm in ore & labiis suavitatem reddant, sed & interioribus tradita faucibus dulcedinem servent.

c Is enim, qui in sylva naturæ nostræ, ob suam erga genus humanum benevolentiam germinavit, eo ipso, quo carnis ac sanguinis particeps factus est; quasi malum quoddam existit. Nam in hoc fructu videre est quiddam quod cum utroque, nimirum, carne ac sanguine, similitudinem aliquam habeat: etenim ratione coloris subalbi; carni quod proprium est imitatur; rubedinis specie cognatio quasi quædam cum sanguinis natura indicatur.

a Merito

a *Orig. hom. 3. in Cant.* b *Orig. ibid.* c *Nyss. in oration. 4. in Cant.*

a Meritò ergo ejus desideraverat umbram, de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem sylvarum ligna, etsi umbram solatii habent, sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis; unus est etenim vitæ auctor, unus mediator DEI & hominum homo CHRISTUS JESUS, qui dicit sponsæ suæ: *Salus tua, ego sum.* Propterea ergo CHRISTI potissimùm desideraverat umbram; quòd solus sit, qui non solùm ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutum: *Sub umbra ejus, quem desideraveram sedi*, umbra ejus, caro ejus.

b Quis enim posset sustinere solem justitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radiis ejus? assumpsit ergo Sol justitiæ hominem mediatorem, & ita ex conjunctione solis & humani corporis facta est umbra.

c CHRISTUS ergo affixus ad lignum, sicut *malum pendens in arbore*, bonum odorem mundanæ fundebat redemptionis; quæ peccati gravem detersit fœtorem & unguentem potus vitalis effudit. *Tanquam malum*, inquit, *in lignis sylva, ita consobrinus meus in medio filiorum. In umbra ejus concupivi & sedi*, Bona umbra, quæ nos ab iniquitatis sole defendit, *& fructus ejus dulcis in faucibus meis.* Quis fructus ejus dulcis, nisi præjucatio Dominicæ passionis?

d Nathanaël *sub arbore fici* videtur: David, [illegible] in

a *Bern. serm.* 48. *in Cant.* b *Guil. apud Delrio in c.* 1. *Cant.* c *Ambr. in Psalm.* 118. *Octon.* 5. d *Ambr. in Psalm.* 118. 3.

in umbra alarum Domini JESU ſperare ſe dicit, Zachæus *in arborem ſicomori* aſcendit, ut CHRISTUM videret. Nobis quoque expandit manus ſuas JESUS, ut totum mundum obumbraret, quomodo non ſumus in *umbra*, qui Crucis ejus protegimur velamento? quomodo non ſumus in *umbra*, quos crucifixus à malignitate ſæculi, & corporis ardore defendit.

a Hac umbra David protegi ſe poſtulabat, ne eum *per diem Sol ureret vel luna per noctem. Hanc umbram* ſpiritalis miniſtrat gratia, torrida ſæculi hujus & mundi æſtiva fugientibus. In hac ergo *requieſcamus umbra*, peccatorum noſtrorum æſtibus fatigati; ſi quos aduſſit libido, hos Domini Crux refrigeret, in qua ſe reclinavit, ut noſtra delicta ſuſciperet.

b Umbra fit ex corpore & luce, & eſt itinerantium refrigerium ab æſtu, & protectio à tempeſtate. Arbor vitæ, ſcilicet *malus*, eſt *ſancta Crux*; fructus ejus, *CHRISTUS*, *umbra*, tutela vel refrigerium humani generis, quod gravi onere peccatorum per æſtum concupiſcentiæ premebatur.

c Umbra CHRISTI (ſiquidem) omnem tentationum fervorem temperat, & dum aura ſuæ inſpirationis ſuaviter mentem tangit, quidquid noxii caloris ſuſtinebat, expellit, & quam jam forſitan nimius vitiorum æſtus marcidam fece-

a *Idem ibid. Oct.* 4. b *Hon. apud Delr. in cap.* I. *Cant.* c *Greg. in cap.* 2. *Cant.*

fecerat umbra sancti Spiritus protegens recreat, ut dum in ejus inspiratione sedens pausat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robustiùs currat.

a Per *umbram* ex superna protectione refrigerium cordis exprimitur. Sicut Sponsa in Canticis Cant. adventum Sponsi præstolata prænunciat, dicens: *Sub umbra illius, quem desideraveram sedi* ac si dicat: ab æstu carnalium desideriorum, sub adventus illius protectione requievi.

b Nonne meritò sub arboris hujus umbra sedit genus humanum, quod per esum ligni scientiæ boni & mali paradisum amiserat? grave onus peccatorum in æstu vitiorum portabat, quod deorsum in præcipitium tormentorum trahebat, & ideo ad arborem vitæ JESUM CHRISTUM festinabat.

c Tu ergo, vide, ut vivas in umbra ejus, ut quandoque & regnes in lumine ejus. Non enim tantùm umbram habet, habet & lucem.

d Apostolus dicit: legem, umbram habere futurorum bonorum: & omnem veterem culturam umbram & exemplar pronunciat esse cœlestium. Nos autem alieni sumus ab umbra eorum, quoniam non sumus sub lege, sed sub gratia; sed quamvis non simus sub umbra illa, sumus tamen sub umbra meliore; in umbra enim CHRISTI vivimus inter gentes.

 a Et

a *Greg. l. 33. mor. cap. 3. in c. 40. Job.* b *Honor. apud Delr. c. 2.* c *Bern. serm. 48. in Cant.* d *Orig. hom. 1. in Cant.*

a Et meritò ſponſa ſub mali umbra ſedere concupiſcit, ſine dubio, ut vitæ quæ eſt in ejus umbra, particeps fiat, videtur omnis (quoque) anima, donec in præſenti vita eſt umbram habere neceſſariam, propter illum, credo ardorem Solis, qui, cùm exortus fuerit, continuò ſemen, quod non altâ radice demerſum eſt, areſcit & deperit.

b Sed fortaſſe felicius aliquid iſta expertam ſe gloriatur in eo, quod ſe in umbra dicit non (ut Propheta) vivere, ſed ſediſſe: ſedere enim quieſcere eſt. Plus autem eſt quieſcere in umbra quàm vivere; ſicut vivere plus eſt quàm tantummodò eſſe in ea. Igitur quod eſt commune multorum, Propheta aſſumens ſibi; *in umbra ejus vivimus*, inquit; ſponſa verò, habens prærogativam; etiam quòd ſub ea ſingulariter *ſederit*, gloriatur, ubi itaque nos cum labore vivimus, qui conſcii peccatorum ſub timore ſervimus, ibi hæc devota & amans ſuaviter requieſcit. Denique timor pœnam habet, amor ſuavitatem, unde ait; *Et fructus ejus dulcis gutturi meo*; guſtum contemplationis ſignificans, quem obtinuerat per amorem ſuaviter ſublevata. Aſt iſtud, *in umbra*, quia, *per ſpeculum & in ænigmate*; erit cùm *declinaverint umbræ* creſcente lumine, imò penitùs diſparuerint, & ſubintrabit ſicut perſpicua ita & perpetua viſio, eritque non modò ſuavitas gutturi, ſed & ſatietas ventri, ſine faſtidio tamen:

a *Ibidem.* b *Bern. ſerm.* 58. *in Cant.*

men: *Sub umbra ejus, quem desideraveram, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.*

a In te ergo, dulcissime Domine JESU, quiescat mens nostra, & à te, nec ad modicum separetur. Stultissimum quidem est, etiam nobilissimo & jucundissimo loco exire. Quomodo audemus, nisi dulcissimum sponsum inspicere, ne subtrahatur à nobis? quid, quæso, nos movet, aliud intueri? quomodo omnia non desipiunt & despiciuntur?

b Confugiat, Domine, mens mea, *sub umbra alarum tuarum* ab æstibus cogitationum hujus sæculi, ut in tui refrigerii temperamento absconsa lætabunda cantet, & dicat: *In pace in idipsum dormiam & requiescam.*

a Bonav. 2. part. stimul. cap. 5. b Aug. med. c. 37.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena. Pſalm. 136.

XV.

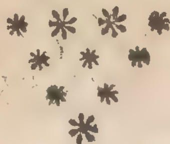
Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena. *Psalm.* 136.

QUid toties cantus iterare jubetis amici,
Seu lubeat digitis, seu juvet ore loqui?
Lætitiam cantus poscunt animique quietem,
Turbida cùm mens est, os digitique dolent.
Quin magè cantandum, cùm mens jacet ægra, monetis,
Tuncque opus esse lyra, tuncque opus esse chely.
Nempe suo nimium ne mersa dolore laboret,
Aut intenta suis, sit nimis ipsa malis:
Quid quòd opem certæ promittitis usque medelæ,
Vestra nec exemplo dicta probante carent:
Dicitis hanc causam cur lassus navita cantet,
Sollicitat celeri cùm freta lenta manu.
Quique gregem virides pascendum ducit in agros,
Non nisi, ne nimium sit mora longa, canit.
Et canit, ut fallat fastidia longa viator,
Miles & ut cantet, noxque laborque facit.
Non ego, quod faciunt miles, nauta atque viator,
Quodque facit pastor, damno rebellis opus.
Adde quod & Dominæ jam dudum assueta querelis,
Ad solitos gemitus plus mea lingua valet,
Vixque retentanti jam carmina prisca subibant,
Musica quin etiam res mihi visa nova est.
Utque timet longo veniens è carcere Solem;
Sic mea lætitiam lingua modosque timet.

Ad numeros quoties fuit impetus ire relictos,
Aut solitam digitis, sollicitare chelym;
Aut docto querulas impellere pectine chordas,
Aut mollem articulis increpuisse lyram;
Aut leve ceratis modulari carmen avenis,
Aut voci liquidas associare fides.
Heu! toties lacrymæ sunt, me tentante, profusæ,
Et lacrymis digiti, voxque retenta fuit.
Mox luctata iterum cantu deducere vocem,
Et querula digitos attenuasse lyra;
Ne quicquam adversis sensi me tendere Musis,
Ulla nec est nostra barbitos ista manu.
Interea longa jam desuetudine pigra,
Artem dedidicit voxque manusque suam.
Nec si nunc studium gravitatis inane retentem,
Mollescant studio tristia fata meo.
Esto, sciam levibus tamen addere carmina nervis,
Aptaque mutandis sit mihi lingua sonis;
Et vincam Aonias digitis aut gutture Divas,
Et mea sit melior, Marsia Canna tua.
Panaque multiforem cogam submittere buxum,
Et superem Thressa stamina docta lyra:
Quæstibus, an cantu videor debere teneri,
Maxima cui flendi copia semper adest?
Ah! bene ne cantem, mihi per mala plurima cantum est;
Vertit & in mortem, jam mihi pænè dolor.
Nec locus, ut cantem, patitur, neque tempora prosunt;
Utque locus sinat aut tempora, mœror obest.
Quid? vultis patria procul à tellure jacentem,
Externo patrios orbe sonare modos?

Parcite,

Parcite, fortunæ nimis exilis ista repugnant:
Non est conveniens cantibus ille locus.
Exul & à patrio tam longè dissita Cælo,
Impellam patriæ dulcia fila lyræ?
Parcite tam miserum fortuna vulnus habenti:
Cantandi, externo nulla libido solo est.
Tristia stabilibus manant mihi lumina rivis,
Et videor festam posse ferire chelym?
Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,
Et cythara videor posse, vel ore loqui,
Heu! nimis insistunt præsenti pectora fato,
Et nunquam exilii sensus acerbus abest.
Si quisquam his jubeat Amphiona vivere terris,
Aonia nunquam pectine tangat ebur.
Respectu Euridicem propero cùm perdidit Orpheus,
Ilicet artifices obriguere manus;
Et manibus cecidit leve cum testudine plectrum,
Fractaque sunt casu garrula fila suo.
Quid mihi, non una fatorum clade sepulta,
Præcipitis, toties ungue ciêre fides?
Dum circumspiciens, ubi sim, te Patria specto,
Heu cadit aspectu mens labefacta, tuo?
Cùm semel, ô sperata diu, tibi Patria reddar?
Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Pſalm. 136.

a UTinam poſſem talia dicere, qualia hymnidici Angelorum chori! ô quàm lubenter me in tuis laudibus totum effunderem! ô quam devotiſſimè illa cœleſtis melodiæ cantica, & laudem & gloriam nominis tui, in medio Eccleſiæ infatigabilis perorarem?

b O beatæ nimium illæ Cælorum virtutes, quæ laudare poſſunt te ſanctè & puriſſimè, cum nimia dulcedine & ineffabili exultatione; Inde laudant, unde gaudent, quia ſemper vident, unde gaudere valeant & laudare. Nos verò mole carnis preſſi procul à vultu tuo in hac peregrinatione poſiti, a que per mundanas varietates diſtenti, te dignè laudare nequimus, laudamus tamen per fidem, non per ſpeciem. Illi vero Angelici ſpiritus per ſpeciem & non per fidem.

c Noſtra certè natura uſque adeò delectatur canticis & carminibus & tantam cum eis habet neceſſitudinem & convenientiam, ut vel infantes ab uberibus pendentes, ſi fleant & affiictentur, eâ ratione ſopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos geſtant in ulnis, ſæpè ad-

a *Auguſt. med. cap.* 35. b *Auguſt. med. cap.* 33. c *Chryſoſt. in Pſalm.* 41.

adeunte, & redeuntes, & quædam puerilia iis carmina decantantes, supercilia eorum ita sopiunt: quocirca sæpè quoque viatores meridie agentes jugalia animalia hoc faciunt canentes, itineris molestiam illis canticis consolantes; nec solum viatores, sed etiam agricolæ uvas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quodcunque aliud opus facientes sæpè cantant. Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

a Jam verò mulieres quoque texentes & confusa stamina radio discernentes, sæpè quidem & per se singulæ, sæpè autem etiam omnes concorditer, unam quandam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores, & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo suscipitur, cantu consolari volentes; utpote quòd anima, si carmen & canticum audierit, molesta & difficilia sit facilius toleratura.

b (Sed) *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Hebræi non canebant in terra captivitatis, quod in sua patria canere consueverant. Hæc terra captivitatis est, alia terra libertatis est; ista peccati, illa quietis æternæ; vallestris ista, illa cœlestis.

c (Imo) si caro menti repugnat, nec subdita est animi gubernaculo, & mentis imperio, *aliena est terra,* quæ non domatur exercitio

 culto-

a *Ambros. enarrat. in Psalm.* 36. b *Ambros. enarrat. in Psalm.* 36. c *Ambros, lib.* 2. *de pænitent. cap.* 11.

cultoris, & ideo non potest fructus charitatis, patientiam pacis afferre: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?*

a Qui cantat, vacuus est, & diversarum cogitationum curas relevat, culpas relegat, sequestrat avaritiam, & non solùm corporis voce, sed etiam mentis suavitate se mulcet.

b Nam cùm mens querulo semel est obsessa dolore,
Ad læta occlusas tunc habet illa fores:

c In regione umbræ mortis sumus; abscondita est vita nostra, non libera. Erit enim libera in regione vivorum. Ibi ergo vivit anima nostra, ubi nihil mortale, nihil infirmum amicta sit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Dominum, ubi deposito infirmitatis corpore, conformis esse cœperit gloriæ Corporis CHRISTI, nam dum in peccato sumus, plenè laudare quid possumus? In umbra sumus hìc positi, in umbra vivimus, in umbra laudamus: perfectè in umbra laudare non possumus. Denique *in terra aliena* sumus; *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?*

d Eructabat hymnum anima pia, cui dicebat DEI verbum. *Insinua mihi vocem tuam, quia vox tua suavis est.* Eructabat hymnum, cui dicebat: *Favum distillant labia tua, ô sponsa, mel & lac sub lingua tua*; sed non potest quis

a *Ambr. in Psalm.* 118. *Octon.* 7. b *Nazianz, de humana natur.* c *Ambros. in Psalm.* 118. *Octon.* 22. d *Ibidem superiùs.*

quis ante eructare hymnum, nisi didicerit justitias DEI & dedicerit ab ipso Domino DEO suo, ideo specialiter hoc David petit, ut eum doceat DEUS. quomodo cantare potest in metu positus & in timore pœnarum? quomodo cantare potest gravium sibi conscius delictorum; nisi priùs fiat veniæ securus? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena*, in qua impugnetur, in qua captivetur in lege peccati, in qua defleat atque deploret suæ captivitatis ærumnas?

a O pax illa, quam videbimus apud DEUM! ô illa sancta æqualitas Angelorum! ô illa visio & spectaculum pulchrum! ecce in Babylonia pulchra sunt, quæ tenent; non teneant, non decipiant. Aliud est solatium captivorum, aliud gaudium liberorum.

b Facilè potest demonstrari, captivos nos esse: Non enim respiramus jam in auras illius libertatis, non enim fruimur libertate veritatis; delectationibus temporalium rerum tentamur, & colluctamur quotidie, cum suggestionibus illicitarum voluptatum. Vix respiramus, vel in oratione, captivos nos esse intelligimus.

c Illi autem, *qui captivos duxerunt nos*, quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis: *Cantate nobis verba Canticorum:* Quid respondemus? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia te nutrit, Babylonia de te loquitur, non no-

P 7 sti

a *August. in Psal.* 136. b *Ibidem.* c *Ibidem.*

ſti capere, niſi quod fulget ad tempus; æterna meditari ignoras, non capis, quod interrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?*

LIBER TERTIUS
SUSPIRIA
ANIMÆ AMANTIS.

Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore langueo. Cantic. 5.

I.

Adjuro vos, filiæ, Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei: quia amore langueo. *Cant.* 5.

Cœlestes animæ, Solymæ cœlestis alumnæ,
Q æ teritis niveo cærula templa pede;
Vos ergo, vos nunquam violando carmine testor,
(Si meus est vobis fortè repertus amor.)
Dicite, quod cœca sic ejus langueo flamma,
Languet ut Assyrio flosculus ustus agro.
Nempe suas nuper cùm spargeret ille sagittas,
Delituit propriis mistus arundinibus:
Et summæ trifidi præfixus cuspide teli,
Cor mihi, ceu Parthi, canna redunca fidit.
Ah quibus, ah quantis tum pectus amoribus arsit!
Non furit Ætnæo sævior igne rogus.
Nunc igitur cupidus de me si plura rogabit,
(Namque solent cupidi multa rogare proci.)
Dicite, languentis quæ sit mea visa figura;
Pluraque languentem non potuisse loqui.
Si roget; an lento mihi febris inæstuet igne?
Dicite, quod nullo febris ab igne coquar.
Si roget, an mortis propior sim visa periclo?
Dicite, quæ vobis, ore tacente, loquor.
Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,
Sed fati tantum reddere verba mei.
Si lubeat nostros tamen illi noscere vultus,
Nec grave sit vobis dicere, qualis eram?

Hac, precor, aut ſimili, tum me depingite forma,
Quæ ſciat & morbi quæ ſit origo mei.
Dicite, quod jaceam tenebris exſanguis obortis,
Succiduo in nudum corpore lapſa ſolum.
Sintque hebetes oculi, media ceu morte natantes,
Inque ſinu jaceat languida facta manus:
Nec roſa picta genis, neque viva corallia labris,
Venaque vix, quamvis pollice tacta, micet:
Jamque diu nullo conſtet me vivere ſigno,
Quàm quod anhelanti pectore ſæpè gemam.
Quodque mihi certam non poſſim fingere cauſam,
Cur toties nullo læſa dolore querar:
Non poſſim, niſi fors gemitu ſe prodere cogat,
Qui gemitum toties pectore rupit Amor.
Hæc reor, hæc noſtri fuit unica cauſa doloris,
Et quid amans eſſet neſcii, amanſque fui.
Hoc fuit, hoc toties me ſuſpirare coëgit,
Per gremium injuſſæ cùm flueretis aquæ.
Hoc fuit, ut quamvis toties aliena loquenti,
Illius aſſiduè nomen in ore foret.
Ergo meis oro, Dilecto hæc dicite, verbis;
Illius immodica quod cremor ægra face:
Dicite, quòd lento ſic torreor illius igne,
Ut roſa cœleſti torrida facta cane.
Dicite, quod longa ſic ejus langueo flamma,
Ut languent ſicca lilia cana coma.
Dicite, quodque mei cauſa unica ſit languoris,
(Qui ſimul eſt mortis cauſa futurus) Amor.

* * *

Adjuro

Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si inveritis Dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore langueo. Cant. 5.

a PRobavit dilectionem suam nobis præclarus ille procus animarum nostrarum CHRISTUS, qua adductus etiam tum, cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis mortuus est. Idcirco sponsa vicissim amore incensa erga illum, qui ipsam dilexerat, demonstrat latens in se dilectionis telum, imò in pectore.

b Sagittarius autem ejaculatus hoc telum, est ipsa dilectio, & DEUM esse dilectionem, sacris è litteris didicimus, qui quidem, telum electum, DEUM illum unigenam, ad eos mittit, qui servantur; spiritu vitæ, triplicem cuspidis aciem inungens, ut eum, in quem immissa fuerit, unà cum telo, & ipso sagittario in unum colligat. Itaque videt jam anima per divinos gradus in sublime deducta dulcedinem dilectionis, tanquam telum in sese, quo vulnerata est. O præclarum vulnus ô dulcem plagam, per quam vita ad interiora penetrat, quasi quoddam ostium & januam sibi aperiens ipsa divisione.

c Quàm pulchrum est, quàm decorum, vulnus à charitate accipere? Alius jaculum carnei

à *Nyssen. orat.* 13. *in Cant.* b *Nyssen. orat.* 4. *in Cant.* c *Orig. hom.* 2. *in Cant.*

nei amoris accepit, alius terreno cupidine vulneratus est; tu nuda membra tua, & præbe te jaculo formoso; siquidem DEUS sagittarius est. Audi scripturam de hoc eodem jaculo; imò ut amplius admireris, audi ipsum jaculum quid loquatur: *Posuit me in sagittam electam, & in pharetra sua servavit & dixit mihi: magnum est tibi hoc vocari puerum meum.* Intellige sagittam, quid dicat, & quomodo à DEO sit electa. Quàm beatum est hoc jaculo vulnerari!

a Nec mirum, si sponsus habeat plures sagittas, de quibus in 119 Psalmo dicitur: *Sagittæ potentis acutæ.* His sagittis & Cleophas in itinere cum altero vulneratus, ajebat: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?* Et in alio loco legimus: *Sicut sagitta in manu potentis, ita filii excussorum.* His sagittis totus mundus vulneratus & captus est. Paulus sagitta fuit Domini, qui postquam ab Hierosolymis usque ad Illyricum missus arcu Domini, huc illucque volitavit; ad Hispanias ire festinans, ut velox sagitta, sub pedibus Domini sui, Orientem Occidentemque prosternat.

b Quid ergo dicam? quid faciam? quò vadam? Ubi eum quæram? vel quando inveniam? quem rogabo? quis nunciabit Dilecto meo, *quia amore langueo?*

b O vita, cui omnia vivunt, vita, quæ das mihi vitam? vita, quæ est mea vita! per quam vivo:

a *Hier. epist.* 140. *ad Principium.* b *Aug. med.* c. 40. c *Aug. Soliloq. cap.* 1.

vivo, sine qua morior; vita, per quam resuscitor, sine qua pereo; vita, per quam gaudeo sine qua tribulor; vita vitalis, dulcis & amabilis, semper memorialis. ubi quæso es, ubi te inveniam ut in te deficiam, & in te subsistam? propè esto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, *quia amore langueo*, quia sine te morior?

a Anxia vota, suis nesciunt esse contenta meritis: ideo alienæ precis mendicant suffragia: *Adjuro vos*, inquit, *filiæ Hierusalem*; vos nunciate, quibus patet ad dilectum familiaris accessus; vos nunciate, quæ nôstis ex parte, quanta sit amatorii virtus languoris, quàm sit fortis ut mors dilectio.

b Sed quorsum sic adjurat? Nonne Dilectus cuncta noverat, & in his amorem Sponsæ amantis, si Petrus dixit: *Tu scis, quia amo te*, quantò magis, ô dilecta, tam prudens, tam fidelis, per temetipsam absque internuntiis dicere poteras Dilecto, & frequenter sine dubio dixisti; dilecte nullum tibi absconditum est cor, nullius occultus amor, *tu scis, quia amore tui langueo*. Quorsum igitur tendit hæc adjuratio? Nonne ut percussa, percutiat, ut vulnerata, vulneret.

c Nunciate ei, non quasi ignoranti (nihil enim ei incognitum est) sed quia gaudet, quæ novit de dilecta etiam ex aliis intelligere.

Narra-

a *Guilb. Abb. serm. 46. in Cant.* b *Rupert. in Cant.* c *Guilb. apud Delr, Cant, 5,*

a Narrate & annunciate, & exaudiet vocem vestram, ut refoveat vota mea. *Annunciate, quia amore langueo.* Non languet amor, sed languet amans; ubi viget amor, ibi viget languor; si absit, quod amatur, languet animus, dum æstuantis voti nimietate conficitur; liquefactus se fugit animus amoris violentiam ferre non valens. Sic enim in consumpta materia & jam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et *DEUS noster ignis consumens est*, ô potens & præpotens passio charitatis! si non temperatur, non toleratur. Jure potens, quæ animum, quem possederit, sui ipsius efficit impotem.

b Annunciate, quia amore langueo, præ magno faciei ejus videndæ desiderio; vitæ tædium patior, & vix præsentis exilii moras sustineo.

c Singultus de imis prodeuntes præcordijs, crebri gemitus, nonne sunt quædam eructationes spiritûs & conceptæ gratiæ? nonne talibus indiciis se probat languor amoris? Non est occultatus languor, quando gemitus non est absconditus. Ipse se prodit languor, cùm hæc producit indicia.

d Langueo in amore mei, præ amore Sponsi cœlestis. Amor ejus languidum & remissum in me facit amorem mei ipsius. Meo amori mortua, vivo ego, jam non ego, sed vivit in me Sponsus. Me namque amo, non amore mei, sed amore

a *Guilb. Ab. serm. 64. in Cant.* b *Rupert. in Cant* c *Guilb. Ab. serm. 46. in Cant.* d *Guilielm. apud Delrio in cap. 5. Cant.*

amore sponsi, qui me amat. Non amo me, in me, sed me in ipso, & ipsum in me.

a Eja dulcissime JESU, transfige saluberrimo vulnere amoris tui, medullas animæ meæ, ut verè ardeat, *langueat*, & liquefiat, & solo tuo desiderio deficiat; *cupiat dissolvi, & esse tecum.* Te solum semper esuriat panem vitæ, qui de Cœlo descendisti. Te sitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis. Te semper ambiat, te quærat, teque Inveniat, in te dulciter requiescat.

M.

a *Bonav. soliloq. cap.* 1.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Cantic. 2.

II.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis; quia amore langueo. *Cant.* 2.

O Amor! ô quantis torres mihi viſcera flammis!
O Amor! ô animi blande Tyranne mei!
O Amor! ah tantos quis pectore comprimat ignes?
Parce; vel in vapidos diſſoluor cineres.
Parce Amor, ô toties repetitis parce ſagittis!
In nova, pars animi, vulnera nulla vacat.
Parce Amor, & nocuæ procul abiice tela pharetra,
Proxima quam jacies figet arundo necem.
Ah perii! neque nota mihi ſuſpiria duco,
Quæ ſonat, ignoto vox ab amore ſonat.
Scilicet arcanos penitùs graſſatus in artus,
Jam mea, victor ovans, regna ſubegit Amor.
Me miſeram! tantos nemo miſerabitur ignes?
Nemo vel è terris, nemo vel è ſuperis?
Tuque meus (tanti cauſa unica qui tormenti es,)
Tu meus hæc ſicco lumine cernis Amor?
Vos ſaltem Ætherii Cœlo properate coloni,
Vos, quibus à ſimili mens calet iſta face:
Ferte roſas, date mala, & odora Chloridis herbas,
Quidquid & Alcineus, Floraque quidquid habet.
Ferte roſas, date mala ardentibus obvia flammis,
Mitior in malis eſt amor, inque roſis.

Ferte rosas manibus, calathis effundite mala,
Fors erit hinc nostris certa medela malis.
Sed quid ago? quid posco rosas? quid postulo mala?
Est dolus in malis, est dolus inque rosis:
Forsan Amor falsi tegitur velamine mali,
Aut sua spiniferis occulit arma rosis.
Perjuro simplex malo delusa Cydippe est,
Et Venus armatæ cuspide læsa rosæ.
Nolo tuas Cytheræa rosas, tua mala, Cydippe,
Nescia perfidiæ mala rosasque volo.
Quales Dorotheæ superis tulit Ales ab hortis,
Canaque quas stupuit Bruma rubere rosas.
Quale tibi Elysiis venit Luduina viretis,
Angelico carptum pollice liliolum.
Has mihi posco rosas, hæc mala, hæc lilia posco,
Nescia perfidiæ lilia, mala, rosas.
His mihi vernantem viridi super aggere lectum,
Pictaque puniceis sternite fulcra crocis.
Fiscinaque è lento fiat pulvinus hibisco,
Fiscina quam viridi farciat herba toro.
Jungite vimineis collecta ligustra quasillis,
Et pluat in laxos lutea Caltha sinus:
Junceaque egregiis onerate canistra Hyacinthis,
Misceat & calyces Bellis amœna suos:
Spicaque Narcissusque & apex stellatus Amelli,
Pulchraque cæruleis cum Cyanis Anemon.
Et Nymphæa marina, immortalesque Amaranthi,
Iridis & Violæ multicoloris opes.
Junctaque Smilacibus Pæonia regia parvis,
Cunctaque quæ Pasto divite serta virent.
Addite decerptas Arabo de cortice frondes,
Et Myrrhum & Daphnem Cecropeumq; Thymum.

Ser-

Serpillumque Chæmamelumque Aloenque Ciperumque,
Et Nardum & Tymbram, Cynnamaque & Castam.
Et Costum & Stacten, & olentis germen Amomi,
Et cilicum tota sternite messe solum.
Sternite, & hoc anima quidquid super exspirandum est,
Roscidulis, sinite, elangutat in foliis.
Tunc ego sic moriens componam leniter artus,
Ut Rosa deciduas ungue refecta comas.
Aut moritura graves inclinant Lilia culmos,
Quæque halant animas gramina messa suas.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Cant. 2.

a CRevit amor, quia incentiva amoris plura solito processerunt, (sed) post illa omnia, Sponso (more suo) secedente; illa, languere amore se perhibet, id est, præ amore. Quo enim gratiorem fuerat experta præsentiam, eò postmodum absentiam molestiorem sensit. Subtractio nempe rei, quam amas, augmentatio desiderii est, & quod ardentiùs desideras, eo cares ægriùs. Rogat proinde ista interim odoramentis florum ac fructuum confoveri, quousque denuo revertatur, quem molestissimè sustinet remorantem.

b (Nempe) quod amentibus sæpè evenire solet puellis, ut præ amore ad illius quem depereunt absentiam, & corporis languorem & animi patiantur deliquium, hoc Sponsæ frequentiùs in Cantico Cant. evenisse comperimus. Nam in hujuscemodi deliquio constituta prima illa protulit verba: *Osculetur me osculo oris sui*, hanc ægritudinem sese opprimentem, Sponso, ut nuncient, socias supplicibus exorat verbis, cùm defatigata jam esset in illo quærendo, dicens: *Adjuro vos filiæ Hierusalem, si inveneritis Dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore*

a Bernard. *serm.* 51. *in Cant.* b *Gyssen. in cap.* 1. *Cant. expos.* 1.

more langueo; quinimo & hoc ipſo amore, eadem in ſomnum dicitur incidiſſe, ita ut Sponſus eam miſeratus, in ea ipſa proruperit verba: *Adjuro vos, ne ſuſcitetis.* At nullibi ſanè clariùs deſcribitur iſtiuſmodi ejus deliquium, quàm in præſenti ſententia, in qua ipſamet ægritudinem ſuam, ſimul cum illius cauſa exprimens illa expoſcit remedia, quæ præſentanea iis exhiberi ſolent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

a Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc non ſit ad mortem, ſed ad vitam, ut glorificetur DEUS per eam. Cùm ardor, febriſve iſta non ſit ab igne conſumente, ſed ab igne potiùs perficiente. Porrò quod advertitur in ægritudinibus corporalibus, ut languens (cùm ſibi integrum non ſit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omni penitus careat delectatione, cubiculum ſibi curet viridi fronde conveſtiendum, ac variis & odoratis floribus, pomiſve exornandum, quibus viſum & defeſſum mœſtumve ſoletur animum: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentiſſimo laborans Divini amoris languore, cùm humanos guſtus nequeat percipere, divina verba audire exoptat, & toto laborat ſtudio, ut actiones, operâque ſibi recenſeantur CHRISTI dilecti ſui, & iſtiuſmodi florum ac pomorum ſuaviſ-

a *Idem ibid. expoſ.* 3.

ſimo odore ac pulchritudine, vires ſibi ad ſerviendum DEO, & ſpiritus ſuppeditandos confidit.

a Fulcite me floribus, ô columnas admirabiles! ô nova fulcra! quomodo flores columnæ fiunt? quomodo queunt retinere nutantem? quid ni ſuſtineant, nixam lacerti fortiſſimorum athletarum & gigantum; quorum robur inexpugnabile fuit? quidni ſunt columnæ & quidem adamantinæ, quæ duratione ſunt æternæ celſitate cœlum, altitudine, (inferno terribiles) ad tartara uſque penetrârunt.

b Stipate me malis. Non vult ſuper fundamento CHRISTI ædificare lignum, non fœnum, non ſtipulam; quia hæc ignis abſumet; ſed poma ſuaviſſima.

c Quodnam enim ſpectaculum elegantiùs excogitare quis poſſit, malorum compoſitione? cùm ordine continuo fructus hic bellò collocatus, atque in loco confertim poſitus varietatem quandam aſpectui exhibet; rubedine, cum colore ſubalbo, permiſta.

d Sponſa (verò) quia amore languet; fulciri ſe floribus, & ſtipari malis appetit; quia, dum ſe æternitatis deſiderio afficit; dum, qualiter illuc perveniet, totâ anxietate perquirit (eò quòd perfectionem, dum in carne vivit, omninò non invenit) fatigata in deſiderio ſuo requieſcit; & in hoc ſolo gaudet, ſi circa ſe reſpicit, vel quibus ipſa proficiat; vel in quorum

a *Delrio in c. 2. Cant.* b *Ibidem* c *Nyſſen. orat. 4. in Cant.* d *Greg. in cap. 2. Cant.*

rum profectione consolationem, de languore suo recipere possit.

a Fidem (ergo) florem; fructum, actum, intellige. Nec incongruè, ut opinor, id tibi videbitur, si advertas, quomodo instar floris necessariò præcedentis fructum, bonum quoque opus, fide oporteat præveniri. Alioqui sine fide, impossibile est placere DEO. Itaque nec sine flore fructus, nec sine fide opus bonum. Sed & fides sine operibus mortua est: sicut inutiliter quoque flos apparet, ubi non sequitur fructus. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Cùm præsto est, quod amatur, viget amor; languet, cùm abest: quod non est aliud quam tædium quoddam impatientis desiderii, necesse est affici mentem vehementer amantis, absente eo, quem amat; dum totus in expectatione, quantamlibet festinationem, reputat tarditatem. Et ideo ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente sponso, interim requiescat.

a *Bern. serm.* 51. *in Cant.*

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies & inclinentur umbræ. Cant. 2.

III.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pasci. tur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. *Cant.* 2.

FElices animæ populus genialis Amantum;
Quas amor irrupta nectit utrimque fide!
Non ego præ vestra, fortunam optavero Regum;
Nam puto Cœlicolum vos ego sorte frui.
Sed neque jam Siculi mirer nova vota Tyranni,
Optantis, Pyrbiæ tertius esse Comes.
Ecquis enim sociis medius neget esse duobus.
Quos sibi tam sancto fœdere junxit Amor?
Aurea conditio, quoties redamantur amantes,
Reddit & alternos mutua flamma vices!
Hac ego me toties optavi lege beatam,
Ad sua cùm trepidam signa vocaret Amor.
O quoties dixi: si quando cogar amare,
Non nisi qui pariter me redamarit, amem!
Audiit optantem volucrum DEUS ales Amorum,
Et quid ait, dubitas? ut redameris, ama.
Vicino extimui præsentis Numine Divi,
Attonuique meum vox inopina caput.
Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide castris,
Auspiciisque jubes æra merere tuis?
Sæpè quidem juveni mihi narravêre sodales
Gaudia quanta suis polliceatur Amor.
Sæpiùs at contra monuit me sedula nutrix,
Cùm veherer gerulæ sarcina parva sinu.

Vera

Vera nimis reputa Peligni oracula vatis,
Quæ cecinit castis ingeminanda choris:
" Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
" Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
" Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores;
" Res est solliciti plena timoris Amor.
Semper enim miseros timor ille flagellat amantes,
Ne fors non redamet, quem tamen alter amat.
Fida vel alternis si sint rata fœdera vinclis,
Tum gravis, ut constent fœdera, cura subit.
Curre per historias; quotus, heu! securus amavit?
Hunc brevis, hunc fictus ludificavit Amor.
Qua Patris Oenone sine vivere posse negabat,
Oenonem potuit deseruisse Patris.
Dilecti Hypsyphile non mansit Jasonis uxor,
Non mansit reducis, sicut euntis erat.
Thesia crudelem quoties Ariadna vocavit,
Navigio numerum quæsta deesse suum?
Quin etiam levibus monstras, Puer improbe, pennis,
Quàm citò succedat, quàm citò cedat Amor.
Ite igitur levibusque animas modò credite flammis,
Cùm sua non aliter sceptra Cupido gerat.
" Et levis est multòque suis ventosior alis,
" Gaudiaque ambiguâ datque negatque fide.
Tum pudor audaces tinxit tibi, perfide, malas,
Teque levem celeri fassus es esse fuga.
Tuncque ego, Cyprigena detecta fraude, triumphans,
Instabilem jussi læta valere DEUM.

Et

Et tibi, Dius Amor (dixi) tibi fœdera jungam,
Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.
Donec ab aëreis labentur montibus umbræ,
Et reducem fugient umbraque noxque diem.
O liquidæ ambrosiæ! ô Divini noctaris haustus!
O amor! ô quanti pocula mellis habes!
Quid totis Te, Dius amor, sit amare medullis,
Expertus nisi sit, dicere, nemo potest:
Quid verò sit amare, iterumque abs te redamari,
Sic licet expertus, dicere nemo potest.
Omnibus hisque etiam supereminet illa voluptas,
Fidus hic æternum quòd sibi constet amor.
O amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel:
Aut melli geminum si quid Hymettus habet!
O Amor! ô quoties! ô quæ mihi gaudia misces,
Dum, quod amans redamer, dum, quòd amare, subit!
Dumque iterum æternos recolo fore fœdere nexus,
O Amor! ô quantis gestio lætitiis!
Non habet hic miseros Amor, ut levis ille, timores:
Affluit hic lætis, ingemit ille malis.
Pascitur irriguis, ubi candent lilia, campis,
Et sua Virgineos ducit in arva greges.
Scilicet æthereum dicet hic flos purus Amorem,
Et bene tam castas pascit hic ortus oves.

* * * *
* * *
* *
*

Dilectus

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies & inclinentur umbræ. Cant. 2.

QUid est hoc, quod dicit, *ille mihi, & ego illi?* Nescimus, quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter favorabiliterque discurrens exhibitio & redhibitio? tibi ille, tuque vicissim illi; sed quid? id ipsum ei tu, quod tibi ille? an aliud, si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, evidenter quod sentis, edicito: quousque animas nostras tollis? An secundùm Prophetam, secretum tuum tibi? Ita est. Affectus locutus est, non intellectus; & ideo non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil, nisi quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus; finem illo faciente, nec tacere omnino quivit, nec tamen, quod sensit exprimere. Neque enim, ut exprimeret, sic locuta est, sed ne taceret. Ex abundantia cordis os locutum est; sed non pro abundantia Habent suas voces affectus, per quas se etiam cùm nolunt, produnt. Timor meticulosas; dolor gemebundas; amor jucundas. Ejusmodi certum est, non nutu prodire animi, sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor

a *Bern. serm. 67. in Cant.*

amor præsertim Divinus, cùm se intra cohibere non valet, non attendit quo ordine, qua lege, quave serie, seu paucitate verborum ebulliat, dummodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omnino ullas; solis adhuc contentus suspiriis. Inde est, quod sponsa sancto amore flagrans, idque incredibili modo, sanè pro captanda quantulacunque evaporatione ardoris, quem patitur non considerat, quid, qualiter eloquatur, sed quicquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, sed eructat, *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Nihil consequentiæ habet, deest orationi. Quid inde? Ructus est. Quid tu in ructu? quæras orationum juncturas, solemnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas; non est dubium, duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; sed in amore summo unius profecto felicitas, alterius mira dignatio: neque enim inter pares est consensio seu complexio hæc. Ait itaque: *Dilectus meus mihi, & ego illi*, principium *Dilecto* tribuens; in consequentibus; *Ego*, inquit, *Dilecto meo, & Dilectus meus mihi*, consummationem æquè illi concedens. Nunc jam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi.* Si enim hoc recipitur, ut subaudiamus, intendit, & sicut Propheta ait: *Expectans expectavi Dominum & intendit mihi*; ego in verbo isto sentio, nescio quid, non planè exiguum, nec mediocris prærogativæ.

a Audite gaudium meum; quod sensi; &

vestrum est, audire gaudentes, sponsa locuta est, & dixit, sponsum intendere sibi. Quæ est sponsa, & quis est sponsus? Hic, DEUS noster est; & illa, si audeo dicere, nos sumus, gaudeamus. Nos sumus, in quos intendit DEUS. Quanta tamen disparitas! qui terrigenæ & filii hominum coram illo; quid sibi vult ergo ista inter tam dispares comparatio? Aut illa in immensum gloriatur, aut is in immensum amat. Quàm admirabile est, quod illius intentionem ista quasi sibi propriam vendicat, dicens: *Dilectus meus mihi.* Nec eo contenta tamen pergit amplius gloriari, respondere se illi, quasi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim, *& ego illi*, insolens verbum, *& ego illi*; nec minus insolens: *Dilectus meus mihi:* nisi quod utroque insolentius, utrumque simul. O quid audet cor purum & conscientia bona, & fides non ficta! *Mihi*, inquit, *intendit.* Itane huic intenta est illa majestas, cui gubernatio pariter & administratio universitatis incumbit & cura sæculorum, ad sola transfertur negotia, imò otia amoris & desiderii hujus. Ita plane. Providentiam cæteris creaturis non negamus; curam sponsa vindicabit sibi. (Sed &) propterea utrumque posuit, dicens: *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata. Ille mihi gratiam ex gratia; ego illi

a Bern. serm. sequenti.

Illi gratiam pro gratia; Ille meæ liberationi, ego illius honori; ille saluti meæ, ego illius voluntati; ille mihi & non alteri, quoniam una sum columba ejus; ego illi & non alteri, nec enim audio vocem alienorum.

a Anima (enim) ex eo, quod se diligere & vehementer diligere sentit, etiam diligit nihilominus, vehementer, non ambigit, ac de sua singulari intentione, solicitudine, curâ, operâ, & diligentiâ studioque, quo incessanter & ardenter invigilat, quemadmodum placeat DEO, æquè hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit, recordans promissionis ejus; *in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis*, ergo nec dubitat se amari, quæ amat. Ita est. Amor DEI amorem animæ parit.

b Et unde tibi, ô humana anima, unde tibi hoc? unde tàm inæstimabilis gloria, ut ejus sponsa merearis esse, *in quem desiderant Angeli prospicere?* unde tibi hoc, ut ipse sit sponsus tuus, *cujus pulchritudinem Sol & Luna mirantur*, ad cujus nutum universa mutantur? Quid retribues Domino pro omnibus, quæ tribuit tibi? ut sis socia mensæ, socia Regni, & socia thalami, ut introducat te Rex in cubiculum suum, unde quibus brachiis vicariæ charitatis redamandus, & amplectendus sit, qui tanti te æstimavit, imò qui tanti te fecit. Desere carnales affectus, sæculares mores dedisce, consuetudines noxias obliviscere. Quid enim

 putas?

a *Bernad. serm. 69. in Cant.* b *Bernard. serm. Domin. 1. post Epiph.*

putas? Nonne ſtat Angelus Domini, qui ſecet te mediam, ſi fortè (quod avertat ipſe) alterum admiſeris amatorem?

a Zelotypus eſt ſponſus iſte, ſi fortè alium amatorem acceperis, ſi aliis placere ſtudueris, ſtatim diſcedet à te; & aliis adhærebit adoleſcentulis.

b Quis huic jam imputet præſumptioni vel inſolentiæ, ſi ſe dicat iniiſſe ſocietatem cum illo, qui paſcitur inter lilia? etiamſi inter ſydera paſceretur, eo ſolo quo paſceretur, neſcio, quid magnum videri poſſit cum ejuſmodi amicitias ſeu familiaritatem habere. Non ignorat (ſponſa) unum eſſe, & qui paſcitur, & qui paſcit; inter lilia commorantem, & regnantem inter ſidera: Nam qui in altiſſimis eſt Dominus, in imis eſt Dilectus; ſuper ſidera regnans & inter lilia amans. Amabat & ſuper ſidera, quia nuſquam & nunquam potuit non amare, quia amor eſt: ſed donec ad lilia deſcendit, & paſci inter lilia compertus eſt, nec amatus eſt, nec factus dilectus; quia non potuit antè diligi quàm agnoſci. ô verè amandum & totis medullis cordis amplectendum ſponſum! quærenda in ſpiritu hæc refectio inter lilia; nam corporea cogitare, ridiculum eſt. Quin ipſa lilia ſpiritualia à nobis demonſtranda erunt. Quæ ergo ſunt illa lilia, è quibus ſpecies decoris ejus? *Procede,* inquit, *& regna, propter veritatem & manſuetudinem*

a Auth. Scalæ paradiſi c. 9. tom. 9. Auguſt. b Bern. ſerm. 70. in Cant.

tudinem & justitiam. Bonum lilium *veritas*, candore conspicuum, odore præcipuum. Est & *mansuetudo*. Quod autem *justitia* lilium sit, recordamini de scriptura; quia *justus germinabit sicut lilium.* Sunt multa apud sponsum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempe quot virtutes, tot lilia. Et fortasse propterea ipse se lilium appellavit, quòd totus versetur in liliis; & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conversatio, eloquium, miracula, Sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio. Quid horum non candidum, & non suavissimè redolens?

a Nimirum hic est præclarus ille pastor, qui non fœnum gregi pabuli loco præbet, sed puris liliis oves alit, non amplius fœno fœnum nutriens. Est enim fœnum brutorum naturæ proprium, ac peculiare alimentum; homo autem, cùm rationis sit particeps, vera ratione pascitur. Quod si ejusmodi fœno saturaretur, & ipse in fœnum commutaretur. Est enim præscriptum, *omnis caro fœnum est*; quamdiu scilicet caro existit; at si quis spiritus fiat è spiritu progenitus, non amplius victu gramineo pascetur, sed spiritus ei pro nutrimento erit, id quod puritas & fragrantia lilii obscuriusculè denotat. Quin etiam ipse lilium fragrans ac purum erit, in naturam ipsius alimenti commutatus, atque hoc sibi vult; *Dies per radios diffusa*

a *Nyss. orat. 4. in Cant.*

diffusa sive *perflans*, quemadmodum Divina vox loquitur, cùm diffusionem, per spiritum radiorum factam, *per spirationem* appellat, per quam umbræ hujus vitæ removentur, in quas studiosè defixis oculis respiciunt, qui necdum luce veritatis animi oculum illustrarunt, qui umbram ac vanitatem sic intuentur; quasi revera quiddam subsistens; quod autem verè existit, quasi non existeret, negligunt. At qui liliis vescuntur, hoc est, quorum animus ex puro ac fragranti alimento pinguescit, omni fraudulentâ, amorisque consimili rerum specie (quæ res hac in vita caræ ducuntur) rejectâ ad veram ipsarum rerum substantiam respiciunt, effecti lucis ac diei filii.

a Tu ergo. qui hæc audis, vel legis; cura habere lilia penes te, si vis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum studium tuum, desiderium tuum lilia esse protestentur, moralis quidam rerum ipsarum candor atque odor. Habent & mores colores suos, habent & odores. De colore, Conscientia & consultetur, de odore, fama; sponsus itaque & cùm sit virtus, in virtutibus complacet sibi, & cùm sit lilium, libenter inter lilia commoratur; & cùm sit candor, delectatur candidis.

b O anima mea, insignita DEI imagine, dilige illum, à quo tantum dilecta es! Intende illi, qui intendit tibi! Quære quærentem te, ama amatorem tui, a quo amaris; cujus amore

a *Bern. serm.* 71. *in Cant.* b *Aug. man. cap.* 24.

amore præventa es, qui est ca[u]sa amoris tui. Esto sollicita cum sollicito cum va[c]an[t]e vacan[s], cùm mundo munda, cum sancto sancta. Elige illum amicum præ omnibu[s] amicis tuis, qui cùm omnia sul[la]tracta fuerint, solus [t]ibi fidem servabit: in die sepulturæ tuæ, cùm omnes amici tui recedent à te, ille te non derelinquet, sed tuebitur *à rugientibus præparatis ad escam.*

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus.
Cant. 7.

IV.

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus. *Cantic. 7.*

Mœsta cupressiferi nemoris spatiabar in umbra,
Tristitiam lacrymis compositura meis:
Jamque sinum tepidis submerserat imbribus unda;
Incideramque meis penè subacta malis.
Fors Chelys ex humeris pendebat eburnea nostris,
Mœstitiæ quondam certa medela Chelys:
Obruta tristitia, frondente sub arbore sedi,
Associans querulis talia verba modis:
Ergo mei vidui, sine lusibus, ibitis anni,
Nullus & in nostro carmine vivet amor?
Ah! precor, eveniant hæc hostibus omnia nostris,
Et procul his flammæ tam bona tela cedant!
Vivere se juret, non hunc ego vivere credam,
Qui trahit hos vacuos frigidus igne dies.
Unicus est homini vivendi fructus, amare;
Solus amans vixi, dicere jure potest.
Qualis, in ima, suo desidit pondere tellus,
Et subit aëreas, ardua flamma, vias;
Nos ita fax animi, violento cogit amore,
Abripimurque omnes impete quisque suo.
Me quoque nativa stimulari sentio flamma,
Visque adhibet tacitas, nescio, quanta faces.
Quo meus ergo suos Amor ejaculabitur ignes,
(Primitiæ nostri namque caloris erunt.)

Auferar humana furiata Cupedine tedæ,
Cognata Angelicis stirpsque, sororque choris?
Aut mea mortales venient in colla lacerti,
Quæ sum immortali Sponsa creata DEO.
Ah, super hasce hiemes, nostri rapiuntur amores,
Terra parem thalamis non habet ista meis.
Nec quæ pene pen adamavit turba procorum;
Nec quibus impediunt regia sceptra manum.
Nympha puellarum pulcherrima Romulearum
Agnes, Ausonio sponsa petita proco;
Absit, ait, juvenis mea ne tibi fœdera speret,
Jam mea cœlestis fœdera sponsus habet.
Sic nostra athereos ambit quoque fax Hymenæos,
Inde petendus erit qui mihi sponsus erit.
Hunc ego, non alium, solum hunc ego diligo sponsum,
Nemo potest uno tempore amare duos:
Illius antè oculos mihi semper oberrat imago,
Ante oculos, quamvis longiùs absit, adest.
Et loquor absenti momentis omnibus; absens,
Absentisque sonos illius aure bibo.
Sic ubi magnetis vim ferrea linea sensit,
Semper ad agnati vertitur alta poli.
Et suo Sydoniis patet hinc Cynosura carinis,
Servat & hinc Helicon cymba pelasga suam;
Sic læsi sequeris studiosa pedissequa Phœbi
Dilectam Clytio, flos modò facta, facem:
Bisque die quovis; versò jubar ore, salutans,
Mane precaris Ave: serò precare Vale.
Obvia fraternos ita spectas Cynthia vultus,
Et reparat vultus ignibus ille tuos.
Sponse, ego sum Clytie, Tu Sol; ego Cynthia, Phœbum
Qualibet obverso persequor ore meum.

Et

Et mihi, sponse, Helyce, Cynosuraque duplicis Arcti,
Quo trahis, huc oculis ad tua signa volo.
Quid mirum, alterno dum respondemus amori?
Magnetem sequitur linea tacta suum.

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus, Cant. 7.

a IMpossibile est, ut non semper humana natura aliquid amet, omnis namque, qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, seu minus recte cùm amat quæ non oportet; seu rectè & utiliter, cum amat, quæ oportet.

b Cor meum per multa dispergitur, & huc, illucque quærit, ubi requiescere possit, & nihil invenit, quod ei sufficiat, donec ad ipsum redeat.

c Duo enim amores alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, non se simul in uno capiunt pectore. Et ideo si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua DEUS, in eo amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, sed delectans, amor sincerè castèque permanens in sæculum sæculi, amor, qui semper ardes & nunquam extingueris, dulcis CHRISTE bone JESU, charitas, DEUS meus, accende me totum igne tuo, amore tui, suavitate & dulcedine

 tuâ,

a *Orig. in prologo Cant.* b *Bernard. med. cap.* 9. c *Aug. med. cap.* 15.

tuâ, ita ut nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

a Nam CHRISTO & mundo quisque partitur amorem,
Hujus amor planè levis est & frigidus; atqui,
Totam animi flammam penitus defixit in uno,
Ille procul dubio, constans & certus amator.
Quin etiam latomi sollertes, quique fabrilem
In lignis artem exercent; cùm linea recta
Quæritur, exactâque operâ captatur amissis,
Ex oculis unum claudunt, & lumine toto
In socium fuso, visus acieque coacta;
Recta sequente tenent duro vestigia ferro.
Sic collectus amor propiùs conjungit amantum
Pectora casta DEO. cupientem qui cupit, atque
Cernentem cernit, fitque obvius advenienti,
Quem quò plus quisquam cupit, hoc magè cernit eundem:
Quoque magis cernit, tantò magis expetit illum
Cernere: Sicque bonus semper convolvitur orbis.

b Carissima illa est, una uni, non adhærens alteri sponso, non cedens alteri sponsæ. Quid ista non audeat apud tam ambitiosum amatorem?

c Paveant, quæ non amant. Ego verò amans, amari me dubitare non possum, non plus, quàm amare: nec possum vereri vultum, cujus sensi affectum.

a Ego

a *Nazianz. de laudib. Virgin.* b *Bern. serm.* 68. *in Cant.* c *Bern. serm.* 69. *in Cant.*

a Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilaverint ad me, invenient me. Vides, quomodo non solùm de amore suo certum te reddat, siquidem tu ames illum; sed etiam de solicitudine sua, quam pro te gerit, si te senserit esse sollicitum sui? vigilas tu? vigilat & ille? Consurge in nocte in principio vigiliarum tuarum, & accelera, quantum vis, etiam ipsas anticipare vigilias; invenies eum, non prævenies. Temere in tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus: & magis amat & antè.

b Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ, ut quacunque ex parte inspiciantur, semper videantur habere oculos ad intuentes conversos. Hujuscemodi sanè imagines, ex parte sua, semper ad quoscunque conversæ sunt, qui in illo reperiuntur cubiculo, ubi ipsæ fuerint: quod si quis minimè percipiat ab illis se respici, id haud ab eis, sed ab ipso provenit potius, qui suam avertit faciem; ideoque ut primùm is ad illas sese converterit, eas pariter ad se animadvertet conversas: Quid simile & in re nostra fieri censendum est.

c Ego dilecto meo, & ad me conversio illius. Ac si diceret: quoniam fide ac dilectione, soli CHRISTO adhæreo, solum sequor, solum videre concupisco; respectionis ejus suavitatem, visitationis benignitatem, conversa-

a *Bern. serm. 69. in Cant.* b *Giss. in cap. 7. Cant. expos. 3.* c *Greg. Papa in Cant.*

versationis dulcedinem gaudenter experior.

a Ille quippe singularis amor est, qui soli non adjungit alterum, & æternus, qui nec primo secundum.

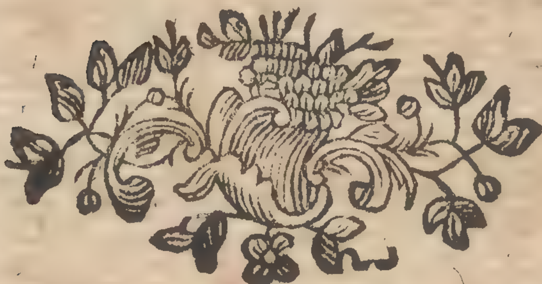
b Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, si suæ origini redditus, si refusus suo fonti, semper ex eo sumat, unde jugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus, in quo potest creatura & si non ex æquo, respondere autori, vel de simili mutuam rependere vicem. Verbi gratiâ: si mihi irascatur DEUS: num ego illi similiter redirascar? non utique. Ita si me arguat, non redarguatur à me. Nec si me judicabit, judicabo ego eum. Si dominatur, me oportet servire: si imperat, me oportet parere. Nunc jam videas de Amore, quàm aliter sit; nam cùm amat DEUS, non aliud vult quàm amari; quippe non ad aliud amat, nisi ut ametur; sciens ipso amore beatos, qui se amaverint.

c Revera hæc vera cordis requies, cùm totum in amorem DEI, per desiderium figitur, nec quicquam aliud appetit, sed in eo quod tenet, felici quadam dulcedine delectatur, delectando jucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione, inde aliquantulum abstractum fuerit, summa cum festinatione illuc redire festinat (exi-

a *Hugo de S. Vict. serm. de Assum.* b *Bern. serm.* 338. *in Cant.* c *Aug. man. cap.* 29.

(exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

a Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione, ut alter alterum vix patiatur abesse: si sponsa sponso, tanto conglutinatur mentis ardore, ut præ magnitudine amoris nullâ perfrui valeat requie, Chari sui absentiam non sine magno mœrore ferens; quâ dilectione, quo studio, quo fervore anima quam desponsâsti fide & miserationibus, debet diligere te, verum DEUM & pulcherrimum sponsum.

a Aug. Med. cap. 25.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locu-tus est, Cant. 5.

V.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cantic. 5.

TE semel ut cursim tantùm, mea vita, viderem,
Quot juga, quot sylvæ, quot loca visa mihi!
Ut semel audirem tantùm, mea vita, loquentem,
Ah! quot inaccessis rura petita viis!
Aërei montes, metuendaque culmina rupes,
Saxaque sylvivagis vix adeunda feris,
Nec tamen, ecce, tui data spes fuit ulla videndi,
Vixque vel alloquii spes fuit ulla tui.
O quoties dixi! quæ te, mea vita latebræ,
Quæ cava, quæ terræ, quæ nigra lustra tegant?
Sed neque lustra meum, neque rus solata dolorem,
Respondit lacrymis sylva nec ulla meis.
Fors semel ignotos, me duxerat error in agros,
Solus ubi ante oculos campus & error erant.
Metior hic oculis Cœlos, clamoribus agros;
Sed neque vox Cœlis, nec data vox ab agris.
Inde deerranti vallis se monstrat opaca,
Vociferor, nullus fit mihi valle sonus:
Ecce cava densum, procul haud à valle, viretum
Adjacet, æstivo textilis umbra gregi:
Hic erit, hic forsan dixi, mea vita, latebit;
Heu dolor! ut vidi, nulla latebra fuit.
Ergo amens tandem lacrymansque ad littora curro,
Littora quæ refluis Neree tundis aquis:
Hic Pharos ingenti se tollit in ardua clivo,
Unde suam ratibus navita captat iter.

Scando

Scande Pharon, totoque oculos circumfero ponto,
Et quanta possum littora voce voco.
Littora, littora, vos cautes, vosque æquoris unda,
An latet æquoreis lux mea mersa vadis?
Vix prior attigerat resonantia littora clamor,
Cùm citò littoribus vox geminata redit.
Ambigo, num scopulis fallax responderit Echo,
Et nimium prona luserit aure fidem:
Tristibus ergo iterum cava littora pulso querelis;
Littoribusque iterum vox repetita redit;
Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita,
Et mihi voce Tua, reddita vita fuit.
Ibam semianimis, subitò ad tua verba revixi,
Ne penitùs morerer, vox satis una fuit.
Scilicet ora loquens, quoties cœlestia solvis
Magnum aliquid verbis, fulminis instar inest.
Ignivomæ non quale nucis, testudine clausum
Efflabat Syriæ fraudibus, Euna, Dea.
Quale sed in comites, Emmautia rura petentes
Sparsisti stygiis Dux redivive plagis.
Frigida cùm subitis arserunt pectora flammis,
Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.
Hinc mihi succensis caluit quoque flamma medullis,
Istaque cœlesti vocis ab igne fui;
Et licet Oceano, gelidis licet undique saxis,
Undique cœruleis obsita cingar aquis;
Intus agunt flammæ, sic liquor ab ignibus intus,
Liquitur ut lento picea teda foco.
O utinam, mea vita, animam liquamur in unam,
Unaque vita duos jungat Amorque duos?

Anima

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cant. 5.

a QUid est hoc, quod sentio? quis est ignis, qui calefacit cor meum? quis est lux, quæ irradiat cor meum? ô ignis, qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me! O lux, quæ semper luces, & nunquam obfuscaris, illumina me? O utinam arderem ex te ignis sancte? quàm dulciter ardes, quàm secretè luces, quàm desideranter aduris.

b *Sicut cera fluit à facie ignis*, sic anima succensa est à facie ejus? *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est*, quàm dulcis hora, quando anima huic igneo torrenti, liquefacta miscetur, quàm subtilis est in illo momento, quàm extenuata, quàm mobilis? Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris tantummodò calens & liquens. Cognata sunt sibi invicem liquidum & calidum; in his duobus contemplationis usus consistit. Quod liquidum est, calorem citiùs concipit, & conceptus calor vice versâ, quod liquidum reperit liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum, hoc aliis nominibus est succensum & sincerum. O mira vis verbi & ignita vehementer; inflammat cor, commutat renes, in nihilum (in conspectu suo respectu DEI sui) animum redigit; à seipso liquescere

a *August. soliloq. cap.* 34. b *Guilb. Ab. serm.* 44. *in Cantic.*

ſcere & deficere facit; ut jam anima non ſit tecum.

a Auſculta & recole, quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehenſæ, quid Samaritanæ, Chananææ, Zachæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis ſermones & clementiæ, cujus non molleſcat affectus viſcera liqueſcant? Ad tam vehementes ſtatus Auſtrinos etiam de duriſſimo pectore, quantumlibet annoſa poterat glacies diſſolvi. Sentio me affluentis olei liquore perfundi & ſimili affectu liqueſcere, quoties miſericordiæ tuæ opera & verba perſecta recenſeo. *Ignitum eloquium tuum vehementer & ſervus tuus dilexit illud.*

b Dum (enim) CHRISTUS ſe per ſpiritum ſuum animæ deſideranti infundit, omnem duritiam cordis mox diſſolvit, & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit, ut vix capere poſſit hoc quod ſe capere intra ſe exultat, & intus miretur, quid fuerit & quid factam ſubitò ſeipſam videat. Quem liquorem dum ſentit, perfectiùs apprehendere concupiſcit, & aliquando dum hoc ipſum cogitat, hoc quod modò ſentiebat, jam non ſentit.

c Quia nimirum mens, dum occultæ locutionis aſpiratione tangitur, à ſtatu ſuæ fortitudinis infirmata, ipſo quo abſorbetur deſiderio liquatur.

d Sed res corporeæ cùm per calorem extrinſecus

a *Ibid. ſupr.* b *Gregor. in c. 5. Cant.* c *Greg. c. 39. in c. 7. Job.* d *Guill. Abb. apud Delr. c. 5. Cant.*

ſecus liquefiunt, in ſemetipſas reſolvuntur; animæ verò, cùm per calorem intimum liquefiunt, non in ſemetipſas reſolvuntur, ſed in reſolventem. Reſolvuntur à ſemetipſis, ſed non in ſemetipſas; reſolvuntur igne DEI ab amore ſui in amorem ſponſi cœleſtis. Hoc Paulus inſinuans, *qui adhæret*, inquit, *Domino, unus ſpiritus eſt.* Et ſuam animam hoc modo liquefactam indicans: *Vivo*, inquit, *ego, jam non ego, vivit autem in me* CHRISTUS.

a Quid verò congruentius eſt quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum eſt, redditur fluens; cùm exploratum ſit, eos eſſe præcipuos amoris effectus, ut amantem impellat ad amatum, eundemque cum illo uniat, quæ certè unio tunc fit pulchriùs, cùm amor ipſe fit mutuus, atque adeò & ambos amantes ad alterutrum fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarum JESUM CHRISTUM dixiſſe, in Pſalmo 21. *Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens*, unde ſi liquefacta anima fluat ad JESUM qui & liquefactus ut cera, fluit ad ipſam animam, quid exinde conſequitur niſi perfecta unio.

b Anima mea liquefacta eſt, ut dilectus locutus eſt, ô mira & inæſtimabilis virtus amoris! DEUM inclinat ad terram, mentem elevat ad patriam & DEUM & animam vel hominem ſimul conglutinat ad gloriam; DEUM facit homi-

a *Giſſ. in cap. 7. Cant, expoſ. 3.* b *Bonav. ſtimuli amoris, p. I, cap. 8.*

hominem & hominem facit DEUM, temporalem facit æternum, immortalem occidit, mortalem facit immortalem, & imum excelſum conſtituit, inimicum facit amicum, ſervum facit filium, & abominabile facit glorioſum, frigida facit ignea, obſcura facit clara, dura facit liquida. Nam *anima mea liquefacta eſt.* O verbum admirabile! ô verbum nimium delectabile! Ego viliſſimus & nequiſſimus ſervus tuus Domine DEUS meus, qui etiam non ſum dignus aliqua creatura tua vocari, nec eſſe, quomodo ſum tibi tanto vinculo charitatis colligatus, ut ad verbum tuum, præ amore, fuerim liquefactus? O ardor amoris, qui intima mentis in DEUM infundis! Nam adamantina erat anima mea; & eius intima nimium ſolidata. Nunc amore liqueſcit, nunc extra ſe exit, & in DEUM tota ſe diffundit, proprium locum relinquit, & in DEUM currit, abſorbetur à DEO & oblivifcitur ſui. O amor! quid tibi tribuam, qui me feciſti divinum? *Vivo ego, jam non ego, vivit autem in me* CHRISTUS; inenarrabilis eſt virtus tua, ô amor, qui lutum in DEUM transfiguras! Quid ergo te potentius quid dulcius, quid jucundius, quid & nobilius, obſecro? O deſiderabilis amor, qui ſummis deliciis reples egentes: ſed ſi liquefacta es, ad verbum ejus, ô anima mea, quomodo ſuſtines amplexus ejus? Quomodo non es aſſumpta ad oſcula ejus? ſi liquefacta es ad affatum ejus, quomodo non es abſorpta, cum intras per vulnera & per venas ad cor ejus? ſed ô mira dulcedo, & mira jucunditas, ut quod non

mere-

meremur nominare, possimus masticare! Non mereor esse ancilla, & facta sum in deliciis carissima. Quis sufficit tanti amoris, etiam scintillam minimam intueri! Non ergo mirum, si ad verbum tuum: *liquescit cor meum*; immò de cætero totus accendat, & totaliter *liquefiam*, ut in te totaliter sim effusus. Mihi præter te videam, nec in aliud cogitata, dicta vel facta transeant ullo modo. Immo mirum videtur, quomodo non simus sic intenti ad te, ut ignoremus omnia præter te. Si enim habemus te, quid amplius volumus? In te ergo, dulcissime Domine JESU, quiescat mens nostra, & à te nec ad modicum separetur!

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid voluì super terram? Psal. 72.

VI.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram. *Psal.* 72.

Quid cœlo, mea lux, terrave, marive requiram?
Nec cœlum, sine te, terra, nec unda placet.
Non equidem ignoro, quæ, quantaq; gaudia Cœlum,
Terraque quas fundat, undaque condat opes.
Sed sine te, mea lux, mala sunt, quæcunq; vel æther,
Vel tellus gremio, vel tegit unda salo.
O cœlum! ô tellus! ô cærula marmora ponti!
O tria deliciis regna superba suis!
Delicias cumulus vestras licet aggerat unus,
Non sunt deliciæ, si meus absit amor.
Sæpè tulit, fateor, vaga per divortia mentem,
Hinc Thetes, hinc Tellus, arduus inde Polus.
Sed totum injectis, mundum si metiar ulnis,
Non tamen hæc ulnis par erit ulna meis.
Mens aliquando fuit gravidam recludere terram,
Æraque divitibus vellere fulva cavis.
Aurumque, argentumque nitentis germina venæ,
Quæque metallifero nutrit arena sinu.
Ferro igitur magnæ Matris suffodimus, alvum,
Totaque telluris gaza coacta fuit.
Quid juvat? aggestas licet aurum fregerit arcas,
Non tamen est animo nausea pulsa meo.
Ergo sub æquoreos rapuit me cura penates,
Qua subit Eoas Indus adustus aquas.
Quidquid & auristuis gemmarum nascitur undis,
Carpere sub liquido gurgite fervor erat.

Et pressum roseis conchylibus edere rorem,
 Rideret patulis purpura si qua labris.
Et sparsas rutilis baccas conquirere ripis,
 Dives Hydaspæi qua nitet unda vadi.
Hei mihi! tam vario lectis ex æquore gemmis,
 Littoribus totidem fluminis atque maris.
Tot cyanos, tot Chrysolitos, tot jaspidas inter,
 Nulla meæ potuit gemma sat esse siti.
Quid facerem votis, terraque marique negatis?
 Sidereos dixi, vota subire lares.
Visa igitur superi circumvaga machina mundi,
 Templaque luciferis fulgida lampadibus.
Obstupui stabili currentes ordine flammas,
 Astraque perpetuos ducere nexa choros.
Inter at indigenas tot Olympi pensilis ignes,
 Flamma capax animæ non fuit ulla meæ.
Nempe ita cùm totum requievit in Hercule Cœlum,
 Non illi requies sidera, pondus erant.
Ah! piget è terris Cœli convexa tueri,
 Jam super alta feror nubila, terra vale.
Jam cuncta ex oculis, turresque urbesque recedunt,
 Jam coit in minimam pendula terra pilam.
Jam lunæ solisque, Jovisque supervehor orbes,
 Et septena premens sidera, calco pedes:
Jamque pavimentum stellarum illustre pyropis,
 Sub pede despicitur, quod modò culmen erat:
Altaque jam cingunt flammantis mœnia mundi,
 Et propior Cœli regia tota patet,
Quin properant volucres, pennata examina, cives,
 Et sociant variis verba fidesque modis.
Saltantesque obeunt pedibus plaudentibus orbem,
 Lætaque ceu festo personat Aula die.

O Cœlum!

O Cœlum! ô Cœlum! ô fulgentia lumina ſtellæ!
O, niſi ſidereis, atria digna choris!
O volucres animæ, rutili Respublica regni!
O chelys Angelicis aſſocianda modis.
O ubi ſum? prope facta ſui immemor, exciderat mens?
Sed redit, ut ſponſum ſenſit adeſſe ſuum.
Aſtra valete, valete Poli; Volucreſque valete;
Nil mihi vobiſcum eſt, ſi meus abſit amor.
Jam video, mihi quid terraque poloque petendum,
Si meus abſit amor, Terra, Poluſque vale.
Magnanimas juvenis lacrymas, Pellæe, dediſti,
Nulla tibi domito terra quod orbe foret:
Quid mihi millenos ſi fregero viribus orbes?
Non ſatis eſt votis gloria tanta meis.
Ah, nimis eſt animo, quidquid ſola diſſita terra,
Aſtriferæque obeunt mœnia vaſta plagæ.
Quod neque terra capit neque regna liquentia ponti,
Non hominumque lares non aviumque domus;
Quod neque ſiderei claudunt amplexibus orbes,
Id voto ſpes eſt, reſque petita meo.
Hactenus heu fateor, vacuas dum prendimus auras,
Semper ab amplexu mens malè luſa ſuo eſt.
Tu mihi, Terra, DEUS, mihi tu Mare, tu mihi Cœlum,
Denique cuncta mihi es, Te ſine, cuncta nihil.

Quid enim mihi eſt in Cœlo, & à te quid volui ſuper terram? Pſalm. 72.

a DIc, mihi, quæſo, anima mea, quid eſt, quod ſuper omnia diligis? ego ſcio, quòd vita tua dilectio eſt, & ſcio, quòd ſine dilectione eſſe non potes. Aſpice mundum & omnia,

a *Hugo de S. Victore in arrha Animæ.*

quæ in eo ſunt, multas ibi ſpecies pulchras & illecebroſas invenies, quæ humanos affectus alliciunt, & ſecundum varias utentium delectationes ad fruendum ſe, deſideria accendunt. Habet aurum, habent lapides pretioſi fulgorem ſuum; habet decor carnis ſpeciem pictà tapetia & veſtes fucatæ colorem. Dic ergo, obſecro, mihi; quid de his omnibus unicum tibi feceris, quod ſingulariter amplecti, quo ſemper perfrui velis? Certus enim ſum, quod aut horum, quæ videntur, aliquid amas, aut ſi jam poſtpoſuiſti univerſa hæc, aliud habes, quod præ omnibus his diligas.

a Quid tibi placet in ſæculo? quid eſt, quod vis laudare? quid eſt, quod vis amare? quocunque corporeis ſenſibus te converteris, occurrit tibi Cœlum, occurrit tibi terra. Quod amas in terra, terrenum eſt; quicquid amas in Cœlo, corporeum eſt. Jam ergo diu occupata vixiſti, & deſideriorum diverſitate verberata, portas plagas, ſaucia, diviſa per amores multos, ubique inquieta, nuſquam ſecura. Colligere ad te ipſam; quicquid tibi foris placebat, quære, quem habeat auctorem. Nihil melius in terra, verbi gratiâ, quàm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita, quid melius in Cœlo, ſole, luna, ſideribus, Totum cogita? omnia iſta ſimul bona valde, quia fecit DEUS omnia bona valde, undique pulchritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem.

Non

a August. in Pſalm. 145.

Non occuperis in eo quod factum, & discedas ab eo, qui fecit; hæc enim quibus occuperis sub te fecit, quia sub se ipso te fecit.

a Anima humana, quæ ad DEUM appetendum facta est, quicquid infra DEUM appetit, minus est, ideoque jure ei non sufficit, quod DEUS non est. Sed cave, anima mea, ne non sponsa, sed adultera dicaris, si munera dantis plusquam affectum amantis diligis. Væ tibi, si oberras in vestigiis suis, si nutus suos pro eo amas, & non advertis purgatæ mentis intelligentiâ quid innuat lux illa beatissima, cujus nutus & vestigia sunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc si forte *ignoras te ô pulcherrima mulierum egredere, & abi post vestigia gregum*, id est, irrationabilium creaturarum, quæ sunt vestigium Creatoris tui; tu verò speculum Sanctissimæ Trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellentior comprobaris. Et *pasce hædos tuos, juxta tabernacula pastoris*, id est, converte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo similis es in natura & concivis eris in gloria.

b Heu Domine, nunc intelligo, sed confiteri erubesco, species & decor creaturarum decepit oculum meum, & non adverti, quia speciosior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo unam guttam tuæ inæstimabilis pulchritudinis communicasti. Quis enim ornavit Cœlum sideribus, aërem volucribus, aquam piscibus, terram plantis & floribus? sed quid sunt hæc omnia, nisi tum pulchritudinis modica scintilla?

S 3 dul-

a *Bonav. soliloq. cap.* 1 b *Bonav. cap.* 1. *soliloq.*

dulcedo etiam Creaturarum decepit gustum meum, & non adverti, quòd melle dulcior es, Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem suam, imò tuam commodasti. Decepit etiam odor creaturæ olfactum meũ. & ignoravi, quòd odor tuus, ô bone JESU, redolet super omnia aromata. Decepit etiam sonus falsus sive fallax creaturarum auditum meum, & nescivi, nec sensi, quàm dulcia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

a Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, ut saltem varietate ipsarum rerum impleatur, quarum qualitate satiari non potest.

b Sed hoc scio Domine DEUS meus quia ubicunque sum sine te, malè est mihi præ te? non solùm extra me, sed etiam in me; quia omnis copia, quæ non est DEUS meus, mihi est egestas, *Satiabor* tunc, *cùm apparuerit gloria tua.*

c Anima (enim) quam creasti, ita facta est capax majestatis tuæ, quòd à te solo & à nullo alio possit impleri; quando autem te habet, plenum est desiderium ejus & jam nihil aliud, quo desideretur exteriùs restat. Dum autem aliquid exteriùs desiderat, manifestum est quòd te non habet interiùs; quo habito, nihil est quod ultra desideret: cùm enim sis summum, & omne bonum, non habet quod desideret amplius, sed possidet te omne bonum.

Cœlum

d *Bruma, calens æstas, ver, Autumnusque vicissim;*
Spectra duo vitæ, nox simul atque dies;

a *Bern. med. c.o.* *Aug. soliloq. c.* 13. c *Aug. solil. c.* 30. d *Nazian, carm. de externi hominis utilitate.*

Cælum, æquor, tellusque novum nihil est mihi prorsus
Non quæ sunt motu prædita, quæque carent.
Nil moror hæc, alium mihi da, Rex optime, mundum,
Propter quem hic prompto tot mala corde fero.
Cætera quæ terris volvuntur nil moror ipse
Amplius, humanis linquere cuncta libet.

a Ad quodcunque me convertero, vilescit mihi adeptum, quamvis acciderit desideratum, quando satiabitur desiderium meum in bonis? non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum tuum quære, ô anima. Est enim bonum illud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum suum, integritatis suæ & perfectionis naturæ suæ interest, quid cuique rei imperfectæ necessarium sit, ut perficiatur. Quære tuum bonum. *Nemo bonus, nisi unus DEUS.* summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest, cui summum bonum, bonum est? sunt enim & inferiora bona, quæ aliis & aliis bona sunt: Pecori quid bonum est, nisi implere ventrem, carere indigentia, dormire, gestire, vivere, sanum esse, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI quid gaudes quia socius es pecori? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium (ad eum) *qui satiat in bonis desiderium tuum.*

a Audi, quid Propheta dicat: *Quid enim mihi est in Cœlo*, & illud: *A te quid volui in terra?* ac si dixisset, nullius prorsus alterius rei, nec cœlestis,

a *Aug. in Psal.* 102. b *Chrys. ho.* 5. *in ep. ad Roman.*

nec terrestris, sed tuo unius desiderio teneor.

Hoc est Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia nihil quæsivi aliud, nisi ut te partem haberem: nullas sæculi hujus divitias & voluptatum illecebras concupivi. Nullius egeo, qui à te assumptus sum, nec superest in cœlestibus, quod amplius quæram. Nihil habens omnia habeo quia CHRISTUM habeo: omnia ergo in illo habens, autem non quæro mercedem, quia ipse merces est universorum.

a Nihil (enim) aliud desiderat anima, nihil aliud à DEO quærit, quàm ipsum DEUM, ut jam ex affectu cordis, atque sententia clamet illud de Psalmo: *Quid enim mihi est in Cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, DEUS cordis mei, & pars mea DEUS in æternum.* Neque enim sum aliquid, non felicitatem non gloriam, non aliud quidquam tanquam privato sui ipsius amore desiderat anima, quæ istiusmodi est, sed tota pergit in DEUM unicumque ei ac perfectum desiderium est, ut introducat eam Rex in cubiculum suum, ut ipsi adhæreat, ipso fruatur.

b Vidit (nempe) quid ibi servaretur, & cogitans & æstuans in cogitatione cujusdam rei ineffabilis, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit; non dixit: Illud aut illud mihi est in Cœlo, sed, *quid mihi est in Cœlo?* quid est illud, quod habeo in Cœlo? quantum est! quale est? & cùm non transit, quod habeo in Cœlo, *à te quid volui super terram?*

a Bern. de divers. affection. animæ. b *Aug. in Ps. 72.*

terram? servas tu mihi in Cœlo divitias immortales, teipsum; & ego volui à te in terra, quod habent & impii quod habent & mali, quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ fœminæ turpes, multi viri turpes? Hæc pro magno desideravi à DEO meo super terram, cùm servet se mihi in Cœlo DEUS meus.

a Defecit gaudium cordis mei, versus est in luctum risus meus; *defecit caro mea & cor meum DEUS cordis mei & pars mea DEUS in æternum.* Renuit consolari anima mea, nisi de te, dulcedo mea. *Quid enim mihi est in Cælo, & à te quid volui super terram?* Te volo, te spero, te quæro; *Tibi dixit cor meum? Quæsivi vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne avertas faciem tuam à me.*

b Scis igitur, occultorum cognitor DEUS, quia non solum terrâ & omnibus, quæ in ea sunt, sed ipso Cœlo & omnibus, quæ in eo sunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabilior es; diligo enim te supra Cœlum & terram, & cætera omnia, quæ in eis sunt.

a Quidquid enim Cœli ambitu continetur, inferius ab anima humana est, quæ facta est, ut summum bonum superiùs possideret, cujus possessione beata fieret.

a *Aug. med. cap.* 40. b *Ambr. in orationib.* a *Aug. soliloq. cap.* 10.

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum fuit incola anima mea! Psal. 119.

VII.

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! habitavi cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit Anima mea.

Psalm. 119.

AN peragit solitis Phœbi rota cursibus annum,
Sidereumque suo tempore finit iter?
Credideram fractis currum consistere loris,
Tempora tam lentis ire videntur equis.
Hei mihi, decretos jam dudum explevimus annos,
Nec tamen è vita cedere Parca jubet!
Cur mea tam longo dicuntur stamina filo?
Debueras, Lachesis, deproperasse colum.
Et quid in his adeò delectet vivere terris:
Quidve quod invitet tristis hic orbis habet?
Qualibet, ah! simili mihi mors minùs aspera vita est.
Si genus hoc mortis vita vocanda fuit.
Nempe gradu stabili nihil hic immobile constat,
Cuncta sed assidua mobilitate fluunt.
Manè dies oritur Phœbeo splendidus auro,
Squallidus emoritur, nocte premente, dies.
Nox subit Astrorum rutilis comitata choreis,
Nox iterum Cœlo, sole fugante, fugit.
Nunc Zephyro gremium tellus spirante recludit,
Nunc claudit gelidos, stante Aquilone, sinus.
Nunc canet nivibus, nunc spargitur alba pruinis.
Nunc tepidi solis veris amicta viret.

Mellia

Mollia jam liquidas pandunt freta navibus undas,
Jam tenet inclusas unda gelata rates.
Nunc agitant tumido venti fera prælia Ponto,
Nunc stagnat placidis carida Tethys aquis.
Humidus effusis nunc liquitur imbribus æther,
Nunc aquea nitidus stat sine nube Polus.
Nunc fragor horrisono Cœlum quatit omne tumultu,
Nunc silet, & superat, pax tenet alta plagas.
Denique (quæ reliquos superant incommoda casus)
Mœsta ferè in mediis vita trahenda feris.
Quæque domus hominum, magè sunt speläea ferarum,
Quique homines, hominum nil nisi nomen habent.
Scilicet insidiæ, fraudesque dolique triumphant.
Nec nisi quod rigido jus datur ense, viget.
Exulat hinc pietas, terrisque Astræa recessit,
Fasque relegatum sub pedibusque jacet.
Adde loci faciem, locus est inamabilis, & quæ
Libera vix risu solvere corda queas.
Martius, heu! sævis ardet furor undique bellis!
Nec numerat plures altera terra neces.
Hostibus in mediis, inter gladiosque facesque,
Hac geris arma manu, qua seris arva manu.
Quis velit in tantis tolerare laboribus annos,
Sortis & assiduis istibus esse scopus?
Hei mihi, decretos jam dudum explevimus annos!
Tempora cur fati sunt ita lenta mei?
Tempora cùm numero (numero quæ sæpiùs exul)
Jure graves damnat nostra querela moras.
Nec scio, quæ cæcas hebetent oblivia mentes,
Omnia queis longi sunt sua vota dies:

Cre-

Crediderim miseræ nescire pericula vitæ,
Nec quàm sit gravis hic conditione locus.
Nam bona siderei si nossent maxima mundi,
Arceri patria se quererentur humo.
Sed procul absentes cœlestia gaudia fallunt,
Raraque de Cœlo nuncia rumor habet
Hei mihi, quàm procul his distas, mea patria, terris!
Quàm procul à Cœli finibus exul agor?
Exulibus quondam tellus fuit ultima, Tybur,
Me profugam satis ultimus orbis habet.
Et nondum infaustas colui satis incola sedes,
Squallentes tenebris; tristitiaque domos?
Sexta Ceres cæsis quoties procumbit aristis,
Servus ab Hebræo pilea sumit hero:
Cur ego non etiam servili emancipor agro?
Et rudis immunem verbere virga facit?
Cur patriæ fines, portusque relinquere cogor,
Nec sinor æthereos exul adire lares?
Deserit externas peregrina Cyconia sedes,
Inque suas revolat, per mare vecta, domos.
Nuncia veris avis, nidos quoque mutat hirundo,
Cùm redit ad notos Bistonis ales agros.
Urbe relegatus, patriis Antistius oris,
Redditus, exilii fine, favente, fuit.
Hei mihi, cognatis cur exul abarceor astris?
Nec sinor illa meo tangere regna pede?
Lux mea, rumpe moras, satis his habitavimus oris,
Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! habitavi cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit Anima mea.

Psalm. 119.

a TÆDET enim me, Domine, valde vitæ hujus, istius ærumnosæ peregrinationis! Tota quìppe vita ista, intelligentibus tribulatio est; sunt enim duo tortores animæ, non simul torquentes, sed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina sunt timor & dolor. Quando tibi bene es, times; quando malè es, doles.

b Vita hæc, vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, plena miseriis & erroribus, quæ non est vita dicenda, sed mors; in qua momentis singulis morimur, par varios mutabilitatis defectus, diversis generibus mortium. Mors ista vitalis, & vita mortalis, licèt his aliisque sit respersa amaritudinibus, prô dolor! quàm plurimos suis capit illecebris, & quàm multos suis falsis promissionibus decipit!

c Dulcem (namque) hanc lucem, qua nunc utimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ lu-

cis

a *August. med. cap.* 21. *August. serm.* 42. *de verbis Domini.* b *August. med. cap.* 21. c *Origen. homil.* 1. *in Psalm.* 36.

cis ignorant, ſed ne auſpicia quidem veri luminis ulla ſenſerunt, nec ſciunt Angelicam vitam ſperandam eſſe animæ, cùm ex vanitate hujus vitæ evaſerint.

a Quid amiſsâ cœleſti patriâ, repulſus homo delectatur exilio?

b Vitium (hoc eſt) noſtræ infirmitatis, qui voluptate corporis, & delectatione vitæ iſtius capimur, & curſum hunc conſummare trepidamus, in quo plùs amaritudinis, quàm voluptatis eſt. At non ſancti ac ſapientes viri, qui longævitatem vitæ hujus ingemiſcebant, diſſolvi & eſſe cum CHRISTO eſſe pulchriùs æſtimantes: denique idem generationis ſuæ execrabantur, ſicut ille, qui ait, *Pereat dies illa, in qua natus ſum.* Quid enim eſt, quo hæc vita delectet? plena ærumnarum & ſollicitudinum, in qua innumeræ calumniæ & multæ moleſtiæ, & multæ lacrymæ eorum, qui afflictantur moleſtiis, *&* *non eſt*, inquit, *qui eos conſoletur*, & ideo laudat Eccleſ. *defunctos magis quàm viventes.*

c Vita (certè) mea, vita fragilis, vita caduca, vita, quæ quantò magis creſcit, tantô magis diſcreſcit; quanto magis procedit, tantò magis ad mortem accedit. Vita fallax & umbratica, plena laqueis mortis; nunc gaudeo, nunc ſtatim triſtor, nunc vigeo, jam infirmor, nunc vivo, ſtatim morior, nunc felix appareo ſemper miſer, nunc ri-

 deo,

a *Gregor. lib.* 11, *moral. in cap.* 14. *Job.* b *Ambr. de bono mortis cap.* 2. c *Auguſt. ſoliloq. cap.* 2.

deo, nunc fleo; ſicque omnia mutabilitati ſubjacent, ut nihil unâ horâ in uno ſtatu permaneat.

a *Nec terra intrepida eſt, quatitur ſed turbine venti,*
Inque vicem cedunt tempora prompta ſibi.
Nox tegit atra diem, tempeſtas æthera fuſcat.
Aſtrorum obſcurat ſol radianſque decus.
Sol tegitur nebulis, redivivaque luna reſurgit,
Dimidia Cœlum parte latetque ſui.
b *Quæ vita hæc? tumulum à tumulo peto rurſus, & ignis*
Poſt tumulum rurſus me tumulabit edax.
Idque ipſum eſt, quod vivo, velut rapidiſſimus amnis,
Qui ſurſum exoriens ſemper ad ima fluit.

c Et enim præſens vita *Incolatus* & quid dico *incolatus*, cum res ſit vel *incolatu* inferior, unde *CHRISTUS* etiam, ipſam vocavit viam, dicens: *anguſta eſt porta, & arcta eſt via, quæ ducit ad vitam.*

d Via quippe eſt vita præſens, quâ ad patriam tendimus; & idcirco hìc occulto judicio frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patria diligamus. Solent enim nonnulli viatores, cùm amœna fortaſſe in itinere prata conſpiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare; eorumque greſſus tardat pulchritudo itineris, dum

a Nazianz. *Carm. de human. nat.* b Nazianz. *Carm. de externi hom. vilitate.* c *Chryſ. in Pſ.* 119. d *Grego. lib.* 23. *mor. cap.* 24. *in cap.* 33. *Job.*

dum delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus Dominus, hujus mundi iter asperum facit. nedum, quisque vitæ præsentis requie, quasi amœnitate vitæ pascitur; magis eum diu pergere, quàm citiùs pervenire delectet; ne dum oblectatur in via, obliviscatur, quod desiderabat in patria.

a Sed hæc est doctrina optima atque adeò prima, scire nos esse *inquilinos in vita præsenti.* Qui rerum, quæ hic sunt, est hospes, erit rerum supernarum civis. Qui eorum, quæ hic sunt, est hospes; non lubenter versabitur in præsentibus. Non domûs, non pecuniæ, non alimenti, nec alterius ejusmodi curam geri , sed quemadmodum qui in aliena versantur, nihil non agunt, & procurant, ut patriæ suæ restituantur, & quotidie urgent & festinant, ut eam, qu eos tulit, videant. Ita etiam, qui amore futurorum tenetur, nec rebus præsentibus adversis animum demittet. nec secundis efferet, sed utrasque prætercurret, tanquam qui viam ingreditur. Quocirca jubemur etiam dicere in Oratione: *Adveniat Regnum tuum,* ut illius diei desiderium & cupiditatem animo nostro versantes & ipsum præ oculis habentes, ne videamus quidem præsentia. Si enim Judæi Hierosolymam desiderantes, etiam postquam liberati sunt. deflent præterita; quænam dabitur nobis venia, quænam relinquetur defensio, si non supernæ Hierusalem teneamur vehementi desi-

a *Chrysost. in Psalm.* 119.

desiderio? Vide ergo, quomodo hi quoque lamentantur, quod cum illis versentur: *Habitavi*, dicentes, *cum tabernaculis Cedar, multùm incola fuit anima mea.* Hic enim non solum deflent, quòd in aliena habitent, sed etiam cum Barbaris versentur. Neque enim hæc vita est eò tantùm laboriosa, quòd plurimam habet vanitatem & curas importunas, sed quòd etiam multus sit malorum proventus. *a* Nihil est autem graviùs & molestius, quàm quæ est cum hujusmodi hominibus congressio. Est Barbarorum cum iis in quos imperium obtinuerunt, instar ferarum agere, ut qui tuguriis & tentoriis utantur, & ad immanitatem ferarum sint redacti: sed his multo sunt efferaciores, raptores, avari & qui impudicè, ac libidinosè & in deliciis, vitam transigunt. *Multùm incola fuit anima mea*; non multum propter multitudinem, sed propter rerum difficultatem. Etsi enim sit exiguum, videtur esse multum iis, qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, pusilli & abjecti animi, qui etsi per multos annos vixerint eos paucos esse dicunt. Quibus, quid esse potest à ratione alieniùs? quid verò crassiùs iis, qui cœlo proposito, & iis bonis, quæ sunt in cœlis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audivit*, ore hiante umbras stupent, nec volunt vitæ præsentis Euripum trajicere, in perpetuis fluctibus, tempestatibus & naufragiis volutati?

b O via, quæ tantos decipis, de propriis tantos

a *Nyss.* b *August. serm.* 49. *ad fratres in Eremo*

tantos ſeduxiſti, tantos excœcaſti! Quæ dum ſurgis, nihil es: dum videris, umbra es: dum exaltas, fumus es. Dulcis es ſtultis, amara ſapientibus, qui te amat, non te cognoſcit, qui te contemnunt, ipſi te intelligunt. Væ, qui tibi credunt! Beati, qui te contemnunt! vera non es vita, quam tu oſtendis. Aliis oſtendis te longam, ut perdas in finem, ut faciant, quod volunt, aliis brevem, ut, dum pœnitere volunt, non permittas. Sic eſt vita noſtra, quaſi homo in domo aliena, neſciens quâ horâ vel die Dominus domûs dicat: vade foràs, quia non eſt tua domus, in qua es. O ſæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

a Erravi, fateor, *ſicut ovis perdita, & incolatus meus prolongatus eſt*; atque procul projectus ſum à facie DEI mei, in hanc exilii cæcitatem, ubi expulſus à Paradiſi gaudiis, deploro quotidie mecum ſuper miſeriam captivitatis meæ, lugubre carmen, ingenteſque lamentationes, dum recordor tui, mater Hieruſalem, dum ſtant pedes mei in atriis tuis ſanctá & decora Sion!

b Heu quaſſa noſtro CHRISTE mi vis concidit!
Heu quas procellas excitat corpus mihi!
Heu quàm incolatus *ſe mens longè extulit!*
Omnino rerum ſum ſatur præſentium,
Cenſus inopia gaudii, moleſtiæ.
Famæ, decoris, hoſtium, & chari gregis.

c Infelices, quorum vita eſt in exilio, vita in pericu-

a *Ambroſ. in orationib.* b *Nazianz. ad Chriſtum Alibi optant finem vitæ.* c *Aug. ſoliloq. cap. 35.*

periculo, finis in dubio, nesciens finem nostrum, quia omnia in futurum reservantur incerta. Adhuc in Pelagi fluctibus versamur suspirantes ad te portum maris. O patria nostra! patria secura? à longè te videmus ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiramus, & nitimur cum lacrymis, si quo modo ad te perveniamus.

a Sed quia *dum sumus in corpore, peregrinamur* à te Domine, *non habemus hic civitatem manentem, sed futuram inquirimus*; noster autem municipatus in cœlis est. Ideo duce gratiâ tuâ ingredior in cubile cordis mei: & canto tibi amatoria, Rex meus & DEUS meus, gemens inenarrabiles gemitus in loco peregrinationis meæ, ubi *cantabiles mihi sunt factæ justificationes tuæ*. Et recordans Hierusalem, extendo in eam, sensum cordis; Hierusalem patriam meam, Hierusalem matrem meam; teque super eam regnatorem, illustratorem, patrem, tutorem, patronum, rectorem, pastorem, castas & fortes delicias, solidum gaudium & omnia bona ineffabilia simul omnia, quia unum summum & verum bonum.

b O gaudium super gaudium, vincens omne gaudium extra quod non est gaudium. Quando intrabo in te ut videam DEUM meum, qui habitat in te? Ibo illuc *& videbo visionem hanc grandem*. Quid est, quod me detinet? *Heu me, quia incolatus meus prolongatus est*! Heu me, quamdiu dicetur mihi; *ubi est DEUS*? Quamdiu dicetur

a *August. med. cap.* 18. b *Aug. soliloq. cap.* 35.

dicetur mihi: *expecta, reexpecta & nunc, quæ est expectatio mea? nonne DEUS meus? Salvatorem expectamus Dominum nostrum* JESUM CHRISTUM *qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. expectamus Dominum, quando revertatur à nuptiis, ut inducat nos ad suas nuptias.*

*Infelix ego homo! Quis me liberabit de cor-
pore mortis hujus?* Ad Rom. 7.

VIII.

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?

Ad Rom. 7.

Infelix! ubi nunc bona tot, quæ perdita plango,
Sed frustra, planctu non revocanda meo?
Tot bona! quid repetis dolor? ah! meminisse nocebit:
Amissæ cruciant, dum memorantur opes.
Utilius veteris fortunæ nescius esses,
Cùm mala sors fato deteriore premit.
Passim hominum satyra est, decepti noxa parentis,
Stultitiæ solus scilicet ille reus.
Adam, Adam simplex, Adam, Adam uxorius audit;
Pluribus, aut totidem vapulat Eva probris.
Non ego sic: sed si gemitus sinit edere vocem,
Pars, fateor, mundi in crimine, magna sui.
Te quoque, cui primos studium damnare parentes,
Peccati memorem convenit esse tui.
Cùm vitæ & mortis non felix alea facta est,
Collusor proavi dilapidantis eras.
Credite posteritas, Adam vos estis & Eva,
Et vestræ pomum corripuère manus.
Hinc nudi, gens pellicea dignissima Zona,
Et pudor & dolor, & Numinis ira sumus.
Non querar acceptæ tot publica vulnera cladis,
Materies elegis sum satis apta meis.
Ordior à cunis; hic mecum lacryma nata est,
Hic decuit vitæ syllaba prima, queri.

Mensis erat Majus, mensis gratissimus orbi,
Sed mea, si reputem fata, December erat,
Septima lux ibat, quæ si suprema fuisset,
In cineres isset muta querela meos.
Cùm tandem post luctam uteri horribilesque ululatus;
Progenies cervæ parturientis eram.
O Mater, scio, tunc Mater, nova facta Rebecca es,
Tunc serus subiit virginitatis amor,
Diriguit nutrix, pallens pater ora retorsit,
Et cunæ in levum procubuêre latus.
Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus una.
Heu, puer, heu quantis gignitur ille malis!
Atra dies, Ægyptiaca dignissima nocte;
Qua, de me, licuit dicere; Natus homo est.
Atra dies! neque te Titan, neque Cynthia norit,
Nec stata qui Cœli tempora, Janus agit.
Illa dies, abeat Gratias orsura Kalendas,
Nullus eam cupiat mensis habere suam.
Si redeat, redeat piceis frontem obsita nimbis,
Et gelidum densa grandine tunsa caput.
Tum tonitru & fulmen funesto adverberet igne,
Et sibi sic hostem noverit esse DEUM.
Sentio jam, quod fatidici ploràsiis amici:
Mentitur vitæ, clepsydra nuda meæ.
Tanti erat hæc soboles, lacrymis assuevimus inde,
Inde oculos rarò deseruêre meos.
Nam postquam posita est prætexta, nucesque trochusque,
Et bulla ad patrios victima facta lares;
Tunc ego, quæ meliùs nescirem, discere cœpi;
Primus erat, sortem plangere posse, dolor.

Et

Et vix posse datum est, sæpè obluctata fuit mens,
Naturæ impatiens sub pedè colla premi.
Surgere sæpè adnixa suoque irrumpere Cœlo,
Nec poterat pigra tollere corpus humo.
Tum vibrans, oculos oculos tristi imbre natantes,
Ah superi! dixit (cætera fletus erant)
Et rursum ah! ah! (sed per luctisonos singultus
Ipse sibi obsistens non sinit ire dolor.)
Sic puto Rex fremuit, dum crescere cornua sensit,
Qui bos ex homine est, de bove factus homo.
O DEUS, ô superi, patientia vincitur! ô quis.
Qui me mortali corpore solvat, erit?
O quis erit? nostris qui cantet in auribus, istud
Quod voveo toties illicèt, ô quis erit?
Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,
Pocula Thessalico misceat ille favo.
Nec liquido plumbo, nec avaro terreor unco,
Mors miseræ quavis conditione placet.
Æratos gemitu doceam mugire juvencos;
Supposito quamvis excrucianda rogo
Aut etiam jubear (quanquam pudor ista vovere)
Inter Ulysseos exululare lupos.
O DEUS, ô superi patientia vincitur! ô quis,
Qui me mortali corpore solvat, erit?
Parce DEUS, ne crudelem vox impia jactet,
In furias quando præcipitata ruit.
Hic propè barbaries poterit clementia dici,
Ad pœnas veniat si stupefacta meas.
Corpora corporibus conjunxit mortua vivis
Ille, hominem quem vix dicere fama potest.
Me vivum cruciat (magis hoc ferale) cadaver;
Nec, quæ dissidium finiat hora, venit.

Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus: Ad Rom. 7.

a QUomodo vivit anima operta mortis involucro.

b Corpori quonam modo conjunctus sim, haud equidem scio; quoque pacto simul & Imago DEI sim & cum cœno voluter; quod & cùm pulchrâ valetudine est, bello me lacessit; & cùm bello premitur, mœrore me afficit: quod & ut conservum amo, & ut inimicum odi atque adversor; quod & ut vinculum fugio & ut cohæres vereor; si debilitare illud & conficere studeo, jam non habeo, quo socio & opitulatore ad res præclarissimas utar; sin contra, ut cum socio adjutore mitiùs agam, nulla jam ratio occurrit, qua rebellantis impetum fugiam, atque à DEO non excidam, compedibus degravatus, vel in terram detrahentibus vel in ea desinentibus. Hostis est blandus & placidus, insidiosus amicus. O miram conjunctionem & alienationem! Quod metuo, amplector; quod amo, pertimesco. Antequam bellum gesserim, in gratiam redeo; antequam pace fruar, ab eo dissideo.

c Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti?
Cur vitæ miseræ, cur cœnosoque barathro?

a Ecce

a *Ambr. serm.* 22. *in Psalm.* 118. b *Nazianz. Orat.* 16. c *Nazianz. carm. ad* CHRISTUM.

a Ecce *corpus, quod corrumpitur, aggravat animam.* Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum DEUM cogitandum (sicut dignum est, ab homine cogitari DEUM) quanta impediunt veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta revocant? quanta à sublimi intentione detorquent? quanta interpellant? quæ turba phantasmatum? qui populi suggestionum? (Jam) qui non ægrotat in hac vita? quis non longum languorem trahit? Nasci hic in corpore mortali, incipere ægrotare est. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentiæ nostræ. Quotidiana medicamenta sunt refectiones omnium indigentiarum. Fames, nonne te occideret, nisi medicamentum apponeres? Sitis, nonne te perimeret, nisi eam tu bibendo non penitùs extingueres, sed differres? reditura est enim sitis paululùm temperata. Temperamus ergo istis fomentis æ umnam ægritudinis nostræ. Stando lassatus eras, sedendo reficeris: ipsum sedere medicina est lassitudinis. In illa medicina rursus lassaris, diu sedere non poteris. Quicquid est, ubi fatigationi succurritur, alia fatigatio inchoatur.

b Quod melius ostendimus; si priùs carnis, & post pondera mentis exprimamus, ut enim taceamus hoc, quod dolores tolerat, quod febribus anhelat, suâ quadam ægritudine con-

a *August. in Psalm.* 102. b *Greg. cap.* 22. *in c.* 7. *Job.*

constringitur. Ipsa hæc corporis nostri, quæ salus vocatur, ægritudo est. Nam otio tabescit, opere deficit: inediâ deficiens, cibo reficitur, ut subsistat? refectione lacessens, abstinentiâ relevatur, ut vigeat; aquâ perfunditur, ne arescat; linteis tegitur, ne ipsa nimis perfusione liquefiat; labore vegetatur, ne quiete torpeat? quiete refovetur, ne laboris exercitatione succumbat, fatigatur vigiliis, somno reparatur; oppressa somno vigiliis excutitur, ne suâ pejùs quiete lassetur; vestibus tegitur, ne frigoris adversitate penetretur; quæsito calore deficiens aurarum flatu refovetur; cùmque inde molestias invenit, unde vitare molestias quæsivit, malè sauciata (ut ita dixerim) de ipso suo medicamine languescit. Remotis ergo febribus, cessantibusque doloribus, ipsa nostra salus ægritudo est cui curandi necessitas nunquam deest. Quod enim solatia ad vivendi usum quærimus, quasi tot ægritudini nostræ medicamentis obviamus. Sed ipsum quoque medicamen, in vulnus vertitur, quia exquisito remedio paulò diutiùs inhærentes, ex eo graviùs deficimus, quod providè ad refectionem paramus. Ipsa quoque mens nostra, à secreti interioris securo gaudio exclusa, modò spe decipitur, modò pavore vexatur, modò dolore dejicitur, modo falsâ hilaritate relevatur; transitoria pertinaciter diligit, eorumque amissione incessanter atteritur, quia & incessanter, cursu rapiente permutatur.

a Habes,

a Habes, ô anima mea inimicum domesticum, hostem amicum, adversarium propinquùm, qui tibi malum pro bono reddidit, & sub specie amicitiæ crudelior existens inimicus, his omnibus & aliis infinitis bonis te privavit! Hic hostis, (salvâ tuâ reverentia) est caro infelix & misera, multùm tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cum pavisti, inimicum pessimum contra te erexisti. Hanc cùm honorâsti, hostem crudelissimum contra te armâsti. Scio, inquit Bernardus, ô anima, quemdam, qui plures annos tecum vixit, ad mensuram tecum sedit, cibum de manu tua sumpsit, & in sinu tuo dormivit; cùm voluit, tecum colloquium habuit. Hic jure hæreditario servus tuus est; sed quia delicatè nimis enutristi eum, & virgæ pepercisti, levavit calcaneum super caput tuum, & te in servitutem redegit. O anima miserabilis & misera, quis te liberabit de vinculo improperii hujus! Recordare, ô anima, primordia tua? attende quod es insignita Dei imagine. Quid tibi cum carne, unde ista pateris; si diligenter conditiones ejus advertis, nunquàm vilius sterquilinium vidisti; si ejus miserias enumerare velis, quàm onusta sit peccatis, pruriens concupiscentiis, occupata passionibus, polluta illusionibus, confusione plena, & ignominiâ repleta, quid de ea habes aliud, quàm cogitationes fœdas & immundas?

b *Exitiosa caro, Beliæ tenebrosa procella,*
Exitiosa caro, qua fluit omne scelus!

Cœnum

a *S. nav. c. 1. soliloq.* b *Nay. carm. advers. carnem.*

Cœnum, massa gravis plumbi, limosa catena,
Bellua pugnaci prodita materia,
Pestifer æstus, heraq; tua vinclum atque sepulchrum
Forma, quæ supera venit ab arce mihi.

a Non sine causa dictum est; *hominum plasmatum*, non de terra qualibet, sed *de limo*. Vide enim quàm limosum sit corpus, quod ipsi quoque spiritu tam fortiter & penè indissolubiliter inhæret, ut vix eum multa afflictione possit aliquando separari.

b Eja age mens, nam te tunc alloquar, atq; ea dicam,
Quæ fere narratu non aliena puto.
Ecquid es, ô mea mens, & quis tibi contigit ortus?
Atque cadaver olens quis tibi fortè dedit,
Quis solidis vitæ astrinxit gravibusque catenis
Pendentem assidue lumina fixa solo.

c *Universa vanitas omnis homo vivens*, qui autem de hac vita accipiatur ista sententia; audi Ecclesiasten protestantem & dicentem: *Laudavi omnes, qui mortui sunt super omnes, qui vivunt, cuicunque ipsi vivunt usque modò, & bonus super istos duos, qui nondum natus est*. Laudat ergo mortuos plusquam vivos; quia illi hoc saltem lucri habent, quod de vinculis hujus corporis liberati sunt, nec ultra carne ac pellibus induti sunt, nec ossibus ac nervis inserti sunt, nec ultra subjacent necessitati corporis. Si ergo intellexisti, quale sit vivere in carne (etiamsi Moyses sit quis, vel quisquis ille est) molesta ipsi est ista vita. Non enim à corruptione resolvitur, quæ mor-

a *Bern. serm. de tripl. gen cogita.* b *Naz. carm. de hum. nat.* c *Orig. hom. I. in Psalm. 38.*

mortali corpore, terrenoque circumdatur: vide ergo, quoniam *universa vanitas omnis homo vivens*, contemnamus istam vitam, & festinemus ad sanctam vitam & beatam ac veram, & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate discussâ.

a Ex quo enim quisque in isto corpore morituro esse cœperit, nunquam in eo non agitur ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas; toto tempore vitæ hujus, si tamen vita dicenda est, ut veniatur in mortem.

b Et ideo laudat Ecclesiastes defunctos magis quàm viventes, *& optimus*, inquit *supra hos duos, qui nondum natus est*. Et alibi idem Ecclesiastes, meliore longævo viro asseruit, quem ab ortu ejecit mater sua, qui non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulavit sæculi. Quid enim boni est homini in hac vita.

c Cognovit se Paulus in miseria, in gemitu, in rixa, in contentione: ipse secùm sibi non concordans, à se dissonans, à se resiliens. Et quid ait optans pacem, pacem veram, pacem supernam. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus.*

* * * *
* * *
* *
*

IX.

a *Aug. lib.* 13. *de Civ. c.* 10. b *Ambr. lib. de bono mortis cap.* 2. c *August. in Psalm.* 102.

Coarctor autem è duobus, desiderium habens dissolvi & esse cum Christo. Ad Philip. 1.

IX.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo. *ad Phil.* 1.

QUid faciam gemini flammata cupidine voti?
Anteferam terras? anteferámne Polum?
Terra tenet, cœlum revocat; lis magna moratur,
Jamq; volentem animum pondere membra premunt.
Sed procul illecebræ, semel impete rumpere nodum
Præstat, & è vinclis eripuisse pedes.
Pergite festina persolvere stamina Divæ,
Nec Letho clausæ sint veniente fores.
Aspice, lux, quanto laxentur brachia nisu;
Utque ferè à membris distrahar ipsa meis.
Distrahar ut mediam tibi me conjungere possim,
Unaque sit saltem pars tibi nexa mei.
Non sinis, & rides nil proficientia vota,
Quodque negas toties, vis tamen usque peti.
En peto, quod renuis, geminasque exporrigo palmas,
Et tibi, quas nequeo nectere, tendo manus
Sæpè mihi de te, mendacia dulcia fingo,
Vincula ceu posita compede fracta forent:
Et dico; meus hic, prendique & prendere certat,
Meque sed ut video, dissimulanter amat.
Tam bona credulitas erat haud indigna favore,
Debueratque meos expediisse pedes.
Si tamen implicitam pedicis, cupis usque teneri,
Hic ego conatu deficiente cadam.
Ast redit, & velut allabens sese ingerit ultro,
Spemque iterum nutu sollicitante facit.
Surgam supremumque amplexibus obvia curram,
Collaque furtiva fraude, negata petam.

Quàm

Quàm propè, quàm propè ſum! veſtis pars ultima tecta eſt.
Jam puto, vicina prendere poſſe manu.
O Amor! ô dolor! affectum deludis hiantem,
Decipit amplexus nobilis aura meos!
Et licet aut digitis tribus aut vix quatuor abſis,
Semotus medio crederis orbe mihi:
Nempe pater Pelopis ſic poma fugacia captat;
Poma datam toties fallere docta fidem.
Dum modo prona arbos patulo ſuperincubat ori,
Oſque iterum, fructu decipiente, fugit.
Ludicra res, Amor eſt, fallique & fallere gaudet,
Sed fraus ſupplicio non caret illa ſuo,
Decepti, quo tormento crucientur amantes,
Exemplo poterit diſcere quiſque meo.
Quique alium ludit (ſed rarum eſt iſta fateri,)
Ipſe ſuo patitur vulnera facta dolo.
Neſcieram, mea lux, iſtis te fraudibus uti,
Sed nimis expertam jam ſua pœna docet.
Ut canis indomita jactans cervice catenas,
A populo ſolvi prætereunte rogat;
(Ni faciat, querulis ululans latratibus auras,
In ſua converſo vincula dente furit.)
Sic queror & ſupplex toties ad vota recurro,
Ut præſtes, quam me poſcere cernis, opem.
At poſtquam implacido vertiſti lumina vultu,
Nec placuit pedibus demere vincla meis.
Clamavi; ô truculentum & inexonerabile pondus!
Quin etiam dicta eſt ſæpè catena nocens.
Hanc trahat Autolycus, trahat hanc furiatus Oreſtes,
Aut qui tardipedes vertit in antra boves.
Sentiat hanc Scytica damnatus rupe Prometheus,
Aut Scinis, aut ſcelerum quis feritate prior.

Scilicet

Scilicet à nimio venit hæc dementia luctu,
Error & hic sese quo tueatur, habet.
Compedibus facile est sævoque ignoscere ferro,
Durior at vinclis qui ligat illa, fuit.
O ubi littorea vinctam qui rupe puellam
Bellerophon volucri rettulit ales equo?
En ego barbarica constringor mole catena,
Servus ut à rigido transfuga vinctus hero.
Et quoties patrias assurgere nitor in auras,
Deprimor hospitii pondere victa mei.
Nempe ita dat pueris captus ludibria passer,
Dum fugit & revocant fila deducta fugam.
Et licet è dominis cænetve, bibatve labellis,
Mavult in sylvas liber abire suas.
Sic quamvis nitida pastæ bene certe palumbes,
Anteferant caveæ rusque nemusque suæ.
O mea si lacrymis mollescere vincula possent!
Dudum essent lacrymis mollia facta meis.
Lux mea, tende manus, contra tibi tendo catenas,
Has nisi qui vinxit solvere nemo potest.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo. Ad Phil. 1.

a QUid faciam miser ego, gravedine *compedis* mortalitatis meæ constrictus? quid faciam?

b *Quænam hæc lex? cur me constringunt vincula carnis?*
Spiritus & socium tam grave corpus habet?

c *Compedes* sunt infirmitas & corruptibilitas corporis

a *Aug. med. cap.* 17. b *Nazianz. car. de anima calam.* c *Aug. in Psalm.* 78.

corporis, quæ aggravant animam; ab his compedibus *concupiſcebat diſſolvi* Apoſtolus, *& eſſe cum* CHRISTO.

a Utinam remiſsâ *peccatorum mole*, me (quoque) ultimum ſervorum CHRISTI, juberet Divina pietas, hanc carnis *ſarcinam* deponere, ut in ſuæ Civitatis gaudia æterna repauſandus tranſirem!

b Corporea nec mole gravis mens vergat ad ima,
Ac veluti plumbi maſſa profunda petat.
c Me miſerum, caro quem remoratur perfida, cœli
Ad Dominum, curſu dum properante feror!
Echenæidis inſtar
d Quæ velut injecta properantem compede puppim
Detinet.
e Ah gravibus me ſolve, Pater ſupreme, catenis,
Inque Beatorum me trahe Sancte Choros!

f Solvimur enim *hoc nexu* animæ & corporis, cùm recedimus: unde & David ait, *diripuiſti vincula mea.* Mors igitur ſolutio eſt animæ & corporis. Denique & in Apoſtolo docuimus lectum: *diſſolvi & cum* CHRISTO *eſſe multò meliùs.* Solutio autem iſta, quid aliud agit, niſi ut corpus reſolvatur & quieſcat, anima autem convertatur in requiem ſuam, & ſit *libera*, quæ ſi pia eſt cum CHRISTO futura ſit. Quid igitur in hac vita aliud juſti agunt, niſi ut exuant ſe hujus corporis contagionibus, quæ velut *vincula* nos ligant, & ſe ab his moleſtiiis ſeparare con-

a *Aug. man. cap.* 8. b *Nazianz. car. de animæ calam.* c *Naz. in luctu.* d *Naz. præcep. ad virgines,* e *Naz. in luctu. Ambr. de bono mortis. cap.* 3.

contendant, renuncient voluptatibus atque luxuriæ, fugiant flammas libidinum!

a Justos enim quamvis nullus desideriorum carnalium tumultus possideat; duris tamen *vinculis* eos in hac vita positos, suæ molestia corruptionis, ligat: scriptum quippe est: *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam.* Eò itaque ipso, quo adhuc mortales sunt corruptionis suæ *pondere gravantur, & astricti molestiæ vincli sunt*, quia in illa adhuc libertate vitæ incorruptibilis non exurgunt. At non *duro molestiæ vinculo ligantur*, quorum nimirum mens, sine labore in ignorantia solvitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? quæ coacta exigitur, libens jacet, ab infimis vix levatur, & tamen elevata protinus labitur semetipsam laborioſè vincendo, superna conspicit, sed reverberata. An non duro molestiæ vinculo ligantur, quos cùm accensus spiritus ad sinum pacis intimæ pleno desiderio pertrahat, fervente certamine caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula* sustinent, quæ gravis exteriùs necessitas astringit; esurire quippe, sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt, quæ scilicet solvi nequeunt nisi cùm in illam immortalitatis gloriam nostra mortalitas permutatur.

b Sed cùm corruptibili carne exuimur, quasi ab his, quibus nunc astringimur, molestiæ *vinculis* relaxamur. Præsentari namque jam DEO cupimus, sed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Jure ergo *vincti* dicimur: quia adhuc *incessum nostri desiderii, ad DEUM liberum*

V

a *Greg. l. 4. mor. c. 40.* b *Idem c. seq.*

berum non habemus. Unde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, *vinctus* clamat: *Cupio dissolvi, & esse cum* CHRISTO; *dissolvi* enim non quæreret nisi se procul dubio *vinctum* videret. Hæc autem *vincula*, quia certissimè rumpenda in resurrectione conspexerat, jam quasi rupta gaudebat Propheta, cum diceret: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.*

a (Sic) Simeon se dimitti postulabat à Domino, quasi *à vinculis quibusdam ad libertatem festinaret.* Sunt enim velut *vincula* quædam corporis hujus, & quod gravius est, *vincula tentationum, quæ nos alligant, & ad injuriam captivitatis astringunt* quadam lege peccati. Quid igitur tantopere istam vitam desideramus, in qua, quantò diutiùs quis fuerit, tantò majore *oneratur sarcina* peccatorum? unde Jacob dixit: *Dies annorum vitæ meæ, centum triginta, minimi & mali*; non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum malitiæ incrementa accumulantur.

Nullus enim dies sine nostro peccato præterit: unde egregiè Apostolus ait: *Mihi vivere* CHRISTUS *est & mori lucrum*; aliud ad necessitatem vitæ referens, aliud ad mortis utilitatem. Et addidit: *Dissolvi enim & esse cum* CHRISTO *multò meliùs; permanere autem in carne magis necessarium propter vos.*

b Sed sicut *anceps avium* aut visco aut reti in grano aliquo *captum tenet passerem*, & manu suâ *subtilissimo funiculo ligatum* retinet, & quasi dimittens

a *Amb. lib. de bono mort. c. 2.* b *Chrys serm. de pœn.*

mittens laxum de manu ſua; dat ei liberam volandi poteſtatem; at ille avidus ad volandum, elapſumque ſe putans, alacer altiora appetit; ſed iſte ſummum funiculum tenens reſtringit eum cùm volaverit, & ad ſe trahit à ſpe volandi & vivendi deceptum; ita & diabolus verſutus venator & per ſpiritum præſumptionis laqueo ſuo d[illegible]um implicat hominem. Qui ſemel hæſerit, [illegible] quidem ab eo evelli, ſed vinculum velox venator tenens, revocare captum ſemel in laqueo, & revolutum premit.

a Quouſque (ergo) hìc erimus *affixi?* adhæſimus terræ tanquam vermes, in cœno volutamur: corpus de terra nobis DEUS contulit, ut ipſum & in cœlum revehemus, non ut animam per ipſum *ad terram detrahamus.* Terrenum eſt, ſed ſi velimus, efficitur cœleſte? trahe te ipſum ad illum, qui te ſurſum tollit, *pondere quodam vetuſtatis gravaris.*

b Erige te mea mens, capiant te oblivia mundi,
Nec trahat in vitium te male blanda caro.

c Eja dulciſſime JESU, transfige ſaluberrimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, ut verè ardeat, langueat & liquefiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat, *cupiat diſſolvi, & eſſe tecum.* Te ſolum ſemper eſuriat panem vitæ cœleſtis, qui de cœlo deſcendiſti! te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis, te ſemper ambiat, te quærat, teque inveniat, in te dulciter requieſcat!

a *Idem hom.* 55. *ad pop. Antio.* b *Nazianz. ad anim.* c *Bonav. cap.* 1. *ſoliloq.*

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. Psal. 141.

X.

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo.

Psalm. 141.

Libera quæ potui spatioso ludere Cœlo,
Cernis; ut angusto carcere clausa premar?
Heu dolor! ut miseras me lux effudit in auras,
Ipsa loco caveæ membra fuere meæ.
Pes compes, manicæque manus, nervique catenæ,
Ossaque cancellis nexa catasta suis.
Quo mihi cognati nativa repagula claustri,
Damner, ut hospitii carcere vincta mei?
Siccine, more Chelys, brevibus tegar abdita conchis,
Regia cui Cœli vix satis ampla domus?
O quoties quæsita fugæ fuit ansa pudenda,
In votis quoties restis & unda fuit?
Sæpè quidem rapto felix Lucretia ferro,
Faustaque combibito Porcia dicta foco est.
Visa nec Assyriæ tristis mihi sica puellæ,
Heu nimis in geminas prodiga sica neces.
Sed negat hæc animis Numen solatia captis,
Nec sinit hac vinctos fata præire via,
Ergo Syracusiis malim jacuisse cavernis,
Aut Danaes rigida delituisse sera.
Nec vereor curvi Cretæa volumina septi,
Unde citam rapuit Dædalus ala fugam.
Profugus immeriti damnet pia claustra rigoris,
Quæ sibi sollicitam non renuère fugam.

Si mihi sidereis pateat vel rimula tectis,
Non querar immites Ætheris esse fores.
Donec at hæc captam retinent ergastula mentem,
Mens nequit agnati templa subire poli.
Quin sueta imperiis jacet hic captiva voluntas,
Nec bona quæ vellet, vincula velle sinunt.
Euge semel nostræ, mea lux, succede catastæ,
Quantula sit nobis experiêre domus.
Si tamen insidiæ vel ahena repagula terrent,
Fac pateat dempta janua laxa sera.
Captivum gemitu fertur revocasse Magistrum,
Oblitus caveæ psittacus ipse suæ.
Eja graves reseras, nove Jane patulcie vestes;
Non erit hæc dextræ gratia prima tuæ.
Angelico, memini, patefactas impete portas,
Claustraquè suffractis dissiluisse seris;
Cùm stupuit lapsas manibus, pedibusque catenas,
Vixque Petrus patulas credidit esse fores.
Nullus obit nostris obses vadimonia vinclis?
Liberat Herculea Thesea nullus ope?
O ubi nunc Minyis fidissima turba maritis,
Vincula pro captis ausa subire viris!
Aut qui Wandalicis obses ergastula nervis,
Ipse sui capitis jussit abire lytro?
Lux mea, pande fores, in amœnaque claustra resolvi,
Et sine sidereas ætheris ire vias.
Aut spectanda tuo vis ducar præda triumpho,
Ut Scyticus caveæ pompa Tyrannus erat;
En manus, en digiti rimis hiscentibus extant.
Cur ego non digitos tota manumque sequor?
Qua caput, hac reliqua subrepit cauda colubræ, &
Cur mihi serpentis lubrica pellis abest?

Certis

Cortis obit toties volucris captiva fenestras,
Et notat an tacitæ rima sit ulla fugæ;
Nexaque sollicitans furtivo vimina rostro,
Nativas nemorum tentat adire domos.
O Catharis, niveique polo comes agminis, Agnes!
O casta Ursulidum, Sophiadumque cohors!
Vos ego, dimidium vestri modo nobile testor,
(Dimidium vester quod sibi junxit amor.)
Pandite ferratos, ergastula barbara, postes,
Inserar ut vestris dimidiata choris.
Dimidium felix, vinclis socialibus exsors,
Cui licet in plenas jam caluisse faces!
Lux mea tam durum residet tibi pectore ferrum,
Ut neque captiva commoveare prece;
Non ego, sed nostræ Tu maxima causa querelæ es;
Spectat enim laudes ista querela tuas.
Non bene conveniunt rigidis tua carmina clathris,
Quis queat in cavea cantibus esse locus?
Libera quæ cantat vernis avis Attica sylvis,
Capta silet, solitos nec ciet ore modos.
Eja age, pande fores, inamœnaque claustra resolve,
Et sine sidereas ætheris ire vias.
Aut tua si cupidam præconia dicere temnis,
Invidus in laudes efficiere tuas.

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. Psal. 141.

[a] LAudo quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter, quare? quia quamdiu sumus in corpore *peregrinamur à Domino.* Qua-

a *August. in Psalm.* 145.

re ſic laudas Dominum? non perfectè, non ſtabiliter? Interroga ſcripturam; quia *corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena cogitatio ſenſum multa cogitantem.* Tolle mihi corpus, quod aggravat animam, *& laudo Dominum,* Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem ſenſum multa cogitantem, ut à multis in unum confluam, *& laudo Dominum,* Quamdiu autem ita ſum, non poſſum; prægravor.

a Nihil enim *præſens vita* differre videtur *à carcere*, ſed ſicut cùm triſte illud introïmus habitaculum circumdatos ac vinctos videmus catenis, ita etiam nunc, ſi (extra omnia nos phantaſmata collocantes) uniuscujuſque ingrediamur vitam ejuſque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

b In exitu ipſo videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim *ſolvat ſe vinculis carnis*, & ore emiſſa evolet *tanquam carcere corporis hujus exuta gurguſtio.*

c Carcere homo circumdatur, quia plerumque & virtutum profectibus, ad alia exurgere nititur, & tamen carnis ſuæ corruptione præpeditur, qua bene exui Pſalmiſta deprecatur dicens: *Educ de carcere animam meam.*

Sancti autem viri, quia ſcriptum eſt, *corpus, quod corrumpitur, aggravat animam*, intentione jam quidem ultra ſemetipſos eminent, ſed tamen

a *Chryſ. in cap 4. Matth hom. 14.* b *Ambr lib. de bono mortis, cap. 2.* c *Greg. cap. 17. in cap. 7. Job.*

men adhuc infirmitatis suæ incertis moribus subditi corruptionis suæ se *carcere clausos* dolent. Ait ergo Job: *Nunquid mare sum ego, aut cetus, quia circumdedisti me carcere?* ac si apertè diceret: mare vel cetus (iniqui videlicet, eorumque auctor malignus spiritus) quia effrænati ad solam perpetrandam iniquitatis licentiam appetunt; rectè pœnæ suæ carcere constringuntur; ego autem, quia jam æternitatis tuæ *libertatem desidero*, cur adhuc *mea carcere corruptionis premor?*

a Videmus in hoc sæculo *insertos nexibus catenarum reos*, in specie pompæ miserabilis duci, & nonnunquam patiuntur insontes, ut tolerabilius sit mori, quàm talia subire supplicia. Optant utique audiri bene sibi conscii. Optant etiam hi, qui gravibus flagitiis urgentur, pœnam mortis celebritate transigere, ut aliquanta compendia pœnarum lucrentur. Spes est etiam de judicis misericordia. Ipso exilio *claustra carceris* duriora sunt.

b Quemadmodum (igitur) eorum, qui in carceres conjiciuntur; hi quidem in afflictione carceralium vinculorum detinentur, introclusi diuturniore temporis morâ: illi verò ab ea calamitate submoventur, sic & animæ. Etenim hæ destinentur in præsenti vita diutiùs, aliæ minùs pro cujusque merito, dignitateve, ii juxta Divinæ sapientiæ profunditatem, sic ut mens nulla hominum ea possit attingere, quæ de unio-

a *Ambr. in Psalm.* 118. b *Basil. in hom. in Martyr. Julitram.*

unoquoque nostrum ipse Creator prævidit. Non audis dicentem David: *Educ de carcere animam meam?* Non audisti, ut sancti ejus exsoluta anima est? quid rursus Simeon, Dominum nostrum pio ulnarum astringens complexu, cujusmodi vocem emisit? nonne hanc? *Nunc dimittis servum tuum Domine.* Ei enim, qui ad supernum & cœleste domicilium festinus contendit, supplicio omni, *omni carcere* gravior est hæc inhabitatio corporis.

a O misera sors hominis, cùm hoc perdidit, ad quod factus est! ô durus & dirus casus ille! heu quid perdidit & quid invenit! quid abscessit, & quid remansit? perdidit beatitudinem, ad quam factus est, invenit miseriam, propter quam factus non est. Abscessit, sine quo infelix est, & remansit, quod per se, non nisi miserum est. Ærumnosi! unde sumus expulsi? quò sumus impulsi? unde præcipitati? quò obruti? A patria in exilium; à visione DEI in cæcitatem nostram; à jucunditate immortalitatis, in amaritudinem & horrorem mortis. Misera mutatio! de quanto bono, in quantum malum! grave damnum, gravis dolor, grave totum! sed heu me miserum unum de aliis miseris filiis Evæ elongatis à DEO? quid incœpi? quid effeci? quò tendebam? quò deveni?

d Dissolve me oro, à vinculis, quibus constrictus teneor, ut relinquens ista omnia, tibi festinem, tibi soli inhæream, soli intendam.

a Hinc

a *Anselm. in prosolog. cap.* 1. b *Hugo de S. Victor. lib.* 4. *de anima cap.* 4.

a Hinc me, CHRISTE potens, educ, jam quæso, malisque,
Queis crucior medicam protinus affer opem.
Unum homini est certumque bonum fixumque beatæ
Vitæ; animus cujus languet amore meus.

b Felix anima *quæ terreno resoluta corpore libera cœlum petit?* secura est & tranquilla, non timet hostem neque mortem: habet enim semper præsentem, cernitque indesinenter pulcherrimum Dominum, cui servivit, quem dilexit, & ad quem tandem læta & gloriosa pervenit.

c Tu (ergo) Domine! expectatio Israël, desiderium, ad quod suspirat cor nostrum quotidie; festina, ne tardaveris; surge, propera & veni, *ut educas nos de isto carcere, ad confitendum nomini tuo.*

d Veni Domine, & noli tardare, veni Domine JESU, veni & visita nos in pace; veni *& educ vinctos de carcere*, ut lætemur coram te, corde perfecto; veni salvator noster; veni desideratus cunctis gentibus; ostende faciem tuam & salvi erimus; veni lux mea, Redemptor meus, *educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini Sancto tuo!* O verè felices, qui *è carcere ad palatium* pervenerunt?

XI.

a *Nazianz. carm. de hominis vilitate.* b *Aug. med. cap.* 13. c *Aug. soliloq. cap.* 23, d *Aug. soliloq. cap.* 31.

Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te DEUS. Psal. 41.

XI.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te DEUS. *Psalm.* 41.

Scire cupis, mea lux, quibus intus amoribus urar?
Quantaque flamma tui pectora nostra coquat?
Nec satis extulero sitientis imagine prati,
Aut violæ, nimio quæ jacet usta die.
Nec satis æstiferæ depinxero fulmine stellæ,
Cùm canis ardenti sidere torret humum.
Ah! quàm pulvereæ Lybies patiuntur arenæ,
Æstuat hæc, nostro siccior ore sitis.
Siccior Icario quàm dum canis imminet astro,
Aut violæ tosto flos cadit ustus agro.
Vis dicam, mea lux, quàm te meus ardor anhelet?
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Nempe venenifero pastus serpente medullas,
Cervus agit totis hausta venena fibris;
Aut humeros tincti trajectus arundine teli.
Carpitur infesta viscera tacta lue:
Ille furit, pectusque citatus anhelitus urget,
Cæcaque per sylvas saucius antra petit:
Antra petit fugiens salientibus humida lymphis,
Ut sua fontano guttura rore lavet.
Hic rivi scatebris fumantia temperat ora,
Pellit & amne sitim pellit & amne luem.

Haud aliter ſcelerum mihi mens temerata veneno,
Tela venenata combibit uncta manu.
Et modò combibitum populatur pectora virus,
Ardet & in tacito noxia flamma ſinu.
Nempe graves, animi ſunt toxica vindicis iræ,
Et tua quæ jaculas tela, venena, Venus.
Quæque gravant nimio ſpumantia pocula Baccho,
Pocula quæ diro gramine pota necant.
Aſpicis, ut tumido turgeſcunt pectora faſtu?
Pectoribus faſtus virus inane tumet.
Quo ſitiens igitur peterem de flumine lympham,
Cùm mea tam varium viſcera virus edit?
Ah! niſi te, nullo ſitis hæc placatur ab hauſtu,
Tu potes hanc ſolus fonte domare ſitim.
Scis etenim, mea lux, quàm te, meus ardor anhelet,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Cervus odoriſequi fugitivus ab ore Moloſſi,
In laqueos nullo ſæpè ſequente ruit;
Tunc denſam aſpiciens venantum, hinc inde coronam,
Tela ſuper ſaltu corpora fertur agens.
Exoritur clamorque canum ſtrepituſque ſequentum,
Ille fugit, tergo cornua celſa locans;
Ambiguuſque pavet ne ſit comprenſus, & ipſa
Quæ jam præteriit tela caneſque timet.
Reſpectanſque metu, per ſaxa, per avia currit,
Igneus atque illi ſpiritus ore micat.
Gutturaque ardenti flagrant arentia lingua,
Quaque ſitim relevet, quærit anhelus aquam.

Tum

Tum fontis mediis venas rimatus avenis
Fontano rabidam mergit in amne sitim;
Et bibit & potis largè se proluit undis;
Haurit & exhausto robur opemque lacu.
Sic ego tartareis cingor, mea vita sagittis,
Ægraque flammata torreor ora siti.
Hinc puer Idalius, premit hinc ad retia Bacchus,
Et multa ancipitem trudit uterque cane.
Sublimes levis hinc suspendit Gloria casses,
Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor.
Inde cohors magnis sociorum hortatibus instat,
Et docet exemplo crimina quisque suo.
Hei mihi, quos circum venabula stricta minantur!
Ceu fera, cum cincto clausa tenetur agro.
Mille vias repetens, infraque, supraque pererro,
Si qua meæ pateant hospita lustra fugæ.
Tum mihi per siccas sitis æstuat ignea venas,
Et sensim vapidas decoquit igne fibras.
Fontis inops igitur ad flumina quæque recurro,
Flamma sed hæc nullo flumina victa fugit.
Sic cadit obscœnos miles defessus in haustus,
Sic licèt infami turbida lympha luto.
Sperabam effossis æstum compescere rivis,
Æstus at infusæ gurgite crevit aquæ.
Qualis in amne levem sectatur faucibus undam
Tantalus, & fallit, quam dedit unda fidem.
Mobilibusque inhiat, deluso gutture, lymphis,
Semper aquæ locuples, semper egenus aquæ.
Scilicet haud simili calor hic extinguitur haustu,
Nec domat hanc cœni turbida lympha sitim.
Cœlestes animus sitit insatiabilis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.

Ite igitur nigro torpentia flumina stagno,
Non bibit è vili gurgite nostra sitis.
Ite graves stygiis serpentibus, ite lacunæ,
Noxia Tartareis flumina pasta vadis:
Ite, sitit superi dias mens fluminis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas,

Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te DEUS, Psalm. 41.

a HIc est mos amantium, amorem non celare, sed enunciare vicinis, & dicere, se amare. Ardens enim res est natura dilectionis, nec potest anima sustinere, ut eam silentio teneat. Ita hic beatus DEUM amans, & ardens in amore, non potest in animo inducere, ut taceat, sed aliquando quidem dicit: *Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum*; aliquando autem; *DEUS, DEUS meus, ad te de luce vigilo.*

b Quis est, qui sic cantat? si volumus, nos sumus. Et quid quæris extra, quisnam sit, cùm in tua potestate sit, esse quod quæris? Eja fratres simul amemus, simul in hac siti ardescamus, simul ad fontem intelligendi curramus. Desideremus velut *Cervus fontem*, desideremus illum fontem, de quo Scriptura dicit: *Quoniam apud te est fons vitæ.* Ipse enim fons & lu-

a *Chrysost. homil. in Psalm.* 41. b *August. in Psalm.* 41.

& lumen est, *quoniam in lumine tuo videbimus lumen.* Si & fons & lumen est, meritò & intellectus est, quia & satiat animam avidam sciendi. Curre ad fontes, desidera aquarum fontes. Apud DEUM est fons vitæ, & insiccabilis fons in illius luce lumen inobscurabile Lumen hoc desidera; quemdam fontem quoddam lumen, quale non nôrunt oculi tui; cui lumini videndo oculus interior præparatur, cui fonti hauriendo sitis interior inardescit.

a Salutaris nimirum aqua, quæ noxiam hujus mundi sitim, & vitiorum ardorem prorsus extinguit, sordes omnes peccatorum eluit, animæ nostræ terram cœlesti imbre irrorat atque fœcundat; & ad solum DEUM anhelo spiritu mentem humanam sitientem reddit. Hâc aquâ largiter potatus fuit Propheta, cùm totus ad DEUM suspirans dixit: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, DEUS!*

b Curre ad fontem, desidera fontem, sed noli utcumque, noli ut qualecumque animal currere, ut *Cervus* curre. Quid est? ut *Cervus*? Non sit tarditas in currendo, impigrè curre, impigrè desidera fontem. Invenimus enim insigne velocitatis in Cervo, sed fortè non hoc scriptura solùm nos in Cervo considerare voluit, sed & aliud audi: Quid aliud est in *Cervo*? serpentes necat, & post serpentium inter-

a *Cyril. lib. 5. in Joan. cap.* 10. b *August. in Psalm.* 41.

internecionem, majori sitis inardescit; peremptis serpentibus ad fontes acrius currit. Serpentes, vitia tua sunt, consume serpentes iniquitatis, tunc amplius desiderabis fontem veritatis. Avaritia fortè in te tenebrosum aliquid sibilat, & sibilat adversus verbum DEI, sibilat adversus præceptum DEI. Et quia tibi dicitur: Contemne aliquid, ne facias iniquitatem; si mavis facere iniquitatem quàm aliquod commodum temporale contemnere, morderi magis eligis à serpente, quàm perimere serpentem. Cùm ergo faveas adhuc vitio tuo, cupiditati tuæ, avaritiæ tuæ, serpenti tuo, quando in te invenio tale desiderium, quo curras ad fontem aquarum? quando concupiscis fontem sapientiæ cum adhuc labores in veneno malitiæ? interfice in te, quidquid contrarium est veritati, & cùm te videris tanquam vacare à cupiditatibus perversis, noli remanere, quasi non sit, quod desideres. Quæris fortè, unde delecteris; Desidera, unde delecteris: *Desidera ad fontes aquarum*, habet DEUS, unde te reficiat, & impleat venientem ad se, & sitientem post interemptionem serpentium, tanquam velocem Cervum. Est aliud, quod animadvertas in Cervo. Dicuntur Cervi, vel quando in agmine suo ambulant, vel quando natando, alias terrarum partes petunt, onera capitum suorum super se invicem ponere; ita ut unus præcedat & sequantur, qui supra eum capita ponant; & supra illos alii consequentes, & deinde alii, donec agmen finiatur. Ille autem

unus,

unus, qui pondus capitis in primatu portabat fatigatus redit ad posteriora, ut alius ei succedat, qui portet, quod ille portabat, atque fatigationem suam recreet posito capite, sicut & cæteri ponebant. Ita vicissim portando, quod grave, & viam peragunt & invicem se non deserunt. Nonne quosdam Cervos alloquitur Apostolus dicens! *Invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem CHRISTI?* Talis ergo Cervus in fide constitutus, nondum videns, quod credit, cupiens intelligere, quod diligit, patitur contrarios Cervos non solùm obscuratos intelligentiâ, in tenebris interioribus constitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, insuper insultantes, & dicentes homini credenti, & quo credit, non ostendenti, *ubi est DEUS tuus?* quid ergo iste Cervus fecerit contra hæc verba, audiamus ut ipsi, sic possimus, faciamus. Primò, expressit sitim suam: *Quemadmodum*, inquit *Cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, DEUS.* Quid si Cervus ad fontes aquarum lavandi causâ desiderat? utrum ergo bibendi, aut lavandi causa, nescimus? audi, quod sequitur, & noli quærere: *Sitivit anima mea ad Deum vivum.* Quid sitivit? *quando veniam, & apparebo ante faciem DEI?* hoc est, quod sitio, venire & apparere, sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satiabor in adventu. Sed quoniam sicut *Cervus desidero ad fontes aquarum*; & est apud eum *fons vitæ*, Quid agam, ut inveniam DEUM meum?

Conſiderabo terram; & facta eſt terra! Eſt magna pulchritudo terrarum ſed habet artificem: Magna miracula ſunt ſeminum, atque gignentium, ſed habent iſta omnia Creatorem: Oſtendo magnitudinem circumfuſi maris; ſtupeo, miror; artificem quæro. Cœlum ſuſpicio & pulchritudinem ſiderum; admiror ſplendorem ſolis, exercitio diei ſufficientem; lunam nocturnas tenebras conſolantem. Mira ſunt hæc, laudanda ſunt hæc vel etiam ſtupenda ſunt hæc, neque enim terrena, ſed etiam cœleſtia ſunt hæc. Nondum ibi ſtat ſitis mea. Hæc miror, hæc laudo, ſed eum, qui fecit hæc; ſitio.

a Anima (enim) quam tangit amor DEI, nihil aliud poteſt cogitare, nihil deſiderare ſed frequenter ſuſpirat, dicens: *Sicut Cervus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea, ad te DEUS meus.*

b O fons vitæ, vena aquarum viventium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ de terra deſerta invia & inaquoſa, ut videam virtutem tuam & gloriam tuam & ſatiem ex aquis miſericordiæ tuæ ſitim meam? Sitio, Domine fons vitæ es, ſatia me. Sitio Domine, ſitio te DEUM vivum.

c Sitivit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. In alia vita, cùm reſurrexerit caro, ſatiabitur; modò ex corruptione fragilitatis ſi non manducemus, deficimus & eſurimus;

a *Auguſt. man cap.* 20. b *Auguſt. ſoliloq. cap.* 35. *Auguſt. in Pſalm.* 62.

rimus; si non bibamus, deficimus, & sitimus. Si diu vigilemus, deficimus & dormimus; si diu stemus, fatigamur, ideo sedemus; & si diu sedeamus fatigamur & ideo surgimus. In istis omnibus multiplicibus defectionibus nostris, sitimus illam incorruptionem; & sic caro nostra, *multipliciter sitit DEUM*. In ista Idumæa, in isto deserto, quàm multipliciter laborat, tam multipliciter sitit; quàm multipliciter fatigatur, tam multipliciter sitit illam infatigabilem incorruptionem, in terra deserta, sine via & sine aqua, talis enim est mundus iste.

Quando veniam, & apparebo ante faciem DEI? Psal. 41.

XII.

Quando veniam & apparebo ante faciem DEI? Psal. 41.

AH quoties, mea lux, mihi seria verba dedisti
Nulla secuta tamen, seria verba fides!
Euge brevi venies toties dixisse recordor;
Adde fidem verbis, dic semel. Euge veni.
Heu mihi, quàm longæ sunt expectantibus horæ!
Plus ævi spatio creditur una dies.
Jam, mea lux, lapsi menses, tot aguntur & anni,
Spemque facis toties, spem tamen usque negas.
Quid miseram spatiis tam lentis ferreus uris?
Et toties, parvo hic tempore, dicis eris
Jam lacerant falsis me publica compita sannis,
Et tuus ille DEUS, dic ubi? quisque rogat.
Quando igitur veniam? quando tibi libera sistar?
Quando adstabo oculis obvia facta tuis?
Aspicis, ut misero consumar squallida luctu?
Qua careo, facies hæc mihi damna facit.
O facies animi crudele mei tormentum
Unica quæ præsens esse medela potes.
O quando facies toto spectabilis orbe.
Quando tuo dabitur lumine posse frui;
Scilicet ut gravis est terris absentia Phœbi,
Squallet & obscurus, sole latente, dies:

Nec color est hortis, nec amœnis gratia sylvis,
Jamque silent homines, jamque siletis aves:
Mox ubi purpureo roseum caput extulit ore,
Læta micas radiis, luce nitente, dies;
Et suus est hortis color, & sua gratia sylvis,
Jamque strepunt homines, jamque loquuntur aves:
Sic ego, te viso, moriens, mea vita, resurgo;
Vivaque non viso protinus emorior
Sæpè jubes, alio me pascere lumina vultu,
Multaque conspectu corpora pulchra refers.
Aspice prata, inquis, formosas aspice flores;
Picta mei multum prata coloris habent.
Aspice cæruleo palantes æthere stellas;
Hæ quoque de nostro lumine, lumen habent.
Aspice & humanis præstantia corpora formis;
Est meus humano multus in ore decor.
Siccine, Lux, nostris sperâsti illudere votis?
Falsaque supposito vendere frustra vitro?
Non ego polliceor mortalis imagine formæ.
Ah, mea fax facies est, mea vita, tua!
Illa, ô digna DEO facies! gravis ille suavi
Mixtus in ore timor, parque timoris, amor.
Illa supercilii majestas dia, cadentum
Cœlituum prono quam colit ore tremor.
Nam quota pars tanti sedet ulla in fronte decoris,
Lux mea, quanta tua fronte, genisque sedet?
Ah, neque si faciem coëat decor omnis in unam,
Tanta sit ullius gratia, quanta tuæ!
Lux mea splendidior quantò supereminet astris
Lucifer, & quantò Cynthia Lucifero;

Ipsaque

Ipsaque quantò iterum superatur Cynthia Phœbo,
Tanto formosis omnibus ore præis.
De tribus id melius narrabit testibus unus,
Qui tibi tum comites vertice Thabor erunt.
Cum testata DEUM *facies tibi flammea luxit,*
Cinxit & auratas fax radiata comas:
Nempe aliquis tanta captus dulcedine lucis,
Et nimio formæ saucius igne tuæ;
Immemor & patriæ, oblitusque suique suorum.
Optabat stabiles figere monte lares.
Nec tamen augustum, qualis, quantusque videri
Cœlitibus solitus viderat ille DEUM.
Viderat aêreos absistere vultibus ignes,
Ut solet accenso candida mica foco.
Viderat ardenti rutilantem vertice flammam,
Quale lacessitum Sole refulget ebur.
Viderat, ut placidis Lucina videris in undis,
Cùm tuus in nitidis fluctuat ardor aquis;
Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
Unda repercussi cùm tremit igne poli.
Quid dicturus erat, tota si luce coruscas
Vidisset, circum tempora bina faces!
Quid si oculos? quid faciem sine nube micantem?
Quodque polo facies lumen utroque jacit;
Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dierum,
Numinis ambrosio cùm sinar ore frui!
Sæpè quidem vestros specto sub imagine vultus,
Cùm vultus obeunt spica merumque tuos;
Magna, equidem fateor, tamen imperfecta voluptas
Pro facie, faciem nube tegente frui:

At mihi mens alio ſtimulata cupidine flagrat,
Ardet & innubes læta videre genas.
Quando erit ergo dies, cùm te, ſine nube, videbo?
Impedient faciem vela nec ulla tuam?
Solaque, quæ fueras animo libata voluptas,
Tandem oculis etiam percipiêre meis?
Illa dies, fauſto ſi quando affulſerit aſtro,
Jure, erit his oculis carior illa dies.

Quando

Quando veniam & apparebo ante faciem DEI? Pſalm. 41.

a SI invenis meliùs quàm videre faciem DEI, illuc te præpara. Væ tali amori tuo, ſi vel ſuſpicaris aliquid pulchriùs, quàm eſt ille, à quo eſt omne pulchrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis.

b Dulciſſime, amantiſſime, benigniſſime, cariſſime, pretioſiſſime, deſideratiſſime, amabiliſſime, pulcherrime, quando te videbo? *quando apparebo ante faciem tuam?* quando ſatiabor de pulchritudine tua, quando educes me de hoc carcere tenebroſo, ut confitear nomini tuo.

c Dic nunc totum cor meum, dic nunc DEO. *Quæro vultum tuum, vultum tuum Domine requiro.* Eja nunc ergo, Tu Domine DEUS meus, doce cor meum, ubi & quomodo te quærat, ubi & quomodo te inveniat. Quibus ſignis, quâ facie te quæram? nunquam te vidit, Domine DEUS meus, non novi faciem tuam, quid faciet altiſſime Domine, quid iſte tuus longinquus exul? quid faciet ſervus tuus anxius amore tui, & longè projectus à facie tua? anhelat videre te, & nimis abeſt illi facies tua. Dominus DEUS meus es, & DEUS meus, & nondum te vidi. Tu me feciſti & refeciſti, & omnia

a *Auguſt. in Pſalm.* 43. b *Auguſt. med. cap.* 37. c *Anſelm. in proſolog. cap.* 1.

omnia mea bona tu mihi contulisti, & nondum novi te. Denique *ad te videndum* factus sum, & nondum feci propter quod factus sum.

a Hæc est plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem DEI sui*, videre eum, qui fecit Cœlum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui salvavit eum, & qui glorificavit eum. *Exquisivit te facies mea, faciem tuam Domine, requiram*, faciem Domini virtutum, in qua sola consistit tota gloria sempiterna beatorum.

b O quando veniam & apparebo Domine ante faciem tuam? putasne, videbo diem illam, diem, inquam, jucunditatis & lætitiæ, *diem quam fecit Dominus, ut exultemus & lætemur in ea?* O dies præclara & pulchra, nesciens vesperum, non habens occasum, in qua audiam vocem laudis, vocem exultationis & confessionis, in qua audiam, *intra in gaudium Domini tui*! intra in gaudium sempiternum, in domum Domini DEI tui, ubi sunt magna & inscrutabilia & mirabilia, quorum non est numerus. Intra in gaudium sine tristitia, quod continet æternam lætitiam; ubi erit omne bonum, & non erit aliquod malum; ubi erit quidquid voles & non erit, quidquid noles; ubi erit vita vitalis, dulcis & amabilis, semperque memorialis; ubi non erit hostis impugnans, nec ulla illecebra, sed summa & certa securitas, secura tranquillitas, & tranquilla jucunditas, jucunda felicitas, felix æternitas,

æterna

a *August. soliloq. cap.* 38. b *August. soliloq. cap.* 35.

æterna beatitudo beata visio, quæ est gaudium Domini DEI tui.

a Hanc verò dulcedinem, ut gustavit Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamavit, quasi ebrius, dicens: *Domine, bonum est, nos hic esse, faciamus nobis hìc tria tabernacula*, hìc moremur, te contemplemur quia nullo alio indigemus. Sufficit nobis, Domine *videre te*, sufficit inquit, tantâ dulcedine satiari: unam enim stillam dulcedinis gustavit, & omnem aliam fastidivit dulcedinem. Quid putas, dixisset, si magnam illam multitudinem dulcedinis Divinitatis tuæ gustâsset, quam abscondisti timentibus te?

b Vide quoque ardentem hominem (Davidem) vide inflammatum; sciens enim se cùm hinc recesserit eum esse visurum ne expectat quidem dilationem; moram enim non patitur & si esse quidem privatus aliquis humilisque & abjectus, & vivens in paupertate, magnum quiddam esset vel sic, vitam præsentem contemnere; sed non esset adeo magnum ut nunc est, utpote Rex est & tantis fruitur deliciis; tantaque est gloriæ particeps, & est innumerabiles victorias consecutus, multaque bella vicit, & est omni ex parte clarus, insignis & illustris; qui hæc omnia irrideat, divitias & gloriam & omnes delicias, ad futura autem aspiret & inhiet, hoc est, magni cujusdam & excelsi animi, hoc est animæ, quæ tenetur studio sapientiæ, & cœlesti amore verè capta est.

a Moyses

a *Aug. soliloq. cap.* 22. b *Chrys. hom. in Psalm.* 41.

a Moyses sic desideravit & concupivit videre ipsam speciem DEI, & loquenti secum dixit: *Si inveni gratiam ante te; ostende mihi temetipsum, adimplebis me lætitia cum vultu tuo.*

b Et ego parvulus, inter parvulos familiæ tuæ, DEUS pater, & virtu mea, *quando veniam & apparebo ante faciem tuam*, ut qui tunc tibi confiteor ad tempus, extunc confitear tibi in æternum? Beatus ero, si fuero admissus ad videndam claritatem tuam Quis mihi hoc tribuat, ut ad hoc venire permittas me!

c Sed *quando veniam*? en quod citiùs est DEO, tardum est desiderio. *quando veniam & apparebo ante faciem DEI?* ex illo desiderio est & hoc, quod clamatur alibi *Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc, ut contempler delectationem Domini, *quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Interim dum meditor dum curro, dum in via sum, antequàm veniam, antequam appaream, *fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, cùm dicitur mihi per singulos dies; ubi est DEUS meus.*

d Eja jam Domine! eja appare mihi & consolatus ero! Exhibe præsentiam tuam, & consecutus ero desiderium meum revela gloriam tuam, & erit perfectum gaudium meum *Sitivit te anima mea. quàm multipliciter tibi caro mea! Sitivit anima mea ad DEUM fontem vivum; quando veniam & apparebo ante faciem Domini?* Quando

veníes

a *August. in Psalm* 1;8 b *August. solil. c.* 28.
c *Aug. in Psalm.* 41. d *Aug. med. cap.* 40.

venies consolator meus, quem expecto? ô si quando videbo gaudium meum, quod desidero! ô si satiabor, cum apparuerit gloria tua, quam esurio! ô si inebriabor ab ubertate domûs tuæ, ad quam suspiro; ò si potabis me torrente voluptatis tuæ, quam sitio! sint mihi, Domine interim *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, donec dicatur mihi: Ecce DEUS tuus; donec audiat anima mea: Ecce sponsus tuus.

b Ostende te mihi, consolator meus, *videam te*, lumen oculorum meorum. Veni gaudium spiritûs mei; *videam te* lætitia cordis mei. Diligam te, vita animæ meæ. *Appare mihi*, delectatio mea, solatium meum dulce, Domine DEUS meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ!

XIII.

a *August. Soliloq. cap. I.*

Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam! Pſal. 54.

XIII.

Quis mihi dabit pennas ficut columbæ, & volabo & requiefcam? *Pf.* 54.

MAgne opifex rerum. generis mortalis origo,
Corpora noftra tuâ funt fabricata manu.
Si tamen adverfis liceat contendere verbis,
Quos habeant nævos corpora noftra, querar.
In tria jus homini vaftiffima regna dedifti;
In maria, in terras, æthereafque domus:
Tanta fed ut juftis tria regna gubernet habenis.
Non quantùm hæc poffit machina, robur habet.
Parce, parum timidè temeraria verba loquenti,
Plus operi vitii, quàm reputetur, ineft.
Momus abeffe homini fertur, doluiffe feneftram,
Cætera tam nitidæ membra probâffe domus:
Sed fueritne foris fueritne foraminis, ufus;
Lis erit arbitrio, Mome, fecanda tuo.
Officit humanæ, me judice, turpius ædi,
Nulla quod obfequium fquamma vel ala ferat.
Non quod opus fquammis ut terra regatur & alis;
Imperium terræ fquamma nec ala juvat.
Sed fimul æthereas homo cùm moderetur habenas,
Et fimul æquoreæ cærula fceptra plagæ;
Qua, nifi fint pinnæ, tumidas reget arte procellas?
Qua, nifi fint pennæ, nubila lege premet?
Ut volet, aërea volucris petit ardua, pennæ;
Pifcis ut æquor aret, fquammea pinna facit.
Sed neque pinna vices homini, neque penna miniftrat,
Et fimul hic fluctus & fimul Aftra reget?

Nec

Nec pelago piscis, neque nubibus imperat ales,
Cur opus his, penna remigioque fuit?
Scilicet, ingenii minus, orbis & artis haberet,
Ne streperet pennis stridula musca suis.
Nec stabili geminus penderet cardine mundus,
Bina nisi querulas ala moveret apes.
Quid, quod & in triplici, volucrum vilissime regno
Principis instar, iter Merge natator, agas:
Et modò graminea pedes exspatieris in herba;
Mox avis alta petas; mox freta nauta seces.
Quin potiùs triplicis cessit tibi regia mundi,
Per tria qui pennis hospita regna volas?
Aut tria si fuerint hominis loca credita curæ,
Cur homini, triplici non licet ire via?
Cærulus æquorei Nereus pater ipse profundi,
Non nisi squamnigeris currere fertur equis:
Juppiter, aëreum qui flectere fingitur, orbem,
Ætheris, ipse vehens alite; carpit iter.
Nec levitas hominem celeri fert plumea penna,
Nec liquidas pinna remige findit aquas.
Et flectet geminum justis sine viribus, orbem,
Æthere factus avis, factus in amne ratis?
Ut tamen undifragæ careat moderamine pinnæ,
(Plurima cum pinnis corpora cassa natent.)
At sine præpetibus nulli patet ardua pennis,
Quæ patet aligero Regia sola gregi:
O liceat vacuas mihi tollere corpus in auras,
Altaque siderea visere regna plagæ!
Aspice quos inter jaceat mea patria mores,
Indignus patriæ nomen habere locus.
Aspice, nec quid amem volucres, mirabere, pennas,
Ne gravior, quàm quæ Persea, causa movet.

Pega-

Pegaſeis utinam rapiar ſuper æthera plantis,
Aut moveat volucres Perſeos ala pedes!
Aut agiles humeris aptes mihi, Dædale, ceras,
Icariis quamvis fabula labar aquis!
Aut lapſas agitem pennato pectore plumas,
Quas vulſit vario picta columba ſinu!
Aſtra columbinis meditabor protinus alis.
Et ferar ante tuam, Juppiter, ales avem.
O ſtultæ volucres gens nata paluſtribus ulnis,
Sueta cavernoſos turba natare lacus!
Non ego, ſi veſtras mihi Dædalus applicet alas,
Littora vel ſcopulos imaque ſaxa legam.
Non ego, flumineæ volitem levis accola ripæ,
Aut mea percuſſas penna flagellet aquas:
Non mea torpentes circumvolet ala paludes;
Ut propior ſegnes radit hirundo lacus.
Non mea, ceu mœſtis Ceyx dum plangitur undis,
Humida vicino ſe lavet ala freto.
Perſequar æthereum ſublimior ales Olympum,
Altaque mox ſolitis niſibus aſtra petam.
O quondam felix hominum, modò turba volucrum,
Quos amor, in celeres iraque vertit aves!
Cur mea non capiunt agiles quoque brachia plumas,
Induit aut motas hiſpida penna manus?
Quot ludunt liquidis examina plumea campis,
Aligeroque ſecant nubila celſa pede!
Si mihi, Niſe, tuo plumeſcant brachia fato,
Cruraque Scyllæis veſtiar hirta comis;
Si levis Aonio fierem certamine pica,
Aut, Cytheræa, tua verterer ales ave;
O mea ſi tangant aliquod ſuſpiria Numen,
Muter ut in pennas, caſta columba, ſuas!

Scilicet

Scilicet advectam, ceu Chaonis ales, olivæ
Reppetiit notæ tecta Noëa ratis;
Protinus aligeris raperer super æthera velis,
Nostra nec has iterum viseret ala plagas,

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volalo, & requiescam? Ps. 54.

a INardescit & suspirat omnis peregrinus in sæculo Patria cœlestis, patria contemplationis, Angelorum patria! ubi nullus moritur, quo nullus hostis admittitur, Patria, ubi nullum timeas inimicum.

b *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?* Nihil mihi tam dulce, quàm cum Domino meo esse, præbe, mihi, rogo, *pennas*, quibus indutus, ad te volitem sursum.

c Quas *pennas*, nisi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ? has alas, *has pennas*, si recipiam, possum fugere a facie tua ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Jam volemus spe & desiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc sit spes nostra, hæc sit consolatio nostra. Recipiamus *pennas* per charitatem, quas amisimus per cupiditatem: cupiditas enim *viscum* facta est *pennarum nostrarum*; elisit nos de libertate aëris nostri, id est, aurarum illarum liberarum spiritus DEI. Inde

elisi

a *August. serm.* 145. *de temp.* b *Aug. med. cap.* 37. c *August. in Psalm.* 138.

elisi perdidimus *pennas* & fuimus quodammodo captivati *in aucupis potestate*. In ista vita, inter tanta scandala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidianarum, quotidianarum suggestionum malarum; quid facio?

a Omne tempus in sollicitudine, omnis vita in molestiis: *in medio*, inquit, *laqueorum ambulas*, & alius; *in via, qua ambulas, extentos, sibi, sed absconditos laqueos quærebatur*, ne deprehensus caderet? volebat fugere *sicut passer*, sed adhuc *laqueus contritus non erat*. *Periit*, inquit, *fuga à me*. Gravatus habebat *pennas* per illam *tenebrosam aquam in nubibus aëris*, & fortasse evolare non poterat. Denique *illas pennas* quærebat accipere, ut *evolaret & requiesceret*, sicut scriptum est; *Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?*

b Etenim quasi clavis quibusdam suffigitur anima corporis voluptatibus, & cùm semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, unde descendit, sine DEI favore *revolare*. Actuum enim suorum laqueis vincta & deliciarum sæcularium illecebris obnoxia jam tenetur.

c Volare non potest, nisi quod purum leve atque subtile est, cujus nec sinceritas intemperantiâ retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole gravatur. Gravari autem *volatum* dico non tam mole membrorum quàm delicto-

 rum;

a *Ambr. de fuga sæculi cap.* 5. b *Ambr. lib.* 4. *in c.* 4. *Luc.* c *Ambr. serm.* 70.

rum; unde puto etiam in ipsis avibus ideo velocius *columbam* penè præ omnibus volitare, quod alacritatem & innocentiam comitetur. Denique S. David, cùm puritate mentis volare concupisceret, non alterius animantis nisi *columbæ optavit alas*; dicens. *quis dabit mihi pennas sicut columbæ & volabo & requiescam*! Intelligebat enim, quòd altiora faciliùs penetrantur simplicitate mentis, quàm *levitate pennarum*.

a Conceperat amorem verbi DEI, & cupiebat ad ipsum *volatu celeri pervenire*, dicens: *Quis mihi dabit pennas, sicut columbæ, & volabo & requiescam? volabo*, sensibus, *volabo* intellectibus spiritualibus, *& requiescam*, cùm apprehendero sapientiæ & scientiæ ejus thesauros. Puto enim, quia sicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra sua super terram, consortes efficiuntur similitudinis mortis ejus; ita & hi qui virtutem Spiritûs Sancti recipiunt, & sanctificantur ex eo, & donis ejus replentur (quia ipse *in specie columbæ* apparuit) etiam ipsi *columbæ* fiant, ut de terrenis & corporeis locis *evolent ad cœlestia pennis Sancti Spiritûs elevati*.

b Benefactum est, *ut pennas* acciperetis *sicut columbæ & volaretis ad requiescendum*. Nam in terra non erit requies, sed labor & dolor & afflictio spiritûs. Quid ergo timendum est sic volanti? nisi fortè cadaver, vel simile aliquid videat in terra, cujus desiderio tractus, videatur à venatoribus illis pessimis, & præparatis laqueis

a *Greg. hom. 4. in Cant.* b *Bern. serm. super Beati qui habitant.*

queis capiatur *& sint novissima hominis illius pejora prioribus?*

a Etenim tamdiu transilire debemus, quidquid nos impedit, quidquid irretit; quidquid *visco quodam illigat*, & onere aggravat *volatum nostrum* donec perveniamus ad id, quod sufficit, ultra quod nihil est, infra quod sunt omnia, ex quo sunt omnia.

b Da, quæso, toto desiderio & omni studio, tendere, quo te ascendisse credimus, ut in præsenti quidem miseria solo tenear corpore, tecum autem sim cogitatione semper & aviditate; ut ibi sit cor meum, ubi tu es thesaurus meus desiderabilis, & incomparabilis, multumque amabilis. Assumat Domine, assumat, rogo, spiritus meus *pennas & volitet & non deficiat*, volet & perveniat usque ad decorem domûs tuæ, & *locum habitationis gloriæ tuæ.*

c Tene cor meum manu tuâ, quia sine te ad altiora non rapitur illic festino, ubi summa pax regnat & jugis tranquillitas rutilat. Tene & rege spiritum meum, & assume illum secundùm voluntatem tuam, ut te duce ascendat ad illam regionem ubertatis, ubi pascis Israël in æternum pabulo veritatis.

a *August. in Psalm. 76.* b *August. med. cap. 37* c *Ibidem.*

Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Psal. 33.

XIV.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum? concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini. *Pſ. 33.*

O Qui ſidereas ducis fortiſſime turmas,
Cui cingunt decies millia mille latus!
Quàm tua Regifico radiant Prætoria luxu!
Mens ſtupet, & tantæ languet amore domus,
Mœnia Tanario defendunt marmore muros,
Limina ſunt Parius portaque celſa lapis.
Veſtibulo rutilant adamantum lumina valvæ,
Amplaque magnificus culmina ſplendor habet.
Fulgurat excelſis fulvum laquearibus aurum,
Et camera aurata cedrina fulta trabe,
Tectum auguſtum, ingens, gemmiſque auroque ſuperbum,
Quale putes ipſum poſſe decere DEUM.
Stratus humi calcatur onyx, vitreique plateas
Stellarum fundant marmora fulva, globi.
Jam ſua temperies placido mitiſſima Cœlo eſt;
Qualis ubi vernis aura tepet Zephyris;
Nec glacialis hyems tremulo pede pulſat Olympum,
Iſta nec hiberna grandine teſta ſonant;
Nec pallent viſo moritura ſole pruinæ;
Nec ſtant marmoreo flumina vincta gelu.

Nec coquit æstivi Cererem juba sæva leonis,
Solstitii medius nec furit igne dies,
Nec viridis foliis sanguis fervore recedit,
Nec tostus nimio sole fatiscit ager.
Perpetuum ver astra colunt, frigusque calorem
Inter, Cœlicolæ tempora veris agunt.
O qui sidereas habitas, Rex maxime sedes,
Quàm tua præ terris invidiosa domus!
Quin absunt gelidi bruma intractabilis imbres,
Quique regat madidos imbrifer hœdus agros;
Æoliæque silent animæ tranquilla per alta,
Quassaque nec venti murmure spica tremit.
Stat placidus positis Aquilonem flatibus æther,
Servat & æternus longa serena tenor.
Sed neque flammantes liquido lavat æquore currus,
Nec subit occiduas Sol fugitivus aquas.
Nec premit astra dies, neque Sol fugat æthere stellas,
Nec premitur lassus nocte fugante dies.
Nulla polos tacitis nox obruit atra tenebris,
Nigraque subducto somnia sole vocat.
Exulat æthereis longè nox horrida terris,
Et nitet æterno lumine clara dies:
Clara dies, jucunda dies, septemplice Phœbi,
Fulmineam nostri lampada, luce premens:
O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes;
Quàm tua præ terris invidiosa domus!
Sollicitæ procul hinc, profuêre cubilia curæ,
Et metus & tristi luridus ore dolor,
Et caput atrato luctus velatus amictu,
Lessus, & impexis nænia mæsta comis.
Et labor & toto gemitus proscriptus Olympo,
Et lis & rabidi jurgia rauca fori.

Rixe-

Rixæque invidiæque, cruentaque sanguine bella,
Monstraque, quæ secum plurima, bella trahunt.
Pauperies febrisque famesque, sitisque luesque,
Quæque sequi solita Martia castra neces.
Hic clausæ Bello portæ, & sine militis armis
Otia cælicolæ mollia pacis agunt.
Non galeæ, non scuta micant, non classica clangunt,
Mitescunt positis aurea sæcla tubis.
Tabificique absunt, examina pallida, morbi,
Quæque cohors Letho prævia sternit iter.
Quin etiam Letho interdictum mœnibus urbis,
Nec quidquam in Superum corpora Juris habet.
Lætitiæ data cura domus, quæ sedula fletum
Elysii longè finibus arcet agri.
Instruit auratis convivia Regia mensis,
Quas recreant festis gaudia sancta jocis.
Non quia Cœlicolæ dapibus jejunia solvant,
Aut ullus Superum proluat ore liquor.
Absque epulis, hic omnis amor compressus edendi.
Omnis & absque meri munere pulsa sitis.
Non istis temerant Superi convivia mensis,
Aut Regio similes suggerit illa dapes.
Elysium sine carne epulas Bacchoque ministrat,
Cælicolumque venit nullus in ora cibus.
Cælestes onerant incognita fercula lances,
Quales nemo hominum, contigit ore cibos.
Ambrosiæ, Superos hilarat, quis nescio, succus,
DEUS, & æthereo nectare potus alit;
Sicque super strato æternum discumbitur ostro,
Gaudet & auratis gens epulata toris.

Gaudet, & Angelicos placidis bibit auribus hymnos,
Et salit, & rutilam sub pede plaudit humum.
O qui sidereas habitas Rex maxime sedes,
Quot tua deliciis affluit illa domus!
Jam flagrat & studio nimis inflammata videndi,
Mens desiderio deficit ægra suo.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Ps. 83.

[a] MATER Hierusalem, Civitas Sanctā DEI charissima sponsa CHRISTI, te amat cor meum, pulchritudinem tuam amat cor meum, pulchritudinem tuam nimiùm desiderat mens mea. O quàm decora, quàm gloriosa, quàm generosa tu es. Tota pulchra es, & macula non est in te. Felix anima mea; semperque felix in sæcula, si intueri meruero gloriam tuam beatitudinem tuam pulchritudinem tuam, portas & muros, & plateas tuas, & mansiones tuas multas; nobilissimos cives tuos, & fortissimum Regem tuum in decore suo. Muri namque tui ex lapidibus pretiosis; portæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex auro purissimo, in quibus jucundum alleluja sine intermissione con-

cin-

a *August. med. cap.* 258.

cinitur; mansiones tuæ multæ, quadris lapidibus fundatæ, saphyris constructæ, latereulis coopertæ aureis, in quas nullus ingreditur, nisi mundus. nullus habitat inquinatus. Speciosa facta es & suavis in deliciis tuis, Mater Hierusalem; nihil in te tale, quale hìc patimur, qualia in hac misera vita cernimus. Non sunt in te tenebræ, aut nox, aut quælibet diversitas temporum, sed DEUS de DEO lux de luce, Sol Justitiæ semper illuminat te, Agnus candidus & immaculatus, lucidum & pulcherrimum est lumen tuum; Sol tuus & claritas tua, & omne bonum tuum hujus pulcherrimi Regis indeficiens contemplatio; Ipse Rex Regum in medio tui, & pueri ejus in circuitu ejus.

Ibi Hymnidici Angelorum Chori. Ibi societas supernorum Civium. Ibi dulcis solennitas omnium, ab hac tristi peregrinatione ad tua gaudia redeuntium. Ibi Prophetarum providus Chorus. Ibi duodenus Apostolorum numerus. Ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confessorum sacer conventus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi sanctæ mulieres, quæ voluptates sæculi, & sexûs infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellæ annos suos sanctis moribus transcenderunt. Ibi oves & agni, qui jam hujus voluptatis laqueos evaserunt. Exultant omnes in propriis mansionibus dispar est gloria singulorum, sed communis est lætitia omnium. Plena & perfecta ibi regnat charitas, quia DEUS est ibi omnia in omnibus; quem

sine

sine fine vident, & semper videndo in ejus amore ardent, amant & laudant, laudant & amant. Omne opus eorum laus DEI sine fine, sine defectione, & sine labore. Felix ergo & vere in perpetuum felix, si post resolutionem hujus corpusculi, audire meruero illa cantica cœlestis melodiæ; quæ cantantur ad laudem Regis æterni, ab illis supernæ patriæ civibus beatorumque spirituum agminibus? Fortunatus ego, nimiumque beatus, si & ego ipse meruero cantare ea, & assistere Regi meo & Duci meo!

a O tu vita, quam præparavit DEUS iis, qui diligunt eum! vita vitalis; vita beata, vita secura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine corruptione, sine perturbatione, sine varietate & mutatione, vita totius elegantiæ & dignitatis plenissima, ubi non est adversarius impugnans, ubi nulla peccati illecebra, ubi est amor perfectus, & timor nullus, ubi dies æternus & unus omnium spiritus, ubi DEUS facie ad faciem cernitur, & hoc vitæ cibo, mens sine defectu satiatur. Libet me tuæ intendere claritati, delectant me bona tua avido corde. Quantò plus valeo mecum considerare, tantò plus amore tui langueo, tui vehementi desiderio, tuique dulci memoriâ admodum delector. Libet itaque, libet in te

oculos

a *August. med. cap.* 22.

oculos cordis attollere, ſtatum mentis erigere, affectum animi conſervare. Libet ſanè de te loqui, de te audire, de te ſcribere, de te conferre, de tua beatitudine & gloria quotidie legere & lecta ſæpius corde revolvere, ut vel ſic poſſim ab hujus mortalis perituræque vitæ ardoribus, & periculis & ſudoribus ſub tuæ vitalis auræ dulci refrigerio tranſire & tranſiens, ſinu tuo feſſum caput dormiturus vel paululùm reclinare. O tu vita feliciſſima! ô Regnum verè beatum carens morte, vacans fine! cui nulla tempora ſuccedunt per ævum, ubi continuus ſine nocte dies, neſcit habere tempus, ubi victor miles, illis hymnidicis Angelorum ſociatus choris, cantat DEO ſine ceſſatione canticum de canticis Sion.

a Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ, quæ melodiæ tibi ſine fine decantantur! ſonant enim ſemper melliflua hymnorum organa, ſuaviſſima Angelorum melodia, cantica canticorum mira, quæ ad laudem & gloriam tuam à ſupernis civibus in perpetuum decantantur.

b O anima, ſuſpira ardenter, deſidera vehementer, ut poſſis venire ad illam ſupernam Civitatem, de qua tam *glorioſa dicta ſunt*, in qua *ſicut lætantium omnium habitatio eſt*!

c Quanta erit illa felicitas, ubi nullum erit malum, nullum latebit bonum! vacabitur

DEI

a *Hugo de S. Vict. lib. de anima cap.* 4. b *Auguſt. man. cap.* 24. c 22. *de Civit. DEI, cap.* 30.

DEI laudibus, qui erit omnia in omnibus! Admoneor etiam sancto Cantico, ubi lego: *Beati, qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.* Omnia membra & viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per usus necessitatis varios distributa, quoniam tunc non erit ipsa necessitas; sed plena, certa, secura sempiterna felicitas, proficient in laudibus DEI.

Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec errore quispiam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi erit, ubi nihil adversi nec à seipso, nec ab alio quisquam patietur. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit, eique seipsum, quo majus nihil possit esse, promisit. Quid enim est aliud, quod per Prophetam dixit: *Ero illorum DEUS, & ipse erunt mihi plebs*; nisi ego ero, unde satientur, ego ero quæcunque ab hominibus honestâ desiderantur, & vita & salus & victus & copia & gloria, & honor, & pax, & omnia bona? sic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apostolus, *ut sit DEUS omnia in omnibus*, *ipse finis erit desideriorum nostrorum*, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur: ubi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine sine fine. Nam quis alius noster est finis, nisi pervenire ad Regnum, cujus nullus est finis?

4 O Anima

a O Anima, quid dicere valeo, cùm futurum gaudium aſpicio? Jam penè præ admiratione deficio; quia gaudium erit intus & extra, ſubtus & ſupra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus.

b O Anima, qualis tibi erit dies illa, cùm ad hanc felicem choream fueris aſſumpta, & cùm omne tormentum tibi (ſi piè vixeris, ſi patienter ſuſtinueris) convertetur in æternum jubilum! Tunc de omnibus his laudabis Dominum DEUM tuum, labiis exultationis, dicens: *Miſericordias Domini in æternum cantabo.*

c O domus DEI æterna, poſt CHRISTI dilectionem, tu eſto lætitia mea & conſolatio; dulcis memoria tui beati nominis. ſit relevatio mœtoris, tædiorumque meorum; Tædet enim me valde vitæ hujus & iſtius ærumnoſæ peregrinationis.

d O domus DEI luminoſa & ſpecioſa, dilexi decorem tuum & gloriam habitationis gloriæ Domini mei fabricatoris & poſſeſſoris tui. Tibi ſuſpiret peregrinatio mea die ac nocte; tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad ſocietatem tuæ beatitudinis pervenire deſideret anima mea.

e Quando tranſibo in illam admirabilem & pulcherrimam domum tuam, ubi perſonat

Z vox

a *Bonav. ſoliloq. cap.* 4. b *Bonav. ſoliloq. cap.* 4. c *Ambroſ. in orationib.* d *Ambroſ. in orationib.* C. *Auguſt.* e *d. cap.* 37.

vox lætitiæ & exultationis in tabernaculis Justorum? *Beati, qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te!* Beati & verè beati, quos elegisti & assumpsisti in illam Cœlestem hæreditatem. Ecce *sancti tui, Domine, florent ante te sicut lilium*; replentur enim ab *ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potas eos*, quoniam tu es fons vitæ. O quàm mira, quàm pulchra, quàm acceptabilia sunt domus tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiscit intrare in ea hæc peccatrix anima Domine. *Dilexi decorem domus tuæ locum habitationis gloriæ tuæ, Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

a O verè beati! ô terque quaterque beati, qui jam omnium malorum exuti, securi de sua immarcessibili gloria ad te, Regnum decoris, pervenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium sæculorum! ubi lumen indeficiens & pax DEI, quæ exuperat omnem sensum, in quo sanctorum animæ requiescunt, *lætitia sempiterna super capita eorum; gaudium & exultationum obtinebunt*, & fugiet dolor & gemitus. *O quàm gloriosum est Regnum, in quo tecum, Domine, regnant omnes Sancti.*

b Ibi est lux sine defectu, gaudium sine gemitu; desiderium sine pœna, amor sine tristitia; satietas sine fastidio, sospitas sine vitio, vita sine morte, sanitas sine languore. Ibi sancti

&

a *August. soliloq. cap. 35.* b *Gregor. in Psalm. 7. pænitent.*

& humiles corde, ibi ſpiritus & animæ juſtorum, ibi cuncti cœleſtis Patriæ cives, & Beatorum ſpirituum ordines, Regem in decore ſuo videntes, & in gloria virtutis ejus exultantes. Perfecta viget in omnibus charitas una lætitia, una jucunditas.

Bone JESU, verbum Patris, ſplendor paternæ gloriæ, in quem deſiderant Angeli proſpicere, doce me facere voluntatem tuam, ut à ſpiritu tuo bono deductus ad beatam illam perveniam Civitatem, ubi eſt dies æternus, & unus omnium ſpiritus; ubi eſt certa ſecuritas & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix ſuavitas, & ſuavis jucunditas, ubi tu DEUS cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas per infinita ſæculorum ſæcula, Amen.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnuloque cervorum super montes aromatum. Cantic. 8.

XV.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ hinnuloque cervorum super montes aromatum. *Cant.* 8.

O Cyùs aspectu, mea lux, te proripe nostro,
Ardeo, nec tantas mens capit ista faces.
O mala, quæ dudum timui tibi dicere verba!
Quàm, mea Lux, mallem dicere posse, mane.
Non etenim tua me præsentia tempore lassat,
Ah sine te, gravis est quælibet hora mihi!
Sed prohibent nimiis incendia dulcia flammis,
Vel fuge vel nocuam, lux mea, conde facem.
Hæc mihi Tu, fateor, si jussa aliquando dedisses,
Exanimis misero lapsa dolore forem.
Parce, jubet sævis, Amor ignibus, haud ego mando.
Stare velim totos in mea vota dies:
Si possem, cuperem non persuadere quod hortor,
Si potes, invitas aure repelle preces.
Ergo mane, mea lux, monitis neque flectere nostris,
Nec precor, audieris quæ modo jussa dedi.
Trans mare præcipites rapiant verba irrita Cauri,
Non mea, sed stolidi verba fuère metus.
At prohibet rapidus fibras qui pascitur ardor,
Æstuo nec tantas mens capit ista faces.
Ergo fuge & celeres pedibus præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.

Sed fuge respiciens, tanquam discedere nolles,
Ut qui spectari, dum fugit, ante cupit.
Dius in Ephremi cum pectore ferveret ignis,
Non ego par flammæ quin fugis, inquit, Amor?
Ille triumphato clarus Xaverius Indo,
Saucius ætheria pectora sæpè face.
Cœlestis quoties ardebat arundinis ictus,
Ah satis est, satis est! dicere suetus erat.
Cùm flagrat juvenis sceptri laus magna Poloni,
Corda rigat gelidis Stanesilaus aquis.
Quis mea pectoribus compone pectora tantis?
Non ego sum toti, lux mea, par pharetræ.
Carpe fugam, pedibusque leves præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.
En juga vicino cœlos tangentia clivo,
Thuris ubi mandido cortice guttæ tumet.
Cedrus ubi. Laurusque & copia plurima Myrrhæ,
Mixtaque puniceis Cynnamalæta crocis.
Huc fuge pennigeris super alta cacumina plantis,
Seu tua, Mons Amœna, Libane sine tua?
Alta super juvenum fastigia Seraphicorum,
Cherubicosque apices, Astraque summa super.
Scilicet insoliti non sunt his montibus ignes,
Pectora quos imis in vallibus ista timent.
Una potest flammare meas scintilla medullas,
Non ego par totas, lux mea, ferre faces.
Carpe fugam, pedibusque leves præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnulèos.
Sic tamen, ut fugiens oculis huc sæpè recurras,
Longiùs aspectu neve vagere meo.
Qualis at oppositum spectas soror aurea Phœbum,
Cùm plus de radiis, quo magè distat, habet.

Parce

Parce, suas vires, mea lux, vitiumque fatenti,
Nec tecum possum vivere, nec sine te.
Ardeo, si properas, rigeo, si fugeris; hei mi,
Et procul, & præsens, igne geluque noces!
Quid facies, mea lux, sine te non esse volenti?
Fac caleam, toto non tamen igne cremer.
Ergo fuge, alipedesque celer præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.
Interea viridem fabricabor arundine cannam,
Et referes laudes fistula facta tuas.
Post, ubi vox longo modulamine fessa silebit,
Ore silente novum dextra capesset opus.
Arboribusque meos foliisque insculpet amores,
Amborumque uno cortice nomen erit.
Scriptaque præteriens ne noscat signa viator
Littera confusum nomen utrumque teget.
Post opus hoc, reliquæ si quæ super hora diei.
Illam hi in somnos hora quietis erit.
Si tamen ut vestri sit mixtus imagine somnus,
Et mihi stet clausos pervigil ante oculos.
Dum loquor, en tacitis gliscunt incendia flammis,
Ocyus ingratam, lux mea, carpe fugam.
Carpe fugam, veluti cuperes tamen ante videri.
Utque brevi redeas; non Tibi dico Vale.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnuloque cervorum, super montes aromatum. Cantic. 8.

a SPONSUS plerumque præproperè & præmaturè fugatur, & ante tempus dicitur ei. *Fuge*, quippe tempus manendi sponso & tempus fugiendi. Tempus dicendi ei; *Mane nobiscum Domine*; & tempus dicendi ei; *Fuge dilecte mi.* Tempus dimittendi eum, & tempus dicendi ei: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi*, nisi auxeris incrementa frugum justitiæ meæ, ut suo tempore dimittam te.

b (Sed) quis eum, quem diligit, à sua fugare præsentia velit? quod ergo ait, *Fuge dilecte mi*, non optando loquitur, sed ejus potiùs voluntate fervendo.

c Sicut enim in quibusdam carnalibus officiis adeò vincitur carnalis concupiscentia, quod omnem usum rationis amittit, & fit homo quasi totus carnalis; ita meritò in hac superna contemplatione, ita consumuntur & absorbentur carnales motus ab anima, ut in nullo Caro spiritui contradicat.

d Nunquid hujus consolationis & lætitiæ testes sunt & nuncii, suspiria & lachrymæ? Si ita est, nova est antiphrasis ista & significatio inusitata;

a *Guil. Abb. apud Delr. in cap. 8. Cant.* b *Beda in cap. 8. Cant.* c *Author Scalæ Paradisis tom. 9. Aug. cap. 5.* d *Idem cap. 6.*

inusitata; sed quid hujus secreti colloquia proferimus in publicum?

a Dimitte me, jam enim ascendit Aurora: datâ ergo benedictione mortificatio nervo femoris & mutato nomine de Jacob in Israël, paulisper secedit Sponsus, diu desideratus, citò elapsus.

b Sed ne timeas, ô Sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur in bonum, & de accessu & recessu lucrum acquiris; tibi venit, tibi & recedit; venit ad consolationem, recedit ad cautelam, ne magnitudo consolationis extollat te. Hanc gratiam cùm vult & quando vult Sponsus attribuit, non jure hæreditario possidetur. Vulgare proverbium est, quod nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne fortè nimis assiduus, contemnatur, & absens magis desideretur, desideratus avidiùs quæratur, diu quæsitus tandem gratiùs inveniatur. Ne ergo exilium deputemus pro patria, arrham pro pretii summa, venit sponsus & recedit vicissim, nunc consolationem afferens, nunc universum statum nostrum in infirmitate commutans, paulisper nos permittit gustare: quàm suavis est, & antequam plenè sentiamus, se subtrahit, & ita quasi alis expansis supra nos volitans provocat nos ad volandum.

c Meritò proinde quærenti illum anima responde-

a *Aug. cap.* 7. b *Idem cap.* 8. c *Bern. serm.* 9. *super* Beati qui habit.

ſpondetur: *Altiſſimum poſuiſti refugium tuum.* Neque enim ſic DEUM ſitiens anima; aut cum Petro, ei in terreno monte facere tabernaculum, aut cum MARIA deinceps, eum tangere vult in terra, ſed planè clamat: *Fuge dilecte mi, aſſimilare capreæ, hinnuloque cervorum.*

a Hortatur enim, ut fugiat ſponſus, quia jam ſequi poteſt etiam ipſa terrena fugientem. Dicit autem, *ut ſimilis ſit damulæ*, quæ evadit de retibus. Vult enim & ipſa fugere & evolare ſupra mundum.

b Aſſimulare capreæ, hinnuloque cervorum ſuper montes aromatum, multùm optando ac ſupplicando proſequitur, ſciens hanc ſibi maximam in præſenti vita eſſe fœlicitatem; ut quia continua viſione non valet, ſaltem crebrâ ejus viſitatione conſoletur, quæ nimirum fœlicitas illis ſolùm conceditur, qui contemptu terreſtrium & gaudiorum appetitu cœleſtium, appellari ſpiritualium merentur montes aromatum. aſſimulatur enim *capreæ hinnuloque cervorum* apparentibus *ſuper montes aromatum*, cùm rurſus, ut opportunum ipſe judicaverit, collatâ ibi luce ſui præſidii, ſive obſidentia tentationum pericula tollit ſeu conſueta: quæ ſubtraxiſſe videbatur, virtutum dona, reſtituit: conſtat enim de noſtra parvitate, quia nequaquam uno atque indiſſimili modo ſemper orationum dulcedini inſiſtere, lachrymas (vel pro reatûs noſtri conſcientia, vel pro deſiderio

a *Ambroſ. de bono mortis cap.* 5. b *Beda in cap.* 8. *Cant.*

ſiderio patriæ cœleſtis) fundere valemus; ita ut nonnunquam multùm conati, his uti bonis nequeamus. Ac rurſus aliquando, etiam minùs ipſi ſtudentes, horùm copiâ potiamur. Quod, unde agitur, niſi nunc fugit dilectus; nunc mentem noſtram reviſit.

a Quis verò mihi hujus mutabilitatis referet Sacramenta? quis mihi explicet ire, & redire *Verbi*? nunquid levitate uritur ſponſus? ſenſu animæ, non motu verbi, iſta fieri ſentiamus. Cùm ſentit gratiam, agnoſcit præſentiam; cùm non, abſentiam queritur, & rurſum præſentiam quærit: ſed fortè ideo ſe ſubtraxit ſponſus, quo avidiùs revocaretur, teneretur fortiùs? Nam & aliquando ſimulabat ſe longiùs ire, non quia hoc volebat, ſed magis volebat audire: *Mane nobiſcum, quoniam adveſperaſcit.* Nunc verò conſtat in anima fieri hujuſmodi viciſſitudines euntis & redeuntis, *verbi*, ſicut ait: *Vado & venio ad vos. Iterum, modicum & non videbitis me.* O modicum & modicum! ô modicum longum! Pie Domine, modicum dicis, quòd non videmus te? ſalvum ſit verbum Domini mei, longum eſt? multum valdè nimis.

b Sed *fuge dilecte mi*, quia non poſſum adhuc ſociari tibi in thalamo, ſicut vis.

c O vocem dignam auditu dilecti! vocem de corde fideli & mente humili! hoc enim eſt, quod anima quævis fidelis & ſapiens dicere conſue-

a *Bern. ſerm.* 75. *in Cant.* b *Anſelm. in cap.* 8 *Cant.* c *Rupert. in cap.* 8. *Cant,*

consuevit: Domine, non sum digna, ut intres sub tectum meum; non sum digna, ut in me ostendas frequens aliquod præsentiæ, vel visitationis tuæ miraculum. *Fuge*, inquam *dilecte mi*, & saltus hujusmodi similes saltibus *capræ* aut *hinnuli cervorum* effice, non super me, sed super montes aromatum, super præcelsa merita Sanctorum atque perfectorum.

b Aliquando intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus, ac nescio, quam dulcedinem; quæ si perficiatur in me, nescio, quid erit, quod vita ista non erit; sed recido in hæc ærumnosis ponderibus, & resorbeor solitis, & teneor, & multum fleo, sed multum teneor.

b Domine consolator meus; in hac vita *renuit consolari anima mea*, ut digna habeatur consolationibus æternis.

Recede à me, Domine, parumper, quoniam vasis hujus infirmitas ferre non potest.

S. August. 10. *confess. c.* 40. *Aug. lsoiloq. c.* 22. *S. Esu. in vita ua.*

SYL-

SYLLABUS LIBRI PRIMI GEMITUS ANIMÆ POENITENTIS.

Dolo-

SYLLABUS
LIBRI SECUNDI
VOTA
ANIMÆ SANCTÆ.

Utinam

Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas! Psalm. 118. 139

Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Psalm. 16. 149

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Psalm. 118. 159

Averte oculos meos, ne uideant vanitatem. Psalm. 118. 167

Fiat cor mundum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar! Psalm. 118. 177

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cant. 7. 188

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1. 195

Quis mihi dat te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat. Cant. 8. 205

In lectulo meo per noctes quæsivi, quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni. Cant. 3. 213

Surgam, & circuibo civitatem; per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea: quæsivi illum, & non inveni. Cant. 3. 225

Num, quem diligit anima mea, vidistis? Paululum cùm pertransissem eos, inveni,

quem

SYLLABUS
LIBRI TERTII
SUSPIRIA
ANIMÆ AMANTIS.

F I N I S.

